

Opština Plav

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA
ŽIVOTNU SREDINU PROSTORNO-URBANISTIČKOG
PLANA OPŠTINE PLAV**

MONTENEGRO
projekt
d.o.o

jun, 2020

**PREDMET: IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU
SREDINU PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE PLAV**

NARUČILAC IZRADE: Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica

**NOSILAC IZRADE: Montenegroprojekt d.o.o.
Podgorica**

**UČESNICI U IZRADI: Jadranka Prgomet Popović dipl.ing.arh.urb.
Jasminka Gardašević dipl.biolog - član tima
Zorana Zejak spec.sci.arh.
Ana Nenezić spec.sci.arh.**

Izvršni direktor

Igor Đukanović

Podgorica, jun, 2020.

SADRŽAJ

UVOD	4
1. KRATAK PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA PLANA I ODNOS PREMA DRUGIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA.....	6
2. OPIS POSTOJEĆEG STANJA PRIRODNE I ŽIVOTNE SREDINE I NJENOG MOGUĆEG RAZVOJA ...	63
3. IDENTIFIKACIJA PODRUČJA ZA KOJA POSTOJI MOGUĆNOST DA BUDU IZLOŽENA ZNAČAJNOM RIZIKU	128
4. POSTOJEĆI PROBLEMI U POGLEDU ŽIVOTNE SREDINE U VEZI SA PLANOM	131
5. OPŠTI I POSEBNI CILJEVI STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	133
6. PROCJENA MOGUĆIH UTICAJA PLANSKIH REŠENJA NA ŽIVOTNU SREDINU	136
7. MJERE ZAŠTITE PREDVIĐENE U CILJU SPREČAVANJA, SMANJENJA I OTKLANJANJA NEGATIVNOG UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU.....	145
8. PREGLED RAZLOGA KOJI SU POSLUŽILI KAO OSNOVA ZA IZBOR VARIJANTNIH REŠENJA KOJI SU UZETI U OBZIR	148
9. PRIKAZ MOGUĆIH ZNAČAJNIH PREKOGRANIČNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU I PROBLEMI U IZRADI SPU	148
10. PROGRAM PRAĆENJA STANJA (MONITORING) ŽIVOTNE SREDINE U TOKU SPROVOĐENJA PLANA.....	149
11. ZAKLJUČCI STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	152
12. REZIME	154

Strateška procjena uticaja na životnu sredinu (u daljem tekstu: SPU) jeste vrednovanje potencijalno značajnih uticaja planova i programa na životnu sredinu i određivanje mjera prevencije, minimizacije, ublažavanja, remedijacije ili kompenzacije štetnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

Primenom SPU u planiranju, otvara se prostor za sagledavanje nastalih promena u prostoru i uvažavanje potreba predmetne sredine. U okviru nje se sve planom predviđene aktivnosti kritički razmatraju sa stanovišta uticaja na životnu sredinu i elemente održivog razvoja, nakon čega se donosi odluka da li će se pristupiti realizaciji plana i pod kojim uslovima, ili će se odustati od planiranih aktivnosti.

Planiranje podrazumeva razvoj, a strategija održivog razvoja zahteva zaštitu životne sredine. U tom kontekstu, strateška procjena uticaja predstavlja nezaobilazan instrument koji je u funkciji realizacije ciljeva održivog razvoja.

SPU integriše socijalno–ekonomske i bio–fizičke segmente životne sredine, povezuje, analizira i procjenjuje aktivnosti različitih interesnih sfera i usmerava politiku, plan ili program ka rešenjima koja su, pre svega, od interesa za životnu sredinu. To je instrument koji pomaže da se prilikom donošenja odluka u prostornom planiranju integrišu ciljevi i principi održivog razvoja, uvažavajući pri tome potrebu da se izbegnu ili ograniče negativni uticaji na životnu sredinu, na zdravlje stanovništva i društveno-ekonomski status stanovništva. Značaj SPU ogleda se u tome što:

- uključuje aspekt održivog razvoja baveći se uzrocima ekoloških problema na njihovom izvoru,
- obrađuje pitanja i uticaje šireg značaja, koji se ne mogu podjeliti na projekte, na primer - kumulativni i socijalni efekti,
- pomaže da se provjeri povoljnost različitih varijanti razvojnih koncepata,
- izbegava ograničenja koja se pojavljuju kada se vrši procjena uticaja na životnu sredinu već definisanog projekta.
- obezbeđuje lokacionu kompatibilnost planiranih rešenja sa aspekta životne sredine,
- utvrđuje odgovarajući kontekst za analizu uticaja konkretnih projekata, uključujući i prethodnu identifikaciju problema i uticaja koji zaslužuju detaljnije istraživanje, itd.

Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16), definisana je obaveza sprovođenja postupka strateške procjene uticaja na životnu sredinu za planove i programe iz oblasti urbanističkog ili prostornog planiranja.

Strateška procjena uticaja na životnu sredinu je instrument kojim se opisuju, vrednuju i procjenjuju mogući značajni uticaji planskih rješenja na životnu sredinu do kojih može doći implementacijom plana, u ovom slučaju Prostorno-urbanističkog plana opštine Plav, i određuju mere za smanjenje negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

U savremenom planiranju prostora, uvođenjem Izveštaja o strateškoj procjeni uticaja, ekološka dimenzija prožima čitav proces izrade planskih dokumenata i integrisana je u planska rešenja, čime se planovi stavljaju u funkciju realizacije ciljeva održivog razvoja.

Međutim, ekološka dimenzija predstavlja važan, ali ne i jedini aspekt koji sagledava ovaj instrument. Naime, poseban doprinos strateške procjene uticaja je doprinos realizaciji ciljeva održivog razvoja. To podrazumeva da se, pored sagledavanja ekološke dimenzije, posebna pažnja posvećuje i analizi uticaja planskih rešenja na socijalnu i ekonomsku komponentu razvoja.

Jedna od prednosti izrade ovog Izveštaja je u tome što je njegova izrada tekla paralelno sa izradom Plana, stvarajući na taj način mogućnosti za valorizaciju i evaluaciju različitih varijantnih rešenja, što je pružilo mogućnost za izbor najpovoljnijeg varijantnog rešenja, što kroz sam planski proces, što kroz saradnju sa nadležnim institucijama i zainteresovanim organima i organizacijama.

Drugi doprinos ovakvog pristupa omogućio je usmeravanje planskih rešenja u pravcu ostvarivanja postavljenih ciljeva u samom procesu planiranja. Na taj način preventivno se deluje u cilju izbegavanja potencijalnih konflikata u prostoru koliko god je to moguće.

1. KRATAK PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA PLANA I ODNOS PREMA DRUGIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA

1.1. Pravni i planski osnov

Na osnovu člana 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 23. maja 2019. godine, donijela je Odluku o izradi Prostorno - urbanističkog plana Opštine Plav ("Službeni list Crne Gore", br. 33/19). Sastavni dio ove odluke predstavlja Programski zadatak za izradu Prostorno-urbanističkog plana Opštine Plav.

Članom 3 Odluke propisano je da za PUP Plav radiće se Strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16). U skladu sa tim zakonskim određenjem, Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je *Odluku o izradi Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za prostor Prostorno - urbanističkog Plana Opštine Plav* ("Službeni list CG", br. 53/19).

Takođe, Programskim zadatkom, predviđeno je da se paralelno sa izradom PUP-a izradi i Strateška procjena uticaja plana na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, čije elemente treba ugraditi u Plan. Programskim zadatkom za izradu Prostorno – urbanističkog plana opštine Plav sa Strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu definisan je zahvat i površina zahvata Plana (cca 326 km²), kao i opšti i posebni ciljevi njegove izrade. Zaključak iznesen u Programskom zadatku je da “sadašnje stanje prostora Opštine, koje je odraz ranijeg koncepta planiranja i uređenja prostora zahtijeva iznalaženje realnih rješenja u prostoru za nove razvojne programe i potrebe lokalne zajednice.“

Osnovu izvještaja o SPU čini plan ili program kojim se utvrđuje okvir za razvoj određenog sektora, odnosno njegove karakteristike, ciljevi i prostorni obuhvat. Izvještaj o SPU sadrži podatke kojima se opisuju i procjenjuju mogući značajni uticaji na životnu sredinu do kojih može doći realizacijom plana ili programa, kao i razmatranih varijantnih rješenja, uz vođenje računa o ciljevima te obuhvatu plana ili programa. Pored ovih podataka, izvještaj o SPU sadrži i sljedeće podatke:

- 1) kratak pregled sadržaja i glavnih ciljeva plana i odnos prema drugim planovima;
- 2) opis postojećeg stanja životne sredine i njenog mogućeg razvoja, ukoliko se plan ne realizuje;
- 3) identifikaciju područja za koja postoji mogućnost da budu izložene značajnom riziku i karakteristike životne sredine u tim područjima;
- 4) postojeće probleme u pogledu životne sredine u vezi sa planom, uključujući naročito one koje se odnose na oblasti koje su posebno značajne za životnu sredinu, kao što su staništa divljeg biljnog i životinjskog svijeta sa aspekta njihovog očuvanja, posebno zaštićena područja, nacionalne parkove i druga postojeća i planirana zaštićena prirodna dobra;
- 5) opšte i posebne ciljeve zaštite životne sredine ustanovljene na državnom ili međunarodnom nivou koji su od značaja za plan i način na koji su ovi ciljevi, kao i svi ostali aspekti od značaja za životnu sredinu, bili uzeti u razmatranje u procesu pripreme;

6) moguće značajne posljedice po zdravlje ljudi i životnu sredinu, uključujući faktore kao što su: biološka raznovrsnost, stanovništvo, fauna, flora, zemljište, voda, vazduh, klimatski činioci, materijalni resursi, kulturno nasljeđe, uključujući arhitektonsko i arheološko nasljeđe, pejzaž i međusobni odnos ovih faktora;

7) mjere predviđene u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja, u najvećoj mogućoj mjeri, bilo kog značajnog negativnog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu do koga dovodi realizacija plana;

8) pregled razloga koji su poslužili kao osnova za izbor varijantnih rješenja koje su uzete u obzir, kao i opis načina procjene, uključujući i eventualne teškoće do kojih je prilikom formulisanja traženih podataka došlo;

9) prikaz mogućih značajnih prekograničnih uticaja na životnu sredinu;

10) opis programa praćenja stanja životne sredine, uključujući i zdravlje ljudi u toku realizacije plana (monitoring);

11) zaključke do kojih se došlo tokom izrade izveštaja o strateškoj procjeni.

Planski osnov za izradu PUP i Izveštaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu predstavlja niz planskih i strateških dokumenata u kojima je zastupljena koncepcija i date smjernice za izradu prostornih planova opština, a koje proizilaze iz smjernica za region kome Opština pripada i odgovarajućih dijelova smjernica iz prepoznatih razvojnih zona u okviru regiona. Tu se prije svih misli na:

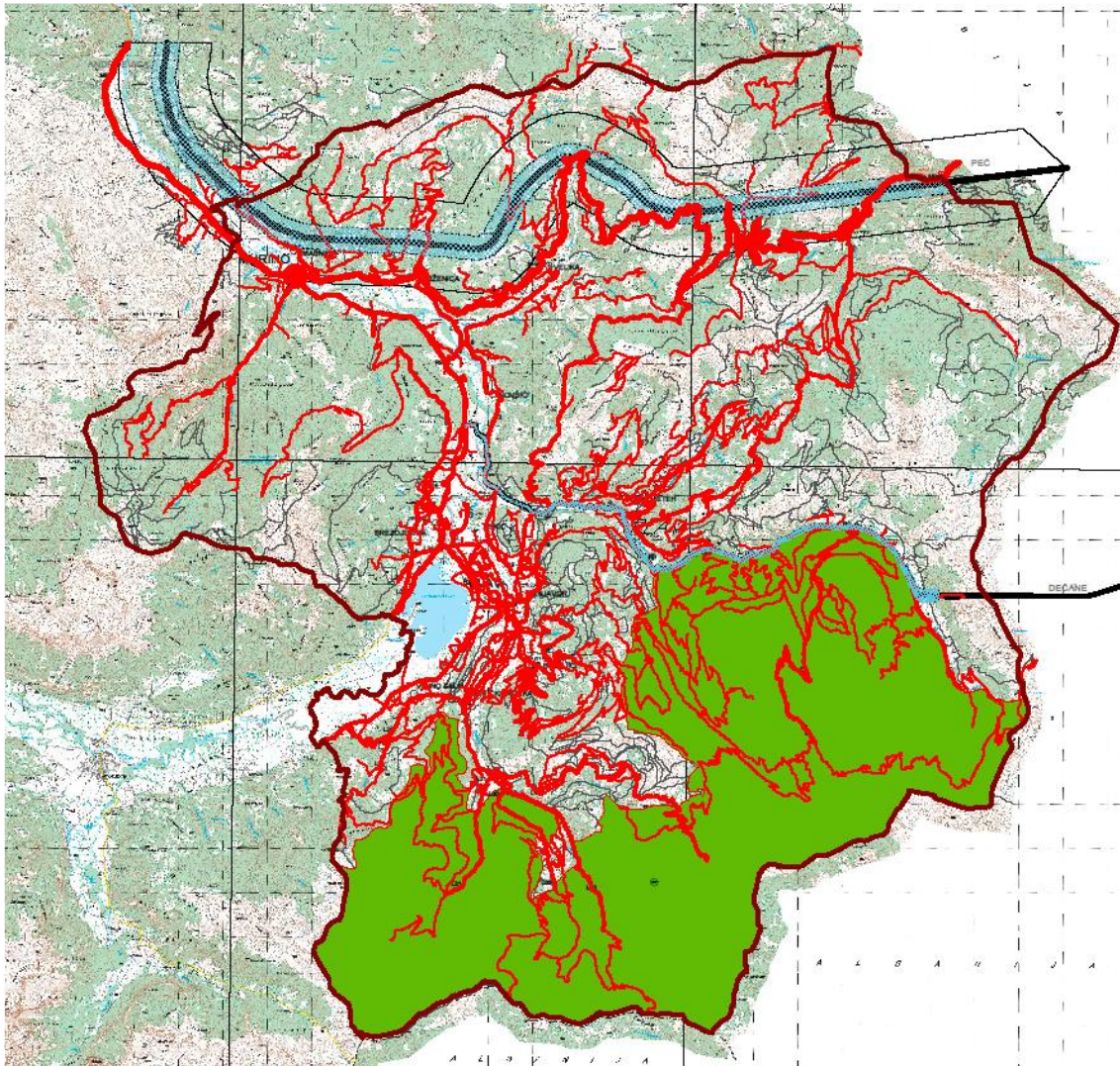
- Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine („Službeni list CG”, br. 24/8 i 44/12)
- Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka Prokletije („Službeni list CG“, broj 56/18)
- Prostorno-urbanistički plan Opštine Plav (“Službeni list CG”, broj 17/14)
- Ostala relevantna dokumentacija
 - Nacionalni park Prokletije- Plan upravljanja 2016-2020
 - Izveštaj o stanju uređenja prostora 2018. godine
 - Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera, Institut za vodoprivredu „Jaroslav čerņi“, Beograd 2018. godina

1.2. Kratak pregled sadržaja i ciljeva plana i njegov odnos sa drugim planovima

1.2.1. Obuhvat i granice PUP

Površina zahvata plana iznosi: 326 km² (32 600 ha).

Prostorno-urbanistički plan se radi za prostor cijele Opštine, a Generalno urbanističko rješenje za opštinski centar Plav i za lokalni opštinski centar Murino.

Obuhvat PUP-a - teritorija opštine Plav

1.2.2. Ciljevi i zadaci Plana - prostornog razvoja opštine Plav

PUP predstavlja osnov za razvoj čitavog regiona, posebno u sektoru turizma što je u ekonomskom smislu predstavlja vitalni značaj. Sistemom kontinuiranog stručnog nadzora i poštovanjem postavki definisanih u okviru PUP, ostvariće se uslovi za kvalitetno sprovođenje i izbegavanje prostornih konfliktnih situacija, sa posebnim akcentom na zaštitu životne sredine i realizaciju principa, načela i ciljeva održivog razvoja.

PUP se radi za vremenski horizont od 10 godina odnosno do 2030. godine, sa smjernicama za postplanski period (do 2035. godine), njegovi ciljevi i zadaci su vezani odredbe *Prostornog plana Crne Gore* kojim su definisane zone razvoja za cjelokupnu teritoriju države. U pogledu regionalnih homogenosti prepoznatljiva su tri regiona u Crnoj Gori: Primorski region, Središnji region i Sjeverni region kojem pripada i opština Plav. Uspostavljenim nivoom razvoja i konceptom organizacije i uređenja prostora Crne Gore do 2020. godine, prepoznate su razvojne zone koje zahtijevaju posebnu pažnju prilikom izrade opštinskih prostornih planova. Razvojne zone su područja međusobno povezanih gradova i naselja u kojima su razvojne aktivnosti locirane na način da su međusobno komplementarne, tako da naselja koja su uključena jačaju svoju ulogu u ukupnom urbanom sistemu i sistemu veza između urbanih i ruralnih područja. Opština Plav pripada Polimskoj razvojnoj zoni. Rijeka Lim je životna linija te zone, koja je zbog svojih specifičnosti podjeljena u četiri podzone: Plav, Andrijevića, Berane i Bijelo Polje, kao i u razvojne koridore. Podzona Plav obuhvata područje Plavskog jezera, uključujući ravne terene duž izvorišnog toka Lima. Osim razvojnih zona i podzona, utvrđeni su i Razvojni koridori koji definišu područja duž kojih su koncentrisane osnovne razvojne aktivnosti, kao i Prekogorične razvojne zone, odnosno područja šireg obima uz granice države (gradova, naselja i opštine koje imaju slične razvojne potencijale i/ili probleme, a nalaze se u susjednim državama). Za opštinu Plav od posebnog interesa je razvojni koridor : Rožaje – Berane – Plav – Pljevlja, a pripada prekograničnoj razvojnoj zoni Prekogorični park Prokletije.

Usvajanjem ovog prostornog plana stvoriće se uslovi za ostvarivanje razvojnih opredjeljenja koja su definisana u Prostornom planu Crne Gore. Postizanje tog cilja se postiže kroz

- stvaranje formalne i planske pretpostavke za osmišljen razvoj, organizaciju i uređenje prostora opštine, u skladu sa deklarisanom politikom i razvojnim opredjeljenjima na državnom nivou, a na principima održivog razvoja;
- unapređenje kvaliteta življenja stvaranjem uslova za: ublažavanje depopulacionih trendova, ostanak i povratak stanovništva, odnosno zadovoljavanje njihovih potreba (javne službe, komunalna infrastruktura, uslužne aktivnosti); i privređivanje lokalnog stanovništva (diversifikacija ekonomskih aktivnosti, stvaranje uslova za zapošljavanje, programi razvoja turizma, poljoprivrede, MSP i dr.) kompatibilnog sa funkcijama zaštite prirodnih vrijednosti;
- racionalno korišćenje prostora radi povećanja funkcionalne i razvojne efikasnosti;
- obezbjeđenje uslova za uređenje i izgradnju prostora i naselja;
- smanjivanje prostornih ograničenja za razvoj (neplanska izgradnja, nedostatak infrastrukture i javnih službi, sanacija degradiranih prostora i dr.);
- povećanje dostupnosti disperzne mreže naselja, razvoj sekundarnih centara i ravnomjerniji socio-ekonomski razvoj, posebno razvoj ruralnog područja
- rekonstrukcija, izgradnja, kvalitetno održavanje i racionalno korišćenje saobraćajne, hidrotehničke, energetske i telekomunikacione infrastrukture kojom se obezbjeđuje racionalna organizacija prostora, integralan razvoj i uređenje prostora,

- poboljšanje saobraćajne dostupnosti (magistralne i regionalne putne mreže) prema okruženju i povezanosti centara u mreži naselja sa zonama razvoja.

U skladu sa tim, PUP predstavlja planski osnov za korišćenje potencijala, održivi razvoj, očuvanje, zaštitu i unaprijeđenje područja.

Posebni ciljevi PUP-a sadrže sve specifičnosti područja i predstavljaju smjernice za izbor odgovarajuće koncepcije razvoja, kroz:

- racionalno korišćenje prostora radi povećanja funkcionalne i razvojne efikasnosti;
- racionalno korišćenje poljoprivrednog, građevinskog, šumskog i drugog zemljišta;
- smanjivanje prostornih ograničenja za razvoj (neplanska izgradnja, nedostatak infrastrukture i javnih službi, sanacija degradiranih prostora i dr.);
- spriječavanje degradacije i zaštita poljoprivrednog zemljišta, šuma, zaštićenih prirodnih dobara;
- zaštita prirodne i kulturne baštine;
- sanacija, zaštita i očuvanje životne sredine;
- poboljšanje saobraćajne dostupnosti (magistralne i regionalne putne mreže) prema okruženju i povezanosti centara u mreži naselja sa zonama razvoja turizma
- stvaranje uslova za razvoj cjelogodišnjeg turizma, kao i efikasnu zaštitu i prezentaciju prirode i prirodnih vrijednosti;
- razvoj specijalizovanih vidova prevoza za različite kategorije korisnika (lokalnog stanovništva i turista, npr.);
- usklađivanje različitih ili suprotnih interesa u korišćenju prostora;
- uspostavljanje efikasnog Geografskog informacionog sistema PUP-a za potrebe implementacije Plana, monitoringa zaštite, korišćenja i izgradnje prostora itd;
- razvoj i stvaranje planskih preduslova za biciklistički i pješački saobraćaj;
- preporuke za selektivno odlaganje otpada i sl.;
- preispitivanje nelegalnih naselja sa seizmickog i drugih apekata i njihova reregulacija;
- stvaranje uslova za valorizaciju obnovljivih izvora energije (mini hidroelektrane, vjetroelektrane, sunčani kolektori, vjetrogeneratori, korišćenje bioenergije...).

Strateški cilj razvoja

Vizija razvoja opštine Plav data je kroz Strateški plan razvoja opštine Plav za period 2013 – 2017.godine, a to je:

Opština Plav, turistička destinacija, saobraćajno integrisana, sa međunarodno prepoznatim zaštićenim prostorom, gdje se optimalno koriste razvojni resursi i potencijali; sa poboljšanim uslovima života stanovništva i sa usporenim negativnim demografskim trendovima.

Konstante prostornog razvoja Plava

U izradi PUP-a bilo je neophodno uvažiti sledeće konstante prostornog razvoja:

- Zaštićena područja : Plavsko jezero, Nacionalni park Prokletije (granica definisana Zakonom),

- IBA, IPA, Natura područja, ograničenje širenja stambenog naselja prema Jezeru, koridore infrastrukturnih objekata planiranih PPCG, PPO Plav, GUP Plav,
- koridor Autoputa - za dionicu Autoputa od veze sa autoputem Beograd - Bar do granice sa Kosovom (Andrijevića – Murino – Čakor - Bjeluha),
- koridore regionalnih puteva Gusinje-Plav-granica sa Albanijom, Plav-Dečani preko Bogićevice,
- rekonstrukcija magistralnog puta Kolašin – Mateševo – Andrijevića - Murino - Bjeluha,
- pješačka staza oko jezera, žičare.

Krajem 2018. godine usvojen je Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog Parka „Prokletije“ koji obuhvata 27% teritorije Opštine Plav.

Sektorski ciljevi razvoja

Nakon sveobuhvatne analize postojećeg stanja, sagledavanja problema i mogućnosti koje opština Plav posjeduje zaključeno je da bi njen dalji razvoj trebao planski da se usmjeri na razvoj poljoprivrede i šumarstva koje bi imale izraženu proizvodnu funkciju, zatim eko formi turizma kao i energetike zasnovane na eksploataciji održivih izvora. Uz razvoj prioritarnih privrednih djelatnosti kao bitna odrednica pravilnog razvoja zajednice prepoznato je adekvatno planiranje društvenog života i društvenih djelatnosti. Kako bi se stvorila ekonomski samodovoljna i održiva zajednica Planom su definisani osnovni ciljevi kojima će se usmjeriti razvoj po pojedinim oblastima, čije je **pravilno plansko usmjeravanje** od presudnog značaja za dalji napredak Opštine, i to:

Urbanizacija i implementacija planskog rješenja

- Koristiti postojeća građevinska područja za širenje i proglašavanje naselja (svega 35% iskorišćenosti građevinskog područja u GUR-u ukazuje na nedovoljnu održivost aktuelnog prostornog razvoja)
- Zabranjena gradnja u zaštićenim područjima (precizno definisanje zona u kojima je zabranjena gradnja)
- Definisanje uslova za direktno sprovođenje plana u zonama koje nijesu prepoznate kao vrijedna područja (precizno definisanje zona u kojima je moguće direktno izdavanje UTU-a iz PUPa)

Stanovništvo- demografska kretanja

- Samnjiti odliv stanovništva sa sela
- Stvoriti uslove za stabilizacija broja i smanjenje odliva radno sposobnog stanovništva

Turizam: (-) turizam usmjeren na dvije sezone i valorizaciju crnogorskih Prokletija i Plavskog jezera, (-) razvoj konkurentnog i održivog turističkog sektora koji se zasniva na turističkoj valorizaciji jedinstvenih prirodnih i kulturnih resursa, tradicionalnoj gostoljubivosti lokalnog stanovništva i očuvanoj životnoj sredini, (-) razvoj primarnih turističkih zona (Zona Plavsko jezero, Zona Babino polje, Zona Bogićevica, Katuni na Prokletijama), (-) razvoj sekundarnih turističkih zona (Zona planine Visitor, Zona Murino - Velika – Čakor).

Opština Plav treba da usmjeri napore ka razvoju u kom turizam predstavlja bazu lokalne zajednice kad je riječ o generisanju prihoda, zaposlenja i doprinosu drugim granama ekonomije, na bazi principa održivog razvoja.

Poljoprivreda: (-) Razvoj, prije svega, stočarstva, voćarstva i pčelarstva, (-) Očuvanje poljoprivrednog zemljišta, zabrana gradnje na poljoprivrednom zemljištu (-) Proizvodnja bezbjedne hrane u pogledu zdravstvene ispravnosti, kvaliteta i stabilnosti proizvodnje, (-) Razvoj organske i integralne poljoprivredne proizvodnje, (-) Očuvanje životne sredine uz primjenu koncepta održivog razvoja poljoprivrede.

Prednosti za razvoj poljoprivrede: (-) značajne površine očuvanog zemljišta gdje pašnjaci i livade zauzimaju najveće površine, što predstavlja prirodni potencijal za razvoj stočarstva, (-) bogatstvo ljekovitim biljem i šumskim plodovima, (-) povoljni uslovi za pčelarstvo koje je najbolji indikator ekološkog područja, (-) tradicionalni prerađivački proizvodi (prerada u domaćinstvima i stari recepti), (-) cjenovna konkurentnost pojedinih proizvoda (jagnjeće meso), (-) bogatstvo vodama, (-) vrijedno stanovništvo i tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji, (-) postojanje radne snage koja traži dodatnu mogućnost za zapošljavanje.

Šumarstvo: (-) upravljanje i gazdovanje moraju biti usmjereni ka trajnoj funkcionalnoj održivosti šuma, (-) prioritet dati razvoju šumarstva u zoni Staračko – Zavojskoj, jer ima najviše privrednih šuma uz strogo kontrolisanu eksploataciju, (-) maksimalno korišćenje planiranog etata (-) zaštita šume u Nacionalnom parku, u NP eksploatacija šuma u skladu sa posebnim planovima i programima, „šume posebne namjene“, (-) kontrolisana eksploatacije šume za tehničku građu, (-) ljekovito bilje i borovnice, planirana i kontrolisana eksploatacija, (-) zaštićena šuma molike, (-) šume uz riječna korita imaju karakter zaštitnih šuma, (-) kontrolisno upravljanje privrednim šumama u zahvatu Visitiora - zaštićeno područje, (-) pošumnjavanje padina Zavoja i Starca- prioritet i očuvanje šumskog kompleksa.

Drvoprerada: (-) Primarni nivo (pilane) - van glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara, (-) Sekundarni nivo-proizvodnja polufinalnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) - područje Murino i G. Rženica, Velika. (-) Finalni nivo - proizvodnja namještaja, stolarija, itd. – Plav (Brezojevica) i međuopštinska saradnja (privredni klasteri). (-) Fabrike za preradu biomase (proizvodnja briketa, drvnih peleta i drvene sječke) – Plav - Brezojevica Murino ili G. Rženica, Novšiće ili u okviru privredne zone ili organizovano skladištenje (za međuopštinsku saradnju u pogledu prerade biomase).

Energetika: (-) moguća izgradnja obnovljivih izvora energije, a najveći potencijal razvoja među obnovljivim izvorima imaju postrojenja na biomasu.

Industrija: (-) Aktiviranje postojećih i planiranih površina sa tom namjenom u skladu sa potrebama za postojeće djelatnosti i poljoprerađivačku, drvoprerađivačku djelatnost, (-) Privredna i poslovna zona sa lijeve strane magistralnog i regionalnog puta (Lim, Gornje Polimlje) od granice GURa Plav do granice Zpštine sa Andrijevicom, u okviru koje se mogu se graditi poslovni i privredni objekti, isključivo čiste djelatnosti, mala i srednja preduzeća (mali pogoni za otkup, objekti za preradu, naročito voća). Ove zone su pogodne za uspostavljanje biznis zona.

Šume oko (H)ridskog jezera

1.2.3. Sadržaj PUP-a

Obrađivačima Strateške procjene uticaja na životnu sredinu bio je dostupan Nacrt PUP-a opštine Plav koji je obuhvatio sledeća poglavlja:

UVODNA RAZMATRANJA.....	4
1.1. PRAVNI I PLANSKI OSNOV	4
1.2. OBUHVAT PLANA, VREMENSKI HORIZONT I RAZMJERA IZRADE	4
1.3. PROGRAMSKI ZADATAK	4
1.4. PROCES IZRADE PLANA	5
1.5. GEOGRAFSKI POLOŽAJ OPŠTINE PLAV	6
1.6. TERITORIJALNA PODJELA OPŠTNE	7
II POLAZNE OSNOVE.....	8
2.1. REGIONALNA DIMENZIJA PROSTORNOG RAZVOJA – SMJERNICE IZ PROSTORNOG PLANA CRNE GORE	8
2.2. IZVODI I OCJENA POSTOJEĆE PLANSKE DOKUMENTACIJE	14
2.2.1. Izvod iz Prostorno plana posebne namjene Nacionalni park „Prokletije“	14
2.2.2. Izvod iz Detaljnog prostornog plana Autoput Bar-Boljare	23
2.2.3. Izvod iz lokalnih planskih dokumenata	23
2.2.3. Ocjena postojeće planske dokumentacije.....	28
III OCJENA POSTOJEĆEG STANJA PROSTORNOG UREĐENJA.....	30
3.1. PRIRODNI RESURSI	30
3.2. STANOVNIŠTVO, MREŽA I FUNKCIJA NASELJA	43
3.3. DOSADAŠNJI DRUŠTVENO EKONOMSKI RAZVOJ	46
3.3.1. PRIVREDENE DJELATNOSTI – ocjena stanja i razvojne perspektive	46
3.3.2. DRUŠTVENE DJELATNOSTI – ocjena stanja	68
3.4. SAOBRAĆAJ I INFRASTRUKTURNI SISTEMI	69
3.4.1. Saobraćajna infrastruktura- postojeće stanje.....	69
3.4.2. Elektroenergetski sistem- postojeće stanje.....	76
3.4.3. Vodosnabdijevanje i otpadne vode- postojeće stanje	77
3.4.4. Telekomunikacioni sistem- postojeće stanje	80
3.5. ŽIVOTNA SREDINA	82
3.6. PRIRODNA I KULTURNA DOBRA	90
3.6.1. PRIRODNA DOBRA	90
3.6.2. KULTURNA DOBRA	91
3.7. ANALIZA PREDJELA	95
3.8. SINTEZNI PRIKAZ STANJA UREĐENJA PROSTORA	103
IV PROSTORORJEŠENJE.....	105
4.1. Scenarija razvoja	105
4.2. Ciljevi razvoja po pojedinim oblastima	107
V PLANIRANO RJEŠENJE ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠĆENJA PROSTORA	110
5.1. PROSTORNI KONCEPT (ORGANIZACIJA)	110
5.2. NAMJENA POVRŠINA	110
5.3. UREĐENJE IZGRADNJA I KORIŠĆENJE PROSTORA	112
5.3.1. Površine naselja- stambena izgradnja	112
5.3.2. Površine naselja- prostorni razvoj i razmještaj društvenih djelatnosti	113
5.3.3. Površine naselja- prostorni razvoj i razmještaj privrednih djelatnosti	114
5.3.4. Plan razvoja infrastrukture	129
5.4. PLAN PREDJELA	164
5.5. DEMOGRAFSKO EKONOMSKA PROJEKCIJA	168
5.5.1. Projekcija stanovništva	168
5.5.2. Ekonomska projekcija razvoja po ključnim oblastima	170
VI PLANSKA RJEŠENJA KOJA SE ODOSE NA URBANA PODRUČJA	173
6. 1. OPŠTINSKI CENTAR PLAV	173
6.1.1. Plansko rješenje centra Plava	174
6.1.2. Projekcija organizacije i uređenja prostora s orijentacionim potrebama i mogućnostima korišćenja i namjenama površina	175
6.1.3. Opšte urbanističke smjernice i uslovi za GUR Plav	176
6.1.4. Smjernice za izradu Detaljnih urbanističkih planova za GUR Plav	182

6.1.5. Smjernice za direktno izdavanje uslova iz GURa Plav	184
6.1.6. Plan razvoja infrastrukture za GUR Plava	186
6.2. SEKUNDARNI OPŠTINSKI CENTAR MURINO	213
6.2.1. Plansko rješenje sekundarnog opštinskog centra Murino	213
6.2.2. Projekcija organizacije i uređenja prostora s orijentacionim potrebama i mogućnostima korišćenja i namjenama površina	214
6.2.3. Opšte urbanističke smjernice i uslovi za GUR Murino	214
6.2.4. Smjernice za izradu Detaljnih urbanističkih planova	214
6.2.5. Plan razvoja infrastrukture za GUR Murino	216
VII SMJERNICE ZA SPROVOĐENJE PLANSKOG DOKUMENTA	230
7.1. SMJERNICE ZA PROSTORNU ORGANIZACIJU I IZRADU DETALJNIH RAZRADA	230
7.1.1. Smjernice za izradu detaljnih urbanističkih planova	230
7.1.2. Smjernice za izradu lokalnih studija lokacije	232
7.2. DIREKTNO SPROVOĐENJE IZ PLANA	234
7.2.1. Smjernice za izgradnju u ruralnim naseljima	234
7.2.2. Smjernice za turističke objekte ograničenih kapaciteta	238
7.3. SMJERNICE ZA ZAŠTITU I KULTURNE BAŠTINE	241
7.3.1. Mjere i režim zaštite kulturne baštine	241
7.3.2. Smjernice i mjere za zaštitu kulturne baštine.....	243

1.2.4. Koncept planskog rješenja

Plan predviđa planska rješenja za prostor cijele Opštine, Opštinski centar Plav i lokalni centar Murino. U okviru planskih rješenja za prostor cijele opštine date su smjernice za uređenje i izgradnju prostora u ostalim, odnosno ruralnim naseljima, kako na definisanom građevinskom zemljištu, tako i izvan njega.

Za cijelu Opštinu definisana je i grafički iskazana (u GIS-u) Opšta namjena površina koja obuhvata:

Površine naselja N - U okviru administrativnih granica naselja (područje naselja) definisana su građevinska područja. Građevinska područja obuhvataju građevinsko zemljište i negrađevinsko zemljište.

Poljoprivredne površine P - Obuhvataju obradivo zemljište, drugo poljoprivredno zemljište i rasadnike (ratarstvo u dolinama, voćarstvo do visine 1000m, stočarstvo livade i OP na višim kotama preko 1000 m). Poljoprivredne površine se nalaze u područjima svih naselja, građevinskim područjima naselja i izvan njih, pa čak i u gradskom području u zahvatu GUP-a, pa su u skladu sa njihovim položajem dati i uslovi za izgradnju objekata na njima.

Šumske površine Š - Obuhvataju privredne šume, zaštitne šume i šume sa posebnom namjenom. Na ovim površinama dopušteni su objekti koji su u funkciji gazdovanja šumama, tj. djelatnosti čijom se realizacijom obezbjeđuje održavanje i unapređenje postojećeg šumskog fonda (uzgoj, zaštita, uređivanje i korišćenje šuma, izgradnja i održavanje šumskih saobraćajnica) i unapređivanje svih ostalih funkcija šuma. Moguće je graditi i planinarske i lovačke domove – kuće. Prema namjeni, šume se dijele na: privredne, zaštitne i šume sa posebnom namjenom. *Privredne šume* su šume koje prvenstveno služe za trajnu proizvodnju drveta i drugih šumskih proizvoda. *Zaštitne šume* su šume koje prvenstveno služe za zaštitu privrednih i drugih objekata, zemljišta, naselja, izvorišta, vodotoka i dr. *Šume posebne namjene* su šume koje predstavljaju naročite prirodne vrijednosti i prvenstveno su namijenjene za naučna istraživanja i nastavu, oporavak, odmor i rekreaciju i dr. Promjena namjene šuma, odnosno šumskog zemljišta u građevinsko ili drugo zemljište krčenjem može se izvršiti samo planom razvoja šuma u skladu sa zakonom. Pošumljavanje goleti, bujičnih područja i melioracija degradiranih i devastiranih šuma su cilj i obavezna osnova svih planskih akata i mjera kojima se uređuje gazdovanje, unapređivanje i zaštita šuma. šumske saobraćajnice su: šumski putevi, mostovi, žičare, vlake i drugi slični objekti koji su u funkciji gazdovanja šumama. Zabranjena je izgradnja objekata i izvođenje drugih radova u šumi, koji nijesu u funkciji gazdovanja šumama. Izuzetno, izgradnja privremenih objekata i izvođenje drugih radova u šumi može se vršiti samo na osnovu odobrenja nadležnog organa lokalne samouprave i uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove šumarstva, uz naknadu, u skladu sa Zakonom.

Vodne površine V - Obuhvataju površine voda i površine vodnog dobra sa kategorijom vodnog objekta (I CG, II lokalni i III kategorija koja nije od javnog interesa).

Ostale prirodne površine OP - Obuhvataju goleti, sipare, kamenjare, strme stjenovite padine, stjenovite obale, pješćane i šljunčane plaže i druge slične neplodne površine.

Površine tehničke infrastrukture TIS, TOI, TSO - Obuhvataju površine i koridore saobraćajne i ostale infrastrukture, površine za obradu, sanaciju, skladištenje otpada.

Površine za posebne namjene i specijalne režime korišćenja MS, KP, ZP - Obuhvataju površine od interesa za odbranu, ležišta mineralnih sirovina i površine eksploatacionih polja, koncesiona područja, eksteritorijalne površine, zaštićena područja.

1.2.5. Prostorna distribucija planiranih sadržaja

a. Opštinski centar Plav

a. 1. Postojeća planska rješenja

Planski dokument na osnovu kojeg se vrši uređenje prostora centra lokalne samouprave je Generalna urbanistička razrada centra Plava (GUR Plav). Ovim planskim dokumentom, Plav je definisan kao naselje mješovitog tipa koje leži na nadmorskim visinama između 910 i 970 m. Veći dio Plava je na padinama brda Meteriz koje su orijentisane ka Đuričkoj (Plavskoj) rijeci. Područje Generalnog urbanističkog plana obuhvata gradsko tkivo Plava, naselja (Brezojevica, Skić, Prnjavor i Vojno Selo) koja su direktno povezana sa gradom, prostor za razvoj industrije, poljoprivrede, turističkih kapaciteta kao i rezervisani prostor za budući razvoj grada. Ukupna površina područja GURa iznosi 1 102 ha. U središtu Generalnog urbanističkog plana je Plavsko jezero dajući osnovno obilježje ovom prostoru, definišući njegov oblik, orijentaciju i konfiguraciju.

Opredjeljenja iz GUR-a

Generalno urbanističko rješenje (GUR) zasnovano je na dugoročnoj strategiji uređenja prostora i izgradnje, a sadrži osnovu koncepcije i parametre izgradnje objekata prema vrsti i namjeni. Razvoj Plava, na nivou GURa, uslovljen je prvenstveno potrebama stanovništva, prirodnim uslovima ali i postojećim korišćenjem prostora, tako da je budući razvoj usmjeren u pravcu Glavice, gde je izgrađen najveći broj novih kuća. Takav pravac budućeg širenja Plava nametnula je konfiguracija terena, položaj saobraćajnica kao i već locirana škola i Dom zdravlja. Kao osnovni ciljevi privrednog razvoja postavljeni su jačanje industrije (drvne), poljoprivrede i turizma. Pored smjera budućeg razvoja grada, važno opredjeljenje ovog GURa je zaštita zone Plavskog jezera i njena striktna namjena za potrebe razvoja turizma. Osnovni turistički smeštajni objekti planiraju se u zoni Plavskog jezera. Planirano je 500 kreveta u zoni GURa Plav. Namjenom površina GUR-a zaštićeno je poljoprivredno zemljište a istovremeno je omogućeno da buduća izgradnja bude usmjerena u zone predviđene za individualno stanovanje. Radi poboljšanja razmještaja centralnih sadržaja predviđeni su prostori za lociranje centara mjesnih zajednica Prnjavor, Glavice i Brezojevice. Na Glavicama je pored centra predviđen prostor za vrtić. Planiran je lokalni centar u Prnjavoru, na raskrsnici saobraćajnice u blizini postojeće kasarne.

Na području GURa nijesu predviđene nove škole, već se zadržavaju postojeće. Planirana je dogradnja i adaptacija postojeće Osnovne škole, Srednje škole kao i proširenje postojećih otvorenih terena. Izgrađen je Dom kulture i predviđene tri predškolske ustanove. U okviru planiranih namjena - *mješovite namjene i stanovanje* moguća je izgradnja predškolskih ustanova, u skladu sa potrebama grada. U službi zdravstvene zaštite realizovana je izgradnja Doma zdravlja sa apotekom.

Prostor za kolektivno stanovanje i objekte za javne funkcije (dom kulture i prostorije za administrativno poslovanje) predviđeni su u nastavku sadašnjeg centra Plava.

Na teritoriji Generalnog urbanističkog plana Plava predviđene su tri lokacije za sportsko – rekreativne sadržaje i to:

- u zoni Jezera, uz planiranu turističku namjenu predviđeni su i sportsko rekreativni sadržaji
- uz školske objekte, zadržava se postojeći stadion - preporuka je da se sportski tereni realizuju uz svaku školu

◦ na lijevoj obali Đuričke rijeke, u okviru namjene stanovanja mogu se graditi objekti sporta i rekreacije.

Generalnim urbanističkim planom Plava predviđa se regulacija svih vodenih tokova unutar granice, a I šire, zbog zaštite od poplava i erozije.

Groblja su predviđena na prostoru između Malog i Velikog Skića, uz zadržavanje groblja pored puta za Vojno selo.

a. 2. Projekcija PUP-a za organizaciju i uređenje prostora s orijentacionim potrebama i mogućnostima korišćenja i namjenama površina

Stanovništvo – Imajući u vidu da se radi o opštinskom centru, mora se imati u vidu da veći broj stanovnika, iz cijele opštine, obavlja određeni broj funkcija u ovom području (zdravstvene usluge, srednja škola, administracija...) Isto tako, centar Plava je primarni turistički centar u opštini u kojem se planiraju turistički objekti i potencira kulturno nasljeđe kao turistički motiv, pa treba računati i na turiste koji će u njemu boraviti (oko 500 kreveta).

Tabela 1 Projekcija stanovništva za centar Plava 2030(2035)

Naselje	2025	2030	2035
Brezojevica (dio naselja)	799	808	817
Plav	3902	3971	4041
Prnjavor (dio naselja)	661	668	676
Skić (dio naselja)	192	193	193
Vojno Selo (dio naselja)	324	325	326
Ukupno:	5878	5964	6052

Širenje građevinskog zemljišta za izgradnju individualnih građevinskih objekata, na području naselja Plav planirano je, osim popunjavanja već planiranih i započetih zona, i u zoni Brezojevica, Rudog Polja, Prnjavora i ispod Završa.

Stambena izgradnja se na taj način ne širi prema Jezeru. U zoni Jezera su planirani sadržaji turizma.

Prednost treba dati kvalitativnoj dogradnji, obnovi i revitalizaciji postojećih urbanih, a posebno degradiranih površina.

Specifičnost prostora je Plavsko jezero, rijeka Ljuča, rijeka Lim, Veliki i Mali Skić (sport, rekreacija, turizam, izletišta) i kulturni spomenici.

U pojasu od 25m oko rječnih tokova se mogu obavljati djelatnosti pod posebnim uslovima definisanim u oblasti Pejzažne arhitekture i Plana predjela, a u zaštitnom pojasu oko Plavskog jezera i ispod linije poplavnog područja, ne mogu se graditi objekti. Zaštitni pojas(zeleni pojas) kao i linija poplavnog područja su grafički definisani.

Prilikom usaglašavanja i izmjena važećih detaljnih planova i izrade novih, potrebno je više pažnje posvetiti konceptu mreže javnih prostora i zelenih gradskih površina. Sistem prirodnih i uređenih zelenih površina značajan je za kvalitet života u gradu, a sam centar Plava nema prostornih mogućnosti za formiranje većeg trga ili većeg parka.

Za Plavsko jezero obavezno se moraju uraditi Studije zaštite (*Studija zaštite od nanosa* i *Studija zaštite* u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, a u cilju određivanja kategorije i režima zaštite prirodnog dobra). *Studijom zaštite* se definišu zone zaštite, a time i širina zaštitnog pojasa oko jezera. Zaštitni pojas ne može biti manji od definisanog ovim PUP-om (na grafici). Ukoliko Studija pokaže da nema potrebe za uspostavljanje zaštite Plavskog jezera kao prirodnog dobra, mora se poštovati dati zaštitni pojas u ovom Planu. Granica za razradu Studije zaštite data je orijentaciono kao minimalna neophodna, ali se Studija može raditi za širi prostor ukoliko se to pokaže kao neophodno prema ocjeni stručne službe nadležnih institucija.

U cilju bolje valorizacije Plavskog jezera *preporučuje se kao prioritet izrada Studije zaštite*, a nakon toga detaljna razrada i izgradnja objekata u skladu sa rezultatima Studije zaštite i njenim smjernicama.

Namjena površina – Detaljne namjene površina u zahvatu generalnog urbanističkog rješenja definisane su u skladu sa Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima (“Službeni list CG”, br. 4/10 i 33/14).

U okviru granice Generalnog urbanističkog rješenja, površine 1 102 ha, planirane su sljedeće namjene:

NAMJENA POVRŠINA	Površina u ha
SMG - površine stanovanja male gustine	381
SS – površine stanovanja srednje gustine	28
CD – površine za centralne djelatnosti	8
MN – površine za mješovite namjene	66
T – površine za turizam	50, 6
ŠS – površine za školstvo i socijalnu zaštitu	2, 5
Z – površine za zdravstvenu zaštitu	0, 9
K – površine za kulturu	0, 4
SR – površine za sport i rekreaciju	37
IP – površine za industriju i proizvodnju	6
P – poljoprivredne površine	130
PU – površine za pejzažno uređenje	69
PUS – površine specijalne namjene	53, 5
PUO – površine ograničene namjene (botanička bašta)	0,2
Š – šumske površine	22
OP – ostale prirodne površine	98
VPŠ – površinske vode (i jezero)	230
GP – površine za groblja	5
VO – površine za vjerske objekte	0,3
DS – površine za drumski saobraćaj	0,5
Ostalo	4,4
Ukupno	1 102

Regulacione linije – zaštitni koridori

U ovom planskom rješenju data je regulacija prostora na način što je uz Jezero planiran zaštitni zeleni pojas, vodeni tokovi su prikazani u koridoru regulacija kao i saobraćajnice i nadzemna infrastruktura.

Svi detaljni planovi se moraju uskladiti sa ovom regulacijom.

Ukoliko neke urbanističke parcele iz važećeg plana ulaze dijelom u definisane pojase, uređenje urbanističkih parcela se sprovodi na način da predstavlja dio pojasa – ozelenjavanjem. Na urbanističkim parcelama koje se u cjelosti nalaze u ovom pojasu (koje su planirane važećim planovima), ne mogu se graditi objekti.

Na izgrađenim objektima u ovim koridorima ne mogu se vršiti intervencije, osim rekonstrukcije u postojećem gabaritu, u cilju održavanja objekta.

Urbanistički parametri i uslovi izgradnje

Prilikom izrade detaljnih urbanističkih planova u okviru GURa za svaku urbanističku parcelu definiše se namjena kao i osnovni urbanistiki parametri (indeks izgrađenost, zauzetosti, spratnost, potreban broj parking mjesta i priključci na infrastrukturu).

U nastavku su date namjene planirane GUR-om i sa definisanim urbanističkim parametrima.

kategoriya namjene površina	max gustina	max iz ¹	max ii ²	max spratnost	procentualna zastupljenost pretežne namjene ³	procentualna zastupljenost kompatibilnih namjena
STANOVANJE						
stanovanje male gustine	30 st/ha	0.3-0.5	0.3-0.5	3 etaže	60% stanovanje	40% (zelenilo, saobraćaj, turizam, društvene djelatnosti, centralne djelatnosti)
stanovanje srednje gustine	120 st/ha	0.6	0.8-1.2	4 etaže	60% stanovanje	40% (zelenilo, saobraćaj, turizam, društvene djelatnosti, centralne djelatnosti)
CENTRALNE DJELATNOSTI, MJEŠOVITA NAMJENA						
centralne djelatnosti, mješovita namjena		0.6	0.8-1.2	4 etaže	60% centralne djelatnosti	40% (zelenilo, saobraćaj, turizam, društvene djelatnosti, stanovanje)
TURIZAM						
Turizam (hotel, turističko naselje)	60 ležaja/ ha	0.6	0.8-1.2	4 etaže	80% turizam	20% (zelenilo, infrastruktura, centralne djelatnosti, društvene djelatnosti)
turizam male izgrađenosti (hotel, turističko naselje + sport i rekreacija)	30 ležaja/ ha	0.3-0.5	0.3-0.5	3 etaže	70% turizam i sport i rekreacija	30% (zelenilo, infrastruktura, centralne djelatnosti, društvene djelatnosti)
objekti za pružanje usluge ishrane i pića		0.3	0.3	2 etaže	80% turizam	20% (zelenilo, infrastruktura, centralne djelatnosti, društvene djelatnosti)
DRUŠTVENE DJELATNOSTI						
škولstvo, zdravstvo, kultura, socijalna zaštita,		0.60	0.80	3 etaže	90% djelatnosti	10% (turizam, centralne djelatnosti, zelenilo, infrastruktura)
sport i rekreacija		0.3	0.3	2 etaže	90% djelatnosti	10% (turizam, centralne djelatnosti, zelenilo, infrastruktura)

¹ max index zauzetosti na nivou urbanističke parcele

² max index izgrađenosti na nivou urbanističke parcele

³procentualna zastupljenost pretežne namjene= na primjeru stanovanja malih gustina (30 st/ha) znači da je 60% površine ove namjene opredijeljeno za urbanističke parcele sa namjenom stanovanje malih gustina a da je preostalih 40% namjene opredijeljeno za urbanističke parcele kompatibilne namjene

kategorija namjene površina	max gustina	max iz ¹	max ii ²	max spratnost	procentualna zastupljenost pretežne namjene ³	procentualna zastupljenost kompatibilnih namjena
IDUSTRIJA I PROIZVODNJA						
proizvodno komunalne djelatnosti		0.50	0.50	2 etaže	80% djelatnosti	20% (zelenilo, infrastruktura)
ZELENILO						
zelene površine javne namjene, zelene površine specijalne namjene		/ dozvoljeno eventualno zadržavanje postojećih objekata			95% zelenilo	5% (infrastruktura, centralne djelatnosti, društvene djelatnosti)

Na površinama (**PD**) mogu se planirati objekti koji su u funkciji gazdovanja poljoprivrednim zemljištem i stambeni objekti max površine 100m². Ne postoje ograničenja za BRGP objekta u funkciji gazdovanja poljoprivrednim zemljištem i zavise od specifičnih zahtjeva odgovarajuće namjene.

Za sve ostale namjene na kojima se planira izgradnja objekata (**GP**), (**VO**), (**DS**) tokom izrade DUPova definisace se osnovni urbanistički parametri u skladu sa specifičnostima namjene.

U generalnim razradama definisana namjena nije apsolutna namjena već pretežna namjena. To znači da naprimjer u zoni *stanovanja male gustine* sve urbanističke parcele ne treba da imaju namjenu *stanovanja male gustine* već da većina parcela ima tu namjenu a da je u okviru predmetne namjene moguće planirati i ostale (u tabeli navedene) kompatibilne namjene.

Izrada Detaljnih urbanističkih planova - (smjernice) – Područje Generalnog urbanističkog rješenja Plava se razrađuje kroz šest Detaljnih urbanističkih planova u površini od 775 ha i kroz direktno izdavanje uslova iz PUPa za površinu od 330 ha. Manji dio prostora izvan granica Detaljnih planova uređuje se prema direktnim smjernicama koje se odnose na definisanu namjenu. Ukoliko se ukaže potreba i mogućnost, ti prostori se mogu pridružiti najbližim, odnosno funkcionalno povezanim prostorima DUP-ova prilikom njihove izrade.

Detaljni urbanistički planovi u okviru Generalnog urbanističkog rješenja Plava

Naziv Plana	Površina u ha (cca)
1.Detaljni urbanistički plan – Centar	85
2.Detaljni urbanistički plan – Glavica	70
3.Detaljni urbanistički plan - Plavsko jezero	440
4.Detaljni urbanistički plan – Prnjavor	60
5.Detaljni urbanistički plan Centar - Vojno Selo	80
6.Detaljni urbanistički plan – Brezovejica	40
Ukupno	775

Napomena: Prije izrade DUPa Jezero neophodna izrada Studija zaštite Jezera.

Granice DUP-ova se mogu prilagođavati katastarskim podacima (bez većih promjena), a posebno u dijelu gdje nema katastarskih podloga kao što je Prnjavor. Područje Korita, nakon pribavljanja katastra zemljišta, može da se preispita, te po potrebi priključi DUP-u Prnjavor. Područja za koja su definisane direktne smjernice za izgradnju objekata mogu se priključiti Detaljnim urbanističkim planovima.

1.Detaljni urbanistički plan – Centar - Centralni dio, odnosno grad Plav je nosilac kulturnog, sportskog, rekreativno, tranzitnog I stacionarnog turizma, te u skladu s tim treba usaglasiti

planska rješenja u okviru namjena turizma i mješovite namjene, kako bi se obezbijedili svi neophodni sadržaji, jer je svojim položajem u odnosu na turističke motive nosilac smještajnih kapaciteta. Posebnu pažnju posvetiti oblikovanju objekata zbog specifične urbane matrice starog gradskog jezgra i karakteristične arhitekture. Turistički sadržaji koji se razvijaju u centru, moraju se povezati sa turističkim motivima, pa se u tom smislu osim puteva, preporučuje uvođenje panoramskih žičara Plav-Visitor, Plav-Kofiljača. Izuzetnu pažnju treba posvetiti regulaciji vodenih tokova sa naglaskom na zabranu gradnje u plavnim područjima. Posebnu pažnju posvetiti unapredjenju i pravilnom osmišljavanju novih javnih prostora. U tom pravcu u okviru namjena MN i CD planirati nove manje ili veće trgove/pjacete, urediti gradski park planiran između groblja i postojećeg stadiona. Planirati kontinuiranu pješačku stazu kojom bi turista obišao sve znamenitosti, kulturne i turističke centra Plava.

2.Detaljni urbanistički plan – Glavica – Ovim planom je predviđena stambena gradnja. U okviru namjene MN obavezno planirati minimum 30% površina sa nestambenom namjenom objekata.

U okviru blokva stanovanja male gustine planirati javna mjesta okupljanja sa manjim dječjim igralištima.

Kad su u pitanju centralni sadržaju prostor ovog plana je orijentisan ka DUPu Centar.

3.Detaljni urbanistički plan - Plavsko jezero –

- planirati javno dostupnu obalu jezera postavljanjem šetnice oko jezera sa adekvatnim pejzažnim uređenjem
- planirati biciklističku stazu oko jezera
- u zahvatu plana u zonama turizma planirati otvoreni javni prostor- novi gradski trg
- posebnu pažnju posvetiti povezivanju nove gradnje oko jezera sa urbanom matricom starog gradskog jezgra
- u okviru namjene CD planirati naučnoistarživački centar

Plan raditi u skladu sa rezultatima Studije zaštite jezera. Da bi se razvio i unaprijedio turizam oko Plavskog jezera, neophodno je sačuvati predione karakteristike (slika predjela, panoramske vizure) i ekosistem (očuvanje staništa flotantne, submerzne i higrofilne vegetacije), sa pažljivim uvođenjem novih elemenata u predio radi održivog korišćenja(zabrana zasipanja priobalnog dijela Jezera), samim tim što se radi o zdravstvenom turizmu, sportsko-rekreativnom turizmu, sportovima na vodi, ribolovu, tovnom ribarstvu, izlovnom ribolovu, jahanju, naučno-obrazovnom turizmu i sl. U okviru namjene turizam neophodno planirati turističke objekte visoke kategorije, savremeno oblikovanje i uklopljene u ambijent. Preporuka je izrada konkursa.

4.Detaljni urbanistički plan – Prnjavor – U okviru blokva stanovanja male gustine planirati javna mjesta okupljanja sa manjim dječjim igralištima. U okviru namjene MN obavezno planirati minimum 20% površina sa nestambenom namjenom objekata. Za izradu ovog plana neophodno je obezbijediti sada nedostajuće katastarske podloge. Izuzetnu pažnju posvetiti saobraćajnom rješenju, u skladu sa smjernicama iz dijela Saobraćaj.

5.Detaljni urbanistički plan Centar - Vojno Selo – Gotovo cijeli zahvat plana ima namjenu SMG. U okviru blokva stanovanja male gustine planirati objekte centralnih djelatnosti sa mjestima okupljanja ljudi i adekvatnim prostorima za igru djece.

6. Detaljni urbanistički plan – Brezojevica – U centru naselja u okviru mješovite namjene planirati centralne sadržaje neophodne za potrebe mjesne zajednice MZ. U dijelu namjene proizvodni objekti IP planirati industriju koja ne remeti planirano stanovanje. Kod namjene IP uvesti zaštitne pojaseve zelenila ka stambenim namjenama.

Direktne smjernice – Direktne smjernice se primjenjuju na prostor koji je u zahvatu Generalnog urbanističkog rješenja, a izvan definisanih granica DUP-ova. Prostor je na grafičkom prilogu označen oznakama DS -1, DS -2 i DS - 3.

U ovim slučajevima katastarska parcela predstavlja urbanističku parcelu za koju se izdaju urbanističko tehnički uslovi.

I.1.1.1. Opšte smjernice za formiranje urbanističke parcele pri direktnom sprovođenju Plana van zahvata detaljnijih razrada

Tamo gdje nema obaveze izrade detaljnih planova, a u slučajevima gdje je moguće direktno sprovođenje ovog plana, urbanistička parcela se formira uz maksimalno poštovanje postojeće katastarske parcelacije, na način da postojeća katastarska/katastarske parcele ili njihovi postaje/postaju urbanistička parcela ukoliko:

- a) se ne nalazi na prostoru planirane saobraćajne i tehničke infrastrukture, pri čemu se regulaciona linija određuje u zavisnosti od vrste i ranga saobraćajnice tj. infrastrukturnog objekta, u skladu sa zakonom,
- b) se ne nalazi u zonama namijenjenim zelenim ili drugim javnim površinama,
- c) ima obezbijeđen kolski pristup (može biti i nekategorisani put) sa javnog puta,
- d) ima omogućen direktan priključak na elektroenergetsku mrežu, ili OIE u okviru sopstvenog objekta;

Napomena: Prilikom direktnog sprovođenja ovog Plana, na područjima gdje ne postoji mogućnost priključka, odnosno nije racionalno obezbijediti priključak na javnu vodovodnu i kanalizacionu mrežu, vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda iz objekata može se riješavati odgovarajućim alternativnim rješenjima, na higijenski način, kojima se ne ugrožava životna sredina (bunari, bistijerne, uređaji i sistemi za prečišćavanje otpadnih voda i sl.).

Za katastarske parcele na kojima se nalaze postojeći objekti, važe svi prethodno navedeni uslovi za formiranje urbanističke parcele, izuzev uslova pod stavkom „c“ (moguć je i pješački pristup sa javnog puta).

Minimalne udaljenosti građevinskih linija prema granicama parcele određuju se na način da se ispoštuju važeći tehnički propisi, standardi i normativi, kao i sledeći uslovi:

– za objekte čija je visina ($H \leq 10,0$ m, minimalna udaljenost građevinske linije (G.L.1) od granice parcele mora biti minimum 5,0m (izuzev u okviru vrijednih urbanih ili ruralnih cijelina, ako se slijedi uobičajena ili postojeća izgrađenost u okviru istih).

– za objekte čija je visina ($H > 10,0$ m, minimalna udaljenost građevinske linije (G.L.1) od granice parcele jednaka je $1/2 H$ («H» je visina objekta mjerena od konačno uređenog terena uz objekat do vijenca ili do sljemena zabatnog zida zgrade).

DS - 1 *Direktne smjernice za stanovanje van DUP-ova*

Stambeni objekti (porodične stambene kuće i stambeno-poslovne zgrade) i objekti društvenog standarda ili poslovni objekti

- Površina katastarske parcele/urbanističke parcele: min300m²,
- Na jednoj urbanističkoj parceli može se graditi samo jedan osnovni objekat kao i jedan ili više pomoćnih objekata,
- Maksimalna spratnost: 2 nadzemne etaže sa mogućnošću izgradnje podruma,
- Maksimalna BRGP za stambene i stambeno-poslovne objekte: 250 m² ,
- Maksimalni Indeks zauzetosti (Iz): 0,4;
- Maksimalni Indeks izgrađenosti (Ii): 0,5;
- Minimalna udaljenost osnovnog objekta od granica susjedne parcele: 2,5m (dozvoljava se i manja udaljenost od navedene ukoliko se pribavi pismena saglasnost vlasnika susjedne parcele).
- U okviru osnovnog stambenog objekta mogući su i odgovarajuće prateće sadržaji kompatibilni stanovanju (trgovina, ugostiteljstvo), čime ovi objekti dobijaju karakter stambeno-poslovnih objekata.

U okviru stambeno-poslovnih objekata, poslovanje treba po pravilu planirati na etaži u nivou ulice.

- Pod istim uslovima moguća je i izgradnja/rekonstrukcija manjih objekata društvenog standarda ili poslovnih objekata kao što su multifunkcionalni mjesni centri ,centri kulture, poslovne zgrade i sl. maksimalne BRGP objekta koja može biti najviše 500m² BRGP.

Objekti agroturizma

- Na jednoj urbanističkoj parceli može se graditi jedan osnovni objekat u funkciji agroturizma („farm house“) i jedan ili više ekonomskih (privrednih) i pomoćnih objekata u funkciji gazdovanja, održavanja i posjete poljoprivrednih gazdinstava, kao i konzumiranja poljoprivrednih proizvoda u cilju turističke promocije.
- Minimalna površina katastarske parcele/urbanističke parcele: 1000m²,
- Maksimalna spratnost objekata: dvije nadzemne etaže sa mogućnošću izgradnje podruma
- Minimalna udaljenost osnovnog objekta od granica susjedne parcele: 3m.
- Minimalna udaljenost privrednih (ekonomskih) objekata od granica susjedne parcele: 10m.

Objekti agroindustrije

- Na jednoj katastarske parcele/urbanističke parcele može se graditi jedan ili više objekata u funkciji agroindustrije (staklene bašte i rasadnici za proizvodnju različitih kultura, skladištenje i prerada mlijeka, žitarica, voća i povrća, stanice za otkup poljoprivrednih proizvoda, objekti za preradu ljekovitog i aromatičnog bilja i plodova i sl.)
- Minimalna površina urbanističke parcele:
 - za proizvodnju 1000m²,
 - za otkup, skladištenje i čuvanje 300m².
- Objekti namijenjeni poljoprivrednoj proizvodnji mogu biti slobodnostojeći objekti ili grupacije slobodnostojećih objekata međusobno funkcionalno povezanih,
- maksimalna spratnost objekata: prizemlje (najveće visine do 5 metara)
- max. bruto površine osnove (BRGP) do 250m²,
- Minimalna udaljenost privrednog objekta od granica susjedne parcele: 10m,
- Izgradnja ovih objekata nije dozvoljena u grupacijama postojećih stambenih objekata
- Ovi objekti svojom funkcijom ne smiju ugroziti životnu sredinu i druge namjene u neposrednom okruženju, kao što su: uticaji na kvalitet vazduha, intenzitet buke, opterećenje saobraćajnih tokova

Rekonstrukcija postojećih objekata

Ovim Planom se utvrđuju sljedeći uslovi za rekonstrukciju i adaptaciju:

- Postojeći objekti, čija BRGP, spratnost i položaj na urbanističkoj parceli odstupaju od parametara datih ovim Planom, se zadržavaju u postojećim vertikalnim i horizontalnim gabaritima, s mogućnošću rekonstrukcije isključivo u okviru postojećih gabarita.
- U slučaju da se na poziciji postojećeg objekta želi izgraditi novi objekat (drugačijih vertikalnih i horizontalnih gabarita) primenjivaće se urbanistički parametri propisani ovim Planom.

DS - 2 *Direktne smjernice u poljoprivredi van DUP-ova*–

Stambeni objekti za vlastite potrebe u funkciji obavljanja djelatnosti poljoprivrede:

- Minimalna površina parcele: 0,5 ha;
- Na jednoj parceli može se graditi samo jedan stambeni objekat
- Maksimalna spratnost: 2 nadzemne etaže sa mogućnošću izgradnje podruma,
- Najveća bruto površina stambenog objekta: 100m²,
- Minimalna udaljenost stambenog objekta od granica susjedne parcele: 10m,
- Rastojanje stambenog i ekonomskog objekta je minimum 10m.

Privredni objekti za vlastite potrebe u funkciji obavljanja djelatnosti poljoprivrede:

- Na jednoj parceli može se graditi više privrednih objekata
- Objekti namijenjeni poljoprivrednoj proizvodnji mogu biti slobodnostojeći objekti ili grupacije slobodnostojećih objekata međusobno funkcionalno povezanih,
- Na parcelama površine od 1 ha – 3 ha maksimalna spratnost objekta je : jedna etaža (najveće visine do 10 metara) max. bruto površine osnove (BRGP) do 200m²
- Na parcelama površine veće 3 ha, maksimalna spratnost objekta je : jedna etaža (najveće visine do 10 metara) max. bruto površine osnove (BRGP) do 400m²
- Minimalna udaljenost privrednog objekta od granica susjedne parcele: 10m.

Rekonstrukcija postojećih objekata:

Ovim Planom se utvrđuju sljedeći uslovi za rekonstrukciju i adaptaciju:

- Postojeći objekti, čija BRGP, spratnost i položaj na urbanističkoj parceli odstupaju od parametara datih ovim Planom, se zadržavaju u postojećim vertikalnim i horizontalnim gabaritima, s mogućnošću rekonstrukcije isključivo u okviru postojećih gabarita.
- U slučaju da se na poziciji postojećeg objekta želi izgraditi novi objekat (drugačijih vertikalnih i horizontalnih gabarita) primenjivaće se urbanistički parametri propisani ovim Planom.

DS – 3 *Direktne smjernice za PU van DUP-ova* – Planina Veliki Skić, sa specifičnim reljefom i istaknutom vegetacijom, je dominantna tačka u zaleđu Plava, namijenjena izletničkom i sportsko-rekreativnom turizmu. Fragmenti četinarske šume na samom vrhu, porijeklom su od nekadašnjeg vegetacijskog pokrivača, koji je izrazito kontrastan u odnosu na okolne elemente predjela. Ovaj prostor omogućuje izvanredne vizure prema Plavu i Plavskom jezeru. Mali Skić se inkorporira u urbane zelene površine.

Za Veliki Skić i Mali Skić, zbog njihovih prirodnih i stvorenih karakteristika, predlaže se preoblikovanje u park-šume. Park-šuma na Velikom Skiću može da sadrži sportsko rekreativne i turističke objekte. Od sportskih sadržaja mogući su i tereni za sport (teniski tereni, bazeni, odbojke, košarke i sl.), turistički objekti (odmaralište, hotel). Maximalne BRGP do 400m².

Park-šuma na Malom Skiću može da se oblikovno organizuje kao šuma-park sa izletničkim karakterom (bez smještajnih kapaciteta, već isključivo formiranje različitih staza, terena i ugostiteljskih objekata.)

Smjernice za izradu Lokalnih studija lokacija

PUP-om Plav definisane su planske zone u kojima je moguća izrada lokalnih studija lokacije (LSL - ova). Planom su definisane zone turizma, sporta i rekreacije u širim granicama (grafički na karti Režim uređenja), a predviđena je izrada Detaljnih studija predjela kroz koje bi se utvrdile precizne granice tih zona, definisala područja koja mogu da nose određene sadržaje i kapacitete i područja za koja će se raditi dalja detaljna razrada. Planska pretpostavka je da će u planskom periodu do 2030/2035 godine postojati potreba za izradom: - manjih turističkih kapaciteta visoke kategorije, - manjih industrijskih postrojenja koja nije moguće prostorno precizno definisati, iz tog razloga plan propisuje mogućnost izrade lokalnih studija lokacije. Znači prije definisanja zahvata plana LSLa neophodno uraditi detaljnu studiju predjela koja treba da potvrdi da li za planiranu namjenu i kapacitet (koje definiše programski zadatak) odgovara predloženi zahvat.

Smjernice za nelegalne objekte

Nacrtom Plana nisu definisane smjernice za nelegalne objekte.

Saobraćajna infrastruktura - Razvoj i unapređenje sistema saobraćaja Plava treba da bude usmjeren u sledećim pravcima: (-) Kontrolisano i regulisano priključivanje mreže nižeg ranga na mrežu primarnih gradskih saobraćajnica, (-) Izgradnja novih gradskih saobraćajnica u skladu sa potrebama i razvojem grada, (-) Rekonstrukcija i uređenje postojećih saobraćajnica, i (-) kategorizacija ulične mreže.

Veza sa planskim rješenjima PUP-a: Kroz područje opštine Plav prolazi koridor autoputa Andrijevića – Murino - Čakor – Bjeluha (granica). Pomenuti koridor nalaze se van teritorije zahvata Plana, ali je od izuzetnog značaja za saobraćajno povezivanje Plava sa okruženjem kao i za njegov ukupan privredni razvoj. Izgradnjom dionica autoputa kroz područje opštine Plav, postojeći magistralni put M-9 (Kolašin–Mateševo–Andrijevića–Murino–Čakor) dobiće rang regionalnog puta. Osnovni regionalni pravac je regionalni put R-9 (Murino-Plav-Gusinje), koji se pruža dolinom Lima do mosta na Limu (Brezojevice) gdje se se jedan krak puta R-9 odvaja prema Plavu a drugi prema Gusinju. Dionica Murino-Plav-Gusinje je dužine oko 20.231km. I to dužina dionice Murino-Limski Most-Gusinje je 18.823km (8.737km+10.086km), a dionica Limski Most-benzinska stanica je 1.408km, a u granicama zahvata Plana je oko 7.779km. Širina asfaltnog kolovoza je 6.5m.

Koncept planskog rešenja ulične mreže na području Generalnog urbanističkog rješenja Plava uglavnom je zasnovan na rješenjima Prostornog plana Opštine Plav i Generalnog urbanističkog plana Plava uz maksimalno poštovanje postavki i rješenja planova višeg reda. Rešenje osnovne ulične mreže u Plavu zasnovano je na dopunjenoj i reorganizovanoj postojećoj uličnoj mreži, pri čemu je vođeno računa o postavljenim ciljevima razvoja saobraćajnog sistema i planiranoj organizaciji stanovanja i aktivnosti na području Plana. Ulična mreža na području zahvata Plana se na osnovu funkcije u mreži, dopuštene brzine kretanja, propusne moći, režima dopuštenog saobraćaja i slično, dijeli na kategorije: primarne i sekundarne saobraćajnice.

U mrežu primarnih saobraćajnica na teritoriji grada svrstane su sledeće saobraćajnice:

•Kroz područje zahvata Plana prolazi regionalni put R-9. Ovaj put predstavlja okosnicu ulične mreže Plava i njime su ostvarene najznačajnije saobraćajne veze gradskog područja sa okruženjem.. Regionalni put R-9 na području zahvata Plana obuhvata dio od benzinske

stanice do raskrsnice Limski most i u nastavku do izlaska iz zone zahvata na sjever prema Murinu i na jugozapad prema Gusinju u ukupnoj dužini od oko 7.779km.

- Na regionalni put se nastavlja glavne gradske ulice koje čine kostur izgrađenog urbanog područja, ali isto tako definišu zonu za buduće širenje naselja, a to su: ulica Racina, ulica Čaršija i ulica Magaze koje svoj pravac pružanja ostvaruje od završetka regionalnog puta (od autobuske i benzinske stanice) kroz centralno gradsko područje do Skičke ulice (lokalnog puta L19). Dužina ovih saobraćajnice iznosi oko 1,600km.

- U planskom periodu je predviđeno izmještanje tranzitnog saobraćaja iz naselja i to tako što je po rubnoj zoni urbanog područja predviđena etapna izgradnja gradske obilaznice (sjeverne obilaznice) koja zaobilazi centralnu gradsku zonu Plava sa sjeverne strane. Trasa obilaznice odvaja se od regionalnog puta R-9 u zoni Limskog mosta i ide lokalnim putem L36, zatim prelazi Đuričku rijeku i ide do brda Skić, pa podnožjem brda Skić, lokalnim putem L19 se spaja raskrslom sa ulicom Magaze tj glavnom gradskom ulicom i ulicom Korita (lokalnim putem L7) koja je veza sa budućim regionalnim putem Plav-Dečane. Dužina obilaznog puta je 2.047km.

Na primarnu mrežu se nadovezuje mreža sekundarnih ulica (sabirne i pristupne ulice). Osnovna funkcija sabirnih ulica je da poveže uža gradska područja, omogućiti ravnomjerno opsluživanje svih centara aktivnosti na području grada i da prikupljene saobraćajne tokove sa pristupnih ulica uključi kontrolisano u primarne saobraćajne tokove. Njihova ukupna dužina iznosi oko 10.441km. Zoni zahvata pripadaju trase pojedinih lokalnih puteva i to kategorisani: L1(1.722km), L4(0.293km), L5(0.240) i L19(1.245km), a nekategorisani: L7(1.329km), L17(1.224km), L18(0.568km), L21(0.55km), L24(5.160km), L37(1.283km). Ukupna dužina kategorisanih puteva u zoni zahvata iznosi $L=3.500$ km, a nekategorisanih puteva $L=10.114$ km. Lokalni put L36 i dio lokalnog puta L19 pripadaju trasi obilaznice pa su njihove dužine uračunatu u dužinu obilaznice.

Hidrotehnička infrastruktura - Planska rješenja se odnose na oba urbana područja (Plav, i Murino). U okviru sadašnjeg stanja kanalizacija praktično ne postoji. Stanovništvo se koristi septičkim jamama i ponekim kanalom sa ispustom u neki od obližnjih vodotoka. Zbog sanitarne zaštite stanovništva, razvoja naselja a posebno razvoja turističke privrede neophodna je izgradnja savremenog kanalizacionog sistema.

Koncepcija razvoja kanalizacione mreže - Kao najekonomičniji i najjednostavniji sistem predlaže se separati sistem u kome će biti zabranjeno bilo kakvo miješanje otpadnih i kišnih voda. Ovakvo rješenje pogoduje faznoj izgradnji kanalizacione mreže i olakšava priključenje na buduće postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda. Predloženu generalnu koncepciju razvoja kanalizacione mreže su diktirali sledeći ciljevi: (-) da sistem bude dugoročno ekonomičan, sa maksimalnim brojem gravitacionih jedinica, (-) da se mreža može graditi fazno, tempom koji diktiraju prioriteta i obezbijedena finansijska sredstva i (-) da cio sistem bude fleksibilan tako da se omogući izmjena onih djelova predloženog rješenja koji se vremenom pokažu neadekvatnim, a da se pri tom ne kompromituje osnovno rješenje.

Ovi ciljevi se mogu ostvariti izgradnjom kanala i to kroz gradski centar, okolna naselja van gradskog jezgra i sva naseljena područja van grada od kojih bi se gravitaciono mogla odvoditi otpadna voda do planiranog prečišćavača otpadnih voda. Prečnici kanala će se odrediti u daljim fazama projektovanja hidrauličkim proračunima. Preporučuju se minimalni prečnici za primarnu mrežu DN250.

Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda se moraju predvidjeti, što je ne samo zakonska obaveza već i uobičajena mjera zaštite prirodnih vodotoka koji se ne smiju pretvarati u prirodne kolektore otpadnih voda. Postrojenja se mogu raditi po fazama, tako da tempo izgradnje prati raspoložive materijalne mogućnosti. Važno je da krajnji ciljevi – konačna tehnologija, kapaciteti, rezervisan prostor i kvalitet efluenta budu jasno definisani kroz

investiciono-tehničku dokumentaciju. Treba koristiti rješenja koja garantuju autoamtsko rukovanje i jednostavno održavanje kao i minimalno korištenje energije, makar onda u prvom trenutku bila i nešto skuplja. Sasvim je sigurno da će se ovakva rješenja vrlo brzo pokazati ekonomičnijim od drugih.

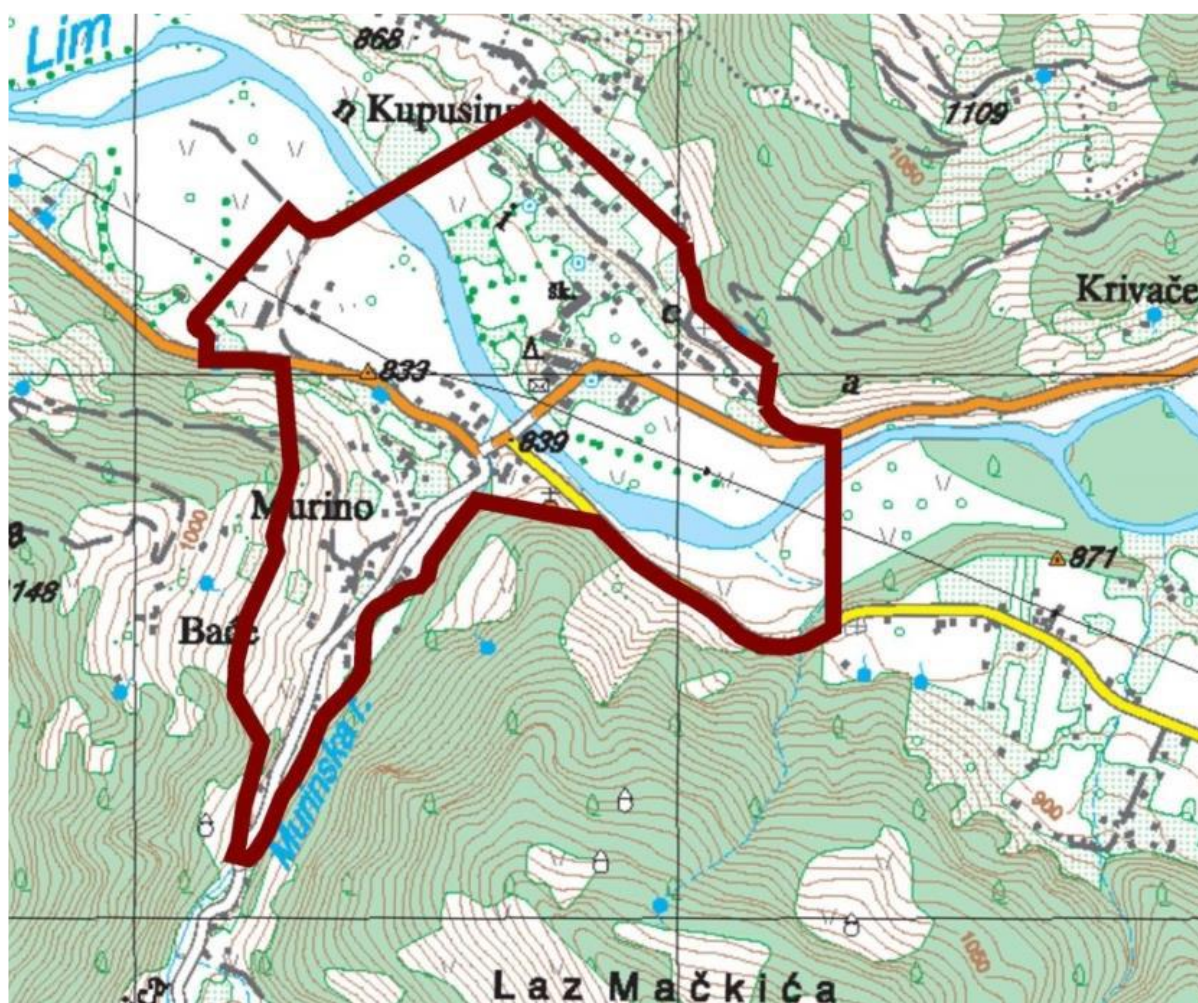
Prioriteti u realizaciji Generalnog urbanističkog rješenja: (-) izrada Studije zaštite za Jezero, (-) u cilju zaštite Jezera rješavanje otpadnih voda izgradnjom planiranog uređaja PPOV na lokaciji Pjeskovi i Transfer stanice za pretovar komunalnog otpada kao pripremu do izgradnje regionalne sanitarne deponije, (-) regulacija vodenih tokova u cjelosti i (-) izrada nedostajućeg katastra zemljišta

c. Lokalni Opštinski centar Murino

c. 1. Postojeća planska rješenja

Planski dokument na osnovu kojeg se vrši uređenje prostora lokalnog opštinskog centra je Generalna urbanistička razrada Murina (GUR Murino). Ovim planskim dokumentom, Murino je definisan kao centar naselja Gornja Raženica, Velika i Mašnica. Murino je naselje smešteno u kotlini Lima – Polimlja, na raskrsnici puteva Berane - Plav i Berane – Čakor - Peć, što mu daje poseban značaj. Od Plava je udaljeno 11 km, od Berana 35 km, od Bijelog Polja 69 km, a od Peći 60 km.

Granica - Ukupna površina područja GUR-a iznosi 74 ha. GUR se radi na topografskoj podlozi, jer za ovo područje Uprava za nekretnine ne raspolaže katastarskim podlogama.

Granica Generalnog urbanističkog rješenja Murino

Realizacija dosadašnjih planskih rješenja

Stanovanje i centralne djelatnosti - Važećim planskim dokumentom, naselju Murino kao lokalnom centru opštine Plav gravitiraju naselja Novšići, Velika, Mašnica i Gornja Rženica. Osnovni oblik privređivanja je poljoprivreda i stočarstvo (procenat poljoprivrednog stanovništva 70,1%). Centar se razvija na način kako se oformio, oko mosta na raskršću puteva, sa obje strane Lima. Razvoj individualnog stanovanja planiran je na desnoj obali Lima prema Velici, a u manjoj mjeri prema Mašnici i prema Andrijevi. Na ovom pravcu prema Limu, ispod puta, predviđa se prostor za razvoj industrije i sporta (fudbalski teren). U okviru mješovite namjene i namjene centralne djelatnosti planirano je školstvo i dječije ustanove, zdravstvena služba, sadržaji kulture, trgovine, administrativne funkcije, sport, ugostiteljstvo, zanati i usluge. Groblje je zadržano na postojećoj poziciji prema Mašnici. Murino ima već formirane sadržaje i objekte: na desnoj obali Lima je OŠ „Petar Dedović“, Dom kulture, parkovsko - spomenički kompleks, samoposluga, pijaca, a na lijevoj obali Lima (stari centar) hotel, apoteka, robna kuća, bife, prodavnice, ambulanta (predviđeno proširenje kapaciteta) i jedan kolektivni objekat P+1 sa 8 stanova. Kamp je predviđen sa desne strane puta za Peć blizu prodavnica i ugostiteljskih kapaciteta, preko puta Doma kulture. Ova zona predstavlja i rezervnu zonu za razvoj centralnih funkcija. Motel je predviđen za rušenje, ali na njegovom mjestu predviđa se izgradnja novog. Predviđa se izgradnja novog mosta preko Murinske rijeke. Takođe predviđa se regulacija Lima, Murinske rijeke i potoka na teritoriji naselja.

Projekcija stanovništva za centar Murino 2030(2035)

	2025	2030	2035
Mašanica (dio naselja)	216	218	220
Murino (dio naselja)	433	437	442
ukupno	648	655	663

c. 2. Projekcija PUP-a za organizaciju i uređenje prostora s orijentacionim potrebama i mogućnostima korišćenja i namjenama površina

Murino, kao lokalni opštinski centar, zbog svog povoljnog saobraćajnog položaja, može da upotpuni svoje urbane centralne funkcije i karakter. Nove funkcije su funkcije centra razvoja turizma (turistički punkt, stacionarni, tranzitni, sport i rekreacija) za područje Visitora i Čakora (predloženih zaštićenih područja).

Stanovništvo- Mjesna zajednica Murino je 2011. godine imala 990 stanovnika, što je u odnosu na 2003. godinu pad od 12.7%., ali još veći pad u odnosu na prethodne godine (cca 40% u odnosu na 1971.g.). Samo naselje Murino imalo je 2011.g. 462 stanovnika, a plansko predviđanje za 2020. godine je 471 stanovnika. Imajući u vidu da se radi o smanjenju broja stanovnika u odnosu na prethodne projekcije i planski period, te o ambicioznijoj projekciji u prethodnim planovima, a o blagom porastu u odnosu na sadašnji broj, utvrđene namjene površina pružaju mogućnost za razvoj i uslove za formiranje novih funkcija. Cilj je zadržati ili vratiti stanovništvo, unaprijediti uslove života izgradnjom komunalne i druge infrastrukture, povezivanje sa budućim Autoputem, razvoj Velike, Mašnice, Rženice i revitalizacija sela.

Namjena površina – Prilikom izrade detaljnih urbanističkih planova u okviru GURa za svaku urbanističku parcelu definiše se namjena kao i osnovni urbanistiki parametri (indeks izgrađenost, zauzetosti, spratnost potreban broj parking mjesta i priključci na infrastrukturu).

Namjene planirane GUR-om sa definisanim urbanističkim parametrima:

kategorija namjene površina	max gustina	max iz ⁴	max ii ⁵	max spratnost	procentualna zastupljenost pretežne namjene ⁶	procentualna zastupljenost kompatibilnih namjena
STANOVANJE						
stanovanje male gustine	30 st/ha	0.3	0.3	2 etaže	60% stanovanje	40% (zelenilo, saobraćaj, turizam, društvene djelatnosti, centralne djelatnosti)
stanovanje srednje gustine	120 st/ha	0.5	0.8	3 etaže	60% stanovanje	40% (zelenilo, saobraćaj, turizam, društvene djelatnosti, centralne djelatnosti)
CENTRALNE DJELATNOSTI, MJEŠOVITA NAMJENA						
centralne djelatnosti, mješovita namjena		0.5	0.8	3 etaže	60% centralne djelatnosti	40% (zelenilo, saobraćaj, turizam, društvene djelatnosti, stanovanje)
TURIZAM						
Turizam (hotel, turističko naselje)	60 ležaja/ha	0.5	0.8	3 etaže	80% turizam	20% (zelenilo, infrastruktura, centralne djelatnosti, društvene djelatnosti)
turizam male izgrađenosti (hotel, turističko naselje + sport i rekreacija)	30 ležaja/ha	0.5	0.5	2 etaže	70% turizam i sport i rekreacija	30% (zelenilo, infrastruktura, centralne djelatnosti, društvene djelatnosti)
objekti za pružanje usluge ishrane i pića		0.3	0.3	2 etaže	80% turizam	20% (zelenilo, infrastruktura, centralne djelatnosti, društvene djelatnosti)
DRUŠTVENE DJELATNOSTI						
školstvo, zdravstvo, kultura, socijalna zaštita,		0.50	0.80	3 etaže	90% djelatnosti	10% (turizam, centralne djelatnosti, zelenilo, infrastruktura)
sport i rekreacija		0.3	0.3	2 etaže	90% djelatnosti	10% (turizam, centralne djelatnosti, zelenilo, infrastruktura)
ZELENILO						
zelene površine javne namjene, zelene površine specijalne namjene		/ dozvoljeno eventualno zadržavanje postojećih objekata			95% zelenilo	5% (infrastruktura, centralne djelatnosti, društvene djelatnosti)

Na površinama (**PD**) mogu se planirati objekti koji su u funkciji gazdovanja poljoprivrednim zemljištem i stambeni objekti max površine 100m². Ne postoje ograničenja za BRGP objekta u funkciji gazdovanja poljoprivrednim zemljištem i zavise od specifičnih zahtjeva odgovarajuće namjene.

Za sve ostale namjene na kojima se planira izgradnja objekata (**GP**), (**VO**), (**DS**) tokom izrade DUPova definiše se osnovni urbanistički parametri u skladu sa specifičnostima namjene.

⁴ max index zauzetosti na nivou urbanističke parcele

⁵ max index izgrađenosti na nivou urbanističke parcele

⁶procentualna zastupljenost pretežne namjene= na primjeru stanovanja malih gustina (30 st/ha) znači da je 60% površine ove namjene opredijeljeno za urbanističke parcele sa namjenom stanovanje malih gustina a da je preostalih 40% namjene opredijeljeno za urbanističke parcele kompatibilne namjene

U okviru generalnog urbanističkog rješenja planirane su sljedeće namjene:

Namjena površina	ha
SS Površine stanovanja srednje gustine	19
MN Površine mješovite namjene	14
CD Površine za centralne djelatnosti	2
T Površine za turizam	13, 5
SR Površine za sport i rekreaciju	2
P Poljoprivredne površine	7
PUS Površine za pejzažno uređenje specijalne namjene	7, 5
GP Površine groblja	0, 4
VPS Površinske vode	5
Ostalo	4, 1
Ukupno	74, 5

Regulacija gradnje (zaštitni koridori)- Za definisanu namjenu „naselje“ i građevinsko područje Murina važi širina koridora Autoputa od 500 m, a ne 2 km.

Smjernice za izradu Detaljnih urbanističkih planova - Preporuka je da se za centralni dio područje GURa radi detaljna razrada (jedna ili više). Nakon izrade katastarske podloge treba formirati granicu ili granice detaljnih planova. Dok se ne usvoje detaljni planovi moguće je direktno izdavanje uslova iz plana, u okviru definisanih namjena, na sljedeći način:

Parametri i uslovi izgradnje javnih i društvenih objekata i stambenu izgradnju

DS - 1 Direktno smjernice za stanovanje i mješovitu namjenu

Stambeni objekti (porodične stambene kuće i stambeno-poslovne zgrade) i objekti društvenog standarda ili poslovi objekti

- Površina katastarske parcele/urbanističke parcele: min 500m²,
- Na jednoj urbanističkoj parceli može se graditi samo jedan osnovni objekat kao i jedan ili više pomoćnih objekata,
- Maksimalna spratnost: 2 nadzemne etaže sa mogućnošću izgradnje podruma,
- Maksimalna BRGP za stambene objekte: 150 m² ,
- Maksimalni Indeks zauzetosti (Iz): 0,3;
- Maksimalni Indeks izgrađenosti (Ii): 0,3;
- Minimalna udaljenost osnovnog objekta od granica susjedne parcele: 5m (dozvoljava se i manja udaljenost od navedene ukoliko se pribavi pismena saglasnost vlasnika susjedne parcele).
- U okviru osnovnog stambenog objekta mogući su i odgovarajući prateći sadržaji kompatibilni stanovanju (trgovina, ugostiteljstvo), čime ovi objekti dobijaju karakter stambeno-poslovnih objekata. U okviru stambeno-poslovnih objekata, poslovanje treba po pravilu planirati na etaži u nivou ulice.
- Pod istim uslovima moguća je i izgradnja/rekonstrukcija manjih objekata društvenog standarda ili poslovnih objekata kao što su multifunkcionalni mjesni centri, centri kulture, poslovne zgrade isl. maksimalne BRGP objekta koja može biti najviše 300m² BRGP.

Objekti agroturizma

- Na jednoj urbanističkoj parceli može se graditi jedan osnovni objekat u funkciji agroturizma („farmhouse“) i jedan ili više ekonomskih (privrednih) i pomoćnih objekata u funkciji

gazdovanja, održavanja i posjete poljoprivrednih gazdinstava, kao i konzumiranja poljoprivrednih proizvoda u cilju turističke promocije,

- Minimalna površina katastarske parcele/urbanističke parcele: 1000m²,
- Maksimalna spratnost objekata: dvije nadzemne etaže sa mogućnošću izgradnje podruma
- Minimalna udaljenost osnovnog objekta od granica susjedne parcele: 5m.
- Minimalna udaljenost privrednih (ekonomskih) objekata od granica susjedne parcele: 10m.

Objekti agroindustrije

- Na jednoj katastarskoj parceli/urbanističkoj parceli može se graditi jedan ili više objekata u funkciji agroindustrije (staklene bašte i rasadnici za proizvodnju različitih kultura, skladištenje i prerada mlijeka, žitarica, voća i povrća, stanice za otkup poljoprivrednih proizvoda, objekti za preradu ljekovitog i aromatičnog bilja i plodova i sl.)

- Minimalna površina urbanističke parcele:

-za proizvodnju 1000m²,

-za otkup, skladištenje i čuvanje 300m².

-Objekti namijenjeni poljoprivrednoj proizvodnji mogu biti slobodnostojeći objekti ili grupacije slobodnostojećih objekata međusobno funkcionalno povezanih,

- maksimalna spratnost objekata: prizemlje (najveće visine do 5 metara)

- max. bruto površine osnove (BRGP) do 250m²,

- Minimalna udaljenost privrednog objekta od granica susjedne parcele: 10m,

- Izgradnja ovih objekata nije dozvoljena u grupacijama postojećih stambenih objekata

- Ovi objekti svojom funkcijom ne smiju ugroziti životnu sredinu i druge namjene u neposrednom okruženju, kao što su: uticaji na kvalitet vazduha, intenzitet buke, opterećenje saobraćajnih tokova.

Rekonstrukcija postojećih objekata

Ovim Planom se utvrđuju sljedeći uslovi za rekonstrukciju i adaptaciju:

- Postojeći objekti, čija BRGP, spratnost i položaj na urbanističkoj parceli odstupaju od parametara datih ovim Planom, se zadržavaju u postojećim vertikalnim i horizontalnim gabaritima, s mogućnošću rekonstrukcije isključivo u okviru postojećih gabarita.

- U slučaju da se na poziciji postojećeg objekta želi izgraditi novi objekat (drugačijih vertikalnih i horizontalnih gabarita) primenjivaće se urbanistički parametri propisani ovim Planom.

DS - 2 Direktne smjernice u poljoprivredi

Stambeni objekti za vlastite potrebe u funkciji obavljanja djelatnosti poljoprivrede:

- Minimalna površina parcele: 0,5 ha;

- Na jednoj parceli može se graditi samo jedan stambeni objekat

- Maksimalna spratnost: 2 nadzemne etaže sa mogućnošću izgradnje podruma,

- Najveća bruto površina stambenog objekta: 100m²,

- Minimalna udaljenost stambenog objekta od granica susjedne parcele: 10m,

- Rastojanje stambenog i ekonomskog objekta je minimum 10m.

Privredni objekti za vlastite potrebe u funkciji obavljanja djelatnosti poljoprivrede:

- Na jednoj parceli može se graditi više privrednih objekata

- Objekti namijenjeni poljoprivrednoj proizvodnji mogu biti slobodnostojeći objekti ili grupacije slobodnostojećih objekata međusobno funkcionalno povezanih,

- Na parcelama površine od 1 ha – 3 ha maksimalna spratnost objekta je: jedna etaža (najveće visine do 10 metara) max. bruto površine osnove (BRGP) do 200m²
- Na parcelama površine veće 3 ha, maksimalna spratnost objekta je: jedna etaža (najveće visine do 10 metara) max. bruto površine osnove (BRGP) do 400m²
- Minimalna udaljenost privrednog objekta od granica susjedne parcele: 10m.

Rekonstrukcija postojećih objekata:

Ovim Planom se utvrđuju sljedeći uslovi za rekonstrukciju i adaptaciju:

- Postojeći objekti, čija BRGP, spratnost i položaj na urbanističkoj parceli odstupaju od parametara datih ovim Planom, se zadržavaju u postojećim vertikalnim i horizontalnim gabaritima, s mogućnošću rekonstrukcije isključivo u okviru postojećih gabarita.
- U slučaju da se na poziciji postojećeg objekta želi izgraditi novi objekat (drugacijih vertikalnih i horizontalnih gabarita) primjenjivaće se urbanistički parametri propisani ovim Planom.

DS - 4 Direktne smjernice za turizam i sport i rekreaciju

Kategorizacija i tipologija turističkog objekta usklađena sa važećim zakonima i pravilnicima iz oblasti turizma

- Maximalna BGP objekta je 1000m²
- Minimalni smještajni kapacitet je 7 ležajeva a maksimalan smještajni kapacitet 25 ležajeva
- Maksimalna spratnost objekta je tri etaže (P+1+Pk ili S+P+Pk)
- Minimalna kategorizacija je 3*
- Minimalna površina parcele je 2 500 m²
- Prateći sadržaji su restoran (100 % lokalno pripremljena zdrava hrana itd.) prostorija za wellness/spa/cardio/fitness, prostora za sastanke/edukativne radionice...
- Moguće je planirati sve vrste sportskih terena, za kojima se iskaže potreba ili interesovanje lokalne zajednice, zajedno sa pratećim sadržajima koji su funkciji sporta i rekreacije.

DS - 5 Direktne smjernice za centralne djelatnosti

U okviru ove namjene moguće je planirati objekte društvenih djelatnosti, poslovne objekte, trgovinu i slične namjene koje predstavljaju obilježja centra naselja:

- Maximalna BGP objekta je 800m²
- Maksimalna spratnost objekta je tri etaže
- Minimalna površina parcele je 1000 m²
- Maksimalni Indeks zauzetosti (Iz): 0,5;
- Maksimalni Indeks izgrađenosti (Ii): 0,8;
- Minimalna udaljenost osnovnog objekta od granica susjedne parcele: 5 m (dozvoljava se i manja udaljenost od navedene ukoliko se pribavi pismena saglasnost vlasnika susjedne parcele).

Smjernice za izradu Lokalnih studija lokacija - PUP-om Plav definisane su planske zone u kojima je moguća izrada lokalnih studija lokacije (LSLova). Planom su definisane zone turizma, sporta i rekreacije u širim granicama (grafički na karti Režim uređenja), a predviđena je izrada Detaljnih studija predjela kroz koje bi se utvrdile precizne granice tih zona, definisala područja koja mogu da nose određene sadržaje i kapacitete i područja za koja će se raditi dalja detaljna razrada. Planska pretpostavka je da će u planskom periodu do 2030/2035 godine postojati potreba za izradom: - manjih turističkih kapaciteta visoke kategorije, - manjih industrijskih postrojenja koja nije moguće prostorno precizno definisati, iz tog razloga plan propisuje mogućnost izrade lokalnih studija lokacije.

Planirana saobraćajna infrastruktura - Prostornim planom Crne Gore je kroz područje opštine Plav planiran koridor autoputa Andrijevića - Murino - Čakor - Bjeluha (granica). Pomenuti koridor nalazi se sjeverno, na desnoj obali Rijeke Lim. Za ovaj koridor do sada nije rađena projektna dokumentacija, pa je potrebno započeti proceduru njene izrade kako bi se koridor smanjio i taj prostor mogao koistiti za drugu izgradnju i razvoj naselja koja se naaze u njemu. Ulična mreža na području zahvata plana se, na osnovu funkcije u mreži, dopuštene brzine kretanja, propusne moći, režima dopuštenog saobraćaja i slično, dijeli na: primarnu i sekundarnu.

Primarnu mrežu čine:

- gradske ulice kao dio državnog puta,

Sekundarnu mrežu čine:

- sabirne ulice,

- pristupne ulice.

U planskom periodu najvažnije primarne saobraćajnice u zoni zahvata su regionalni put R-2, dionica Andrijevića–Murino–Plav sa dobrim tehničkim karakteristikama i regionalni put R-9 Murino-Bjeluha, sa lošim tehničkim karakteristikama na dijelu zahvata plana. Dužina regionalnog puta R-2 u zoni zahvata je oko $L=1,354\text{km}$, a regionalnog puta R-9 oko $L=0.682\text{km}$. Zonom zahvata Plana prolaze važniji lokalni putevi kategorisani L13(0.918km) i nekategorisani L14(0.890km), čiji tehnički elementi ne zadovoljavaju uslove koje treba da ispunjavaju lokalni putevi, pa samim tim i nivo usluge na njemu nije na zadovoljavajućem nivou. Ostale saobraćajnice na teritoriji plana pripadaju sekundarnoj mreži - rang u pristupne ulice, a njihova detaljna razrada biće tretirana kroz izradu plana nižeg reda. Mreža pristupnih ulica će se formirati tako, što će se postojeća mreža dopuniti novim dionicama, uzimajući u obzir postojeću parcelaciju kao i planirane namjene na teritoriji generalnog urbanističkog rješenja. U cilju prostorno-funkcionalnog i ekonomskog razvoja, predviđeno je podizanje stanja saobraćajne infrastrukture na viši nivo, što podrazumijeva razvoj ulične mreže do nivoa kvaliteta koji zadovoljava osnovne potrebe stanovnika Murina, kao i posjetilaca koji tranzitiraju kroz naselje. Planira se obnavljanje i rekonstrukcija postojeće ulične mreže kroz poboljšanje u poprečnom profilu i kroz poboljšanje stanja kolovoza i asfaltiranje dionica ulica koje su bez asfalta, a sve u cilju poboljšanja nivoa usluge i bezbjednosti. Poprečni profil saobraćajnica treba da se rekonstruiše i dostigne širinu koja je data u Planu. Pored ovog, planira se obnova i zamjena postojeće vertikalne i horizontalne signalizacije. Osnovno je da se rekonstruišu i prošire postojeće saobraćajnice, kao i da sve raskrsnice lokalnih puteva sa magistralnim i regionalnim putem, budu pod povoljnim uglom, a samim tim i bezbjednije. Moguće je izvršiti rekonstrukciju raskrsnice regionalnih puteva kako bi se dobilo bolje saobraćajno rješenje.

Koncepcija razvoja kanalizacione mreže - Postojeće stanje: u okviru sadašnjeg stanja kanalizacija praktično ne postoji. Stanovništvo se koristi septičkim jamama i ponekim kanalom sa ispustom u neki od obližnjih vodotoka. Zbog sanitarne zaštite stanovništva,

razvoja naselja, a posebno razvoja turističke privrede neophodna je izgradnja savremenog kanalizacionog sistema. Kao najekonomičniji i najjednostavniji sistem predlaže se separadni sistem u kome će biti zabranjeno bilo kakvo miješanje otpadnih i kišnih voda. Ovakvo rješenje pogoduje faznoj izgradnji kanalizacione mreže i olakšava priključenje na buduće postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda.

Predloženu generalnu koncepciju razvoja kanalizacione mreže su diktirali sljedeći ciljevi: - da sistem bude dugoročno ekonomičan, sa maksimalnim brojem gravitacionih jedinica, - da se mreža može graditi fazno, tempom koji diktiraju prioriteta i obezbijedena finansijska sredstva, - da cio sistem bude fleksibilan tako da se omogući izmjena onih djelova predloženog rješenja koji se vremenom pokažu neadekvatnim, a da se pri tom ne kompromituje osnovno rješenje.

Ovi ciljevi se mogu ostvariti izgradnjom kanala i to kroz gradski centar, okolna naselja van gradskog jezgra i sva naseljena područja van grada od kojih bi se gravitaciono mogla odvoditi otpadna voda do planiranog prečištača otpadnih voda.

Prečnici kanala će se odrediti u daljim fazama projektovanja hidrauličkim proračunima. Preporučuju se minimalni prečnici za primarnu mrežu DN250. Razlika u cijeni između cijevi prečnika DN200 i DN250 je mala, naročito u odnosu na investicione radove (iskop, montaža, zatrpavanje, šahtovi...), a održavanje mreže većih prečnika je neuporedivo lakše.

Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda se moraju predvidjeti, ne samo zbog zakonske obaveze, nego iz razloga da se vodotoci ne pretvore u prirodne kolektore otpadnih voda. Postrojenja se mogu graditi po fazama, tako da tempo izgradnje prati raspoložive materijalne mogućnosti.

Važno je da krajnji ciljevi – konačna tehnologija, kapaciteti, rezervisan prostor i kvalitet efluenta, budu jasno definisani kroz investiciono-tehničku dokumentaciju. Treba koristiti rješenja koja garantuju automatsko rukovanje i jednostavno održavanje kao i minimalno korištenje energije, makar ona u prvom trenutku bila i nešto skuplja. Sasvim je sigurno da će se ovakva rješenja vrlo brzo pokazati ekonomičnijim od drugih.

Oko postrojenja treba obezbijediti zelene površine, a samo postrojenje vizuelno uklopiti u okolinu.

Prioriteti u realizaciji Generalnog urbanističkog rješenja nisu definisani Nacrtom Plana.

d. Smjernice za uređenje i izgradnju prostora u ruralnim naseljima⁷

d. 1. Smjernice za planiranje, građenje i uređenje seoskih (ruralnih) naselja

U Planu su grafički definisana naselja –“građevinska područja”kao dio cjelokupnog područja jednog sela. To su centralni dijelovi naselja sa već postojećom koncentracijom objekata.

Unutar građevinskih područja planirano je građevinsko i negrađevinsko zemljište (negrađevinsko: šume, vode, poljoprivredno na kojima se gradi pod određenim uslovima u skladu sa zakonima koji regulišu tu oblast).

Unutar građevinskog zemljišta razlikuje se izgrađeno i neizgrađeno, na neizgrađenom planirati novu izgradnju i popunjavanje već izgrađenog).

Principi i ciljevi uređenja ruralnih naselja: (-) povećanje gustine naseljenosti i koncentrisana izgradnja unutar naselja u cilju sprečavanja daljeg širenja građevinskog područja, zaštite poljoprivrednog zemljišta i smanjenja troškova infrastrukturnog opremanja, (-) stimulacija povećanja kvaliteta stanovanja rekonstrukcijom postojećih, naročito u zoni užeg i šireg naseljskog centra, a kao posljedica pretvaranja dijelova stambenih objekata u poslovni prostor, što inače treba stimulisati u ovim zonama; na taj način bi se i kapacitet gradskog prostora i uslovi korišćenja približili potrebama naselja, (-) očuvanje kvalitetnih nasljeđenih ambijentalnih karakteristika podržavanjem specifičnih oblika gradnje i formiranjem vizuelno kvalitetnih cjelina, poteza, vrijednih ambijenata, (-) posebnu pažnju posvetiti planiranju stanova za marginalne grupe stanovništva (staro i mlado stanovništvo, hendikepirane), primjenjivati na svim nivoima planiranja uslove koji hendikepiranim osobama omogućavaju kretanje, snalaženje, boravak u prostoru,

U skladu sa propisima, Planu su date: smjernice za planiranje, i smjernice za građenje

d. 1. A. smjernice za **planiranje** su date za sledeće aspekte

d.1.A. 1. Uređenje teritorije sela (u administrativnim granicama)

d.1.A.2. Uređenje i građenje objekata i naselja - urbanistički normativi i uslovi gradnje za pojedine tipove naselja - Suština kriterijuma, smjernica i principa je u sledećem: (-) da se zadrži postojeća struktura seoskih naselja (da se ne povećava broj naselja), (-) Postojeću saobraćajnu mrežu, na cijeloj teritoriji naselja, kao osnov razvoja, osposobljavati za nesmetan motorni saobraćaj (od automobila do traktora i kamiona), (-) Svakom domaćinstvu omogućiti komunalni standard (sigurno snabdijevanje električnom energijom, vodom i savremene telekomunikacione veze). (-) Ostale komunalne objekte (grobља, deponije otpada, kanalizacije otpadnih voda) treba urediti poštujući higijenske standarde i navike stanovništva, (-) Definirati odnos kućišta i javnih površina u centralnim dijelovima naselja. (-) Javne površine štiti kao u urbanim sredinama. (-) Obavezna zaštita graditeljskog nasljeđa. (-) Potrebu za vikend kućama usmjeravati na postojeća napuštena kućišta. (-) Pri izgradnji novih objekata i rekonstrukciji postojećih primjenjivati arhitektonske oblike i forme, kao i materijale koji odgovaraju arhitektonskom nasljeđu pojedinih naselja.

Stambene potrebe su kvantitativno opredjeljene sa aspekta demografskog priraštaja i kvaliteta nasljeđenog fonda. Za proračun potrebnog proširenja stambenog fonda, tipično domaćinstvo računati sa 3-4 člana, a odgovarajuća tipična stambena jedinica 60-80m² (3-4 sobni stan).

d.1.A.3. Opšti uslovi za namjenu građevinskih objekata: Za privredne zgrade u funkciji poljoprivrede obavezno je da se smestaju u: (-) u građevinska područja izdvojenih privrednih zona; (-) u građevinska područja pojedinačnih privrednih kompleksa; (-) izvan granica građevinskih područja na poljoprivrednom zemljištu. Veličina kompleksa na kojima

⁷ Odnosi se na naselja za koje se ne predviđa donošenje detaljnih urbanističkih planova, urbanističkih projekata i lokalnih studija lokacije

je moguća izgradnja objekta u funkciji primarne poljoprivredne proizvodnje utvrđuje se zavisno od vrste i intenziteta proizvodnje prema sljedećim preporukama za objekte u funkciji: (-) intenzivne ratarske proizvodnje na posjedu minimalne veličine 3 ha; (-) - uzgoja voća, povrća na posjedu minimalne veličine 0,5 ha, (-) uzgoja povrća na posjedu minimalne veličine 0,5 ha i (-) uzgoja cvijeća na posjedu minimalne veličine 0,2 ha.

Objekti na kojima se održavaju *stočne pijace, sajmovi i izložbe* moraju da ispunjavaju sledeće uslove: (-) da se nalaze izvan naselja; (-) da se ne grade na zemljištu koje je podvodno i ugroženo od poplava; (-) da nisu udaljeni od glavnog puta; (-) da nisu za poslednjih 20 godina služili za stočna groblja i javno smetljište; (-) izložbene prostorije mogu izuzetno da se nalaze i u samom naselju; (-) da imaju samo jedan ulaz dovoljno prostran i sa izgrađenim vratima; i (-) da imaju posebno izdvojen prostor za životinje za koje se prilikom kontrole utvrdilo da su zaražene ili su sumnjive na zarazu. Veličina prostora zavisi od obima i vrste prometa životinja vodeći računa da se prosječno određena površina (prema propisima za ovu vrstu objekata) poveća za 15% površine na ime puteva, manipulativnih i sanitarnih objekata: (-) po grlu krupnih životinja: 2m²; (-) po teletu: 1,20m²; (-) po ovci, odnosno svinji preko 50kg: 1m²; i (-) po jagnjetu i prasetu: 0,50m².

Uslovi u pogledu namjena - U okviru pretežne namjene *SMG* dozvoljeni su: (-) izgradnja stambenih objekata porodičnog stanovanja, prodavnice i zanatske radnje, koje ni na koji način ne ometaju osnovnu namjenu i koje služe svakodnevnim potrebama stanovnika područja, i (-) poslovne djelatnosti koje se mogu obavljati u stanovima, kao i ugostiteljski objekti i manji objekti za smještaj, objekti za upravu, vjerski objekti, objekti za kulturu, zdravstvo i sport i ostali objekti društvenih djelatnosti koji služe potrebama stanovnika područja. Na parceli se kao zasebni (drugi) objekti mogu graditi i pomoćni objekti i garaže u okviru ukupnih dozvoljenih urbanističkih parametara.

Objekti za sport i rekreaciju - Objekte i prateće sadržaje planirati u svim naseljima, ali tako da se najveći broj sportskih aktivnosti može obaviti u mjestu stanovanja. Na ovaj način će se što veći broj stanovnika aktivnije baviti sportom. U seoskim naseljima zone sporta i rekreacije treba uskladiti sa lokalnim potrebama, što se posebno odnosi na vrstu sporta, kapacitet objekata i način obrade terena.

Kriterijumi i smjernice za izgradnju javnih objekata - Veličina objekta (gabarit i spratnost) mora biti u skladu sa važećim propisima za odgovarajuće djelatnosti koje će se obavljati u objektu, uz primjenu konstrukcija, materijala, arhitektonskih oblika i formi prilagođenih ambijentu u kome se objekti grade.

Pijace - Pravila uređivanja i građenja za objekte stočnih pijaca, sajмова i izložbi navedena su u dijelu koji se odnosi na pravila građenja za poljoprivredno zemljište.

Građenje zelenih pijaca sprovodi se u skladu sa tehničkim propisima za ovu vrstu objekata.

Privreda i djelatnosti - poslovni i proizvodni objekti - Izgradnju proizvodnih i poslovnih objekata manjih kapaciteta (u okviru malih i srednjih preduzeća), a naročito na kompleksima poljoprivrede i stočarstva omogućavati na svim prostorima seoskih područja gde za to postoje svi potrebni infrastrukturni, ambijentalni i drugi uslovi), poštujući kriterijume i smjernice za korišćenje poljoprivrednog zemljišta i ostala ograničenja. Naselja treba da pruže turističku ponudu u vidu seoskog smeštaja i obezbjeđivanja podrške razvoju lovnog, ribolovnog, sportskog, rekreativnog turizma. Objekti i kompleksi za smještaj turista treba da budu arhitektonski – oblikovno maksimalno u skladu sa okruženjem i pejzažom, da poštuju lokalnu tradicionalnu arhitekturu. Pri izgradnji ovih objekata koristiti u što većoj meri prirodne materijale i resurse. U naseljima se smještaj turista može organizovati u domaćinstvima lokalnog stanovništva, opremljenim prema standardima.

Izgrađeni objekti i zone - U već formiranim zonama izgrađenih objekata dozvoljava se rekonstrukcija i dogradnja istih u funkciji objekata sa tercijarnim djelatnostima, ako mogu da zadovolje normative za ovakvu vrstu objekata i ne ugrožavaju susjedne objekte.

Prodavnice mješovite, prehrambene i specijalizovane robe: - (ili u skladu sa propisima za ovu vrstdu objekata): GBP prodajnog prostora 0,45 m²/stanovniku, GBP skladišnog prostora 0,20 m²/stanovniku.,

Samousluga: - GBP prodajnog prostora 0,70 m²/stanovniku, GBP skladišnog prostora 0,30 m²/stanovniku

Uslužno zanatstvo - GBP prostora 0,15 m²/stanovniku – za gradsko naselje, GBP prostora 0,05 m²/stanovniku – za seosko naselje, Moguće korišćenje prizemlja stambenih objekata, Orijentisati prema pripadajućoj ulici.

Ugostiteljski objekti - Naglašena turistička orijentacija pojedinih područja Opštine (izuzev urbanog) uslovljava uvećanje ugostiteljskih kapaciteta (kafane, restorani, domovi za planinare, pansioni): 5-6 ležajeva na 1000 stanovnika, GBP skladišnog prostora 0,30m²/stanovniku.

Proizvodni objekti: Ograničenja prema obavezujućim odredbama odgovarajućih zakona: (-) obavezna izrada procjene uticaja na životnu sredinu za objekte za koje postoji obaveza izrade u skladu sa Zakonom. Pretvaranje poljoprivrednog, šumskog i drugog zemljišta u druge namjene obavlja se u skladu sa odgovarajućim zakonima i ekološkim kriterijumima: (-) za ekološki osetljive objekte, zone i lokacije obavezno sprovesti višekriterijumsko vrijednovanje za potrebe izbora lokacije.

Otkupno mjesto ili objekat - Prostor za otkup poljoprivrednih proizvoda, Magacin za skladištenje poljoprivrednih proizvoda (GBP zavisi od vrste poljoprivrednih proizvoda), Kancelarija GBP 12m²/zaposlenom.

d.1.A. 4. Zaštićene zone i koridori: Utvrđene su zone i pojasevi s posebnim režimima i pravilima izgradnje i uređenja prostora i to: Zone zaštite voda, Zone zaštite prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara, Zaštitni pojasevi u infrastrukturnim koridorima, Zone i pojasevi zaštite od izvora zagađenja životne sredine u posebnim poglavljima koja obrađuju tu problematiku. U zonama pretežno stambene namjene nije dozvoljena izgradnja privrednih objekata koji podliježu obavezi izrade Procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Prilikom formiranja novih privrednih objekata i zona utvrđuju se uslovi zaštite životne sredine i pravila izgradnje za određene ekološke kategorije preduzeća, koja se zasnivaju na minimalnim zaštitnim rastojanjima između potencijalnih izvora opasnosti u krugu objekata i stambenih naselja.

Male firme čije je ekološko opterećenje neznatno i ispod graničnih vrijednosti mogu biti locirane i unutar stambenog naselja.

Zaštitna rastojanja ostalih farmi i objekata privrede od naselja, izvode se na osnovu Procjene uticaja na životnu sredinu. Pri izgradnji objekata obavezna je primjena uslova i mera zaštite životne sredine propisanih u Izveštaju o procjeni uticaja.

d.1.A. 5. Smjernice za intervencije i izgradnju objekata izvan građevinskog područja naselja: na poljoprivrednom zemljištu, na šumskom zemljištu, na vodnom zemljištu ,na ostalim prirodnim površinama (gdje ima uslova u odnosu na konfiguraciju terena), na površinama specijalne namjene, na infrastrukturnim površinama.

d.1.A. 5. Smjernice za intervencije i izgradnju objekata unutar građevinskog područja naselja:
a) na građevinskom zemljištu (izgrađenom i neizgrađenom) i b) na negrađevinskom zemljištu

d.1.B. smjernice za **građenje** su date za sledeće aspekte

d.1.B.1. Izgradnja izvan građevinskog zemljišta u naseljima

a. *Stambene zgrade* izvan građevinskog područja, na poljoprivrednom zemljištu se mogu graditi samo za vlastite potrebe i u funkciji domaćinstva koje se bavi poljoprivrednom djelatnošću. Domaćinstva koja imaju izgrađene objekte, mogu postojeće objekte dograđivati i sanitarno higijenski unapređivati, u skladu s pravilima građenja za SMG.

Dozvoljeni su: izgradnja stambenih objekata porodičnog stanovanja (SMG - do 500 m² GBP, četiri zasebne stambene jedinice), poljoprivrednih i ekonomskih objekata, poljoprivrednog domaćinstva, prodavnice i zanatske radnje.

Uslovi gradnje i regulacije

Stambeni dio dvorišta: Svaka parcela na kojoj se gradi stambeni objekat ili dio parcele na kojem se on gradi mora imati kolski i pješački prilaz sa javne saobraćajnice min 3,0m širine. Stambene dijelove dvorišta, u slučaju nove izgradnje postavljati na najvišoj koti, bez obzira na položaj prema saobraćajnici. Minimalna površina djela parcele za individualno stanovanje iznosi 350m², a maksimalna 500 m². Maksimalna spratnost stambene zgrade je P+1 +Pk (tri etaže bez obzira na njihovu nomenklaturu – podzemne ili nadzemne). Objekti mogu imati podrumski ili suterenski dio, ako ne postoje smetnje geotehničke ili hidrotehničke prirode. Površina ovih etaža ne ulazi u obračun parametara datim u Uslovima gradnje.. Najveći dozvoljeni indeks izgrađenosti na ukupnoj parceli je 1,0, a Indeks zauzetosti parcele 0,2. Minimalna međusobna udaljenost slobodno stojećih objekata iznosi 3,0 m od granice susjedne parcele. Građevinsku liniju porodičnog stambenog objekta postaviti 3 -5m od javnog puta. Poštovati GL definisne u Poglavlju Saobraćaj i Pejzažno uređenje, kao i sve druge uslove garažiranje, parkiranje, ozelenjavanje, ograđivanje. U stambenom dijelu dvorišta, pored porodično-stambenog objekta dozvoljena je izgradnja ljetnje kuhinje, trijema, sušnice, peći za hljeb, mljekara i magacina za sopstvene potrebw. U stambenom dijelu dvorišta.ne mogu se graditi ekonomski i poljoprivredni objekti

Ekonomski dio dvorišta: Ekonomski objekti se postavljaju na način da pravac duvanja dominantnog vjetra (podaci dati u Planu) uvijek treba da bude od stambenog ka ekonomskom dijelu; Sve vrste vozila i mehanizacije parkiraju se ili garažiraju samo u ekonomskom dijelu dvorišta. Na ekonomskom dijelu dvorišta, do stambenog dijela lociraju se čisti ekonomski objekti (ambari, koševi, magacini, nadstrešnice i sl.), udaljeni od susjedne parcele 3,0m. Ostali ekonomski objekti (stočne staje, ispusti za stoku, đubrišta, poljski nužnici) lociraju se na ostalom dijelu ekonomskog dvorišta, sa međusobnim rastojanjem zavisno od organizacije dvorišta, a ako se ekonomski djelovi susjednih parcela neposredno graniče, rastojanje ovih ekonomskih objekata od granice parcele treba da bude min 1,0 m; Međusobno rastojanje stambenog objekta od susjednih staja je min.15 m, a od svinjca i više; rastojanje đubrišta i poljskog nužnika od stambenog objekta i bunara je min 20,0m. Ekonomski dio dvorišta treba da bude ograđen.

b. *Ekonomski objekti u funkciji poljoprivrede* - dozvoljava se samo na velikim kompleksima udaljenim od naselja. Idejno rješenje ili tehnička dokumentacija za izgradnju objekta mora sadržati podatke o površini predviđenoj za korišćenje, vrstama objekata, uslovima prilaza i potrebne infrastrukture, te mjerama zaštite životne sredine na osnovu procjene uticaja objekta na životnu sredinu.

Udaljenost privrednih objekata u funkciji ratarstva ne može biti manja od 100 m od puta, odnosno 500 m od građevinskog područja naselja. Odredba o minimalnoj udaljenosti od građevinskog područja ne odnosi se na staklenike i plastenike. Privredne zgrade za uzgoj stoke mogu se graditi u rubnim zonama naselja do kapaciteta 50 uslovnih grla stoke, ali van građevinskog rejona naselja. Kriterijumi smeštaja s obzirom na kapacitet, utvrđuju se u zavisnosti od položaja građevine u odnosu na naselje. Minimalna udaljenost objekata za intenzivni uzgoj stoke, peradi i krznaša za kapacitet preko 50 uslovnih grla od građevinskog

područja naselja iznosi 500m. U sklopu kompleksa za intenzivno gajenje stoke i peradu dozvoljava se gradnja kapaciteta za osnovnu doradu ili preradu u funkciji osnovne proizvodnje. Minimalni kapacitet osnovne proizvodnje uz koji se može odobriti izgradnja primarne dorade ili prerade (klanica, hladnjača, i sl.) iznosi 100 uslovnih grla.

c. *Izgradnja na šumskom zemljištu* - za površine koje su u Planu utvrđena za namjenu –šume. Principi i pravila građenja odnose se na šumsko zemljište izvan propisanih režima zaštite prirode i drugih zakonom utvrđenih režima zaštite.

Osnovni principi: Na šumskom zemljištu zabranjena je izgradnja osim u izuzetnim slučajevima i to: (-) za izgradnju objekata u funkciji šumske privrede, (-) za izgradnju objekata infrastrukture u skladu sa Planom i (-) za izgradnju objekata u funkciji turizma, rekreacije, lova i ribolova prema rješenjima Plana.

Vrsta i namjena objekata koji se mogu graditi: 1. Objekti turističkog, vodnog i rekreativnog karaktera, 2. Objekti za održavanje i eksploataciju šuma i 3. Pristupne saobraćajne površine i prateća infrastruktura

Pravila za izgradnju objekata: Veličinu objekta, gabarite, spratnost, primenjene materijale, arhitektonske oblike i forme prilagoditi šumskom ambijentu i okruženju na kome će se pojedini objekti graditi. Preporučuje se da veličina objekta max. 100m² u osnovi bruto, a visina objekta do P+1. Izuzetak su objekti za turističko – rekreativne svrhe koji mogu biti maksimalne GBP 400m², maksimalne spratnosti P+1+Pk. Zabranjena je u skladu sa Zakonom o šumama izgradnja i rad postrojenja za mehaničku preradu drveta u šumi i na udaljenosti manjoj od 200 metara od ivice šume. Zabranjena je izgradnja objekata i izvođenje drugih radova u šumi, koji nijesu u funkciji gazdovanja šumama.

d. *Izgradnja na vodnom zemljištu*

Principi i pravila građenja odnose se na vodno zemljište izvan propisanih režima zaštite izvorišta vodosnabdjevanja i drugih zakonom utvrđenih režima zaštite.

Osnovni principi: Na vodnom zemljištu zabranjena je izgradnja, osim u izuzetnim slučajevima, i to: - za izgradnju objekata u funkciji vodoprivrede, kao za očuvanje i održavanje otvorenih vodotokova, - za izgradnju objekata infrastrukture, u skladu sa ovim Planom, - za izgradnju objekata eksploatacije riječnog materijala, turizma i rekreacije prema rješenjima Plana, - za izgradnju hidroenergetskih objekata, kao i objekata za potrebe istraživanja hidroenergetskog potencijala.

Pravila građenja i uređenja: Vrsta i namjena objekata koji se mogu graditi: - objekti kulturnog, turističkog i ugostiteljskog karaktera i prateći objekti, kao što su: šank-barovi, prostorije za presvlačenje i sl., drvene sojenice i nadstrešnice, objekti parternog uređenja (sportski tereni, oprema, mobilijar, plaže i sl.); - Objekti hidrotehničke infrastrukture i vodoprivrede, - Parking površine, - Pristupne saobraćajnice i putna infrastruktura - Ribnjaci; - Male hidroakumulacije sa hidroenergetskim postrojenjima. - Sistemi za prečišćavanje otpadnih voda.

Za objekte čija se izgradnja izuzetno dozvoljava važe sledeća pravila građenja: – Izgradnja duž vodotokova podliježe uslovima nadležnog ministarstva i organizacije vodoprivrede, a za male hidroenergetske objekte uslovi i saglasnosti se izdaju u skladu sa zakonom i smjernicama za izgradnju mHe (prethodna izrada planske dokumentacije nižeg reda). U principu, izgradnja je moguća uz uslov da se objekti grade u zoni izvan dejstva stogodišnje velike vode, nije dozvoljena izgradnja nad rezervoarima podzemne vode i druge vode za piće, ali je dozvoljena van zahvata poplavnih talasa. Objekti za turističko-rekreativne svrhe, komercijalni i ugostiteljski mogu biti maksimalne površine 400m², maksimalne spratnosti P+1+Pk. – Za objekte infrastrukture i saobraćajnice izgradnja se obavlja u skladu sa uslovima iz tih Poglavlja Plana. – Vodno zemljište u zoni obala vodotokova definisano je položajem regulacione linije nasipa ili obaloutvrde za regulisane dijelove korita, odnosno granicom vodnog zemljišta utvrđenom Zakonom o vodama za

neregulisane delove korita. – Po potrebi i u skladu sa uslovima nadležne vodoprivrede dozvoljava se formiranje zaštitnog zelenog priobalnog pojasa, u funkciji zaštite priobalnih zona od erozije zemljišta

e. *Posebne kategorije zemljišta*

e. 1. *Lovišta* - Pravila korišćenja, uređenja i zaštite lovišta podrazumevaju: - sanitarni lov u cilju očuvanja optimalne brojnosti životinja i spriječavanja zaraznih bolesti; - zabranu svih djelatnosti koje mijenjaju uslove staništa; - zaštitu rijetkih i proređenih vrsta divljači; - gajenje glavnih i sporednih vrsta divljači na “prirodan” način za otvorena lovišta, do postizanja ekonomskog kapaciteta; - zaštitu divljači od bolesti, predatora, krivolova i elementarnih nepogoda (poplava); i - uređivanje lovišta izgradnjom lovno-tehničkih objekata, lovnih objekata, održavanje prosjeka, lovnih puteva i komunikacija u lovištu. U lovištima je dozvoljena izgradnja lovno-tehničkih objekata u zavisnosti od brojnog stanja divljači, grade se od prirodnih materijala i uklopaju u prirodni ambijent lovišta; ograđivanje dijelova lovišta radi intenzivnog gajenja i zaštite i lova divljači; izgradnju lovno - proizvodnih objekata; i podizanje remiza na onim mjestima u lovištu gdje nema prirodnih površina koje mogu da pruže zaštitu divljači.

Za izgradnju objekata važe sljedeća pravila: - Izgradnja objekata za potrebe lovne privrede – uzgajališta, hranilišta i dr. mora biti zasnovana na planovima uređenja prostora, na vodoprivrednim uslovima, šumsko-privrednim i lovnim osnovama i dr. - Objekti lovne privrede moraju biti prilagođeni pejzažu, prikladnih dimenzija, najmanje moguće spratnosti - P, građenih od prirodnih materijala i dr.

e. 2. *Zemljište u ribolovnim područjima* - Uređivanje područja ribolova podrazumijeva: organizovanje čuvarske službe, uređenje ribolovnih mjesta i uređenje pristupa rijeci. Objekti – ribolovne platforme su drvene, maksimalno vizuelno uklopljene u pejzaž.

e. 3. *Izgradnja na površinama specijalne namjene* - Zemljište u zonama eksploatacije mineralnih sirovina, U zonama nalazišta mineralnih sirovina (prvenstveno energetskih, nemetalnih i dr.) dozvoljava se: - izgradnja objekata u vezi sa eksploatacijom sirovina shodno zakonima koji regulišu materiju rudarske proizvodnje i zaštite prostora, kao i objekata koji proizvode građevinski materijal (asfalt, beton i dr.)

e. 4. *Zaštićeni infrastrukturni koridori* - Osnovni principi: -U okviru zaštitnih koridora putnih pravaca višeg ranga i dalekovoda 220 kV; 400 kV zabranjena je izgradnja, sem izgradnja određenih objekata u skladu sa Zakonom o putevima i Zakonom o elektroprivredi. Izgradnja ovakvih objekata vršiče se uz saglasnost i uslovima nadležnih republičkih organa i utvrđena Urbanističkim projektima za svaki pojedinačni slučaj.

d.1.B. 2. Izgradnja u okviru građevinskog područja seoskih naselja - Izgradnja na građevinskom zemljištu (izgrađenom i neizgrađenom)

a. *Uređenje centralnih djelova naselja* - U predviđenim centralnim djelovima naselja, odnosno već izgrađenom građevinskom zemljištu, planirana je izgradnja neophodnih društvenih i komercijalnih sadržaja (prosvjeta, zdravstvo, kultura, privreda, trgovina i sl.), uz poštovanje postojećih lokacija pojedinih objekata sa ovakvim sadržajima. Ovim pravilima definišu se uslovi i elementi urbanističke regulacije za izgradnju objekata i organizacije postojećih urbanističkih cjelina (građevinskog područja seoskog naselja) i rekonstrukcije postojećih objekata. Pretežna namjena u ruralnim naseljima unutar građevinskog područja je stanovanje male gustine SMG.

b. *Način formiranja urbanističkih parcela* - Stambeni objekti se mogu graditi na katastarskim parcelama koje imaju pristup na javni put. Minimalna površina dijela katastarske parcele za individualno stanovanje je 400m², a max.625 m². Maksimalna spratnost stambene zgrade je P+1 +Pk (ili tri etaže bez obzira na nomrnklaturu). Nnajveći

dozvoljeni indeks izgradjenosti na ukupnoj parceli 0,8 najveći dozvoljeni indeks zauzetosti parcele 0,4.

Uslovi regulacije i nivelacije - Gradnja je moguća na parceli koja ima uzlaz na javni put. Minimalna međusobna udaljenost slobodno stojećih objekata iznosi 2,5m od granice susjedne parcele. GL u odnosu na javni put i način parkiranja kao što su definisani u Poglavlju Saobraćaj.

Na kosom terenu: Za slobodno stojeće stambene zgrade, izuzetno i dvojne zgrade koje imaju parcelu sa izlaskom na javni put, ali koje su na zemljištu sa izraženom konfiguracijom i visinskim razlikama na nivou parcele nije zadata maksimalna spratnost stambene zgrade, već zavisi od kosine terena. Minimalna površina dijela katastarske parcele za individualno stanovanje je 300 m², a max.500 m². Maksimalna visina stambene zgrade na višoj koti je 8.0m. Najveći dozvoljeni indeks izgradjenosti na parceli 1,0. Najveći dozvoljeni indeks zauzetosti parcele 0,5. Način snabdjevanja vodom, energijom i telekomunikacionom infrastrukturom u skladu sa uslovima koji su definisani u posebnim poglavljima Plana i kroz Smjernice za izgradnju

c. Uređenje prostora za privredne aktivnost i javne objekte

c. 1. Stanovanje malih gustina – *ruralno stanovanje* - Dozvoljena je organizacija poljoprivredne proizvodnje na nivou okućnice sa sadržajima povrtarstva i voćarstva izvan centralnih dijelova naselja. Svako dvorište na parceli poljoprivrednog domaćinstva u okviru stambene zone na građevinskom zemljištu u naselju sastoji se iz stambenog i ekonomskog dvorišta. Minimalna površina stambenog dvorišta 250 m², a max.500 m². Indeks izgrađenosti 1,0. Indeks zauzetosti 0,25.

Pravila za organizaciju *seoskog dvorišta* - a. stambeno dvorište:objekat za stanovanje,pomoćne objekte(ljetnja kuhinja, garaža, ostava, nadstrešnice i sl.), - b. ekonomsko dvorište : ekonomski objekti(proizvodni objekti,objekti za preradu poljoprivrednih proizvoda,objekti za skladištenje poljoprivrednih proizvoda, garaže i nadstrešnice za poljoprivrednu mehanizaciju, mašine i vozila,ostave c. okućnica - Na parceli sa nagibom terena prema javnom putu stambeno dvorište se postavlja na najvišoj koti, a kod nagiba od javnog puta na najvišoj koti uz put (GL).

Posebna pravila za *pomoćne objekte*: - prljavi objekti se postavljaju niz vjetar u odnosu na čiste objekte, - minimalno rastojanje između stambenog objekta i objekata za smještaj stoke je 15 m, - minimalno rastojanje septičke jame od stambenog objekta je 5 m, a od granice susjedne parcele 3m, - minimalno rastojanje đubrišta I poljskog klozeta od stambenog objekta,bunara odnosno živog izvora vode je 20 m, isključivo na nižoj koti, - otpadne vode i đubre iz staje,svinjca treba da otiču u zatvorenu septičku jamu (uslovi iz dijela Plana za hidrotehniku) - ako se ekonomski dijelovi susjednih parcela neposredno graniče, minimalno rastojanje novih ekonomskih objekata od granice parcele je 1m.

Javni objekti - U svim naselima treba graditi objekte sa tercijarnim djelatnostima (trgovine, snabdjevanja i usluga). Lokacije ovakvih objekata predviđati u centralnim djelovima naselja (građevinsko zemljište), uz uvažavanje ekonomskog interesa korisnika prostora da to bude i van centralnih djelova naselja na negrađevinskom zemljištu koje nije poljoprivredno. Površinu parcele određivaće koncepcija, funkcija objekta ,prema standardima za djelatnosti za koje se gradi objekat (ovim planom nije propisana,dati su preporučeni standardi i normativi). Maks. indeks izgrađenosti - 0,6. Maks. indeks zauzetosti - 0,3. Maks. spratnost objekata je Po+P+Pk. (podrum+prizemlje+potkrovlje) ili tri etaže. Svaka parcela mora imati kolski i pješački prilaz sa javne saobraćajnice min.3,0 m.

Objekti društvenog standarda i usluga - planiraju se i grade u zavisnosti od ranga naselja, potreba stanovnika i prostornih mogućnosti lokacije (prema programima MZ), neophodno je planirati bolje infrastrukturno opremanje i nestambene sadržaje za zadovoljavanje svakodnevnih i povremenih potreba.

Preporuke i kriterijumi racionalnosti za *formiranje ustanova javnih službi i centralnih naseljskih sadržaja*: udruživanje sadržaja u jedan objekat, izgradnja sadržaja u naseljima kojima gravitiraju ruralna naselja razbijenog tipa u cilju njihovog grupisanja.

Uslovi zaštite životne sredine i očuvanja kulturnog i ambijentalnog nasljeđa - Primjenjuju se svi uslovi kao i u ostalim područjima .

c. 2. Izgradnja *na negrađevinskom zemljištu - Ruralno individualno stanovanje* na poljoprivrednom zemljištu. - Unutar građevinskog područja naselja(sela)u nekim slučajevima je i poljoprivredno zemljište koje je definisano kao negrađevinsko. Osnovni programsko prostorni elementi za izgradnju stambenog objekta poljoprivrednog domaćinstva za parcelu su: - minimalna površina djela parcele za individualno stanovanje 400 m², - maksimalna spratnost stambene zgrade do P do P+Pk, - najveći dozvoljeni indeks izgrađenosti na ukupnoj parceli 0,6. Najveći dozvoljeni indeks zauzetosti parcele 0,25. Na parceli je dozvoljena izgradnja stambenih objekata porodičnog stanovanja, poljoprivrednih i ekonomskih objekata poljoprivrednog domaćinstva, kao zasebni objekti mogu se graditi i pomoćni objekti i garaže. Na parceli se može graditi drugi objekat, ukoliko ukupna gradnja na parceli zadovoljava propisane urbanističke parametre. Uslovi gradnje i regulacije - Prilikom postavljanja objekata poštovati GL u odnosu na javni put u skladu sa poglavljem Plana - Saobraćaj. Minimalna udaljenost stambenog objekta od granice susjedne parcele iznosi 4,0 m .

Pravila za organizaciju *seoskog dvorišta*: - a. stambeno dvorište:objekat za stanovanje,pomoćne objekte(ljetnja kuhinja, garaža, ostava, nadstrešnice i sl.), - b. ekonomsko dvorište: ekonomski objekti(proizvodni objekti,objekti za preradu poljoprivrednih proizvoda,objekti za skladištenje poljoprivrednih proizvoda, garaže i nadstrešnice za poljoprivrednu mehanizaciju, mašine i vozila,ostave c. okućnica - Na parceli sa nagibom terena prema javnom putu stambeno dvorište se postavlja na najvišoj koti, a kod nagiba od javnog puta na najvišoj koti uz put (GL).

Posebna pravila za *pomoćne objekte*: - prljavi objekti se postavljaju niz vjetar u odnosu na čiste objekte, - minimalno rastojanje između stambenog objekta i objekata za smještaj stoke je 15 m, - minimalno rastojanje septičke jame od stambenog objekta je 5 m , a od granice susjedne parcele 3m, - minimalno rastojanje đubrišta I poljskog klozeta od stambenog objekta,bunara odnosno živog izvora vode je 20 m, isključivo na nižoj koti, - otpadne vode i đubre iz staje,svinjca treba da otiču u zatvorenu septičku jamu (uslovi iz dijela Plana za hidrotehniku) - ako se ekonomski dijelovi susjednih parcela neposredno graniče, minimalno rastojanje novih ekonomskih objekata od granice parcele je 1m.

Uslovi zaštite životne sredine i očuvanja kulturnog i ambijentalnog nasljeđa - Primjenjuju se svi uslovi kao i u ostalim područjima .

d.1.B. 3. Preporučeni standardi i normativi za sva naselja: (ukoliko nije definisano posebnim Zakonom i tehničkim propisima za predmetnu namjenu i djelatnost, odnosno vrstu objekta)

Javna administracija - Javni objekti su pošte, banke, uprava, administracija i ustanove. Arhitektonska Maksimalna visina objekata treba da je usklađena sa okruženjem i ambijentom, kao i visinskom regulacijom susjednih objekata, a po pravilu ne treba da je veća od P+3. Nadziđivanje objekata, kao sanacija ravnih krovova može biti sprat i potkrovlje sa kosim krovom – složenim ili viševodnim, sprat sa kosim krovom iza atike, minimalnog nagiba. Prostorije javnih službi (milicija, banka, telekomunikacije): mogu biti u okviru jednog objekta, BRGP 12 m²/zaposlenom

Školsko i predškolsko obrazovanje

Predškolsko obrazovanje - Površina parcele - min. 10m² po djetetu; Površina objekta - min. 6,5m² BGP po djetetu; Radijus gravitacije - 600 - 1000m od mjesta stanovanja. Po potrebi moguće i organizovano čuvanje djece po kućama većih domaćinstava

Osnovno obrazovanje - Površina parcele - min. 15m² po učeniku; Površina objekta - min. 6,0m² BGP po djetetu; Učionički prostor - 2,0m² po učeniku; Broj učenika u odjeljenju - 25 do 30; Broj zaposlenih - 1 zaposleni na 15 učenika; Radijus gravitacije – 1500m u gradskim naseljima, a 5km od mjesta stanovanja na seoskom području, uz obavezu obezbjeđenja prevoza učenika na relaciji mjesto stanovanja – škola, ako su relacije veće, Univerzalni tereni i tereni za male sportove pri školi i Biblioteka pri školi, 10 korisnika/1000 stanovnika; *Zdravstvo i socijalna zaštita* - Površine za zdravstvo su površine koje planskim dokumentom namijenjene prvenstveno zdravstvu. Dozvoljeni su sljedeći objekti: bolnice, sanatoriji, poliklinike i drugi zdravstveni objekti i objekti i institucije za opsluživanje područja, koje odgovaraju karakteristikama područja.

Dom za smještaj osoba sa funkcionalnim i mentalnim smetnjama: Površina parcele - min. 30m² po korisniku; Površina objekta - min. 20m² BGP po korisniku;

Dom za smještaj dece bez roditeljskog staranja: Površina parcele - min. 35m² po djetetu ; Površina objekta - min. 15m² BGP po djetetu;

Dom za penzionere: Površina parcele - min. 45m² po korisniku ; Površina objekta - min. 20m² BGP po korisniku.

Dom zdravlja: Gravitaciono područje - oko 12.000 stanovnika; Površina parcele - 0,2m² po stanovniku; Površina objekta - min. 0,11m² BGP po stanovniku;

Zdravstvene stanice i ambulante: Gravitaciono područje - oko 1.500 stanovnika za ambulantu i 3.000-5.000 stanovnika za zdravstvenu stanicu; Površina parcele - 0,005m² po stanovniku; Površina objekta - min. 0,003m² BGP po stanovniku. BRGP – 0,05 m²/stanovniku; Radijus opsluživanja max 4 – 5km.

Kultura, sport i rekreacija - Dimenzionisanje kulturnih sadržaja u seoskim naseljima treba da se bazira na principu da za svakih 1000 stanovnika treba obezbjediti najmanje 180m² izgrađenog prostora za različite kulturne i društvene potrebe. Predviđeni prostori treba da budu fleksibilni, uz mogućnost uvođenja mobilnih biblioteka, bioskopa ili kamernih scena. odnosno višenamjensko korišćenje objekata.

Biblioteke i čitaonice predvidjeti za pojednina seoska naselja (ili grupu naselja) i to u okviru škola ili prostorija mjesnih zajednica. Preporuke za organizovanje objekata kulture:

Biblioteke i čitaonice: Broj knjiga - 3 - 4 knjige po stanovniku; Potrebna površina - 0,001m² BGP po knjizi; Broj zaposlenih - 1 zaposleni na 1000 knjiga;

Bioskopi: Kapacitet - 20 korisnika na 1000 stanovnika; Površina objekta - 2m² na 1 sedište; Broj zaposlenih - 1 zaposleni na 50 sedišta;

Univerzalna sala: Kapacitet - 10 sedišta na 1000 stanovnika; Površina objekta - min. 4,6m² BGP po korisniku;

Pozorište: Kapacitet - 6 - 10 sedišta na 1000 stanovnika; Površina objekta - 8m² na 1 sedište; Broj zaposlenih - 1 zaposleni na 10 sedišta;

Kulturno umjetnička društva: Kapacitet - 20 članova na 1000 stanovnika; Potrebna površina - min. 1,35m² BGP po članu.

Fizička kultura, sport i rekreacija: Površina parcele (kompleksa) - min.10m² slobodnih otvorenih površina po stanovniku; Površina objekta - min. 0,25m² BGP po stanovniku.

d.1.B. 4. Smjernice za seoski turizam- Nosioци seoskog turizma (seoski turizam, etno-turizam i katuni - etno sela, eko katuni) su seoska naselja. Za seoski turizam adekvatne su prigradske zone, u okruženje urbanog tkiva grada, nastale kao novoizgrađeni kompleksi u ruralnim prostorima, ili su to autohtona sela u kojima se stanovništvo još uvek bavi

poljoprivredom (Bogajići, Đurička Rijeka, Hoti, Komarača, Desni Meteh, Velika). Katuni su grupacije privremenih stočarskih stanova, vezanih za korišćenje uglavnom u toku ljeta. Ova naselja, s obzirom na karakter i način izgradnje (kolibe), imaju uz korisnost (poljoprivredne aktivnosti-pašarenje) etnografsku vrijednost i značajan potencijal za razvoj turizma. U ovim sredinama moguće je kreirati specifičan ruralni turistički proizvod -etno sela, eko katuni i td - EKO Lodges.

1.2.6. Bilans površina planskog koncepta

U okviru površina naselja **N**, Generalna urbanistička rešenja **Plava i Murina** obuhvataju površinu od **1.000 ha**, a ostala naselja 370 ha. U okviru površina za posebne namjene – zaštićena područja - **NP Prokletije**, kao već zaštićeno područje, obuhvata površinu od **8.876 ha**.

Bilans površina PUP Plav

	Naselja	Šume	Poljoprivredno zemljište *	Ostale površine	UKUPNO
			Obradivo zemljište i voćnjaci, livade - pašnjaci	Šiblje, Žbunje, Močvare, Trska, Goleti..i vode, jezera	
Ha	1 370	20 485	9915	815	32 585

1.2.7. Odnos PUP-a prema drugim planovima i programima

1. Prostorni plan CG do 2020. godine (PPCG)

Osnovne postavke Prostornog plana Crne Gore definišu koncept dugoročnog prostornog razvoja Crne Gore na koji utiču brojni komplementarni procesi. Prostor Crne Gore predstavlja osnovu za razvoj stanovništva, osmišljeno korišćenje prostornih potencijala i očuvanje pejzažnih i bioloških raznolikosti, pri čemu regionalne posebnosti čine osnovu za postizanje lokalne, regionalne i međunarodne prepoznatljivosti Crne Gore i njenih sastavnih područja. U prostorima područja Bjelasice, prilikom izrade novih ili dopune postojećih prostornih planova opština, treba polaziti od funkcionalne diferencijacije pojedinih mikrolokaliteta koje treba razmotriti za razvoj turizma. Razvoj turističkog smještaja treba pažljivo planirati u skladu sa kapacitetima nosivosti. Potrebno je dati prioritet razvoju smještajnih kapaciteta srednjeg i visokog standarda. U okviru Smjernica i pretpostavki za izradu Prostorno planske dokumentacije opština, u okviru razvojnih zona Sjevernog regiona, data je politika za planski razvoj. Gradovi kao što je Plav, treba da formiraju sistem komplementarnih centara. Dolina rijeke Lim treba da bude zona intenzivnog razvoja poljoprivrede. Konsolidacija kompleksa šuma i pošumljavanje koji ima za cilj zaštitu šuma treba da bude glavni pravac razvoja u oblasti šumarstva. Dobra očuvanost ekološkog koridora (koridor jugoistočnih Dinarida u Crnoj Gori) koji obuhvata zone Nacionalnih parkova

Durmitor, Biogradska Gora, Prokletije i Regionalnih parkova Ljubišnja, Sinjajevina sa Šarancima, Komovi i Visitor sa Zeletinom. Razvoj turizma tokom čitave godine u ovom regionu treba da bude usmjeren ka osnivanju centara koji su dovoljno snažni da privuku turiste i da im pruže odgovarajući nivo usluga. U ostalim oblastima treba promovisati i razvijati odgovarajuće oblike iz djelatnosti turizma, koristeći resurse prirodnih i kulturnih vrijednosti od nacionalne i međunarodne važnosti. PPCG je definisao razvojne zone, među kojima je područja *Polimske zone* u kojoj se nalazi i opština Plav, koja takođe pripada prekograničnoj razvojnoj zoni: Berane, Andrijevića, Rožaje, *Plav - Peć, Kosovska Mitrovica* i Prekogranični park *Prokletije* (Plav, Gusinje - Albanija). Teritorija opštine Plav je prepoznata kao *Podzona Plav* koja obuhvata područje Plavskog jezera, uključujući i ravne terene duž izvorišnog toka Lima. Glavne karakteristike Podzone Plav su:

Resursi i potencijali: Atraktivan prirodni pejzaž, uključujući potencijalni nacionalni park Prokletije i Plavsko jezero, specifično graditeljsko nasljeđe i izgrađeni turistički kapaciteti; poljoprivredno zemljište, šumski kompleksi i pojave ležišta mineralnih sirovina; izgrađeni drvoprerađivački i drugi industrijski kapaciteti; raspoloživa radna snaga; resursi pitke vode; hidroenergetski potencijal Lima i njegovih pritoka za izgradnju mini-hidroelektrana; rasadnički potencijal i kvalitet vode za uzgoj salmonidnih vrsta riba.

Prioriteti razvoja: Bolja saobraćajna povezanost sa okruženjem, poljoprivreda orijentisana na ratarsku i stočarsku proizvodnju i proizvodnju voća; turizam usmjeren na dvosezonsko korišćenje kapaciteta i valorizacija Plavskog jezera; industrija prerade drveta, prehrambena industrija, flaširanje vode i korišćenje hidroenergetskog potencijala izgradnjom malih hidroelektrana.

Ograničenja: Zabrana lociranja svih industrija u slivu Plavskog jezera; ispuštanja netretiranih zagađujućih otpadnih voda u Plavsko jezero, Lim i njegove pritoke; ograničenje razvoja urbanih i industrijskih funkcija u područjima potencijalnih hidroakumulacija.

Konflikti: Evidentan je konflikt između urbanog širenja i pojedinačnih uzurpacija lokacija eksponiranih u prostoru i zahtjeva za očuvanje prirodnih ljepota i poljoprivrednog zemljišta. Isto tako, izražen je konflikt između prirodnog karaktera i ljepote sistema površinskih voda i mjera za poboljšanje korišćenja potencijala obradivog zemljišta - melioracioni zahvati plavnih površina južno od Plavskog jezera, kao i konflikt između privredne eksploatacije šuma i zahtjeva zaštite prirodne sredine i pejzaža.

Pragovi: Veoma ograničena pristupačnost podzoni u uspostavljenoj mreži saobraćajnica u Crnoj Gori, posebno dijela Plavske i Gusinjske kotline; neadekvatno riješeni i/ili nedostajući sistemi komunalne infrastrukture.

Zahtjevi okruženja: Zaštita pejzaža, vode, vazduha, zemljišta, Plavskog jezera od nanosa erodiranog materijala, kao i izabranih sklopova folklorne arhitekture;

Kontrola seizmičkog rizika, tehničkih akcidenata i elementarnih nepogoda: Primjena prostornoplanskih i projektantskih mjera, kako bi se ograničila povredljivost komponenti urbanog i privrednog sistema u smislu seizmičkog rizika.

Preduslovi: Poboljšanje pristupačnosti, izgradnjom novih i modernizacijom postojećih saobraćajnica, kao i razvoj funkcija društvene infrastrukture.

Prekogranične razvojne zone predstavljaju zone šireg obuhvata oko državne granice koju mogu sačinjavati gradovi, naselja ili opštine sa sličnim razvojnim potencijalima i/ili problemima u susjednim državama.

Prekograničnu razvojnu zonu *Prekogranični park Prokletije* (Plav, Gusinje –Albanija) u zoni masiva Prokletija, karakterišu:

Prioriteti razvoja: privredna saradnja u području turizma i zaštite životne sredine (planirani nacionalni park Prokletije i ekološki koridori: zeleni pojas i jugoistočni Dinaridi).

Crnogorski dio Jugoistočnih Dinarskih planina uglavnom se nalazi u Sjevernom regionu i čini dio velikog biokoridora Jugoistočnih Dinarskih planina („Dinarski luk“), koji se proteže od

Alpa do Prokletija i Sarp- Pindor masiva. U području Prokletija, ovaj biokoridor je takođe povezan sa velikim regionalnim biokoridorom zvanim „Zeleni pojas“. Ovaj koridor obilježava granicu između bivših socijalističkih zemalja i komunističkih zemalja; na teritoriji Crne Gore pokriva cijelu granicu sa Albanijom. Zbog specifičnog režima korišćenja ove zone u prošlosti, ona je postala sklonište i koridor važan za biodiverzitet.

2. Strateška procena uticaja na životnu sredinu nacrtu PPCG

Izveštaj o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu PPCG razmatra sve glavne komponente tog Plana i donosi zaključke o mogućim područjima uticaja na životnu sredinu i o tome u kojoj će mjeri Plan moći da sprovede principe održivog razvoja koji su postavljeni u Nacionalnoj strategiji održivog razvoja. Primarna svrha SPU jeste poboljšanje politika, planiranja i programa kroz: - pružanje nezavisne procjene opcija i alternativa tamo gdje one postoje, - informisanje i uključivanje javnosti u pravljenje Plana, - pružanje savjeta onima koji donose odluke i - pružanje osnova za praćenje efekata politika, planiranja i programa.

SPU razmatra sve aspekte Prostornog plana u okviru vremenskog ograničenja i raspoloživog budžeta, a ovaj izvještaj daje i komentare na većinu ključnih komponenti Plana:

- *vizija održivog razvoja*: neophodno efikasnije povezivanje preporuka Nacionalne strategije održivog razvoja sa prostornim ishodima predloženim u Prostornom planu;

- *zaštita ekološkog i kulturnog nasljeđa*: planovi koji se pripremaju za svaku zaštićenu prirodnu oblast i za najznačajnije oblasti kulturološkog nasljeđa često ne mogu biti implementirani zbog nedostatka finansijske podrške ili neadekvatnog stručnog osoblja;

- *zone razvoja*: u konceptu zona razvoja posvetiti punu pažnju svim ekološkim problemima sa kojima su zone razvoja povezane-uključujući zaštitu i poboljšanje prirodnih oblasti u koje spadaju i nacionalni parkovi;

- *razvoj energetskog sektora*: koncept koji je sastavni dio Plana, a kojim se predviča izgradnja kapaciteta, kako bi se iskoristio puni potencijal rječnih sistema za generisanje hidroelektrične energije nosi sa sobom širok spektar rizika vezano za životnu sredinu;

- *transport*: Ciljevi održavanja biodiverziteta i prirodne ljepote Severne regije Crne Gore i razvijanje lokalne privrede njenih glavnih centara su međusobno suprotstavljeni

Prostorni plan treba da preispita kompatibilnost između različitih oblika ekonomskog razvoja i nakon toga utvrdi optimalni nivo prometa za putnički i teretni saobraćaj između prepoznatih policentričnih čvorova.

3. Nacionalna strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030– u Nacrtu nije urađen osvrt na ovu Strategiju.

4. Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period od 2015-2020. Godine- u Nacrtu nije urađen osvrt na ovaj Državni plan.

6. Detaljni prostorni plan autoputa „Bar-Boljare”

Prostornim planom Crne Gore su prepoznati infrastrukturni koridori u koje se prostorno uvezuje više magistralnih infrastrukturnih sistema sa ciljem ostvarivanja veće integracije prostora na bazi prepoznatih geografskih koridora duž kojih su koncentrisane razvojne aktivnosti i saobraćajne komunikacije.

Koridor autoputa Bar – Boljare, za koji je urađen Detaljni prostorni plan (DPP) direktno podržava razvojne sljedeće tri prekogranične razvojne zone: 1. Berane, Andrijevića, Rožaje, Plav, Peć, Kosovska Mitrovica; 2. Pljevlja, Bijelo Polje – Prijepolje, Priboj; 3. Basen Skadarskog jezera (Podgorica), Danilovgrad, Bar, Ulcinj – Skadar, Koplik.

Detaljni prostorni plan autoputa Bar – Boljare je dugoročni razvojni dokument koji obuhvata vremenski horizont do 2020. godine.

Autoput će direktno uticati na valorizaciju visokovrijednih planinskih turističkih potencijala, a u nešto širem koridoru i Plavskih Prokletija.

Izgradnja, uređenje i opremanje infrastrukturnog koridora koji povezuje sva tri regiona u Crnoj Gori (južni, središnji i sjeverni), doprinijeće bržem razvoju područja koje je neposredno vezano za ovaj koridor.

Jedan od osnovnih zadataka DPP-a je da se postigne saobraćajna (fizička), ekonomska i socijalna integracija pojedinih regionalnih cjelina u Crnoj Gori, kao i države sa susjednim zemljama.

U putnoj mreži Crne Gore planirani autoput Bar – Boljare predstavlja osnovni transverzalni pravac koji se ukršta se većim brojem postojećih i planiranih primarnih saobraćajnica, preko kojih je dobro povezan sa ostalim zonama u Crnoj Gori, ali i sa okruženjem. Autoput će direktno uticati na valorizaciju visokovrijednih planinskih turističkih potencijala u prvom redu Kučkih planina, Komova i Bjelasice.

Smjernice za sprovođenje Plana Smjernice za sprovođenje Plana date su kroz opšte odredbe, definisanim etapama izgradnje autoputa, smjernice za razvojnu – stratešku i regulacionu - projektnu komponentu Plana. Posebno su definisane pretpostavke za praćenje i aktivnosti na, eventualnim dopunama plana.

Opšte odredbe - Ciljevi, planske koncepcije i rješenja Prostornog plana sprovode se: - Primjenom utvrčenih kriterijuma; - Neposrednom primjenom pojedinačnih politika, mjera i instrumenata; - Poštovanjem utvrčenih normativa i standarda; - Ugračivanjem i razradom Prostornim planom utvrčenih ciljeva i koncepcija kroz planove i programe razvoja opština, područja posebne namjene – nacionalnih parkova i morskog dobra, užih teritorijalnih cjelina, naselja, javnih preduzeća, kao i kroz druge programe i projekte; - Nastavkom istraživanja i planiranja, izradom tehničke dokumentacije, monitoringom promjena u prostoru i operacionalizacijom osnovnih koncepcija Prostornog plana.

Opšti prioriteti Plana - U sprovođenju planskih ciljeva i koncepcije, kao i u primjeni definisanih kriterijuma, mjera i instrumenata, normativa i standarda, prioritet ima:

- Obezbjedeње neophodnih uslova i smanjenje na prihvatljivi nivo prostornih ograničenja za izgradnju, opremanje i funkcionisanje infrastrukturnih sistema u koridoru u skladu sa zakonskim propisima, opštim razvojnim opredeljenjima i postavkama Prostornog plana;

- Sanacija do sada nastalih šteta od postojećih infrastrukturnih sistema i buduće rigorozno sprečavanje svih direktnih i indirektnih negativnih uticaja;

- Socijalna, ekonomska i ekološka zaštita stanovništva u koridoru autoputa, koje je ugroženo izgradnjom i funkcijom autoputa;

- Primjena prostorno-planskih, urbanističkih i ekoloških mjera koje su utvrđene Prostornim planom, opštih propisa u pogledu zaštite životne sredine i neposrednih tehničko – tehnoloških mjera zaštite;

- Stimulisanje, u prvom redu poreskim i kreditnim mjerama, onih djelatnosti i aktivnosti koje na planskom području najbrže povećavaju zaposlenost i ostvarivanje dobiti;

- Obezbjedeње institucionalnih, organizacionih i informatičkih uslova za sprovođenje Prostornog plana, kao i uslova za nastavak započetih istraživanja, izradu odgovarajućih programa, planova i projekata od interesa za razvoj područja.

7. Prostorni Plan Područja Posebne namjene (PPPPN) za NP „Prokletije“ (PPPNP Prokletije, 2018 godina)

Prostorni plan posebne namjene Nacionalni park „Prokletije“ usvojen je i objavljen u "Službenom listu CG", broj 56/18, a Obradivač plana je RZUP Podgorica.

Koncept organizacije, uređenja, izgradnje i korišćenja prostora- Prema odabranom scenariju razvoja „Štitimo i razvijamo“, na području Nacionalnog parka Prokletije predviđa se intenzivniji razvoj područja Nacionalnog parka uz poštovanje režima zaštite prostora, u skladu sa Zakonom o Nacionalnim parkovima i Zakonom o zaštiti prirode.

U cilju intenzivnijeg razvoja ovog vrijednog područja predviđa se:

- Obezbjedivanje adekvatne zaštite u skladu sa predviđenim zaštitnim zonama u Nacionalnom Parku.
- Povećanje kvaliteta i obima turističke ponude, podrška razvoju i očuvanju tradicionalnih vidova poljoprivrede po obodu planina i uz zone naselja.
- Podržava se razvoj u već izgrađenim kapacitetima i daje podrška razvoju u planiranim zonama, sa ciljem da se obezbijedi kvalitetan turistički razvoj u zoni Nacionalnog parka i pri tome obezbijede aspekti prirode i kulturnog nasljeđa.
- Planira se razvoj saobraćaja i podizanje infrastrukturne opremljenosti na adekvatan nivo, koji može ovo područje učiniti pristupačnim i time podržati i obezbijediti budući razvoj.
- Očekuje se da planirani razvoj zadrži stanovništvo na ovom prostoru i valorizuje ovo atraktivno područje u ekonomskom smislu.
- Obezbjeduje se razvoj turizma, edukacija, naučno-istraživačke aktivnosti, rekreacione, sportske, kulturne i zabavne aktivnosti.
- Predviđaju se dodatna, stimulativna ulaganja u razvoj poljoprivrede.
- Kod privrednog razvoja, pored turizma i poljoprivrede, očekuje se porast i u sektorima koji su direktno i indirektno vezani za zaštitu i unaprjeđenje životne sredine i u sektoru proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora (male hidroelektrane).
- Razvoj prema ovom scenariju mora biti koordiniran, uz pomoć javnog sektora koji bi obezbijedio infrastrukturno opremanje, savjetničke podrške i ciljane subvencije.

a) Društveni razvoj

- Očekuje se porast stope zaposlenosti naročito u turizmu, sektoru zaštite i unaprjeđenja kvaliteta životne sredine, u kulturi, uslugama, trgovini;
- Poboľjšaće se struktura zaposlenih sticanjem potrebnih znanja i vještina;
- Smanjenje migracija aktivnog i školovanog stanovništva prema Podgorici i inostranstvu, naročito iz ruralnog zaleđa;
- Smanjenje procesa pražnjenja ruralnih oblasti u kontaktnoj zoni Nacionalnog Parka,
- Koncept razvoja usklađen sa zaštitom dovodi da unaprjeđivanja kvaliteta života stanovništva;
- Očekuje se intenzivno povezivanje kroz prekograničnu saradnju sa nacionalnim parkovima u Albaniji i Kosovu.

b) Ekonomski razvoj

- Razvoj projekata koji pružaju ekonomske i socijalne pogodnosti za domaće stanovništvo u trećoj zoni zaštite,
- Razvoj prerade poljoprivrednih proizvoda na tradicionalan način u trećoj zoni zaštite,
- Razvoj sektora koji su direktno i indirektno vezani za zaštitu i unaprjeđenje životne sredine,
- Raznovrsna ekonomska baza – turizam, poljoprivreda, proizvodnja hrane, usluge, zanatstvo, proizvodnja suvenira i „čiste“ proizvodne djelatnosti,

- Turistički smještajni kapaciteti podižu nivo usluge uz novu („greenfield”) izgradnju,
- Održive investicije (po veličini i strukturi) za izgradnju manjih privrednih i turističkih objekata će uglavnom biti u već izgrađenim područjima (postojećim građevinskim zonama), pogašćavanjem i strukturnim preobražajem (sanacijom, rekonstrukcijom, revitalizacijom), uz stroge mjere zaštite prirodnog i kulturnog pejzaža,
- Svaki razvoj i izgradnju, uz zaštitu i unaprjeđenje životne sredine, prati i izgradnja neophodne infrastrukture,
- Privremeno nenastanjeni i napušteni stanovi - katuni, kapaciteti za odmor i rekreaciju, stanovi koji se koriste u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi;
- Valorizacija kulturno-istorijskih vrijednosti u turističke svrhe;
- Razvoj održivog, specijalizovanog, neinvazivnog turizma manjih i srednjih razmjera za široki spektar sa ciljem prezentacije prirodnih i kulturnih vrijednosti: eko-turizam, kulturni, vjerski, seoski i agroturizam, naučni turizam, planinarenje, pješaćenje, brdski biciklizam, posmatranje ptica, foto safari, speleologija, „putevi sira“, „putevi meda“, lov i ribolov, itd.;
- U kontaktnoj zoni Parka poboljšaće se kvalitet turističke ponude, smještajnih kapaciteta i nivoa usluga, kao osnov za dalji razvoj turizma.
- Zaštita postojećeg potencijala poljoprivrednog zemljišta, naročito u Vusanju čiji se djelovi naselja nalaze u Nacionalnom parku.
- Donosi se i sprovodi razvojna strategija za poljoprivredu (naročito organsku).
- Povećanje primjene organske bio-tehnologije u poljoprivredi.
- Poboljšaće se produktivnost i opremljenost poljoprivredne proizvodnje.
- Afirmacija tradicionalnih lokalnih proizvoda.
- Podsticanje diverzifikacije farmi i poljoprivrednih objekata u trećoj zoni zaštite.
- Mogućnosti za finansiranje kroz MIDAS projekat i Investiciono razvojni fond (IRF).
- Investicije u korišćenje obnovljivih izvora energije: (proizvodnja električne energije korišćenjem mini hidroelektrana) u trećoj zoni zaštite;
- Povećanje broja zanatskih i drugih radnji, mikro, malih i srednjih preduzeća u kontaktnoj zoni.
- Realizacija razvojnih projekata će se finansirati iz lokalnih, državnih i dostupnih međunarodnih (EU) fondova, kao i od domaćih i stranih investitora i dijaspore.
- Investiranje u znanje i vještine kroz direktne investicije.
- Strane investicije, naročito u infrastrukturne projekte koji imaju karakter održivog razvoja, proizvodnje i korišćenja energije iz obnovljivih izvora, uštede energije i zaštite životne sredine.
- I dalje će biti relativno nepovoljni uslovi kreditiranja za veće investicije, naročito u infrastrukturu.
- Pozitivni ekonomski efekti i trendovi biće uočljivi tek na kraju planskog perioda ili u postplanskom periodu.
- Porašće vrijednost kapitalnog u odnosu na operativni budžet Nacionalnog parka.

c) Životna sredina

- Stroga kontrola korišćenja prirodnih resursa (vode, poljoprivredno zemljište, mineralni resursi, šumski resursi i dr.), posebno u trećoj zoni zaštite.
- Iz lokalnih, državnih i međunarodnih budžetskih novčanih sredstava i drugih izvora finansiranja rješavaće se ekološki problemi i unapređivaće se kvalitet životne sredine
- Očuvanje poljoprivrednog zemljišta u drugoj i trećoj zoni zaštite.
- Održivo gazdovanje šumama.

- Povećano korišćenje obnovljivih izvora energije u trećoj zoni zaštite.
- Očuvanje i unaprjeđenje kvaliteta svih elemenata životne sredine (vazduh, zemljište, obradivo zemljište, buka, vode) uslijed kontrolisanog razvoja aktivnosti na području Parka.
- Očuvanje biodiverziteta.
- Predviđa se stroga zaštita u okviru Rezervata prirode "Hridsko jezero" i "Valušnica" i slivnih područja izvorišta "oka" kao izuzetnih resursa.
- Stroge mjere zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti (kulturna dobra, područja i objekti zaštićene prirode) uz definisanje njihovog nosećeg kapaciteta.
- Kontrolisane intervencije u predjelu.
- Jačanje međuopštinske saradnje i prekogranične saradnje u cilju zaštite i očuvanja prirodnih vrijednosti masiva Prokletije.

d) Infrastruktura

- Unaprjeđenje infrastrukturnih sistema, prije svega u funkciji zaštite životne sredine u trećoj zoni zaštite.
- Postepeno poboljšanje stanja postojeće komunalne infrastrukture (vodosnabdijevanje, putevi, odvođenje i tretman otpadnih voda, elektro snabdijevanje, dostupnost mobilne telefonije) u većem dijelu seoskih naselja u kontaktnoj zoni Parka.
- Kod planske izgradnje podstiče se primjena mjera energetske efikasnosti.
- Značajan razvoj mini hidroelektrana – održiva proizvodnja električne energije.
- Planirani regionalni put Andrijevića - Murino - Peć i Gusinje –Grnčar-Vrmoša –Tuzi-Podgorica će poboljšati saobraćajni pristup i regionalnu i međunarodnu povezanost Nacionalnog parka.
- Postepene investicije u poboljšanje postojeće i izgradnju nove putne infrastrukture zbog bolje pristupačnosti prirodnim atrakcijama i turističkim lokalitetima.
- Razvoj integrisanog sistema i ekološki prihvatljivog javnog prevoza za potrebe stanovnika i posjetilaca.
- Razvoj mreže pješačkih i biciklističkih staza kao sadržaja za rekreaciju, ali i za lokalni saobraćaj u trećoj zoni zaštite.

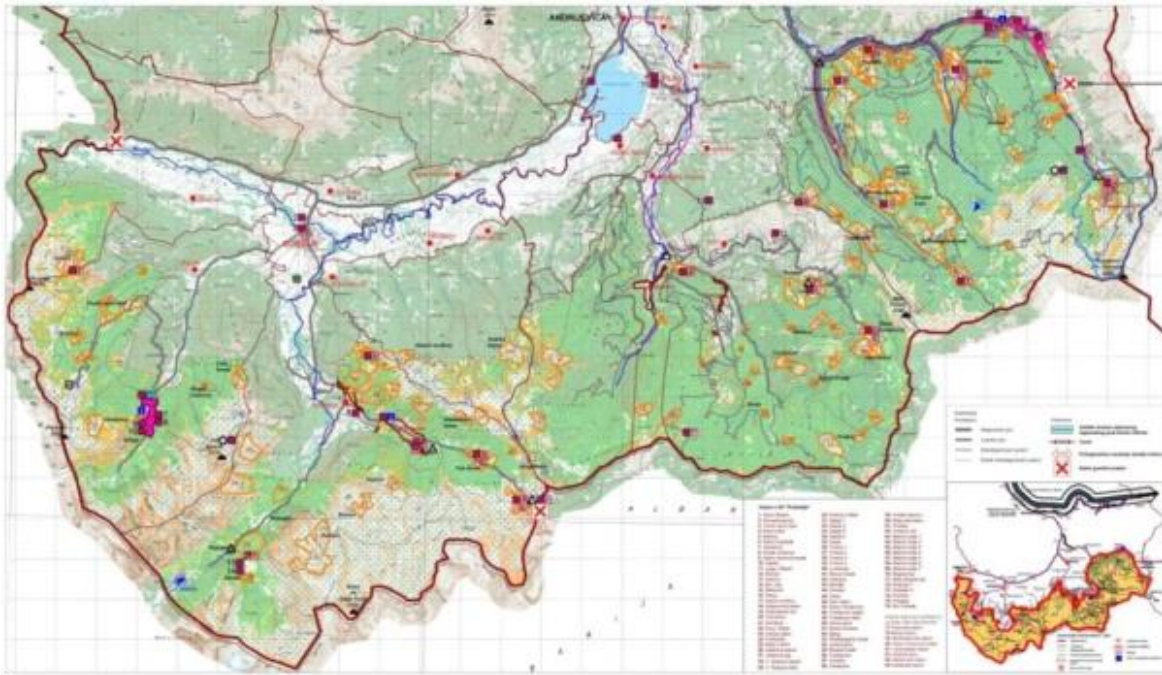
e) Administrativni kapaciteti

- Poboljšaće se sadašnja neadekvatna tehnička opremljenost javnog preduzeća Nacionalni parkovi - područna jedinica "Prokletije".
- Jačanje stručnog kadra u nadležnim institucijama osposobljenog za kontrolu i sprovođenje održivog razvoja.
- Sticanje novih znanja i vještina, kroz školski sistem i neformalno obrazovanje i prekvalifikacija radne snage.
- Određeni višak zaposlenih u javnom sektoru će se zaposliti u privatnom sektoru u privrednim granama za koje je predviđen razvoj.

PLANIRANA NAMJENA POVRŠINA (izvod iz PPPPN Prokletije)

U okviru NP "Prokletije" planirane su sljedeće namjene površina:

- Površine naselja
- Poljoprivredne površine
- Šumske površine
- Vodne površine
- Ostale prirodne površine

slika 1 Plan namjene površina, izvod iz PPPNP Prokletije

Površine naselja (izvod iz PPPNP Prokletije)- Površine naselja obuhvataju građevinsko zemljište (izgrađene i neizgrađene površine namijenjene za povremeno i stalno stanovanje) i negrađevinsko zemljište (površine koje nijesu opredijeljene za izgradnju).

Na području NP "Prokletije" identifikovana su tri tipa naselja:

1. Naselja za povremeno stanovanje (katuni)- Jedno od važnih opredjeljenja Plana je očuvanje i razvoj katuna u cilju poljoprivredne proizvodnje. Plan daje mogućnost organizovanja određenih turističkih kapaciteta, vodeći se prirodnim pretpostavkama i kriterijumima zaštite životne sredine, uz neophodnu i adekvatnu izgradnju infrastrukture. Objekti na katunima su tipični za ovo podneblje i prilagođeni boravku na planini.

Od planiranih 76 zona katuna u opštini Plav se nalazi:

16. Plana (Plav)	56. Treskavica (Plav)
24. Podkobila (Plav)	59. Hridski stanovi (Plav)
31. Zabelj 1 (Plav)	60. Bakovića katun (Plav)
32. Zabelj 2 (Plav)	62. Omerov krš (Plav)
33. Zabelj 3 (Plav)	63. Babino polje 1 (Plav)
34. Zabelj 4 (Plav)	64. Babino polje 2 (Plav)
36. Trokus 1 (Plav)	65. Babino polje 3 (Plav)
37. Trokus 2 (Plav)	66. Babino polje 4 (Plav)
38. Trokus 3 (Plav)	67. Babino polje 5 (Plav)
39. Trokus 4 (Plav)	68. Babino polje 6 (Plav)
42. Košutica (Plav)	69. Babino polje 7 (Plav)
44. Horolac (Plav)	70. Bogićevica (Plav)
46. Stari katun (Plav)	71. Mala Bogićevica (Plav)
47. Katun Feratovića (Plav)	
51. Ramin horolac (Plav)	
53. Redžepagića livade (Plav)	
54. Jelića katun (Plav)	
55. Musića livade (Plav)	

2. Naselja za stalno stanovanje- djelovi stalnih naselja i zaseoka koji se nalaze u granicama Parka predstavljaju izgrađeni djelovi stalno nastanjenih naselja i zaseoka koji su se našli u granicama Plana. To je dio zaseoka Jasenica u dolini Jaseničke rijeke u opštini Plav. Za ova naselja je karakteristično porodično stanovanje malih gustina u poljoprivredi. Ova naselja su nastala u plodnim dolinama rijeka i za njih je karakterističan disperzivan (razuđen) tip izgradnje porodičnih objekata za stanovanje. Uz objekat se nalazi okućnica, bašta i poljoprivredni objekti, kao i poljoprivredne površine, obradive površine i pašnjaci u višim djelovima naselja, koje pripadaju vlasniku ili porodici. Objekti su od čvrstog materijala, sa dvije ili tri nadzemne etaže, novijeg datuma i dobrog kvaliteta. Uglavnom nisu prilagođeni tradicionalnim stilovima gradnje i adekvatnoj materijalizaciji. Sva naselja za stalno stanovanje nalaze se u zoni trećeg stepena zaštite i njihov razvoj je moguć u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i Zakonom o nacionalnim parkovima i smjernicama ovog plana.

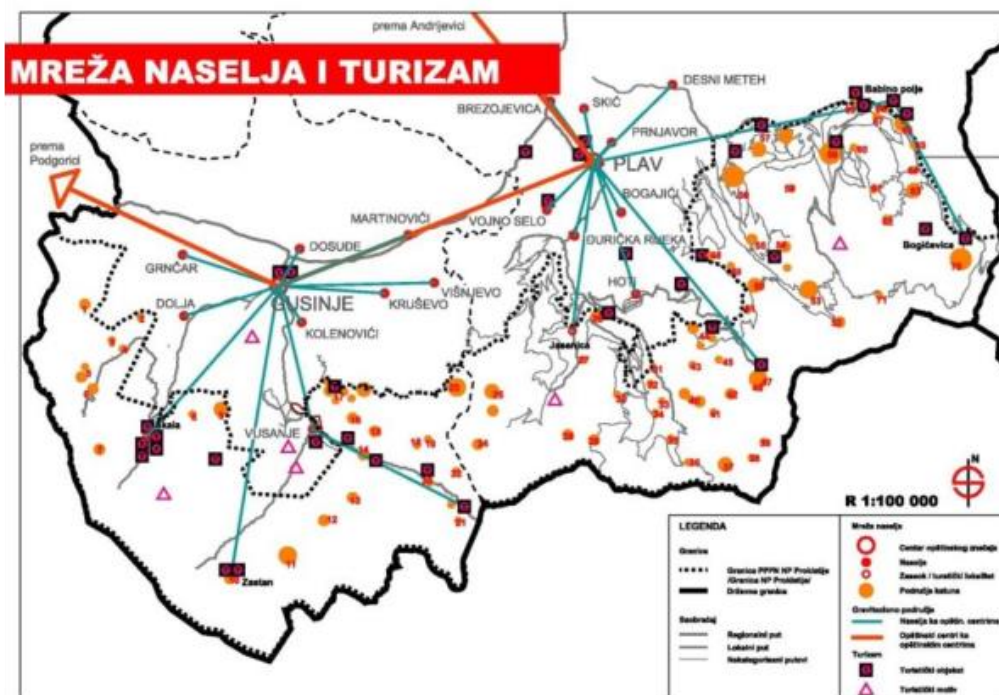
3. Turistički lokaliteti-Na području Nacionalnog parka se nalaze postojeći i planirani turistički lokaliteti - naselja sa turističkim kapacitetima i povremenim stanovanjem. U opštini Plav je zona Babino polje, prema svojim karakteristikama i potencijalima za razvoj predstavlja planirano područje za razvoj turizma. Novi turistički kapaciteti u zoni Babino polje su planirani u okviru područja postojećih katuna, tj. III zone zaštite, tako da nije predviđeno širenje građevinskog područja na okolne šume.

U NP "Prokletije" je planirana sljedeća turistička izgradnja:

- Eko i etno katuni,
- "Eco lodge"
- Seoski turizam,
- Kampovi i kampovi u divljini,
- Valorizacija bivših karaula i njihova prenamjena (planinarski domove ili planinski hoteli).
- Manji planinski hoteli u III zoni zaštite gdje za to postoji inicijativa ili na mjestu bivših karaula.
- Skijalište u zoni Bogićevice na području III zone zaštite.
- Smještajne kapacitete za skijalište Bogićevica obezbijediti van Nacionalnog parka.

Novi kapaciteti koji zahtijevaju saobraćajnu i ostalu infrastrukturu su smješteni u u graničnoj zoni Plana, na **području Babinog polja**, gdje postoje odgovarajući postojeći resursi za takav razvoj. **Aktiviranje lokacija bivših loakcija karaula** i njihova prenamjena u planinarske domove ili manje planinske hotele predstavlja vid "*brown field*" investicije. U cilju promocije, očuvanja i bolje kontrole korišćenja razućenog prostora Parka, planiraju se **dva Centra za posjetioce na važnim pravcima intenzivnijih turističkih ruta**:

- Na području opštine Plav, planiran je Centar za posjetioce **na području Babinog polja**.

Slika 2 Planirana mreža naselja i turističkih kapaciteta sa gravitacionim područjem, izvod iz PPPNP Prokletije

Postojeći Turistički lokaliteti u opštini Plav su sljedeći:

1. Mali hotel "Kula Damjanova" ("Komnenovo Etno selo") -Plav
4. Motel "Đerdan" -Plav
6. Eko naselje "Aqua" -Plav
11. Planinarski dom -Plav
12. Privatni smještaj -Plav
15. Hotel "Plavsko jezero" -Plav
16. Eko planinarsko naselje "Hrid" –Plav

Poljoprivredne površine (izvod iz PPPNP Prokletije)- Poljoprivredne površine su namijenjene prvenstveno poljoprivrednoj proizvodnji. Ovim Planom su predviđene sljedeće površine za poljoprivredu:

- Obradivo zemljište: oranice, bašte, voćnjaci, livade, pašnjaci;
- Površine i objekti za stočarstvo (katuni);

Oranice, bašte, voćnjaci, livade predstavljaju obradivo zemljište u granicama stalnih naselja i zaseoka (Vusanje, Zarunica). Pašnjaci i bašte su poljoprivredne površine koje se uglavnom nalaze u zonama katuna. U ovim zonama se nalaze i površine i objekti za stočarstvo. Na ovim površinama mogu se planirati objekti koji su u funkciji gazdovanja poljoprivrednim zemljištem, u skladu sa smjernicama i uslovima plana. Planom nije moguća prenamjena obradivog poljoprivrednog u građevinsko zemljište.

Šumske površine (izvod iz PPPNP Prokletije) - Šumske površine obuhvataju sve površine obrasle šumskim drvećem, odnosno površine na kojim je, zbog njihovih prirodnih osobina i ekonomskih uslova, najracionalnije da se uzgaja šumsko drveće, kao i površine koje su u neposrednoj prostornoj i ekonomskoj vezi sa šumom i čijem korišćenju služe. Šumske površine u ovom Planom su planirane kao zaštitne šume. Na ovim površinama dopušteni su objekti koji su u funkciji gazdovanja šumama, tj. djelatnosti čijom se realizacijom obezbjeđuje održavanje i unapređivanje postojećeg šumskog fonda (uzgoj, zaštita, uređivanje

i korišćenje šuma, izgradnja i održavanje šumskih saobraćajnica) i unapređivanje svih ostalih funkcija šuma. Moguće je graditi i planinarske i lovačke domove – kuće.

Ljudske aktivnosti ne smeju da imaju bilo kakvog uticaja na ekološki integritet šume. Imajući u vidu da se funkcionisanje šumskog ekosistema ogleda kroz njegovu biomasu, njegov biodiverzitet i kroz prisustvo ili odsustvo stresnih faktora, tamo gdje se planiraju bilo kakve aktivnosti, ni u jednom trenutku ne sme da se dovede u pitanje očuvanje izvorne strukture šuma i biološka raznovrsnost ekosistema. U isto vrijeme, antropogeno stresni faktori moraju se anticipirati primjenom principa „obazrivog pristupa” („precautionary aproach”, Cotter et al., 2000), kao najšire upotrebljavanog sredstva zaštite okoline od strane šumarskih istraživačkih organizacija u svijetu.

Prilikom adaptacije postojećih puteva moraju se uvažiti standardi za izgradnju u NP koji podrazumijevaju upotrebu materijala koji moraju zadovoljavati ekološke principe. Trasa puta ne smije narušavati prirodni pejzaž, a ugrađeni materijali moraju biti kompatibilni sa okolinom. Pravilnom primjenom tradicionalnih bioinženjerskih mjera, kao što je ozelenjavanje kosina, postavljanje pletera, gradona i sl., mogu se postići potpuno prirodni vizuelni efekti, a u isto vrijeme zadovoljiti najstrožiji statički i konstrukcioni kriterijumi.

Vodne površine (izvod iz PPPPN Prokletije)- Vodne površine u ovom Planu obuhvataju površine:

- Površinskih voda (rijeke, potoci, prirodna jezera, bare i močvare, izvori, vrela, pištevine, estavele, bočatni izvori)

- Podzemnih voda,

- Mineralne, termo-mineralne i termalne vode,

- Površine vodnog dobra (koja obuhvata prirodna i vještačka vodna tijela i vodno zemljište).

Na vodnim površinama u režimu zaštite II stepena, mogu se planirati građevinski i drugi objekti ili skup objekata, sa pripadajućim uređajima, koji čine tehničku, odnosno tehnološku cjelinu, a služe za obavljanje vodne djelatnosti, u skladu sa posebnim zakonom, i to:

- Vodni objekti i sistemi;

- Infrastruktura (objekti namijenjenim za uređenje vodotoka i zaštitu od štetnog dejstva voda, objekti koji služe za monitoring voda, kao i prirodni i vještački vodotoci uključeni u vodni sistem);

- Objekti za tehno-ekonomsko korišćenje (eksploataciju) vodno-energetskog potencijala vodotoka i drugih vodenih površina za proizvodnju električne energije (male HE).

Ostale prirodne površine (izvod iz PPPPN Prokletije)- Ostale prirodne površine su šikare, površine stjenovitih planinskih padina, sipara-osulina, i druge slične neplodne površine. U okviru ovih površina se nalaze vrijedni primjeri biodiverziteta. One se nalaze u višim zonama Plana koje su valorizovane kao zone srednje i visoke ranjivosti, tako da se one ovim i planskim rješenjem zaštićene.

POVRŠINE I KORIDORI SAOBRAĆAJNE INFRASTRUKTURE (izvod iz PPPPN Prokletije)

Koridor saobraćajne infrastrukture- Površine saobraćajne infrastrukture ovim Planom su namijenjene za postojeće i planirane trase i koridore infrastrukture drumskog saobraćaja. U kontaktnoj zoni plana u području Babinog polja je planiran koridor saobraćajne infrastrukture za pravac regionalnog puta Plav – Dečani (Kosovo). Postojeće trase lokalnih, nekategorisanih i drugih puteva se zadržavaju, a planirane intervencije na njima se usklađuju sa režimom zaštite područja.

POVRŠINE ZA POSEBNE NAMJENE I SPECIJALNE REŽIME KORIŠĆENJA (izvod iz PPPPN Prokletije)

Koncesiona područja za izgradnju mHE - Ovim planskim dokumentom su definisana koncesiona područja namijenjena za izgradnju elektroenergetske infrastrukture za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. Koncesiono područje je sliv vodotoka na kojem je moguća izgradnja, korišćenje i održavanje malih hidroelektrana u skladu sa planskim rješenjima, Zakonom o koncesijama i Zakonom o energetici. Na ovim površinama mogu se planirati sljedeći objekti: objekti za proizvodnju električne energije (mHE), nadzemni i podzemni dalekovodi i nisko-naponska mreža. Izgradnja infrastrukturnih sistema, građevina i uređaja vrši se u skladu sa ovim planskim dokumentom i na osnovu strateškog plana odgovarajućeg infrastrukturnog sistema, koji se međusobno usaglašavaju. U cilju obezbjeđenja nesmetanog funkcionisanja infrastrukturnih sistema, objekata i uređaja, kao i njihove zaštite, duž infrastrukturnih trasa, odnosno oko infrastrukturnih objekata, utvrđuju se i uređuju zaštitni pojasevi, odnosno zaštitne zone, u skladu sa posebnim propisima. U zoni Babinog polja se zone površine saobraćajnih i ostalih infrastrukturnih sistema djelimično poklapaju, tako da je neophodno u daljoj razradi uskladiti i međusobno uskladiti ove zaštitne zone.

Zaštitno područje vodoizvorišta - Na području NP "Prokletije" se nalaze dva područja sa slivovima prihranjivanja vodoizvorišta: u zoni Karanfila u opštini Gusinje i u zoni Babinog polja u opštini Plav. Na ovim područjima se uspostavlja poseban režim korišćenja kao zaštitnog područja vodoizvorišta. Na ovim površinama mogu se planirati sljedeći objekti hidrotehničke infrastrukture: izvorišta, zone neposredne zaštite, zone sanitarne zaštite. U cilju obezbjeđenja nesmetanog funkcionisanja infrastrukturnih sistema, objekata i uređaja, kao i njihove zaštite, duž infrastrukturnih trasa, odnosno oko infrastrukturnih objekata, utvrđuju se i uređuju zaštitni pojasevi, odnosno zaštitne zone, u skladu sa posebnim propisima. U zoni Babinog polja područje vodoizvorišta se poklapa sa infrastukturnim koridorima saobraćajnih i ostalih infrastrukturnih sistema, tako da je neophodno u daljoj razradi i međusobno uskladiti ove zaštitne zone, posebno sa stanovišta zaštite životne sredine

ZAŠTIĆENA PODRUČJA (izvod iz PPPPN Prokletije)- Poseban režim korišćenja predstavljaju zone zaštite u nacionalnom parku, za koje važe režimi predviđeni Zakonom o nacionalnim parkovima i Zakonom o zaštiti prirode.

Sve planirane građevinske aktivnosti su u trećoj zoni zaštite.

Planom su određeni:

- Zona zaštite I (strogi režim zaštite)
- Zona zaštite II (aktivni režim zaštite)
- Zona zaštite III (režim održivog korišćenja)
- Zaštitna zona nacionalnog parka (kontaktna zona)

Posebni rezervati prirode su:

1. Posebni rezervati prirode „Hridsko jezero“
2. Posebni rezervati prirode: „Valušnica“

Zona zaštite I (strogi režim zaštite)- Granica zone strogog režima zaštite obuhvata potez od Trojana preko Grbaje, Karanfila, Ropojane sve do Belića, Bor, Podkobilu, Malu Šćapicu i V. Šćapicu, Feratovića Horolac, Maja Horolac, Mali Bjelaj, Veliki bjelaj, Ujkov krš Maja Bogičeviću, Krš Bogičeviću, Omerov krš, Tepsijicu, dio Hridske gore i dio Velikog hrida.

Zona zaštite II (aktivni režim zaštite)- Granica zone aktivnog režima zaštite obuhvata Godiju, Jagnjičar, Konjski krš i katun Baljice (St. karaula) obuhvata katun Valušnica i katune: Ahmedmujovića, Tomin ravni ključ, Ravni ključ, Bistrica i Popadija, lokalitete: Vrh karaula

(1915 mnv), dio Škale, Žarove, katun Gropa vezirova i Katun Vezirova brada, lokalitet Maja podgojs, jugoistočne padine Ropojane, katun Zastan, katun Bregu i Romanit, katune na Beliču, katune na Čaf Boru, katune na Koledarskom boru i Plani, okolinu vrha Čemena (2036 mnv) na Boru, dio Kukića bora, Kukića katun, katune Maja e Borit i Podkobila, lokalitete Karaula (1664 mnv), Gradec, Radunov laz, Bungaja (1293 mnv), Tumba, Žarevi, katune V. Šćapica istok i V. Šćapica zapad, lokalitete Osoja, Trokus, Košutica i katune na njima, dio Ramniog horolaca, katune ispod Velikog hrida, katun Musića livade i Jelića katun, dio Treskavice, Grotljivicu, katune: Hridski stanovi, Bakovića katun Preslap, lokalitet Bivoljak i dio Bogićevice.

Zona zaštite III (režim održivog korišćenja)- Granica zone režima održivog korišćenja obuhvata lokalitet Škala, katune na Boru, lokalitet Čarišta i katun Zarunica, katune Jasenice sjever i Jasenica jug, srednji dio doline Jaseničke rijeke, donji dio doline Adem-begovog potoka i dio lokaliteta Bungaja, dio katuna Zabelj, katune: Horolac, Čekić, Ramin horolac, Sirova gora, Treskavac istok, Treskavac zapad, Treskavica, Temska, Babino Polje 1, Babino Polje 2, Babino Polje 3, Babino Polje 4, Babino Polje 5, Babino Polje 6, Babino Polje 7 i sjeveroistočni dio katuna Hridski, katun Bogićevica.

Zaštitna zona nacionalnog parka (kontaktna zona)- Zaštitna zona NP se nalazi izvan nacionalnog parka, ali predstavlja sa njim prirodnu cjelinu i ima veliki značaj u očuvanju vrijednosti zaštićenog prostora. Zaštitna zona oko nacionalnog parka „Prokletije“ obuhvata, na istoku – prostor oko Jelenka uključujući Zavoj, masiv Starca i Mladice sa Javorištem do (Desnog) Meteha i Komaračke / Temnjačke rijeke, u centralnom dijelu prostor oko Plava od granica NP-a do Komaračke rijeke sa Skičom, kao i prostor oko Plavskog jezera do regionalnog puta Plav – Gusinje, obuhvatajući zonu Gusinja da bi na krajnjem zapadu ova zona obuhvatila južnu stranu Doline Grnčara. Ova zona okružuje nacionalni park i nema karakter stroge zaštite. U njoj se mogu sprovoditi sve aktivnosti koje su slične III zoni zaštite kako bi se obezbjedilo održivo korišćenje prostora i prirodnih resursa u široj zoni „Prokletija“.

Prema Zakona o zaštiti prirode („Službeni list CG“, broj 54/16). U propisanim zonama zaštite definišu se režimi:

U zoni zaštite I sa strogim režimom zaštite:

- zabranjeno je korišćenje prirodnih resursa i izgradnja objekata;
- vrše se naučna istraživanja i praćenje prirodnih procesa (monitoring) u ograničenom obimu;
- dozvoljene su posjete u obrazovne svrhe u ograničenom obimu;
- sprovode se zaštitne, sanacione i druge neophodne mjere u slučaju požara, elementarnih nepogoda i udesa, pojave biljnih i životinjskih bolesti i prenamnožavanja štetočina.

Zona zaštite II - aktivni režim zaštite, sprovodi se na zaštićenom području u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa.

U zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu se:

- sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog područja;
- vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa.

U zoni zaštite III sa režimom održivog korišćenja mogu se:

- Sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog područja;

- Razvijati naselja i prateća infrastruktura u mjeri u kojoj se ne izaziva narušavanje osnovnih vrijednosti područja;
- Vršiti radovi na uređenju objekata kulturno-istorijskog nasljeđa i tradicionalne gradnje;
- Sprovoditi očuvanja tradicionalnih djelatnosti lokalnog stanovništva;
- Selektivno i ograničeno koristiti prirodni resursi.

Van granica zaštićenog područja, po potrebi se može odrediti i zaštitni pojas. Zaštitni pojas može se odrediti u cilju sprječavanja odnosno ublažavanja spoljnih faktora koji mogu uticati negativno na zaštićeno područje kao što su: otpadne vode, čvrsti otpad, invazivne vrste, nelegalna gradnja, turizam, spiranje pesticida, herbicida i drugih hemikalija, požari, pošumljavanje alohtonim biljnim vrstama i drugim mogućim faktorima.

Smjernice za izradu detaljnije planske dokumentacije- Pri izradi detaljne planske dokumentacije u okviru PPPN NP Prokletije, potrebno je poštovati osnovnu namjenu površina i režime korišćenja prostora. Za sve lokacije, bilo da se sprovode kroz izradu planova detaljnije razrade/detaljnih rješenja ili direktnom primjenom Plana važe svi uslovi, smjernice i ograničenja definisani u ovom Planu.

Planom su definisana sljedeća područja za izradu detaljne planske dokumentacije, tj. detaljnih rješenja.

- Zona Babino Polje, opština Plav,
- Područje skijališta na Bogićevici (Tromeđa),
- Područje katuna u kojima se planira nova izgradnja, „eco lodge“ i dr. (uz smjernice date u planu).
- Koncesiona područja za izgradnju mini hidroelektrana.

Precizne granice za lokalitete Babino polje i Bogićevici će se definisati pri izradi planova detaljne razrade, u skladu za uslovima zaštite životne sredine, zaštite kulturnih dobara i vlasništva.

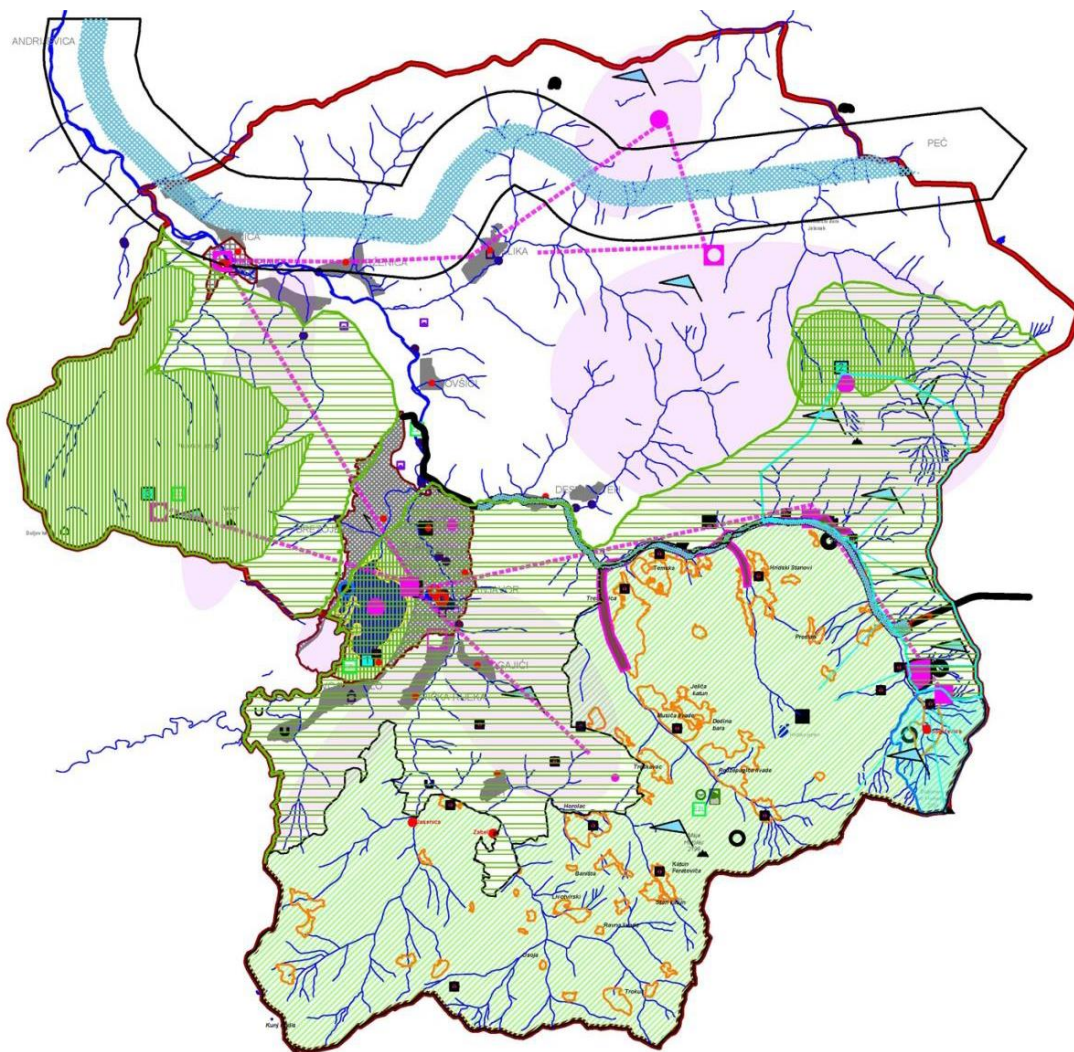
8. Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2014 - 2020. godine – u Nacrtu Plana nije urađen osvrt na ovu strategiju

9. Prostorno- urbanistički planovi susjednih opština- u Nacrtu Plana nije urađena analiza Prostorno urbanističkih planova susjednih opština.

1.3. Osnovna pitanja koja će biti razmatrana u okviru SPU

Planom je preuzet usvojeni scenario razvoja odnosno plansko rješenje iz PUPa Plava do 2020 godine, scenario C (scenario ubrzanog razvoja) sa određenim elementima iz scenarija A i B, vezano za namjenu određenih zona. Obzirom da nije došlo do značajnih socioekonomskih promjena u opštini Plav dat je scenario razvoja na sljedeći način:

1. Izmjena granica opštine Plav je izmijenjena izdvajanjem Opštine Gusinje
2. Prihvataju se osnovna planska opredjeljenja, kojim je definisan prostor Opštine Plav izvan Nacionalnog parka „Prokletije“, iz PUPa Plav od 2020 ("Službeni list CG", broj 17/14).
3. Prihvataju se osnovna planska opredjeljenja, kojim je definisan prostor Oštine Plav u granicama Nacionalnog parka „Prokletije“, iz Prostornog plana posebne namjene Nacionalni park Prokletije ("Službeni list CG", broj 56/18).

Slika: scenario C sa izmjenjenim granicama planskog zahvata

Nakon sveobuhvatne analize postojećeg stanja, sagledavanja problema i mogućnosti koje opština Plav posjeduje zaključeno je da bi njen dalji razvoj trebao planski da se usmjeri na razvoj poljoprivrede i šumarstva koje bi imale izraženu proizvodnu funkciju, zatim eko formi turizma kao i energetike zasnovane na eksploataciji održivih izvora. Uz razvoj prioriternih privrednih djelatnosti kao bitna odrednica pravilnog razvoja zajednice prepoznato je

adekvatno planiranje društvenog života i društvenih djelatnosti. Kako bi se stvorila ekonomski samodovoljna i održiva zajednica Planom su definisani osnovni ciljevi kojima će se usmjeriti razvoj po pojedinim oblastima, čije je pravilno plansko usmjeravanje od presudnog značaja za dalji napredak Opštine.

Imajući u vidu očuvanost prirode u zahvatu Plana, uključujući i postojeće - stvorene vrijednosti, sa jedne strane, kao i plan razvoja koji je formulisan u Nacrtu Prostorno urbanističkog plana (PUP) Plav, sa druge strane, u toku rada na ovoj SPU su propoznati:

a) ključni prirodni resursi (šume, vodni potencijal, otvoreni planinski tereni i poljoprivredno zemljište),

b) ambijentalne i kulturne vrednosti prostora,

c) socijalni i ekonomski činioci razvoja

koji su značajni za obradu uticaja Plana na životnu sredinu.

U okviru razrađenog scenarija identifikovana su 3 polazna tematski zaokružena ključna pitanja razvoja koja su istovremno osnovna. Ključna pitanja koja će biti razmatrana u okviru ove SPU:

(i) izgradnja građevinskih objekata, uključujući turističke objekte i infrastrukturu

(ii) poljoprivreda i šumarstvo i

(iii) iskorišćavanje vodnog potencijala

1.4. Zakonska regulativa

Za izradu i sprovođenje mjera ove Strateške procjene uticaja na životnu sredinu relevantni su sledeći propisi:

- Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (Sl. list CG br. 52/16)
- Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata (Sl. list CG br. 51/08, 40/10, 34/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14)
- Zakon o životnoj sredini (Sl. list CG br. 52/16)
- Zakon o zaštiti prirode (Sl. list CG br. 54/16)
- Zakon o nacionalnim parkovima („Službeni list CG“, br. 28/14, 39/16)
- Zakon o ratifikaciji Evropska Konvencija o predjelima ratifikovana (Sl. list CG br. 06/08)
- Zakon o integrisanom spriječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (Sl. list RCG br. 80/05 i Sl. list CG br. 54/09, 40/11, 42/15, 54/16)
- Zakon o upravljanju otpadom (Sl. list CG br. 64/11, 39/16)
- Zakon o zaštiti vazduha (Sl. list CG br. 25/10, 40/11, 43/15)
- Zakon o ratifikaciji Kjoto protokola uz okvirnu konvenciju ujedinjenih nacija o promjeni klime (Sl. list RCG br. 17/07)
- Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini (Sl. list CG br. 28/11, 28/12, 01/14)
- Zakon o potvrđivanju konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Sl. list CG - Međunarodni ugovori, br. 03/09)
- Zakon o zaštiti kulturnih dobara (Sl. list CG br. 49/10, 40/11)
- Zakon o šumama (Sl. list CG br. 74/10, 40/11, 047/15)
- Zakon o vodama (Sl. list RCG br. 27/07, Sl. CG br. 73/10, 32/11, 47/11, 48/15, 52/16, 55/16, 2/17)
- Zakon o hemikalijama (Sl. list CG br. 18/12)
- Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti (Sl. list CG br. 56/09, 58/09, 40/11)
- Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja (Sl. list CG br. 35/13)
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama (Sl. list CG br. 44/12)
- Zakon o inspeksijskom nadzoru (Sl. list RCG br. 39/03 i Sl. list CG br. 76/09, 57/11, 18/14, 11/15, 52/16)
- Zakon o zaštiti i spašavanju (Sl. list CG br. 13/07, 05/08, 86/09, 32/11, 54/16)
- Zakon o komunalnim djelatnostima (Sl. list CG br. 055/16, 074/16)

2. OPIS POSTOJEĆEG STANJA PRIRODNE I ŽIVOTNE SREDINE I NJENOG MOGUĆEG RAZVOJA

2.1. Geografski položaj

Opština Plav nalazi se u jugoistočnom dijelu Crne Gore, neposredno do granice prema Albaniji i Kosovu. Teritorija Opštine smještena je u izvorišnim tokovima Lima i Pečke Bistrice, između Prokletijskih planina, u kojima dinarske planine dostižu visinsku kulminaciju. Preko planinskih visova, sa južne i jugozapadne strane pruža se državna granica prema Albaniji, a sa istočne strane, granica prema Kosovu. Geografske koordinate su 42° 35' 29" N i 19° 56' 26" E. Teritorija Opštine se prostire u pavcu sjeveroistok – jugozapad i zahvata površinu od 326 km². Zahvata središnji dio masiva Prokletija karakterističnog po razuđenosti reljefa, brojnim visovima, klisurama, strmim padinama i drugim prirodnim fenomenima.

Na osnovu Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list 56/09), Prokletije su proglašene petim Nacionalnim parkom u Crnoj Gori na površini od 16 638 ha.

Centralni dio Opštine čini plavsko - gusinjska kotlina, koja je, Limskom dolinom, prirodno otvorena prema sjeveru. Čitav predio je blago nagnut prema sjeveru, kuda vode i svi rječni tokovi, kao i najvažniji put dolinom Lima.

Opština se sa južne i jugoistočne strane graniči sa Albanijom, sa jugozapadne strane sa Kosovom. Sa sjeverne strane graniči se sa opštinom Berane, sa jugozapadne strane sa opštinom Gusinje a sa sjeverozapadne strane sa opštinom Andrijevića. Granica opštine Plav duga je 92,95 km.

Grad Plav se nalazi na prosječnij nadmorskoj visini od oko 945 mnm. Skoncentrisan je oko Plavskog jezera i rijeke Lim.

Plavsko - gusinjska kotlina predstavlja najdublji i najveći lednički oblik na Prokletijskim planinama.

Dužina kotline iznosi oko 25km, a širina oko 5km i prostire se u smjeru sjever – jug.

Plavsko jezero, najveće ledničko jezero u Crnoj Gori, čija površina iznosi 1, 99km², nalazi se na 906 mnm, sa maksimalnom dubinom 9,15m. Maksimalna dužina jezera je preko 2000m, a širina oko 1500 m. Površina neposrednog sliva je preko 4 km².

Plavsko jezero je protočnog tipa. Osnovna obilježja vodnog bilansa daju mu pritoka Ljuča sa svojim slivom (pritoke Vruja i Grnčar) i otoka Lim, čije izvorište predstavlja upravo ovo jezero.

Doline rijeke Lim i njenih pritoka svojim oblicima i pravcima pružanja predstavljaju prirodnu predispoziciju za vezu sa susjednim oblastima i unutrašnje veze. Rijeka Lim je okosnica na koju se vezuju ostali sekundarni pravci.

Prostor Opštine pripada Crnomorskom slivu, odnosno slivu rijeke Lim.

Najznačajnije drumske saobraćajnice su magistralni pravac M-9, koji vodi od Kolašina preko Andrijevice do Murina, pa dalje prema Peći i regionalni put R-9, koji vodi od Murina do Gusinja. Plav je udaljen od glavog administrativnog centra države i aerodroma - Podgorice 180km, od luke Bar 232km, a od Bijelog Polja gdje je željezničko čvorište, 73 km.

Opštinski centar Plav predstavlja glavni upravni, ekonomski, privredni i kulturni centar Opštine, kome direktno i indirektno gravitiraju sva naselja.

Opština Plav pripada Sjevernom regionu Crne Gore, po prostoru spada u red opština srednje veličine.

Stanovništvo opštine Plav razmješteno je u 14 naselja, to su:

Bogajići; Brezojevica; Velika; Vojno Selo; Gornja Rženica; Đurička Rijeka; Mašnica; Desni Meteh; Murino; Novšići; Plav; Prnjavor; Skić; Hoti.

Po funkcionalnim kriterijumima izdvajaju se dva naselja Plav i Murino (dominantna je funkcija privrede, usluga i komunikacija).

Plavu gravitiraju: Djurička Rijeka, Hoti, Bogajići, Prnjavor, Skić, Desni Meteh, Brezojevica.

Murinu gravitiraju: Novšići, Velika, Mašnica i Gornja Rženica.

Opština Plav ima 16 katastarskih opština i administrativno je podijeljena na 5 mjesnih zajednica (MZ Plav, MZ Prnjavor, MZ Brezojevica, MZ Velika i MZ Murino).

Slika: Plavsko jezero

2.2. Klimatske karakteristike

Na osnovu podataka referentnog klimatskog perioda, od 1961 do 1990. godina, u Crnoj Gori su zastupljeni C i D klimati – *umjereno topli* (C) i *umjereno hladni* (D) klimat. Umjereno topli klimat rasprostranjen je u nižim, dok je u višim planinskim predjelima u unutrašnjosti zemlje, uglavnom iznad 1000 mnm, zastupljen D klimat. Prvi, C klimat, se javlja sa dva tipa Cs i Cf. U okviru sredozemne ili tzv. etezijske klime (Cs) izdvajaju se dva podtipa, Csa i Csb. Umjereno topli i vlažni klimatski tip (Cf) je kod nas zastupljen sa jednim podtipom – Cfb. Drugi klimat (D) je zastupljen u visočijim predjelima, i to sa Df tipom i dva podtipa, Dfb (na visinama uglavnom do 1500 mnm) i Dfc (na visinama uglavnom iznad 1500 mnm). Dakle, po Kepenovim principima u Crnoj Gori su zastupljena tri klimatska tipa, odnosno pet podtipova (tab 2.2, a).

Tabela: Kepenov sistem u Crnoj Gori

Klimatski razred (klimat)	Klimatski tip	Klimatski podtip	Naziv
C	Cs	Csa	sredozemna klima s vrućim ljetom
		Cs/ s"/b	prelazna varijanta etezijske klime s toplim ljetom
	Cf	Cfb	umjereno topla i vlažna klima s toplim ljetom
D	Df	Dfb	umjereno hladna i vlažna klima s toplim ljetom
		Dfc	vlažna borealna klima sa svježim ljetom

Položaj u zoni sukobljavanja kontinentalnih i maritimih vazdušnih masa, nadmorska visina i reljef su osnovne determinante klime ovog područja. Na osnovu Kopeneve rejonizacije Crne Gore, na području Plava prepoznata su dva klimatska tipa:

- klimatski tip Cf- sa podtip Cfb-umjereno topla i vlažna klima s toplim ljetom, dolinski dio teritorije,
- klimatski tip Df, sa dva podtipa: a.) Dfb - umjereno hladna i vlažna klima s toplim ljetom (na visinama od 1000 mnv do 1500 mnv), Bb) Dfc - vlažna borealna klima, veoma hladne zime sa puno snijega dok su ljeta svježija (na visinama preko 1500 mnv) Uticaj mediterana na područje teritorije opštine ogleda se na režim padavina.

2. 2. 1. Klimatski parametri

Da bi se dobio potpuniji uvid u ovu bitnu fizičko geografsku osobenost područja korišćeni su podaci Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore za period od **1981** do **2010** i koji nisu bili potpuni ili su nedostajali za pojedine klimatske parametre. Za nedostajuće klimatske parametre podaci su korišćeni iz ranijih planskih dokumenata i studija pa se podaci trebaju shvatiti tolerantno.

Temperatura vazduha. Srednja godišnja temperatura iznosi 8,6°C. Najtopliji mjesec je juli sa srednjom temperaturom od 18,2°C, a najhladniji mjesec je januar sa temperaturom -1°C. Godišnja amplituda iznosi 19,2°C. Apsolutno max. temperatura iznosila je 36,3°C, izmjerena je jula 2007.godine. Apsolutno min. temperatura iznosi -29,8°C, izmjerena je januara 1985.godine. Apsolutno termičko kolebanje bilo je 66,1°C.

Sa porastom nadmorske visine temperatura vazduha opada, prosječno za 0,60°C na 100 m (temperaturni ili termički gradijent). Vrijednosti termičkog gradijenta zavise od postojeće sinoptičke situacije. Najveće vrijednosti ima pri adiabatskim procesima - termičkim ili dinamičkim (10°C/100 m). U zimskom periodu česta je pojava temperaturne inverzije, kada su planinske padine osunčane i toplije a kotline hladnije i pod maglom. Najviše toplote dobijaju južne strane uzvišenja, a ostale ekspozicije, posebno osojne padine, mnogo manje. Srednja dnevna temperatura vazduha viša od 10°C traje oko 160 dana na nadmorskim visinama do 1.000 m (maj-oktobar), oko 90 dana u visinskoj zoni između 1.000 i 1.500 m (jun-avgust), te oko 60 dana u predjelima iznad 1.500 m (jul-avgust).

Oblačnost. Područje Plava spada u područje znatne oblačnosti. Srednja godišnja oblačnost iznosi 5,6 desetina. Srednja mjesečna oblačnost je maksimalna u decembru mjesecu i iznosi 6,8 desetina, a minimalna u avgusta i iznosi 4,3 desetine. Oblačnost je povećana u hladnijem dijelu godine, dok u ljetnjem dijelu godine dostiže minimum. Jesen i proljeće imaju u prosjeku sličnu oblačnosti. Treba naglasiti da je u zimskom periodu oblačnost u Plavu veća nego na okolnim planinskim visovima.

Oblačnost je veoma značajan klimatološki parametar. Oblačnost prevashodno utiče na stepen osunčanja, na temperaturu vazduha i na stepen osvetljenosti koji je veoma značajan za razvoj i rast biljaka tj. na intenzitet fotosinteze, a samim tim i indirektno na količinu stvaranja organskih materija, što utiče na kvalitet i kvantitet prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji. Povećanje količine oblačnosti vezano je sa povećanjem vlažnosti vazduha.

Vlažnost vazduha (nema podataka iz HMZCG). Relativna vlažnost vazduha u Plavu nalazi se u granicama umjerene povišenosti između 74 i 77%. U zimskom periodu, ove vrijednosti su u granicama znatno povišenih i visokih iznosa, između 77 i 85%. Za razliku od naselja, na većim nadmorskim visinama relativna vlažnost je znatno manja.

Insolacija- Trajanje sunčevog sjaja nije tačno poznata (nema podataka iz HMZCG). Međutim, u drugim planskim dokumenima tvrdi se „Saglasno mjesečnom i periodičnom toku oblačnosti kreću se i vrijednosti insolacije čija je prosječna godišnja vrijednost insolacije u sjevernom i centralnom dijelu oko 1.800 časova, dok je u južnoj zoni i do 2.000 časova sunčevog sijanja“. Od reljefa znatno zavisi trajanje i intenzitet insolacije, a time i radijacije.

Padavine. Srednja godišnja suma padavina na stanici Plav je 967,2 mm (vrijednost visine padavina na stanici Plav je manja za oko 50% u odnosu na prosječnu vrijednost padavina za sliv rijeke Lim do HS Plav). Maksimalna godišnja količina padavina je 1718,2 mm, izmjerena 2010. godine. Minimalna godišnja suma padavina 616,8 mm, izmjerena u 2003. godine; Srednja mjesečna suma padavina najveća je u decembru i iznosi 127,7mm. Srednja mjesečna suma padavina najmanja je jula i avgusta i iznosi 47 mm; Maksimalna mjesečna suma padavina je 310,6 mm, izmjerena u decembru 1981.god. Najmanja mjesečna suma padavina (nije ni bilo padavina) januar 2005.god i jun 1995. god.; Maksimalna dnevna količina padavina je 89,4 mm, izmjerena januara 1987.god. Vjerovatnoća jednodnevnih maksimalnih padavina je od 193mm za 1% do 56mm za 50%. Veći dio područja odlikuje se modifikovanim pluviometrijskim režimom padavina (modifikovani mediteranski režim), pri čemu se maksimalne količine izlučuju u kasnoj jeseni i u prvom dijelu zime (oktobar-januar), a minimalne u ljeto (jun-avgust). Na planinama koje su dalje od mora količina padavina se povećava sa visinom do oko 1500-1600 m, a zatim opada. Zbog toga, područje visokih planina oko Komova i Prokletija dobija visoku količinu padavina koja iznosi oko 2000-2500 mm godišnje.

Modifikovani režim padavina je ograničavajući činilac u razvoju poljoprivrede, naročito u zonama čija je geološka osnova izgrađena od vodopropustljivih krečnjačkih stijena. U vegetacionom periodu izluči se između 15 i 20% ukupne godišnje količine padavina, a u zimskom čak oko 42%. Maksimalna visina snježnog pokrivača u Plavu je 136 cm. Prvi snijeg se najčešće javlja oko polovine novembra, a može se pojaviti i sve do sredine aprila, a na visinama od 1.000 m-1.500 m snijeg počinje novembra i traje do maja. Na većim nadmorskim visinama period snježnih padavina je znatno duži. Na visinama 1.000-2.000 m ima 70-140 dana sa snježnim pokrivačem od 50 cm, dok se broj dana sa snježnim pokrivačem od 10 cm kreće od 90 do 210 dana, zavisno od nadmorske visine.

Vjetrovi. Planinske skupine Prokletija utiču da je dolinski dio teritorije Plava zaštićen od vjetrova iz zapadnog, a donekle i iz istočnog kvadranta. Dominira „sjeverac“ u zimskom, a južna i jugozapadna strujanja u ljetnoj polovini. Najbitnija karakteristika horizontalnih strujanja vazduha je da područje Plava ima dosta tišina. Naime, više od pola godine nema vjetrova.

2.3. Reljef

Teritorija plavske opštine zahvata *centralni i središnji dio masiva Prokletija, Plavsko gusinjsku kotlinu i dio doline Lima*.

Središnji dio masiva Prokletija karakterističan je po razuđenosti reljefa, brojnim visovima, klisurama, strmim padinama i drugim prirodnim fenomenima. Plavske Prokletije obuhvataju prostor visokih planina.

Reljef Prokletijskih planina preobražavan je djelovanjem više spoljašnjih sila, a među njima su najznačajnije fluvijalna, lednička i kraška erazija. Na njihov današnji izgled najdublje tragove ostavilo je *djelavanje lednika*. Poslije Alpa, Prokletije se smatraju najviše zaglečerenom planinom u Evropi.

U pogledu atraktivnosti na području Prokletija značajne su valovske riječne doline alpskog tipa, zajedno sa brojnim cirkovima u gornjim dijelovima, koje predstavljaju veoma zastupljene i razvojno značajne ledničke morfološke elemente. To su reljefne crte koje dozvoljavaju da se ovaj visokoplaninski prostor Balkana, po svojim geomorfološko-ekosistemskim obilježjima, može porediti sa Alpima. Najizraženija i turistički najatraktivnija valovska dolina u Oštini Plav je Babinopoljska dolina.

U kraškim predjelima centralnih vijenaca Prokletija registrovano je i djelimično ili potpuno ispitano oko 40 jama. Najveći broj jama u Opštini Plav nalazi se u vrtačama Komarače. U kršu Prokletija registrovane su 74 pećine od kojih je ispitano 17.

Mnogi vrhovi prelaze visinu od 2.000m: Bogićevica (2.358mm), Maja Horolac (2.199mm), Visitor (2.210mm) i dr.

Plavsko-gusinjska kotlina predstavlja najdublji i najveći lednički oblik u Prokletijskim planinama.

Plavsko-gusinjski basen predstavlja valov plavskog lednika između Prokletija i Visitora, na nadmorskoj visini od preko 900mm.

Pregradjen je prostranim morenskim amfiteatrom (kroz koji se usjekao Lim) i pretvoren u terminalni glečerski basen, čiji najniži dio zahvata Plavsko jezero, koje je najveće ledničko jezero u Crnoj Gori. Najveća rječna dolina je dolina rijeke Lima koja je otoka Plavskog jezera. Oko nje su formirane druge rječne doline. Polimlje (Gornje Polimlje) se pruža od Glavice u Brezovicama do klisure Sućevske kod Andrijevice. Plavskoj opštini pripada dio Polimlja do sela Kruševa.

Sa obje strane doline rijeke Lim uzdižu se reljefna uzvišenja različite visine. Mreža rječnih dolina je rastavljena kosama, brdima i planinama, sa čestim prevojima. Njihove padine su ispresijecane jarugama, sa stalnim ili povremenim vodotocima.

Teren opštine Plav pripada planinskom prostoru. Najniža tačka na području Opštine je ušće Zoričkog potoka u Lim, na nadmorskoj visini od 810m, a najviša tačka je vrh Bogićevica (2.358mm).

Najveći dio teritorije opštine Plav je u brdsko-planinskoj zoni (tereni iznad 1000m do 2000mm), odnosno oko 80% teritorije opštine, dok je najmanji dio teritorije opštine u tzv. alpskoj zoni, tereni iznad 2000mm.

Posmatrajući nadmorske visine i pravac rječnih tokova, očigledno je da je teritorija opštine nagnuta od juga prema sjeveru, u kojem pravcu teče Lim. Ova ekspozicija terena nije povoljna sa gledišta poljoprivrede, ali je povoljna za razvoj zimskog-sportskog turizma, jer se na sjevernim stranama nalaze kvalitetni smučarski tereni na kojima se snijeg dugo zadržava.

Pod izuzetno povoljno eksponiranim terenima sa gledišta poljoprivrede podrazumjevaju se oni koji su orijentisani ka jugoistoku, jugu i jugozapadu, jer primaju optimalnu količinu sunčevog sjaja. Tako povoljne ekspozicije na teritoriji opštine imaju uglavnom tereni na

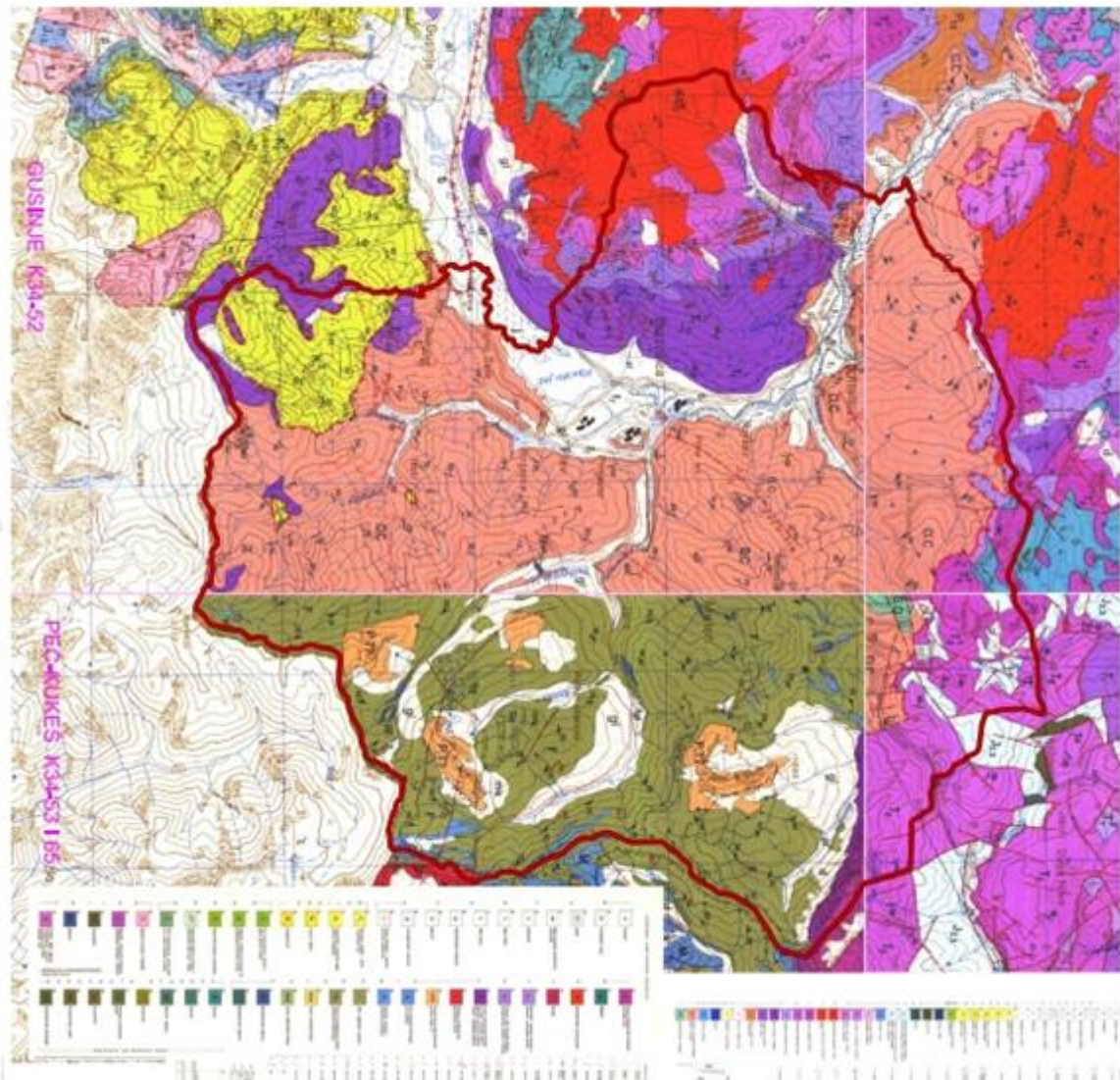
desnim dolinskim stranama Lima, Komarače, Babinopoljske, Veličke, Rženičke i Hotske i Murinske rijeke.

Teritorija opštine se odlikuje pretežno strmim stranama. Najveći prostor sa ravnom topografskom površinom i izuzetno povoljnim nagibom terena ($0-10^0$) javlja se na dnu Plavsko-gusinske kotline do oko 1000m, gdje su i klimatske prilike najpovoljnije.

Povoljan nagib terena (do 15^0) karakterističan je i za planinske visoravni ili plateoe, koji se javljaju na visinama od 1500-2000m. U pojasu zemljišta od 1000-1500m dominiraju strmi nagibi (preko 20^0).

Dio Prokletija koji leži na teritoriji opštine Plav odlikuje se neobično povoljnim morfološkim uslovima za razvoj zimsko-sportskog turizma. Prema ocjeni OECD, planinski prostor plavske opštine predstavlja najveću koncentraciju potencijalnih smučarskih staza u Crnoj Gori. Od ukupnog zbira denivelacija smučarskih staza u Crnoj Gori (59.330m) na području plavske i gusinske opštine nalazi se 64%. Naročito pogodni smučarski tereni sa pretežno sjevernom ekspozicijom nalaze se na Bogičevici, Starcu, Zabelju i Čakoru.

2. 3. 1. Geološke karakteristike

Slika: Pregledna geološka karta

Geološki sastav terena Opštine Plav odslikava svojevrsan mozaik 17 članova litološke raznolikosti, iako se radi o relativno maloj površini. Sastav čine kvartarne stijene, stijene i konglomerati mezozoika i paleozoika.

2.4. Hidrogeološke karakteristike

Hidrogeološke karakteristike Plavske opštine mogu se izraziti kroz klasifikaciju stijena na: vodonepropusne, vodopropusne i kompleks vodonepropusnih i vodopropusnih.

Vodopropusne stijene predstavljene su prije svega karbonatima i rječnim sedimentima. Karbonatne stijene predstavljaju akvifere veoma bogate vodom.

Aluvijalni sediment su po vodonosnosti u rangu veoma vodopropusnih stijena, jer je njihov koeficijent filtracije obično veći od 10^{-1} , a rjeđe do 10^{-3} cm/s. Zbog toga se i nalaze ogromne rezerve vode u dolinskom dnu Grnčara, Vruje i Ljuče.

Glacijalni sedimenti karakterišu se veoma raznolikom granulacijom, što utiče na promjenljivost i smanjenje vodopropusnosti. Tamo gdje objektivno postoji veća efektivna poroznost koeficijenti filtracije su do oko 10^{-3} cm/s. To su stijene zaobljenih zrna šljunka i pijeska i poluzaobljenih i nezaobljenih komada i blokova stijena, u kojima se ponekad mogu javiti proslojci gline. Oni su nosioci ograničenih rezervi vode, a mogu imati i veoma smanjene vodopropusnosti. Velika promjenljivost je njihova važna vodna osobina.

U kompleks *vodopropusnih* i *vodonepropusnih* stijena spadaju i *zone durmitorskog fliša* u kojima su škriljci, laporci i glinci vodonepropusne barijere, a pješčari mogu sadržati manje, a krečnjaci i veće količine vode. Eruptivi također mogu imati promjenljive osobine. U zoni dezintegriranja su vodonepropusni dok u zoni čvrste stijene sa pukotinama mogu biti vodonosnici manjeg obima. *Donjetrijaski sediment* spadaju također u slabo vodopropusne do vodonepropusne stijene.

Devon karbonski sediment su klasične regionalne vodne barijere i tereni bez vodonosnih akvifera, kada su izgrađeni od škriljaca. No u pojedinim zonama krečnjaka i sličnih čvrstih stijena mogu obezbijediti uslove za formiranje manjih izvora ili pištavina

2.5. Inženjersko - geološke karakteristike

Na teritoriji opštine Plav izdvojene su dvije osnovne inženjerskogeološke grupe i to: nevezane stijene, kod kojih ne postoji veza između sastojaka i vezane stijene, kod kojih postoji veza između zrna koja ih izgrađuju.

U nevezane stijene svrstavaju se podgrupe sitnozrnih srednje zbijenih klasa i krupnozrne dobro složene stijene. Ovo je potklasa klastičnih sedimentnih stijena, inženjersko geološke jedinice pjeskova i šljunkova u rječnim dolinama i glacijalnih sedimentata karakterističnih po promenljivom petrografskom i granulometrijskom sastavu.

Među vezanim stijenama na teritoriji opštine Plav postoje klase okamenjenih i slabo okamenjenih stijena. Među sedimentnim stijenama zastupljene su potklase klastičnih stijena (glinci, laporci, pješčari, breče, konglomerati), karbonatnih stijena (krečnjaci i dolomite) i silicijske i silifikovane stijene (roznaci i sl.). Među magmatskim stijenama zastupljena je potklasa vulkanskih stijena (andeziti, keratofiri i tufovi). U metamorfne stijene se svrstavaju

potklase škriljavih sitnozrnih, škriljavih krupnozrnih i neuškriljenih karbonata (škriljci, kvarciti i mermerisani krečnjaci).

Prema opštim klasifikacijama metamorfisani glineni škriljci, kojih ima u raznim posebno paleozojskim kompleksima imaju čvrstoću na pritisak u prosjeku 450 kg/cm^2 . Sedimentne stijene: krečnjaci oko 950 kg/cm^2 , laporci 90 do 130 kg/cm^2 , pješčari oko 920 kg/cm^2 i kvarcni pješčari oko $2\,000 \text{ kg/cm}^2$.

U terenima koji su izgrađeni od eluvijuma i deluvijuma na strmim padinama mogu se očekivati pojave nestabilnosti, posebno odrona. Pojave klizišta su veoma moguće i česte u raspadnutim zonama laporaca i škriljaca. Opšta inženjerskogeološka odlika ovih stijena je da su stabilne kada su suve, a da im se nosivost i stabilnost veoma narušavaju uz prisustvo vode.

2.6. Seizmologija

Izuzetak od generalne tendencije Unutrašnjih Dinarida u navlačenju i uzdizanju preko tektonske jedinice Spoljašnjih Dinarida na području Crne Gore, čine procesi relativnog spuštavanja potolina kakve su Skadarska i Beranska. Najšire gledano, na području jugoistočne Crne Gore povijanje pružanja Dinarida u pravac pružanja Albanida, kao i mijenjanje naponskog polja koje se iz dominantnog stanja pritiska (Dinaridi) mijenja u ekstenziono naponsko polje (sjeverna i centralna Albanija), čini tektoniku ovog dijela Crne Gore kompleksnom i još uvijek nedovoljno istraženom.

Geološki i tektonski, prostor Polimlja predstavlja komplikovan sklop srijetanja različitih tektonskih cjelina i podcjelina (Slika 13). Beranska kotlina obuhvata dvije tektonske podjedinice: trijaski tektonski prozor Bjelasice (B) na zapadu i Limsku (G) jedinicu na istoku. Za uslovnu granica ovih jedinica uzima se zapadna obala beranske kotline. Dio Gornjeg Polimlja – nizvodno od Andrijevice, Plav i područje sjeverno od Gusinja, sastavni su dio Durmitorske tektonske jedinice (C). Ona je na širem prostoru okružena Durmitorskim flišem (A) i to - istočno od strane Kolašina, i južno od Gusinja.

U pograničnom dijelu ka Albaniji situirani su istureni djelovi Kučke kraljušti (D).

Od mapiranih rasjeda koji utiču na seizmičnost na području opštine Plava jasno je izdvojen Limski rasjed. Od Berana do Andrijevice ovaj rasjed nejasno odvaja Limsku tektonsku jedinicu. Južno od Andrijevice - dolinom Zlorečice i preko Kutske doline, ovaj rasjed ima meridijanski pravac. Postoje pretpostavke o postojanju rasjeda koji „prolazi u okolini Kralja, pored Andrijevice ka Polimlju i Veliki - na zapadnom podnožju Čakora” (*J. Mihaljlović, Geološki anali Balkanskog poluostrva, 1927*). Na Osnovnoj geološkoj karti ovaj rasjed definisan je kao južna granica Limske tektonske podjedinice i to dislokacijom Čakor – Velika, G. Ražanica, Gračanica, Andžalat i Seoce (kod Andrijevice). Duž ove dislokacije (4), Limska jedinica (G) navučena je preko Durmitorske jedinice (C).

Seizmičnost područja

Na osnovu raspoloživih istorijskih i instrumentalnih podataka Seizmološkog zavoda Crne Gore (ZHMS od 2012. godine) u neposrednom okruženju ovog područja registrovani su zemljotresi magnitude do 5.2 jedinice Rihterove skale. U narednoj Tabeli Izdvojeni su zemljotresi $M \geq 4.0$, na okolnoj teritoriji (19.7-20.0 E, 42.5-42.8 N).

Tabela: Pregled zemljotresa $M \geq 4.0$ u okolini Plava (19.7-20.0 E, 42.5-42.8 N) (Izvor podataka Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Sektor za seizmologiju)

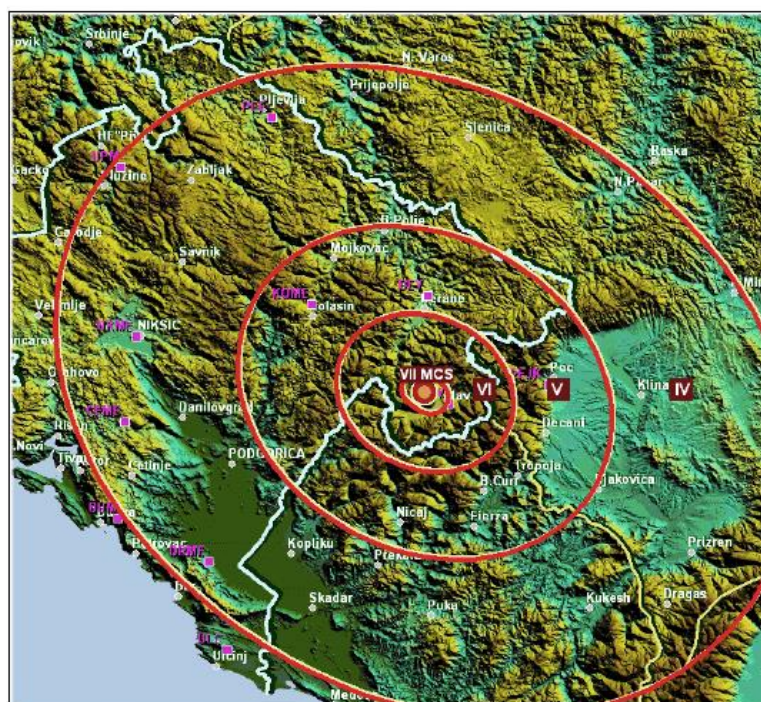
Godina	Mjesec	Dan	Latituda	Longituda	Dubina	Magnituda
1926	10	12	42.8	19.9	4	5.2
1927	3	13	42.8	19.9	5	4.0
1938	4	1	42.8	19.9	5	4.0
1940	9	16	42.6	19.9	5	4.0
1959	6	17	42.6	20.0	15	4.2
2018	1	4	42.6255	19.8702	10,6	5,1
2018	2	11	42.6258	19.8634	10,5	4,1

Kako se iz Tabele vidi, područje Limske kotline pokazuje dugi period mirovanja. Posljednji od jačih zemljotresa desili su se ubliže izvorišnom dijelu rijeke Lim i to: 1940-te godine zapadno od Plava – na obodima planine Visitor, i 1959-te godine skoro simetrično, istočno od Plava - kod Jare. Prethodne decenije instrumentalnog monitoringa u Crnoj Gori pokazale su veću učestalost zemljotresa manje magnituda u pograničnom pojasu Crne Gore prema Albaniji i ka Kosovu.

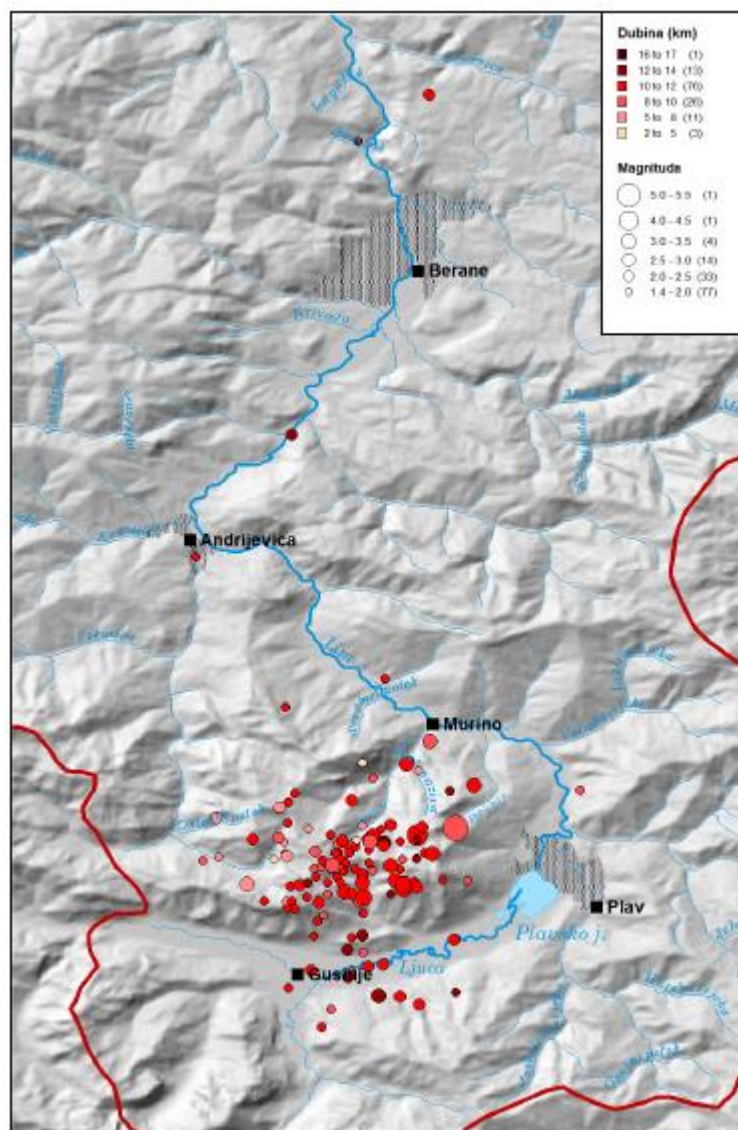
Prema dosadašnjim istraživanjima seizmičkog hazarda očekivana maksimalna magnituda na posmatranom području može dostići 5.8 jedinica Rihterove skale (Glavatić, 2005).

Plavski zemljotres iz 2018. godine

Dana 04. januara 2018. godine snažan zemljotres - lociran na 7 km sjeverozapadno od Plava, pogodio je istočni dio Crne Gore. Ovo je prvi zemljotres u Crnoj Gori koji je, u posljednjih skoro 40 godina, prozakovao značajnije materijalne štete. Prema finalnom parametarskom rješenju jačina zemljotresa iznosila je 5.0 jedinice Rihterove skale, a dubina hipocentra 9 km. Karta izoseista prikazuje dobijenu prostornu distribucija uticaja zemljotresa na teritoriji Crne Gore i u neposrednom pogodenom okruženju.

Slika: Karta empirijskih izoseista glavnog udara - 4. Januar 2018, 11:46h (Izvor podataka Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Sektor za seizmologiju)

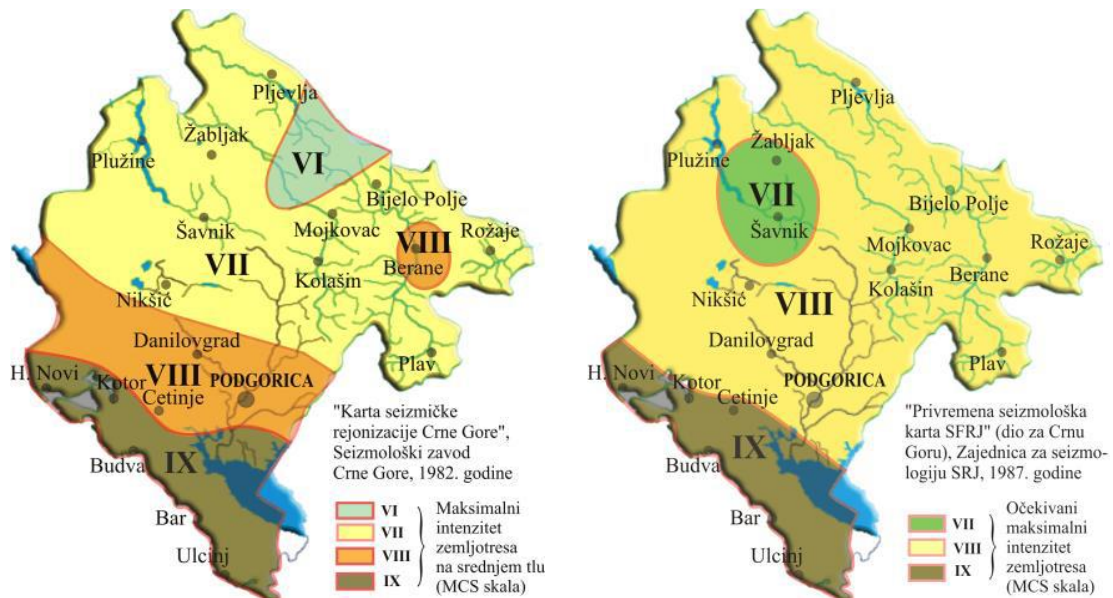
Slika: Prostorna distribucija naknadnih udara registrovanih tokom perioda januar - mart 2018. (Izvor: J. Mihaljević, N. Kauđerović, M. Tomanović, Plavski zemljotres od 4. Januara 2018, Zbornik radova VI međunarodnog naučno-stručnog savjetovanja „Zemljotresno inženjerstvo i inženjerska seizmologija, SGIS,2018.)

Utvrđivanje i analiza seizmičkog hazarda

Uobičajeni način prikazivanja prirodne opasnosti od pojave zemljotresa za neku širu teritoriju je mapiranje seizmičkog hazarda. Karte seizmičkog hazarda pokazuju prostornu distribuciju vjerovatnoće realizacije određenog parametra kretanja tla u specifičnom vremenskom periodu. Tako, zavisno od potrebe i namjene – seizmički hazard za neku teritoriju (ili posebnu lokaciju od značaja) može da izrazi vjerovatnoću realizacije zemljotresa određene magnitude, intenziteta, ubrzanja tla, trajanja potresa ili nekog drugog parametra kretanja tla u potresu. Za nacionalnu teritoriju ovi parametri se mapiraju za izabrane standardne uslove tla (najčešće je to uslov tzv. osnovne stijene ili čvrstog tla). Mapiranje u ovoj razmjeri često se naziva seizmičko makrozoniranje i osnovna namjena mu je da obezbijedi projektne parametre u nacionalnim normativima seizmičkog projektovanja.

Seizmički hazard za teritoriju Crne Gore definisan je u više navrata primjenom različitih metodoloških pristupa. Značajno je pomenuti neke od postojećih seizmoloških podloga, koje su bile - ili su i dalje u upotrebi:

Prema Seizmičkoj rejonizaciji Crne Gore razmatrano područje Plava nalazi se u zoni 7-og odnosno 8-og osnovnog stepena seizmičkog intenziteta – za povratne periode od 200 odnosno 500 godina, respektivno. Zone prikazane na Slici 17. odnose na na srednja tla - čija litološka definicija, brzina i raprostiranje seizmičkih talasa, kao i gustina materijala najbolje prezentuju realna tla koja su najzastupljenija na području Crne Gore.

Slika : Karte Seizmička rejonizacija Crne Gore (1982.): a) za povratne periode od 200 i b) za povratne periode od 500 godina. (V. Radulović, B. Glavatović, M. Arsovski i V. Mihailov, 1982)

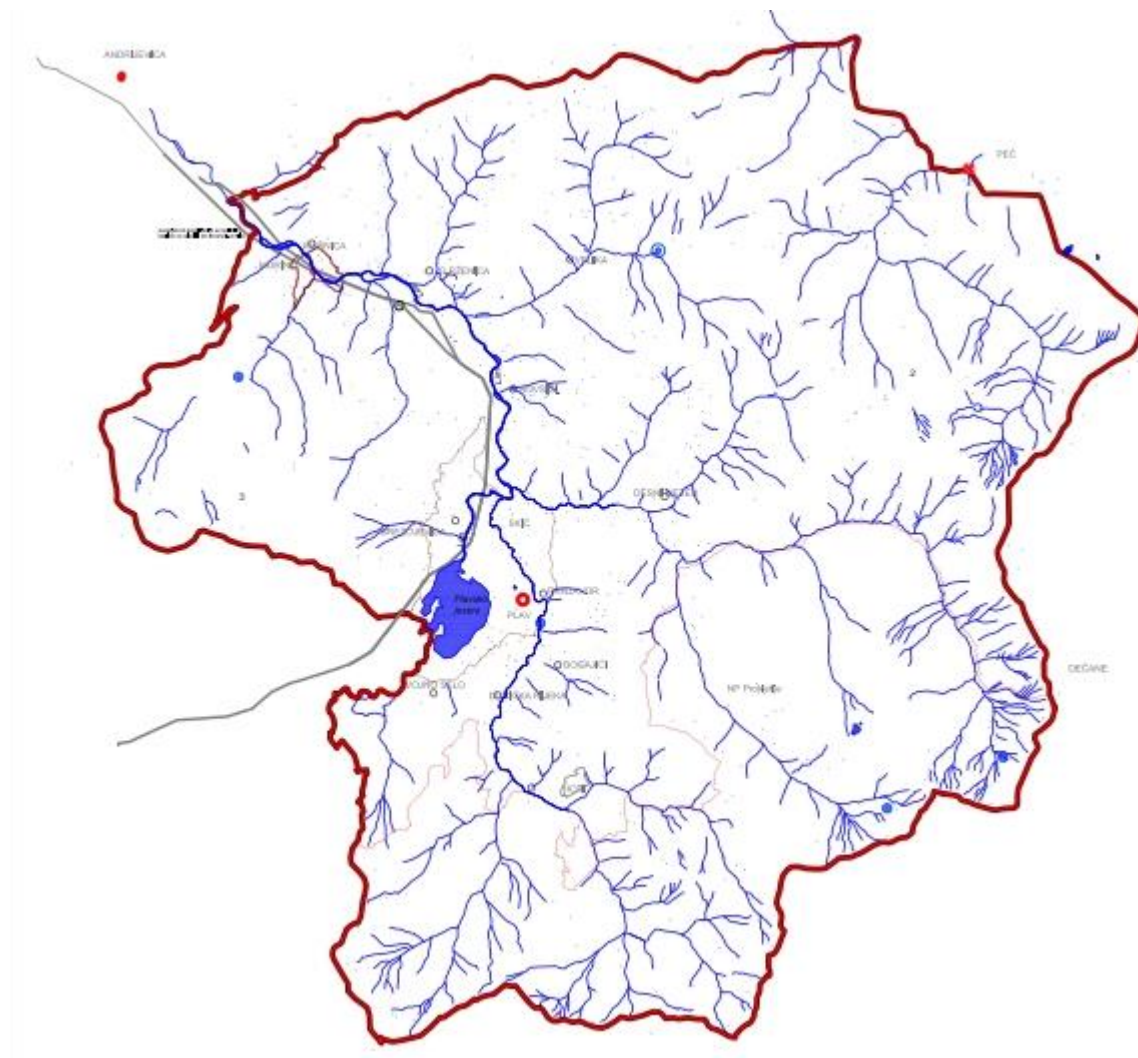
Seizmologija - zaključak

Obzirom na nivo razrade Plana - preporučuje se prilikom izrade detaljnih razrada (GURa, DUPa) upotreba referata *Seizmičke mikrorejonizacije urbanih površi opština Crne Gore (1984-1988 god.)* koja je rađena za potrebe izrade Generalnih urbanističkih planova opština. Sa aspekta seizmičnosti, za potrebe urbanističkog planiranja su od posebnog značaja oleate koje sadrže detaljne elemente seizmičke mikrorejonizacije i elemente podobnosti terena za izgradnju objekata. Posebno treba obratiti pažnju na definisane nestabilnosti terena. Za ova tumačenja bliže treba konsultovati prateće knjige Elaborata Mikrosezmičkog zoniranja ili JU Zavod za Geološka istraživanja Crne Gore. Mapirane zone i podzone nestabilnosti mogu ukazati na heterogene inženjersko geološke faktore koje mogu ograničiti ili dalje planiranje sadržaja.

2.7. Hidrografske karakteristike

Površinske vode

Rijeka Lim je najveći vodotok i vodni potencijal opštine Plav.

Slika: Pregledna hidrografska karta opštine Plav-gustina i tipovi rječne mreže i jezera

Lim je otoka Plavskog jezera. Ističe iz njega na koti 908.9 mnm. Kota isticanja zavisi od nivoa vode u Plavskom jezeru. Teče generalno, na sjever i sjeverozapad, pored Andrijevice (760 mnm), Berana(667 mnm), Bijelog Polja (589 mnm.) i dalje prema Srbiji. Dužina Lima iznosi 123 km. Lim je dijelom svoga toka granična rijeka (između Srbije i Crne Gore). Do Andrijevice površina desnog dijela sliva Lima znatno je razvijenija od lijeve (koeficijent simetrije sliva $K_a=FI/FD$ iznosi 0.315 za područje Plava). Gornji dio sliva, pogotovo između Plava i Andrijevice, ima razvijeniju hidrografiju od donjeg dijela.

Plavske Prokletije obezbjeđuju vodu najuzvodnijem dijelu sliva Lima. To je planinski lanac visine i do preko 2.500 mnm. Od Plavskog jezera dalje rijeka Lim teče na sjever i sjeveroistok. Glavna pritoka Lima na teritoriji plavske opštine je Murinjska rijeka, sa lijeve strane, a sa desne strane Djurička rijeka (sa pritokama Jasenicom i Hotskom rijekom), Rženička rijeka, Velička rijeka, Pepićka rijeka i Komarača.

Kroz Plavsko-gusinjsku dolinu pad riječnog toka je mali (1-3m/km). Dužina toka Lima kroz teritoriju opštine Plav je oko 14,5 km.

Djurička rijeka, sa slivom od 67km², uliva se u Lim kod Plava na oko 900 mnm, pa se zove još i Plavska rijeka. Nastaje od Hotske rijeke, Trokuške rijeke (na koti 1042 mnm). Dužina toka joj je oko 16 km. Najveća pritoka Djuričke rijeke je Jasenička rijeka. Osim Hotske rijeke u nju se uliva i manji broj povremenih vodotokova.

Rijeka Komarača ima sliv oko 90 km². Ona je desna pritoka Lima i uliva se u Lim 2 km nizvodno od Plavskog blata na koti oko 900 mnm. Dužina toka Komarače (u gornjem toku Babinopoljska rijeka) iznosi 17 km. Nastaje od Temljačke i Treskavičke rijeke (koje se sastaju na 1.062 mnm). Najveća pritoka Komaračke rijeke je Metaška rijeka. U nju se uliva i Levačka rijeka. Temnjačka rijeka nastaje od Hritske i Babinopoljske rijeke. Babinopoljska rijeka nastaje od Ledenog izvora.

Velička rijeka je desna pritoka Lima, u njega se uliva 6.5 km nizvodno od Plavskog blata i ima dužinu oko 7,5 km.

Murinska rijeka (u gornjem toku Dosova rijeka) je lijeva pritoka Lima, u njega se uliva kod naselja Murino i ima dužinu toka od 6,5 km.

Jezer

Specifične hidrografske elemente i značajne turističke vrijednosti Plava predstavljaju glacijalna jezera – Plavsko jezero, Ridsko (Hridsko), Ropojansko (Čamerikino), Bjelajsko (Horolačko, Avdijino) jezero, i Visitorsko i Tatarijsko jezero (Bješkeća), na Visitoru. Sa izuzetkom Plavskog, ostala jezera predstavljaju tipične primjere i prirodne fenomene poznate pod nazivom "gorske oči".

Plavsko jezero nalazi se na teritoriji opštine Plav, u zoni u kojoj se dolina Ljuče nastavlja u dolinu Lima. Jezero se nalazi na 906,72 mnm. Nastalo je u valovu gusinjsko-plavskog lednika, nakon što je stvoren terminalni basen pregradjivanjem čeonom morenom. Bedem čeonih morena je bio nekada visočiji, zbog čega je i Plavsko jezero imalo veću površinu. Lim se međjutim brzo usijecao i regresivnom erozijom smanjivao visinu preliva. Sukcesivno snižavanje nivoa Plavskog jezera za 12 m se dogodilo relativno brzo, što ukazuju četiri jezerske terase. Proces smanjivanja jezera se odvija i danas. Tome doprinosi i zasipanje basena sedimentima koje donosi u njega rijeka Ljuča.

Plavsko jezero je elipsastog oblika. Dugo 2.160 m, prosječne širine 921 m, a maksimalne 1.490 m. Dužina jezerske obale je pri srednjem vodostaju 7.520 m. Plavsko jezero je po površini najveće planinsko jezero Crne Gore, sa površinom 1,99 km², pri srednjem vodostaju (po podacima iz GIS-a površina jezera iznosi 1,93 km²). Ukupna površina sliva jezera je 288 km². Prosječna dubina jezera je 3,86 m, a najveća 9,15 m. Površina dna jezera je 2,024 km², a prosječni nagib strana jezerskog basena 10⁰30". Zapremina vode jezera je 7.690.950 m³, od čega je najveći dio u površinskom sloju do 1 m dubine.

Najveći vodostaji jezera nastaju u maju (110 cm), a najniži u oktobru (47cm). Srednji vodostaj je 72 cm, a amplitude 63 cm. Apsolutno najveći vodostaj je iznosio 255 cm, a apsolutno najmanji 19 cm. Apsolutna amplitude je 236 cm. Pri veoma visokim vodostajima nastaje plavljenje priobalnog pojasa.

Plavsko jezero je protočno. Ulazne struje u njemu nastaju od rijeke Ljuče, a izlazne od rijeke Lima. Pri ulasku vode Ljuče u jezero, brzina kretanja vode je 1,5m/s. Talasi u jezeru dostižu maksimalnu visinu od 25cm, sa najvećom dužinom od 1-2 m. Evidentna je pojava denivelacije na jezeru zbog vjetrova u jesen i proljeće iz doline Lima i doline Ljuče. Voda jezera se izmjeni svakih 4,5 dana. Srednji proticaj (po S.Stankoviću) Ljuče iznosi 20 m³/s, a

Lima, na izlazu 23,3m³/s. Na površini Plavskog jezera se godišnje izluči 2.786.000 m³ padavina.

Veličina krivine sferne površine jezera je 36,6 m, a visina sferne ispupčenosti 9 cm. Tokom ljeta postoji u jezeru direktna termička stratifikacija. Led na jezeru se javlja gotovo svake godine. Minimalne mjesečne vrijednosti temperature površinskog dijela vode su od 0,6°C (januar) do 12,5°C (avgust). Maksimalne mjesečne temperature tokom zime su 5,3 °C (januar) , a ljeti avgusta mjeseca 16,6 °C. Amplituda između ekstremnih temperatura je 20,9 °C. Dnevne amplitude su mnogo manje i iznose 4-5 °C.

Voda Plavskog jezera je zelenkaste boje. Providnost tokom ljeta je 4,2m. U priobalnom pojasu providnost je 2,5m. Voda jezera ima pH 7,5, ostatak isparenja je 87,5 mg/l, ukupna tvrdoća 6,16 ° dH. Opisani uslovi i procesi ukazuju na nestajanja jezera, pa je njegovo očuvanje aktuelan i složen problem.

Hidrometeorološki zavod Crne Gore – Sektor za hidrografiju i okeanografiju je tokom 2008. i 2009. godine uradio „Projekat batimetrijskog i geodetskog snimanja Plavskog jezera“, čiji je osnovni zadatak izrada „Digitalnog modela dna Plavskog jezera i obale“, na osnovu kojega će se odrediti reljef i zapremina basena jezera. Na osnovu rezultata dobijenih ovim mjerenjima, i njihovim poređenjem sa rezultatima mjerenja koje je urađeno 1970. godine, ustanovljeno je da se nastavlja trend smanjenja površine i zapremine Plavskog jezera. Za proteklih četrdeset godina površina je smanjena za deset, a zapremina za sedamnaest odsto.

Ridsko (Hridsko) jezero nalazi se nedaleko od granice sa Albanijom, ispod Ridskog krša (2358 mnm). Nalazi se na nadmorskoj visini od 1.970 m. Ridsko jezero formirano je na cirku iako i morene imaju uticaj na formiranje njegovog basena. Pri ljetnjem vodostaju, Ridsko jezero je dugo 295 m, prosječno široko 110 m a maksimalno široko 175 m. Obalska linija mu je duga 920 m, a pri visokom vodostaju 1.100 m. Površina Ridskog jezera je 33.400 m² (prema podacima iz GIS-a površina jezera iznosi 25.747 m², dok je površina Malog Rida 1.454 m²). Prosječna dubina jezera je 1,9 m, dok je najveća 5,1 m. Zapremina jezera je 62.900 m³. Vodostaj se mijenja najviše u proljeće i jesen, kada je najvisočiji. U ljeto i zimi je izraziti minimum. Godišnja amplituda vodostaja iznosi 1,5 m. Osim od padavina jezero dobija i vodu i od izvora. Glavno oticanje vode je preko ponora, a dijelom i isparavanjem i oticanjem. Zbog velike nadmorske visine, kao i dosta guste četinarske šume u okolini, voda jezera se ljeti zagrije samo do 16,5 ° C. Boja vode jezera je svijetlo zelena, a providnost se poklapa sa dubinom. Ovako čista voda ima suvi ostatak od svega 30mg/l, tvrdoću 0,8° dH. To znanči da se radi o rijetko mekoj vodi.

Visitorsko jezero - Visitorsko jezero se nalazi na planini Visitor, po kojem je i dobilo naziv. Nalazi se na nadmorskoj visini od 1.820 m. Jezero je formirano u najnižem cirku Visitora, koji je otvoren prema Murinskoj rijeci. Ovaj cirk je pregrađen morenskim nanosima visine 3 – 6 m, i predstavlja izvorišni obluk istočnog izvorišnog kraka Murinske rijeke. Priobalni plitkovodni pojas je obrastao hidrofilnom vegetacijom, a priobalni kopneni pojas zamočvaren, ponegdje na širini od 5 do 10 m. U jezero se uliva mala pritoka koja je formirala jezersku plavinu široku 5 do 7 m. Prihranjuje se vodama otopljenog snijega, vodama povremenog potoka, kao i preko nekoliko veoma malih izvora, čija voda ne utiče bitno na vodni bilans jezera. Voda iz jezera se gubi isparavanjem, povremenom otokom i procjedjivanjem kroz morene. Jezero je okruglastog oblika dužine 92 m i širine 73 m. Pred početak ljeta dužina njegove obalne linije iznosi 300 m. U vrijeme visokih vodostaja površina jezera je 5 000 m² a u vrijeme niskih vodostaja površina jezera zahvata 4.210 m² sa prosječnom dubinom od 2,3 m i maksimalnom dubinom od 4,1 metar. Zapremina jezerske vode je 9.860 m³ a pri visokim vodostajima 13.000 m³. Voda jezera je svijetlozelene boje i maksimalne providnosti od 3,2 metra. Tokom ljeta dešava se da se površinski sloj vode jezera zagrije i do 20°C. U ljetnjem

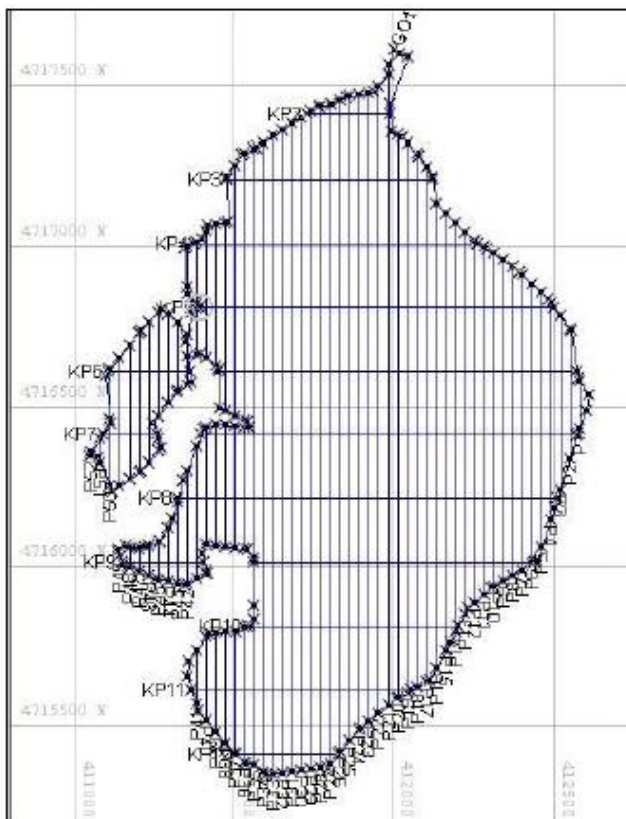
periodu temperatura vode je 14°C u 8 h, a najveća je oko 12 h kada dostize 18°C. Njegova voda se brzo zagrijeva i brzo hladi, zbog male zapremine. Jezero je zimi zaledjeno. Suvi ostatak vode jezera iznosi 115 mg/l a pH=7,3. Što znači da voda ima malu mineralizaciju, neutralnu reakciju, ali nešto povećan sadržaj sulfata (30,5 mg/l)

Slika: Visitorsko jezero

Batimetrija Plavskog jezera

Projekat batimetrijskog i geodetskog snimanja Plavskog jezera uradio je Hidrometeorološki zavod Crne Gore – Sektor za hidrografiju i okeanografiju. Projektom je obuhvaćen detaljan hidrografski i geodetski premjer i kartiranje jezera sa neposrednim obodom. Geodetski premjer obale Plavskog jezera izvršen je u periodu od 18. do 30.08.2008. godine po povoljnim meteorološkim uslovima.

Slika: Profili po kojima je vršen batimetrijski premjer Plavskog jezera

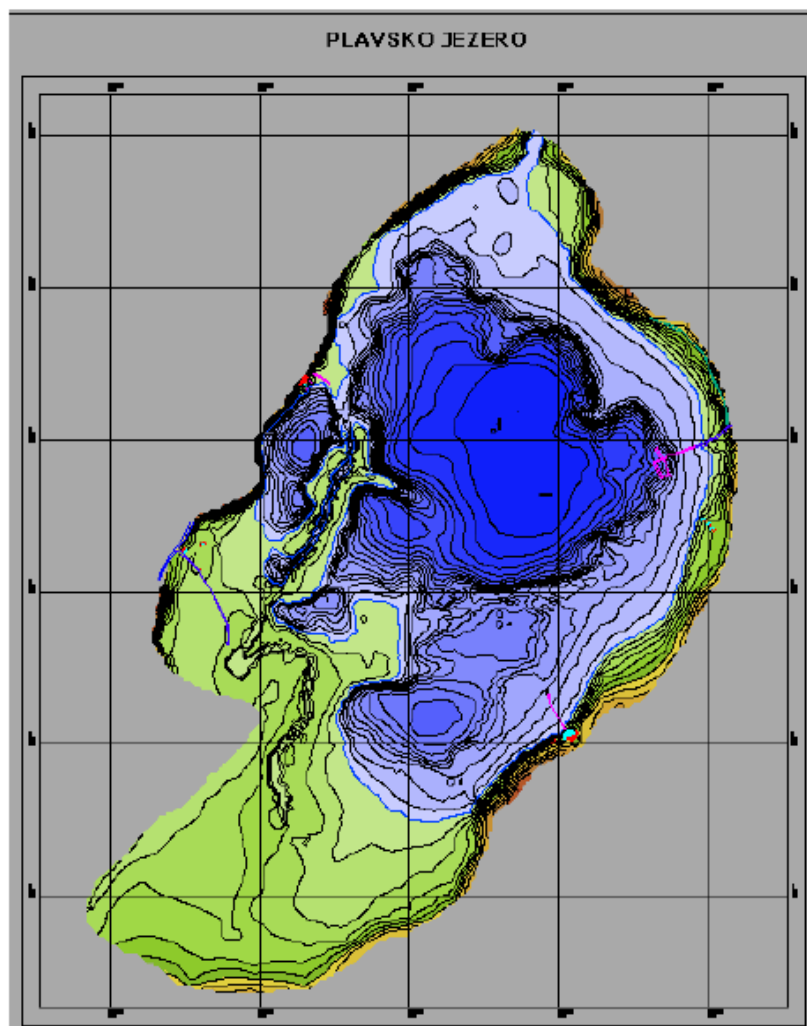
Nakon kompletiranih geodetskih i batimerijskih mjerenja pristupilo se objedinjavanju podataka i izradi Digitalnog Modela Terena (DMT). DMT je generisan u programskom paketu gcm2000 u AutoCad okruženju. Iz tako generisanog DMT izvučene su izohipse sa ekvidistancijom $e=0.5$ m.

Iz izvučenog DMT-a sračunate su površine i zapremine jezera na različitim kotama.

Tabela: Površine i zapremine jezera na različitim nivoim

Kota n.m. [m]	Povrsina [ha]	Zapremina [m ³]
899	17.5	48 520
899.5	27.5	160 922
900	35.6	320 451
900.5	42.7	516 554
901	49.8	746 939
901.5	56.0	1 012 948
902	60.6	1 304 705
902.5	67.1	1 621 477
903	74.2	1 975 085
903.5	85.1	2 371 558
904	95.1	2 822 748
904.5	103.8	3 320 112
905	114.0	3 864 373
905.5	127.2	4 465 389
906	144.6	5 140 407
906.5	169.1	5 923 623
907	192.8	6 836 854
907.5	220.6	7 871 507
908	256.5	9 056 259
908.5	293.6	10 435 864
909	313.8	11 974 573
909.5	322.7	13 575 116
910	329.2	15 214 397

Pri izradi ovog projekta predhodno su analizirani kartografski i numerički podaci prof. dr Stevana Stankovića, objavljeni u limnološkoj monografiji „Planinska jezera Crne Gore“. Riječ je o terenskim podacima koji su prikupljeni početkom 70-tih godina prošlog vijeka, i rađeni za različite periode godine.

Slika: Karta Plavskog jezera

Tabela: Površine i zapremine Plavskog jezera na različitim dubinama po S. Stanković

Izobata	Površina [ha]	Zapremina [m ³]
0	199.0	7 690 950
1	165.5	5 868 450
2	136.3	4 354 450
3	110.4	3 120 950
4	86.8	2 134 950
5	66.3	1 369 450
6	45.1	812 450
7	33.1	421 450
8	20.7	152 450
9	8.6	6 450

Iz izvedenih geodetsko-batimetrijskih mjerenja i novo dobijenih morfometrijskih pokazatelja i njihove komparacije sa predhodnim istraživanjima, kao osnovni zaključak se nameće da se trend smanjenja površine i zapremine Plavskog jezera nastavlja.

Naime, površina jezera na koti 906.72 m nadmorske visine, po predhodnim istraživanjima (70-tih godina prošlog vijeka) je 199.0 ha, dok po izvedenim geodetsko-batimetrijskim mjerenjima iz 2009. god. ona iznosi 179.5 ha, što znači da se površina Plavskog jezera na ovoj koti smanjila za 19.5 ha ili oko 10%, za period od oko 40. godina.

Takođe se smanjila i zapremina jezera, i to sa 7 690 950 m³ na 6 325 445 m³, ili oko 17%⁸.

Podzemne vode

U Mokroj planini u katunu Petrovića (Velička rijeka) nalazi se izvorište Veličke rijeke. Izvor drenira, jednim dijelom prostrani krečnjački masiv Sjekirice i Mokre planine. Ovaj izvor je veoma izdašan ali hidrometrijskih podataka nema.

Postoji i veći broj manjih izvora.

Kvalitet podzemnih voda je I, A klase, pogodan za piće i flaširanje.

Mineralne vode

Na teritoriji opštine Plav postoji identifikovan jedan izvor mineralne vode. To je Trokuška rijeka (Trokutska), izvire ispod planine Trokus (1.843 mnm), na samoj granici sa Albanijom. Zajedno sa Jaseničkom rijekom čini Djuričku rijeku na 1100 mnm. Istraživanja i hidrometrijska mjerenja (hidropotencijal) su vršena na Trokutoj rijeci radi izdavanja koncesija za izgradnju mHE, ali ne i hemijska istraživanja sastava vode.

Jedini podaci o hemijskom sastavu vode na Trokutoj rijeci (x=4 712 500, y=7 415 450) su iz 1977. godine. Temperatura vode iznosi 13,8°C, sadržaj Na=11,8 mg/l, a pH vrijednost=3,4. Ova vrijednost pokazuje jasno kisjelu vodu.

2.8. Pedološke karakteristike i kvalitet zemljišta

Opšte karakteristike podološkog pokrivača i ekološka vrijednost

Osnovne pedološke karakteristike terena opštine Plav definisane su preko pedološke karte Crne Gore R 1:50000 (štampa 1988. god. u Titogradu, Poljoprivredni institut, autori: Đuretić Grujica, dipl.ing., Đuretić Mihailo, dipl.ing., Fuštić Budimir, dipl.ing. i Čelebić Petar). Ove karte urađene su u periodu od 1964 - 1988.god. Proučene su i kartografski obradjena sva zemljišta Crne Gore, u okviru čega je i teritorija opštine Plav. Kartiranje i izradu karata obavio je Poljoprivredni institut iz Podgorice. Nakon toga izdata je detaljna monografija pod nazivom - Zemljišta Crne Gore - od autora dr Budimira Fuštića i Grujice Đuretića, dipl.ing., u Podgorici 2000. godine.

Monografija obradjuje prirodne faktore obrazovanja zemljišta, klasifikaciju i rasprostranjenost pojedinih tipova zemljišta, proizvodnu vrijednost i probleme zemljišta i melioraciju i zaštitu zemljišta.

Ovakva detaljna monografija - Studija i pedološka karta u R 1:50000, predstavljaju posebnu studijsku osnovu za PUP Plava. Navedena Studija se iz tih razloga može smatrati kao sastavni dio planske dokumentacije za teritoriju opštine Plav. Uz plansku dokumentaciju je i

⁸ Prema podacima „Projekat batimetrijskog i geodetskog snimanja Plavskog jezera“ - D.Slavnić i saradnici, Hidrometeorološki zavod Crne Gore, 2009.godine

Pedološka karta za teritoriju opštine Plav u R 1:50000, čija detaljnost obezbjeđuje izradu planske osnove za teritoriju opštine Plav. Pedološku osnovnu kartu Plava čine listovi, Peć 3 i Kolašin 4, u okviru Pedološke mape. Karta je u potpunosti sinhronizovana sa Legendom, a detaljni podaci o zemljištu mogu se analogno koristiti iz navedene monografije - Studije.

Na području opštine Plav zastupljena su raznovrsna zemljišta i u pogledu tipske pripadnosti i po fizičkim i hemijskim osobinama, kao i plodnosti. Na obrazovanje zemljišta uticali su, raznovrsna geološka podloga, dinamičan brdsko - planinski reljef, oštro izražene klimatske prilike, vegetacija i čovjek.

Zastupljena su: deluvijalna, aluvijalna, aluvijalno-deluvijalna i močvarna zemljišta; smeđe kisjela zemljišta; planinske crnice; smeđe eutrično zemljište.

Najviše su zastupljena smeđa zemljišta na silikatnim stijenama (smedja kisjela zemljišta) i planinske crnice na krečnjacima. Osnovna odlika svih zemljišta ovog područja je što su uglavnom plitka i mlada, tj. spadaju u genetički nerazvijena. Veliki dio ovih zemljišta podložan je eroziji. Ova zemljišta su predodređena za prirodnu vegetaciju, šume i prirodne travnjake, a tamo gdje se koristi kao poljoprivredno zemljište, preporučuje se najčešće za voćnjake, na blažim terenima i za pašnjake. Za postizanje većih prinosa gajenih kultura, potrebne su određene mjere kojima će se poboljšati nepovoljne hemijske i fizičke osobine, a time i plodnost zemljišta. Najvažnije mjere su: kalcizacija, humizacija, fosfatacija, a zatim djubrenje i druge agrotehničke mjere.

Manje površine zauzimaju aluvijalni, aluvijalno-deluvijalni i deluvijalni nanosi i močvarna zemljišta u dolinama vodotoka i podnožjima brda. Ovi nanosi su velikim dijelom izloženi zamočvarivanju i plavijenju- Plavsko-gusinjskoj dolina, u površini oko 1500 ha. Ovo zemljište ima veliki značaj i kapacitet plodnog ravničarskog zemljišta u izrazito brdsko-planinskom području Plavske opštine.

Posebno veliku pažnju treba posvetiti regulisanju vodotokova, uredjenju bujica i primjeni mjera melioracije, radi zaštite i unapredjenja proizvodne vrijednosti poljoprivrednog zemljišta.

2. 9. Mineralne sirovine

Do sada nema utvrđenih pojava i ležišta mineralnih sirovina, koje bi bile od značajnijeg ekonomskog interesa.

Područje opštine Plav zajedno sa Murinom, poznato je po brojnim nalazištima polimetalčnih sulfidnih mineralizacija. Sredinom prošlog vijeka izvođena su ekstezivna geološka istraživanja i rudarski podzemni radovi, o kojima postoji oskudna dokumentacija. Izdvojeni su rudni rejon Visitora, Murine, Čakora i Plava.

• Rudni rejon Visitora

Rudne mineralizacije planine Visitor su mnogobrojne i na širokom prostoru. Javljaju se u različitim stijenama: u klastičnim stijenama paleozojske starosti i klastičnim stijenama donjeg trijasa javljaju se u impregnacijama, žičicama i sočivastim rudnim tijelima. U vulkanitima orudnjenje je sočivastog i sitnožiličastog tipa i u impregnacijama. Krečnjaci srednjeg trijasa (anizik) nose orudnjenje žičnog i gnjezdastog tipa.

Prostor visitora je u detaljnom smislu neistražen i ako „dosadašnji geološki podaci ukazuju na prisustvo stratiformnih (uslojena-D.D.) rudnih tijela u više nivoa, slično pojavljivanju rudnih tijela u rejonu Bjelasice, što bi moglo da ukazuje na značajnu rudnu perspektivnost ovog rejona (M. Pajović i sar, 1982)“.

Na prostoru Visitora poznato nalazište olovo-cinkove mineralizacije je **Pogana glava**.

Nalazište Pogana glava - Na sjevernim padinama Visitora, jugozapadno od Murine 3 km, na desnoj strani Dosove rijeke javlja se polimetalčna sulfidna mineralizacija. U genetskom smislu, pripada tipu hidrotermalnih, vulkanogeno-sedimentnih ležišta masivnih sulfida, prisutnom na planini Sjekirici.

Rudna mineralizacija deponovana je:

- U krečnjacima i dolomitičnim krečnjacima, u žicama i gnjezdima. Orudnjenje je oksidacionim procesima degradirano i raspadnuto, sa rijetko očuvanim primarnim mineralima, pretežno galenit (PbS).
- U vulkanskim stijenama stvara impregnacije pirita (FeS₂), djelimično galenita (PbS) i sfalerita (ZnS), ili su sulfidi u kvarcno-kalcitskim žicama.

Perspektivne rezerve u nalazištu Pogana glava procijenjene su na 2.0 x 10⁶ tona, sa 1.0% Pb; 2.5% Zn, 0.1% Cu i 10% pirita (FeS₂).

• Rudni rejon Murine

Rudnom rejonu Murino pripadaju nalazišta: **Mašnica**, **Gornja Ržanica**, **Murino** (u užem smislu), **Pogana glava**. Njih je prikazao V. Vujanović, 1952. Krajem pedesetih godina prošlog vijeka izvođena su geološko-rudarska istraživanja i urađeni potkopi. Rezultati nijesu poznati.

Nalazište Mašnica - Iznad Murine (sjever), urađen je rudarski istražni rad (potkop) u kvarcitima i kvarcnim škriljcima u kojima se javljaju sočiva i mugle pirita (FeS₂), ređe halkopirita (CuFeS₂).

Nalazište Gornja Ržanica - Istočno od Murine oko 4 km, pored puta za Peć urađena su dva istražna potkopa u kojima su otkrivene žice i žilice male mogućnosti sa piritom (FeS₂ i/ili pirhotinom FeS).

Nalazište Murino - U ataru naselja urađen je rudarski istražni rad (potkop) u kvarcitima i kvarcnim škriljcima u kome je otkrivena žica pirita (FeS₂) sa halkopiritom (CuFeS₂), sfaleritom (ZnS) i galenitom (PbS).

- **Rudni rejon Čakora**

Planina Čakor (1849 m.nm.) je na sredokraći puta Murina-Bjeluha. Gravitiraju mu nalazišta sulfidnih mineralizacija u atarima sela **Velika i Bjeluha**.

Nalazište Velika- Udaljeno je oko desetak kilometara istočno od Murine (put Murino-Gornja Ržanica-Čakor).

Sulfidna mineralizacija, lokalizovana u škriljcima paleozojske starosti, degradirana oksidacionim procesima prešla u limonit, što se manifestuje pojavom „gvozdenih šešira“, kao kod nalazišta Međeđak. Limonit je sekundarni mineral, nastao transformacijom primarnih (sulfidnih) minerala iz piritnih impregnacija lokalizovanih u krečnjačkim škriljcima paleozojske starosti.

Nalazište Bjeluhe - Sulfidna mineralizacija otkrivena je u izvorišnom dijelu rijeke Bjeluhe.

Lokalizovana je u škriljavim stijenama paleozojske starosti. Hidrotermalnog je porijekla, što se dovodi u vezu sa magmatskim submarinskim aktivnostima u srednjem trijasu.

Izdvojene su dvije sulfidne mineralizacije: piriška sa sfaleritom (ZnS) i galenitom (PbS) u žicama i žilicama, i kvarcno-sulfidna mineralizacija praćena piritom (FeS₂), sa nepravilnim nagomilavanjima i masivnom rudom, obogaćena sfaleritom (ZnS) i galenitom (PbS).

- **Rudni rejon Plava**

Poznata su nalazišta **Brezojevica i Kukića bor**.

Nalazište Brezojevica - Kod sela Brezojevica, u blizini Plava (sjever).

Sulfidna mineralizacija je piriškog tipa, sa piritom (FeS₂), kao najzastupljenijim mineralom, uz manje prisustvo halkopirita (CuFeS₂). Sulfidna mineralizacija lokalizovana je u kristalnom škriljcu (mikašist).

Nalazište Kukića bor

Južno od Plava u blizini albanske granice. Udaljeno 6 km jugoistočno od Gusinja i 4 km sjeveroistočno od Vusanja.

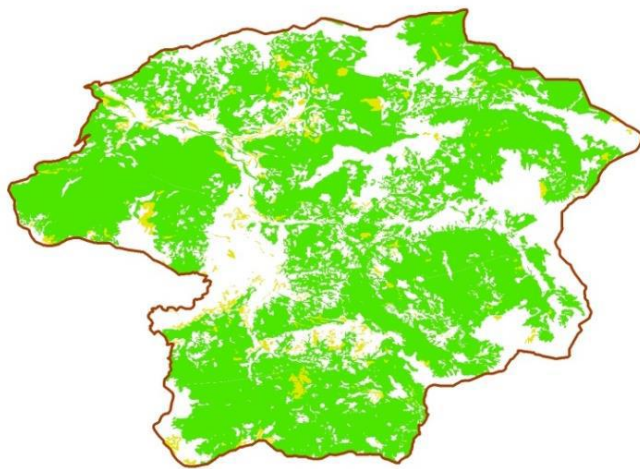
Polimetaličnu sulfidnu mineralizaciju karakterišu:

- Piriške žice sa malo halkopirita, deponovane u krečnjačkom škriljcu. Žilice u kvarcnim pješčarim i konglomeratima, sa bornitom (Cu₃FeS₃), koje prati halkopirit (CuS₂) i sekundarni mineral bakra (kovelin-CuS i malahit-CuCO₃). Nalazište je stratiformnog tipa, M. Pajović (1981), ga smatra genetski specifičnim u odnosu na ostala nalazišta ovog prostora

Međutim, ne postoji dovoljno operativnih podataka o pomenutim mineralnim sirovinama i njihovom eventualom ekonomskom značaju.

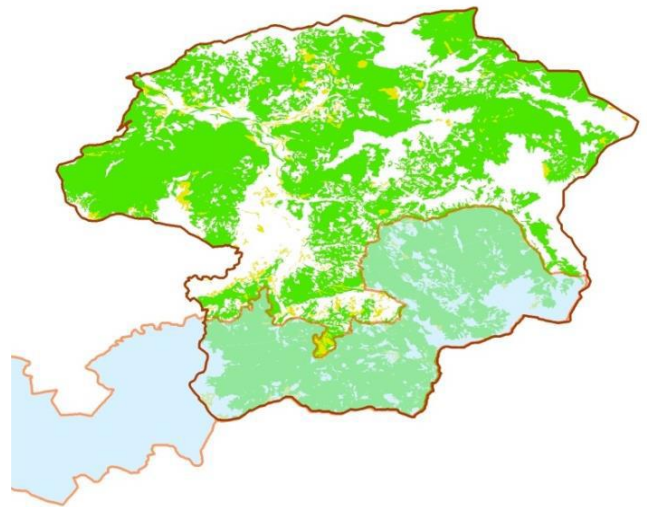
2. 10. Šume

Šume predstavljaju jedan od značajnijih prirodnih resursa razvoja, iako to u dosadašnjem periodu nije adekvatno valorizovano. Šumski ekosistemi su veoma važni u svim segmentima privrede: značajni proizvođači biomase, izvori zdravog i visokokvalitetnog šumskog voća, ljekovitog bilja i pečurki, važno stanište divljih vrsta životinja, glavni faktor za očuvanje i regulisanje sistema voda, pružaju zaštitu od klizišta i erozije, vezuju značajne količine ugljenika i glavni su prečištač vazduha. Šume u ovoj oblasti se ubrajaju u najkvalitetnije u Crnoj Gori i pripadaju Limskom šumsko-privrednom području.

Legenda
■ Šuma
■ Šumsko zemljište

Slika: Rasprostranjenje šuma i šumskog zemljišta

Legenda
■ Šuma
■ Šumsko zemljište
 Granica nacionalnog parka Prokletije

Slika: Rasprostranjenje šuma i položaj NP „Prokletije“

Prva Nacionalna inventura šuma (NIŠ) je rađena u periodu 2010-2013 i tada je po prvi put istovremeno, za teritoriju kompletne Crne Gore, jedinstvenom metodologijom izvršena inventura šumskog fonda bez obzira na vlasništvo. Za prikupljanje podataka o šumskom fondu korišćena je mreža klastera na pravilnom 2x2 km četvorougaoom rasteru. Kada je rađena NIŠ nije bila formirana opština Gusinje, pa su svi terenski podaci računati za prostor tadašnje opštine Plav. Kako bi bio dat prikaz stanja šuma za sadašnju teritoriju opštine Plav bilo je potrebno terenske podatke NIŠ ponovo obraditi za površinu iz koje su isključeni klasteri koji su se nalazili na teritoriji opštine Gusinje.

Prema rezultatima Nacionalne inventure šuma (NIŠ) šume i šumska zemljišta zauzimaju 20.482,6 ha, od čega se 13.353,7 ha (65,2%) nalazi u državnom vlasništvu (tabela 3). Šume u državnom vlasništvu imaju znatno povoljniju strukturu i posječna drvena zapremina u ovim šumama iznosi 300,2 m³/ha sa tekućim zapreminskim prirastom od 7,5 m³/ha, dok šume u privatnom vlasništvu u prosjeku imaju drvenu masu od 218,4 m³/ha i tekući prirast drvene zapremine od 6,2 m³/ha.

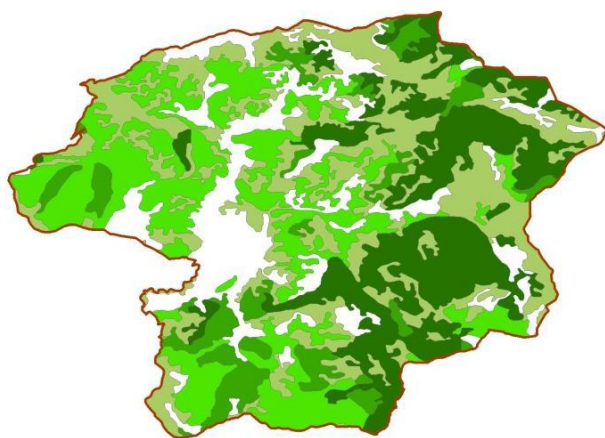
Šume koje su obuhvaćene NP Prokletije (6.925,6 ha) imaju nešto bolju strukturu od šuma van nacionalnog parka (tabela 2). Van Nacionalnog parka nalazi se 13.557 ha ili 66,2% od ukupnih šuma i šumskog zemljišta koji se nalaze u opštini Plav.

Šume se prema namjeni, u skladu sa funkcijom šuma, dijele na privredne, zaštitne i šume posebne namjene. Namjena šuma se određuje planom razvoja šuma.

Sa gledišta uzgojnih oblika postoje šume visokog uzgojnog oblika i niskog uzgojnog oblika. Visoke šume obično nastaju prirodnim pomlađivanjem iz sjemena, rjeđe vještačkim pomlađivanjem iz sjemena ili sadnica.

Niske šume nastaju iz panja (izdanačke šume-panjače). Prirodno obnovljene visoke prirodne

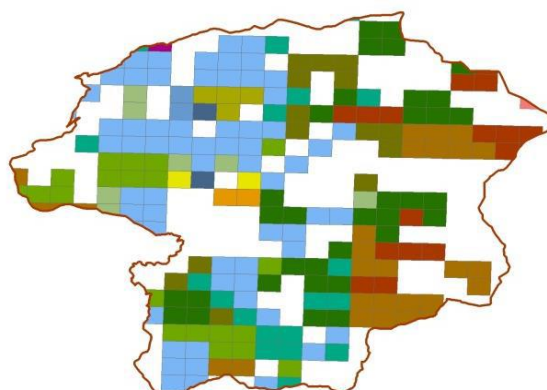
sastojine zauzimaju 13.759,9 ha ili 67,2% od ukupnih površina šuma i šumskog zemljišta opštine Plav. Izdanačke šume čine 26% ili tačnije 5335,4 ha. Neobrasla šumska zemljišta, goleti i progale zauzimaju 1189,8 ha ili 5,8% ukupne površine šuma i šumskog zemljišta.

Legenda

- Lišćarske šume
- Četinarske šume
- Mješovite šume
- Šibljac i šikare

Slika: Šume u opštini Plav (izvor CORINA Land Cover 2016)

Legenda

- Šume cera (*Quercus cerris*)
- Šume kitnjaka i cera (*Qu. petraea* i *Qu. cerris*)
- Šume bukve (*Fagus moesiaca*)
- Šume bukve i graba (*Fagus moesiaca* i *Carpinus betulus*)
- Šume bukve i kitnjaka (*Fagus moesiaca* i *Quercus petraea*)
- Ostale šume gde dominiraju lišćarske vrste drveća
- Šume jele i bukve (*Abies alba* i *Fagus moesiaca*)
- Šume jele, smrce i bukve (*Abies alba*, *Picea abies*, *Fagus moesiaca*)
- Šume crnog bora (*Pinus nigra*)
- Šume smrce (*Picea abies*)
- Šume jele i smrce (*Abies alba*, *Picea abies*)
- Šume molike (*Pinus peuce*)
- Šume molike i smrce (*Pinus peuce* i *Picea abies*)
- Šume munike (*Pinus heldreichii*)
- Šume bora krivulja (*Pinus mugo*)

Slika: Šumske zajednice u opštini Plav (izvor NIŠ 2013)

Na horizontalnom i vertikalnom profilu područja diferenciraju se brojne šumske zajednice uslovljene klimom (klimatogene šume) i orografsko-edafskim faktorima (klimaregionalne šume). Mogu se izdvojiti slijedeće zone:

1. termofilno brdsko područje kserotermnih šuma i šikara u kome se javljaju šume sa dominacijom crnog graba (*Ostrya carpinifolia*) i jasena (*Fraxinus ornus*), kao i hrastove šume cera (*Quercus cerris*),
2. mezofilno prelazno područje hrastovih šuma kitnjaka (*Quercus petraea*),
3. mezofilno područje bukovih šuma (*Fagus moesiaca*)
4. zona mješovitih bukovo-četinarskih šuma i
5. zona četinarskih šuma.

2. 11. Bidoverzitet

Flora

Mikroflora - Najviše je proučavana na Plavskom jezeru gdje je registrovano je 270 vrsta koje su svrstane u 103 roda. U florističkoj strukturi zajednice algi učestvuju: *Bacillariophyceae* (132 vrste), *Chrysophyceae* (7 vrsta), *Dinophyceae* (4 vrste), *Xanthophyceae* (4 vrste), *Chlorophyceae* (35 vrsta), *Conjugatophyceae* (51 vrsta), *Euglenophyceae* (5 vrsta), *Cyanophyceae* (30 vrsta) i *Rhodophyceae* (2 vrste). Od 270 registrovanih vrsta 140 vrsta je novih za ovo jezero.

Na Ridskom jezeru registrovano je 245 vrsta algi razvrstanih u 86 rodova. Od njih je 78 vrsta prvi put registrovano na ovom lokalitetu. Struktura algi je slijedeća: *Bacillariophyceae* (56 vrsta), *Chrysophyceae* (4 vrste), *Dinophyceae* (4 vrste), *Chlorophyceae* (43 vrste), *Conjugatophyceae* (102 vrste), *Euglenophyceae* (18 vrsta), i *Cyanophyceae* (18 vrsta).

Lišajevi – Do sada je na području Prokletija konstatovano oko 100 vrsta lišaja, ali se pretpostavlja da je njihov broj znatno veći. Kada se govori o horološko-ekološkoj analizi lišajeva, treba imati u vidu da oni zahvataju mnogo veće areale od vaskularnih biljaka, da je lokalni endemizam znatno manje prisutan. Najčešće se javljaju vrste na mahovinama koje prekrivaju zemlju ili stijene. Tu su prisutne vrste rodova *Cladonia* i *Peltigera*, zatim epifleoidni (rastu na kori drveća) i endofleoidni (utisnuti u koru) *Lecanora subfusca*, *Lobaria pulmonaria*, *Graphis scripta*, vrste iz rodova *Lecidea* i *Parmelia*.

Za razliku od tamnih bukovih šuma, u četinarskim šumama Prokletija se razvija bujna vegetacija lišajeva, koja je najbolje razvijena na skoro putpuno osušenim smrčama i jelama. Dominiraju vrste iz rodova *Alectoria*, *Bryria*, *Evernia* i *Usnea*, koje četinarskim šumama daju karakterističnu fizionomiju. Najbrojnija je vrsta *Pseudevernia furfuracea*, najčešća u smrčevim šumama.

Mahovine – Na području Prokletija konstatovano je 258 taksona, odnosno 236 vrsta mahovina, 1 podvrsta i 21 varijetet. Kako je do danas za floru mahovina Crne Gore zabilježeno 569 vrsta može se zaključiti da je na Prokletijama zastupljena polovina od ukupnog broja vrsta. Iz klase *Musci* najbrojniji su predstavnici roda *Brachythecium* (16) i *Bryum* (14), a od jetrenjača rodovi *Lophozia* sa tri i *Cephalozia* sa dva predstavnika. Brojnost i diverzitet karakteriše floru mahovina Prokletija uz prisustvo raznovrsnih ekoloških grupa i velikog broja vrsta za koje je ovo područje jedini poznati lokalitet u Crnoj Gori. Takođe, veoma je važno istaći da se 6 vrsta sabranih na Prokletijama nalazi na spisku vrsta koje u Crvenoj knjizi mahovina Evrope (Stewart 1995) imaju status rijetkih, ranjivih i endemičnih vrsta Evrope i Makaronezije.

Područje Prokletija je jedno od dva poznata lokaliteta u Crnoj Gori na kojima se nalaze svagnumske mahovine. Osim mahovina iz roda *Sphagnum*, ovakva staništa nastanjuju i druge vrste mahovina iz klasa *Musci* i *Hepaticae*, koje zajedno sa višim biljkama roda *Carex* učestvuju u stvaranju treseta. Na područjima Visitora, Ridskog jezera i Starca prisutno je ukupno 8 vrsta svagnumskih mahovina. Tresetišta se u svijetu tretiraju kao staništa od velikog značaja i obavezno imaju tretman apsolutne zaštite (Stevanović i sar. 1995).

Posebnu ekološku grupu predstavljaju mahovine koje naseljavaju čiste, brze planinske vode koje su bogate kalcijum-karbonatom. Radi se o sedrotvornim mahovinama (među njima su *Palustriella commutata* i *Eucladium verticillatum*) koje su indikatori čistih, ne zagađenih voda. Osim navedenih, prisutne su i mahovine koje su zajedno sa lišajevima, dobri pokazatelji stanja spoljašnje sredine, odnosno indikatori zdravih i čistih voda i vazduha. To su: *Homalothecium sericeum*, *Fontinalis antipyretica*, *Palustriella commutata*, *Eucladium*

verticillatum, *Rhynchostegium riparioides* i druge (Stevanović i sar. 1995). Mahovine predstavljaju "ukrase" pejzažnih predjela. Za njih se može reći da svojom ljepotom i harmonijom odražavaju duh divljine i čistote.

Vaskularna flora - Ono što čini osobenom i specifičnom floru Prokletija u širem smislu riječi jeste prisustvo velikog broja endemičnih, endemoreliktnih, reliktnih vrsta (tercijernog i glacijalnog tipa), rijetkih biljnih vrsta, kao i značajno prisustvo ljekovitih, medonosnih i drugih korisnih biljnih vrsta. Velika nadmorska visina i složenost reljefa, različita geološka podloga i povoljni klimatski uslovi omogućili su opstanak nizu termofilnih vrsta koje su za vrijeme ledenog doba bile ugrožene kretanjem lednika i zahladjenjem klime. Prema najsavremenijim podacima o visokoplaninskim florama Balkanskog poluostrva, *Prokletije su floristički najbogatija planina Balkana, zauzimajući, na taj način, značajnije mesto i od Pinda, Šarplanine, Rile i Pirina* (Stevanović 1996).

Bogatstvo vaskularne flore Prokletija procenjuje se na blizu 2000 vrsta, te se ovaj planinski masiv može smatrati jednim od floristički (i vegetacijski) najbogatijih na čitavom Balkanskom poluostrvu. *Rezultati dosadašnjih istraživanja ukazuju da broj vaskularnih biljaka na Prokletijama iznosi preko 1600 što iznosi oko 1/2 flore Crne Gore, ili nešto oko 1/5 ukupne balkanske flore*, odnosno približno 40% ukupne visokoplaninske flore zapadnog i centralnog Balkana prisustvuje na Prokletijama. Od ovog broja na srednjeevropske planinske vrste u čirem smislu otpada skoro 60% (Stevanović 1996). U tome se, između ostalog, ogleda sličnost između Prokletija i Alpa. Poseban floristički značaj ovoj grupi flornih elemenata daju glacijalni relikti alpskog i arko-alpijskog rasprostranjenja kao što su *Dryas octopetalla*, *Saxifraga aizoides*, *S. androsacea*, *Primula minima*, *Geum reptans*, *Pedicularis verticillata* i dr.

Osim vrsta srednjeevropskog (alpskog) tipa rasprostranjenja, na Prokletijama su zastupljeni i drevni oromediteranski elementni flore od kojih mnogi endemo-reliktnog karaktera kao što su *Amphoricarpus autariatus*, *Edraintrhus graminifolius* aggr., *Potentilla speciosa*, *P. apennina*, *Saxifraga sempervivum*, *Saxifraga marginata*, *Sesleria robusta*, *Cetranthus slavnicii*, *Aubrieteta croatica*, *Achillea frassii*, *Euphorbia capitulata*, *Anthyllis aurea* itd. Mješoviti karakter flore planina centralnog Balkanskog poluostrva najviše je ispoljen upravo na Prokletijama. Uopšte uzev visokoplaninska flora Prokletija pokazuje osobine drevne flore, koju karakteriše veliki broj drevnih tercijernih florogenetskih tipova alpskog (*Wulfenia bleicicii*, *Anemone narcissiflora*, *Lenopodium alpinum*, *Tozzia alpina*, *Cicerbita pancicii*, *Pinus peuce*, *Veronica bellidioides* i dr.) i oromediteranskog (*Drypis linneana*, *Daphne oleoides*, *Potentilla apennina*, *Pinus heldreichii* i dr.) karaktera.

Prokletije predstavljaju snažan centar razvoja flore i faune, gdje značajno mjesto pripada endemičnim, endemoreliktnim, reliktnim i rijetkim vrstama. Zabilježen je veliki broj endema (balkanski, Dinarida, Crne Gore i dr.), što je posljedica biogeografskog položaja Prokletija, kao i djelovanja brojnih, dinamičnih fizičko-biološko-istorijskih procesa koji su se smjenjivali tokom oblikovanja Balkanskog poluostrva i raznolikosti abiogenih ekoloških činilaca. Primjenjujući klasifikaciju flornih elemenata koja je bazirana na principima koje je dao Stevanović (2006), u recentnoj vaskularnoj flori Prokletija konstatovan je veliki broj flornih elemenata koji se mogu svrstati u 11 osnovnih areal grupa: 1. Kosmopolitska, 2. Hoalrktička, 3. *Evroazijska*, 4. Arktičko-alpijska, 5. Borealna, 6. *Srednjeevropska*, 7. *Meditersko-submediteranska*, 8. *Meditersko-submediteransko-pontska*, 9. *Pontsko-južnosibirska*, 10. *Južnoevropsko planinska* i 11. *Srednjeevropska planinska*. Najbrojniji su florni elementi koje su markirani, dok su ostale grupe manje zastupljene.

Endemične, reliktnne, rijetke, zaštićene i međunarodno značajne biljne vrste - endemična flora ovog područja čini značajan dio endemične flore Balkanskog poluostrva. Najzastupljeniji su

endemiti koji su filogenetski povezani sa srodnicima na visokim planinama centralne Evrope, prije svega Alpima i Karpatima. **Endemične vrste koje pripadaju južnoevropskoj planinskoj grupi** su slijedeće: *Achillea abrotanoides* (Vis.) Vis., *Alkanna scardica* Griseb., *Amphoricarpus autariatus* Blečić. & May. ssp. *bertisceus* Blečić & May., *Asperula doerfleri* Wettst. - *A. hirta* (Pirineji), *Cerastium decalvans* Schl. & Vuk., *Cirsium candelabrum* Griseb., *Dianthus sylvestris* Wulf. & Jacq. ssp. *tergestinus* (Reich.) Hay., *Dianthus sylvestris* Wulf. subsp. *bertisceus* Rech. fil., *Euphorbia montenegrina* (Bald.) K. Maly., *Fritillaria messanensis* Raf. & Desv. ssp. *gracilis* (Ebel) Rix., *Genista depressa* M.Bieb. subsp. *csikii* (Kumm. et Jav.) Hay., *Narthecium scardicum* Košanin, *Omalotheca pichleri* (Murb.) J.Holub, *Onosma stellulata* W. & K., *Orobanche pancicii* Beck, *Ptilostemon afer* (Jacq.) W. Greut., *Sempervivum kosaninii* Praeger, *Silene pusilla* Waldst. & Kit. subsp. *albanica* (K.Maly) Neum., *Verbascum scardicum* Bornm., *Viola aetolica* Boiss. & Heldr. i dr. **Endemične vrste mediteranskog karaktera** pripadaju rodovima ili sekcijama koje se odlikuju mediteranskim tipom rasprostranjenja. Dakle, najbliži srodnici ovih endemita pripadaju **mediteransko-submediteranskim** elementima flore (*Bupleurum karglii* Vis. *Crocus dalmaticus* Vis., *Euphorbia glabriflora* Vis., i dr.). Endemična flora Prokletija predstavlja sponu sa drevnom orofitskom florom s jedne strane Alpa i Karpata, a sa druge strane oromediteranskom terciarnom florom.

Glacijalni elementi arktičkog i alpskog porijekla su danas ograničeni na visokoplaninsku zonu, u nekadašnjim cirkovima lednika, sjeverno ekspaniranim siparima i stijenama iznad gornje šumske granice. **Lokalni endemiti** predstavljaju najinteresantniju i najznačajniju, ali često i najrizičniju grupu sa stanovišta očuvanja genske i specijske raznovrsnosti. Radi se o vrstama i podvrstama koje se mogu naći isključivo na Prokletijama a neke od njih prelaze državnu granicu pa se mogu naći kako na srpskim – kosovskim i albanskim ograncima masiva (*Draba bertisceae*, *Pedicularis ernesti-mayeri*, *Hieracium bertisceum* i dr.). Na crnogorskim Prokletijama je prisutna i **subendemična flora** predstavljena taksonima čije se populacije nalaze na Balkanu, ali i na pojedinim tačkama susjednih regiona Evrope i zapadne Azije. Ova raznovrsna skupina veoma jasno svjedoči o centrima nastanka mnogih, a prije svega južnoevropskih taksona, kao i o putanjama njihove migracije tokom paleogeografskih promjena. Najbrojniji su **balkansko-apeninski subendemiti** čiji se disjunktni areal nalazi kako na Balkanskom, tako i na Apeninskom poluostrvu, odnosno na nekim njihovim djelovima (apeninsko – skardo-pindski, ilirsko - skardo-pindsko - apeninski, ilirsko - apeninski, subskardo-pindski - južno apeninski subendemiti i t.d.): *Pinus heldreichii* Crist., *Asyneuma trichocalycinum* (Ten.) K.Maly, *Campanula lingulata* Waldst. et Kit., *Cardamine glauca* Spreng. var. *glauca*, *Crocus biflorus* Mill., *Doronicum columnae* Ten. var. *columnae*, *Drypis spinosa* L. ssp. *linnaeana* Murb., *Freyera cynapoides* (Guss.)Griseb., *Geum molle* Vis. et Panč., *Hypericum barbatum* Jacq., *Jasione orbiculata* Griseb.

Pored balkansko-apeninskih, zastupljeni i karpato-balkanski elementi: *Gymnadenia conopsea* (L.)R.Br., *Draba lasiocarpa* Roch. var. *elongata* (Host.)Beck., *Potentilla ternata* Koch., *Bruckenthalia spiculifolia* Rchb. i dr., a znatno manje su prisutni subbalkansko-subpanonski (*Senecio rupestris* Waldst. et Kit.), egejsko-skardo pindski (*Centranthus longiflorus* Stev. ssp. *junceus* (Boiss. et Heldr.) I.B.K.Rich.), i neki drugi subendemični geoelementi flore.

Mnoge stare i široko rasprostranjene u nekoj od prethodnih geoloških epoha, nepovratno su nestajale sa lica zemlje tokom različitih paleogeografskih promena u dalekoj prošlosti. Ipak, neke su preživjele sve kataklizme i kao ostatak starih rodova predstavljaju posebno dragocjenu **reliktnu floru**. Neke od tih vrsta su: *Pinus heldreichii* Christ, *Pinus peuce* Griseb., *Achillea alexandri-regis* Bornm. et Rudsk, *Potentilla doerflerii* Wettst., *Narthecium scardicum* Košanin, *Taxus baccata* L., *Silene asterias* Griseb., *Edraianthus graminifolius* (L.)DC., *Acer heldreichii* Orph., *Juglans regia* L., *Asarum europaeum* L., *Campanula lingulata* Waldst. et Kit., *Pancicia serbica* Vis., *Valeriana pancicii* Hal. et Bald., *Rumex*

balcanicus Rech., *Ostrya carpinifolia* Scop. *Jasione orbiculata* Griseb. i druge. Na najvišim i najsurovijim grebenskim delovima nalaze se **glacijalni relikti** koji predstavljaju ostatak glacijalne, prevashodno arktičko-alpske, odnosno, srednjeevropske planinske flore dospele na Prokletije tokom glacijacije, kao što su: *Potentilla crantzii* (Crantz)Beck, *Arabis alpina* L., *Arctostaphylos uva-ursi* (L.)Spreng., *Androsace villosa* L., *Aster alpinus* L., *Saxifraga oppositifolia* L., *Salix retusa* L., *Dryas octopetala* L. *Geum montanum* L., *Selaginella selaginoides* (L.)Schrank. et C.F.P.Mart, *Trollius europaeus* L., *Parnassia palustris* L., i druge. Znatno su manje zastupljeni **borealni relikti** koji predstavljaju ostatke tamnih četinarskih šuma i tresetišta cirkumholarktičke zone tajge koji je dospeo na naš prostor tokom interglacijalnih faza (*Anemone narcissiflora* L., *Dianthus superbis* L. *Corallorhiza trifida* Chater., *Listera cordata* (L.)R.Br. i dr.).

Na crnogorskim Prokletijama se nalazi veliki broj biljnih taksona koji su značajni sa stanovišta očuvanja genske, specijske i ekosistemske raznovrsnosti u nacionalnim i međunarodnim okvirima. Dio njih je zaštićen nacionalnim zakonima, a dio se nalazi na listama nacionalno i globalno značajnih vrsta. Od 415 zaštićenih biljnih vrsta u Crnoj Gori Riješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode Crne Gore („Službeni list RCG”, 76/06), na prostoru NP “Prokletije” nalazi se 60 vrsta. Na osnovu međunarodnih kodeksa i kriterijuma na području Prokletija registrovano je **prisustvo 42 vrste od međunarodnog značaja, odnosno 42 globalno značajne vrste**, i to: *Amphoricarpos autariatus* subsp. *bertisceus* Blečić & Mayer, *Arenaria halacsyi* Baldacci, *Centaurea alba* L. subsp. *ipicensis* (Rech. fil.) Dostál, *Centaurea gjurasinii* Bošnjak, *Centranthus slavnicii* Lakušić, *Crepis albanica* (Jáv.) Babcook, *Dianthus nitidus* Waldst. & Kit. subsp. *lucusicii* T. Wraber, *Draba bertisceae* D. Lakušić & V. Stevanović, *Edraianthus vesovicii* Lakušić, *Hieracium gusinjense* Scheffer & Zahn ex Rech. fil. , *Hieracium pseudobifidum* Schur subsp. *grebenticum* Scheffer & Zahn ex Rech. fil., *Hieracium schuettianum* (Zahn) Niketić, *Melampyrum doerfleri* Ronniger , *Viola vilaensis* Hayek , *Wulfenia blecicii* Lakušić, *Aconitum burnatii* Gáyér subsp. *pentheri* (Hayek) Jalas, *Alkanna scardica* Griseb. , *Astragalus fiale* Degen, *Crepis bertisceae* Jáv., *Dianthus sylvestris* Wulfen subsp. *bertisceus* Rech. fil. , *Euphorbia montenegrina* Bald. & K. Malý, *Fritillaria messanensis* Rafin subsp. *gracilis* (Ebel) Rix, *Gentiana albanica* (Jáv.) A. V. Hill, *Geum bulgaricum* Pančić, *Kitaibela vitifolia* Willd., *Lonicera formanekiana* Halácsy subsp. *hectoderma* V. Blečić & E.Mayer, *Nartheicum scardicum* Košanin, *Pancicia serbica* Vis., *Petasites doerfleri* Hayek, *Phyteuma pseudorbiculare* Pant., *Plantago reniformis* G. Beck, *Potentilla montenegrina* Pant. , *Scrophularia bosniaca* G. Beck, *Sempervivum kosaninii* Praeger, *Silene macrantha* (Pančić) Neumayer, *Stachys beckeana* Dörfler & Hayek, *Tanacetum larvatum* (Gris.) Kanitz, *Valeriana bertisceae* Pančić, *Valeriana pancicii* Halácsy & Baldacci, *Verbascum nicolai* Rohl., *Viola orphanidis* Boiss. subsp. *nicolai* (Pant.) Valentine. Od njih su po značaju svakako najznačajnije: *Arenaria halacsyi* Baldacci, *Crepis albanica* (Jáv.) Babcook, *Crepis bertisceae* Jáv., *Melampyrum doerfleri* Ronniger , *Nartheicum scardicum* Košanin, *Phyteuma pseudorbiculare* Pant. , *Plantago reniformis* G. Beck, *Scrophularia bosniaca* G. Beck, *Sempervivum kosaninii* Praeger, *Silene macrantha* (Pančić) Neumayer, *Valeriana bertisceae* Pančić i *Verbascum nicolai* Rohl., koje su zbog globalnog stepena ugroženosti uključene u *Evropsku crvenu listu*.

Od rijetkih i prorijedjenih izdvojene su sljedeće: vrste roda *Edraianthus*, *Centaurea gjurašinii*, *Juniperus sabina*, *Campanula albanica*, *C. scheuchzeri*, *Sempervivum košaninii*, *Trifolium noricum*, *Astragalym fiale*, *Lunaria telekiana*, *Ribes multiflorum*, *Kentranthus slavnicii*, *Pancicia serbica*, *Asperula scutellaris*, *Hieracium gusinjense*, *Achillea abrotanoides*, *Arenaria biflora* i druge. Ove vrste, kao i druge rijetke i prorijedjene na drugim lokalitetima Prokletija u širem smislu riječi, imaju sve veći značaj u programima aktivnije zaštite biodiverziteta. Tako se stvaraju povoljniji uslovi za izradu regionalne Crvene knjige plavskog dijela Prokletija koja bi obuhvatila floru, faunu i gljive ovog po mnogo čemu

najinteresantnijeg područja Balkanskog poluostrva. Sintezom ovih regionalnih crvenih knjiga flore i faune, znatno će biti olakšan put ka izradi cjelovite Crvene knjige flore i faune Crne Gore.

Ljekovite i začinske biljke - Značaj biljnog pokrivača ovog područja se prevashodno ogleda u izgradnji jedinstvenih, veoma slojevitih i složenih prorodnih ekosistema. Narodna iskustva i naučna saznanja ukazuju da na prokletijskom masivu preko 400 biljnih vrsta koje imaju ljekovita svojstva. Pored ljekovitog, na Prokletijama je obilato prisutno i jestivo bilje koje takođe ima i određena ljekovita svojstva, zatim začinsko bilje i dr. Brojne vrste ili gotovo cijeli rodovi mogu naći višestruku primjenu ne samo u prehrambenoj, nego i u hemijskoj, farmaceutskoj i kozmetičkoj industriji. Zbog izuzetne ljepote, brojne vrste se mogu koristiti i kao dekorativne.

Gljive - Na području Plavskog dijela Prokletija dosadašnjim istraživanja konstatovano je 145 vrsta makromiceta. Shodno kriterijumima za definisanje IFA (Important Fungus area) na plavskom dijelu Prokletija za sada se mogu izdvojiti dva područja značajna za zaštitu po osnovu kriterijuma A i C: Zona Visitorskog jezera i Zona Hridskog jezera.

U zoni Visitorskog jezera utvrđeno je 13 međunarodno značajnih vrsta: *Amanita aspera*, *Boletus satanas* (ludara), *Cantharellus cinereus* (pepeljasta lisičarka), *Catathelasma imperiale* (velika dvoprstenka), *Geastrum triplex*, *Gomphus clavatus* (ljubičasta lisičica), *Hydnellum ferrugineum* (krvareća ježevica), *Hygrocybe punicea* (velika vlažnica), *Hygrophorus pudorinus* (narandžasta puževica), *Mutinus caninus* (pasji stršak), *Sarcodon imbricatus* (srnjača, crna ljuskavica), *Sarcodon leucopus* (glatki ježevac), *Strobilomyces floccopus* (ljuskavi kuštravac).

U zoni Hridskog jezera konstatovano je 6 međunarodno značajnih vrsta: *Amanita aspera*, *Clavariadelphus truncatus* (ravnotjemeni buzdovan), *Hydnellum ferrugineum* (krvareća ježevica), *Hygrocybe punicea* (velika vlažnica), *Sarcodon imbricatus* (srnjača, crna ljuskavica), *Suillus sibiricus* ssp. *helveticus*.

Staništa sa vrstom *Pinus peuce* važna su staništa gljiva shodno kriterijumu za C za ustanovljavanje IFA. Takođe na osnovu broja do sada utvrđenih vrsta i broja očekivanih vrsta ovo područje će sigurno predstavljati centre diverziteta makromiceta u Crnoj Gori.

Sa međunarodnog aspekta na Plavskom dijelu Prokletija značajno je prisustvo vrsta makromiceta sa liste ECCF projekta (2001) i sa Evropske Crvene Liste makromiceta (Ing, 1993).

Hydrophyte (vodene biljke). Neposredna okolina Plavskog jezera je gola, bez šume, a veliki dosta prostrani dio obalnog pojasa osvojen je bogatom vegetacijom vodenih biljaka karakteristične za vodene basene nižih regiona: *Phragmites communis*, *Nyphea alba*, *Nuphar luteum*, *Equissetum* sp. *Myriophyllum* sp., *Carex* sp. i dr. Fitolankton jezera je sasvim siromašan. Konstatovani su samo ostaci *Ceratium hirudinella* i fragmenti zelenih končastih oblika i nekoliko oblika *Diatomeae* (*Navicula* sp., *Synedra* sp.). Primjećen je proces zarastanja Plavskog jezera. On je uslovljen razvićem i izumiranjem vodene vegetacije, pri čemu se, pod određenim uslovima korito jezerskog basena puni naslagama organskog materijala, naročito u plićim djelovima. Ovakvim izdizanjem dna, vodena vegetacija postepeno se naseljava prema sredini što može da uslovi da se čitav basen ispuni organskim ostacima i da se stvori umjesto jezera močvara.

Vegetacija U biogeografskom pogledu, područje opštine Plav pripada Alpskom/planinskom biogeografskom regionu - Planinsko šumskoj zoni. Geološka raznovrsnost predjela usloвила je različite pedološke slojeve koji imaju zonalni visinski raspored. Idući od Plavskog jezera do

visine od oko 1700 m smenjuju se biljne zajednice od kojih šumske zajednice listopadnih i četinarskih šuma imaju najveće rasprostranjenje. Šume se, kao rijetko gde, karakterišu raznovršnošću sastojinskih tipova i bogatstvom vegetacionih oblika, počev od žbunja, pa preko šikara i niskih šuma, do visokih šuma, koje su do nedavno u pojedinim lokalitetima imale prašumski karakter. S obzirom da je reljef opštine izrazito planinski posebno je značajna visinska zonalnost vegetacije.

U okviru šumskih spratova smjenjuju se:

- Na najnižim brdskim položajima koji već prelaze u niziju, na toplim i suvim staništima razvijena je *termofilna zajednica-hrastova šuma cera i sladuna (Quercetum confertae cerrcis)*. One se najčešće nalaze na blago nagnutim padinama na silikatnim podlogama. Pored ove osnovne zajednice često se sreće i zajednica *Quercetum confertae-cerrcis carpinetosum orientalis* Jov. koja predstavlja posebnu kserotermiju varijantu klimaks asocijacije sladuna i cera. Na manjim površinama u ovom brdskom području sreću se i termofilne borove šume izgrađene od crnog i bijelog bora.
- *Mezofilno prelazno područje hrastovih šuma kitnjaka*. Iznad 700 mnm sladun se gubi a u hrastovim šumama sve je češći kitnjak (*Quercetum petrea*) i to su hrastove šume tipa *Quercetum montanum*. Pored kitnjaka u ovoj vegetaciji od drveća i žbunja nalaze se još cer i bukva, a takođe i crni jasen.
- *Mezofilno područje bukovih šuma*. Iznad termofilnih hrastovih šuma, odnosno prelaznih šuma kitnjaka prostire se mezofilno područje bukovih šuma. Bukove i mješovite bukovo-jelove šume su osnova ovog područja. Najveće površine u mezofilnom području bukovih šuma zuzimaju sastojine šumske bukove asocijacije *Fagetum moesiacaе*. S obzirom na veliki prostor koji zauzimaju ova asocijacija je dosta raščlanjena, pri čemu su veoma česte i mješovite sastojine bukve sa jelom. Asocijacija *Fagetum moesiacaе* zauzima staništa sa neutralnim ili slabo acidofilnim zemljištima na krečnjačkoj geološkoj podlozi (*Fagetum calciocolum*) ili pak na kisjeloj pedološkoj podlozi (*Fagetum silicicolum*). Pored bukve koja je osnovni edifikator zajednice, pojavljuju se još i planinski javor, mleč, gorski jasen, klen a na većim nadmorskim visinama i jela.
- *Područje firgorifilne visokoplaninske šumske vegetacije*. Bukove zajednice *Fagetum subalpinum* i *Piceo-Fagetum serbicum* pripadaju već zoni visokoplaninske šumske vegetacije koja se često prostire sve do gornje šumske granice, do 2000mnm. Vrlo često se iznad bukve i jele prostiru čiste šmrčeve šume ili što je naročito karakteristično za Prokletije, visokoplaninske šume endemičnih balkanskih borova munike i molike. Zajednica bora krivulja i planinske kleke ima prelazni karakter između visokoplaninskih šumskih i visokoplaninske alpske vegetacije. Tipična zajednica visokoplaninskih žbunova (krivulja i kleke) razvijena je najčešće na krečnjaku. Tipična zajednica krivulja (*Pinetum mughi typicum*) razvijena je krečnjaku. Za Prokletije je karakteristična endemoreliktna zajednica krivulja i vulfenije (*Wulfenio-Pinetum mughi*). Zajednica planinske kleke (*Juniperus nanae*) naročito su izražene na silikstu. Ove zajednice su dosta uništene jer ih je čovjek krčio da bi stvorio što veće površine visokoplaninskih pašnjaka.
- Iznad šumskog nalazi se *travni pojas ili frigorifilno visokoplaninsko područje alpijske vegetacije*. Ovo područje čine zajednice stijena, sipara, snježnika i planinskih rudina. Ova vegetacija je razvijena samo na najvišim vrhovima. Od vegetacije *planinskih rudina na kisjelim tlima* karakteristične su zajednice: *Curvuletum dinaricum* Lakušić, *Genisto-Festucetum spadiceae* Blečić et Lakušić, *Festecetum variaе montenegrinum* Lakušić, *Nardetum subalpinum montenegrinum* Lakušić. Zajednice *planinskih rudina na krečnjacima* su: *Elyno-Edrianthetum alpini* Lakušić, *Edriantho-Driadetum octopetalae* Lakušić, *Carici-Crepidetum dinaricae* Lakušić, *Seslerietum giganteae* Lakušić, *Scutellario-Achilleetum montenegrinae* Lakušić, *Diantho-Antillydetum aureae* Lakušić. *Ranunculo-Helianthemetum nitidi* Lakušić. Najčešće *asocijacije oko snježnika* su:

Salicetum retusae-kitaibelianae Lakušić, Ranunculetum crenati Lakušić, Salicetum herbaceae dinaricum Lakušić. Od *vegetacije sipara* česte su zajednice: Euphorbio-Valerianetum bertisceae Lakušić, Drypidi-Silenetum marginatae Lakušić. Valeriano-Silenetum macranthae Lakušić i sl. pripadaju vegetaciji u pukotinama stijena koje su česte i u području alpske vegetacije.

- Pored navedenih osnovnih zajednica uz obale Lima javljaju se šume crne jove (Alnetum glutinosae) i šume bijele vrbe (Salicetum albe). Od zajednica poplavnih šuma najšire je rasprostranjena Oxali-Alnetum incanae Blečić.
- Posebnu vrijednost vegetacije predstavljaju šumske zajednice endemo-reliktnih drvenastih biljaka, na Prokletijama. Od velikog broja biljnih zajednica koje su konstatovane na prostoru Prokletija, u pogledu zaštite posebno se ističu slijedeće šumske zajednice:
 - *Šumska zajednica bora munike (Pinetum heldreichii bertisceum montanum Blečić 61)* u kojoj je endemo-reliktna vrsta *Pinus heldreichii* (munika). Gornja šumska granica munike je pomjerena na niže, prije svega zbog uticaja čoveka. Prokletije su jedan od rijetkih planinskih masiva na kome su munikove šume više ili manje dobro očuvane. Postoji veći broj asocijacija od kojih najveće rasprostranjenje ima *Pinetum heldreichii typicum* M. Janković.
 - *Šumska zajednica bora molike (Pinetum peucis montenegrinum Blečić)* u kojoj je endemo-reliktna vrsta *Pinus peuce* (molika). Ova šumska zajednica raste na silikatnoj podlozi i izgrađuje poseban vrlo snažan pojas os 1800-2000mnnv. Između Plava i Gusinja ona se spušta znatno niže na oko 1400mnm. Molika obrazuje guste sastojine bilo čisto molikine ili u zajednici sa jelom, smrčom i bukvom samo na silikatnoj podlozi. Vrlo rijetko i to samo pojedinačno molika raste na krečnjaku, ali tu krečnjak nije čist već sadrži silikatnu primjesu npr. na Sjekirici i Visitoru. Ova šumska zajednica je zastupljena na Malom Ridu, Visitoru i Zeletinu.
 - Šumska zajednica sa dominacijom planinskog ili grčkog javora (*Aceretum visianii subalpinum* Lakušić et al. 83) u kojoj je endemo-reliktna vrsta *Acer heldreichii* subsp. *visianii* (planinski javor).
 - Šumska zajednica sa dominacijom subalpinske forme *mezijske bukve i grčkim javorom (Aceri visianii-Fagetum moesiaca subalpinum Lakušić et al. 83)* u kojoj je endemo-reliktna vrsta, takođe, *Acer heldreichii* subsp. *visianii* (planinski javor)
 - U gorskom pojasu centralnih Prokletija dominira *šumska zajednica smrče i bora molike (Piceo-Pinetum peucis montanum Blečić et Tatić 57)* Lakušić 65 u kojoj je endemo-reliktna vrsta *Pinus peuce* (bor molika).

Polidominantne reliktnne šumske zajednice su zajednice sa vrlo velikim bogatstvom biljnih vrsta u njima i to naročito drvenastih vrsta. U tim zajednicama je veliki broj vrsta edifikatora, zatim veliki broj endemo-reliktnih, endemičnih i reliktnih vrsta vaskularne flore. Takve zajednice su najsljicnije nekadašnjim davnim ishodišnim tercijskim šumskim zajednicama. Sve to, ovakvim šumskim zajednicama daje posebnu vrijednost. Na prostoru plavskog dijela Prokletija zastupljena je polidominantna reliktna šumska zajednica medvjede lijeske i crnog graba sa velikim brojem drvenastih i zeljastih vrsta vaskularne flore, a to je šumska zajednica: *Colurno-Ostyietum carpinifoliae* Blečić 58.

Flora crnogorskog dijela Prokletija je veoma bogata i raznovrsna i u velikoj mjeri ima karakter srednjoevropske flore sa značajnim učešćem arko-alpijskih i submediteranskih elemenata. Ono što čini osobenom i specifičnom floru ovog područja, pa i Prokletija u širem smislu riječi jeste prisustvo velikog broja endemičnih, endemoreliktnih, reliktnih vrsta (tercijernog i glacijalnog tipa), rijetkih biljnih vrsta, kao i značajno prisustvo ljekovitih,

medonosnih i drugih korisnih biljnih vrsta. Velika nadmorska visina i složenost reljefa, različita geološka podloga i povoljni klimatski uslovi omogućili su opstanak nizu termofilnih vrsta koje su za vrijeme ledenog doba bile ugrožene kretanjem lednika i zahlađenjem klime. Refugijalni karakter ovog složenog planinskog masiva bio je pribježište mnogih biljnih vrsta, koje su sa autohtonim, kao i sa vrstama južnijih područja u dužem istorijskom razvoju doprinijele intenzivnijim procesima razvoja biljnog svijeta i njegove evolucije.

Fauna

Mikrofauna - Plavskog jezera predstavlja 179 vrsta iz grupa: *Rotatoria* (108 vrsta), *Cladocera* (30 vrsta), *Protozoa* (22 vrste), *Copepoda* (19 vrsta).

Na Ridskom jezeru mikrofaunu čine 119 vrsta iz grupa *Rotatoria* (62 vrste), *Protozoa* (34 vrste), *Cladocera* (16 vrsta), *Copepoda* (5 vrsta) i *Ostracoda* (2 vrste).

Mikrofauna Visitorskog jezera predstavljena je sa 21 vrstom *Rotatoria*, 4 vrste *Cladocera* i po 1 vrstom *Copepoda*, *Protozoa* i *Insecta*, što je ukupno 28 vrsta za ovo jezero.

Faunu dna ovih voda čine uglavnom predstavnici različitih vrsta insekata (larve): *Chironomidae*, *Ephemeroptera*, *Plecoptera*, *Megaloptera*, *Odonata* i dr. kao i predstavnici *Oligoschaeta*, *Amphipoda*, *Hirudinea*, *Gastropoda*, *Bivalvia* i dr. Ova oblast nije dovoljno istražena a registrovane vrste, kao bioindikator ukazuju da su vode ovog područja uglavnom čiste i da ih kao takve treba zaštititi od zagađenja i drugih oblika ugrožavanja.

Entomofauna – Na području Prokletija do sada je utvrđeno ukupno 59 endemičnih vrsta insekata koje su karakteristične za nadzemna staništa. Na prostoru Prokletija je utvrđeno oko 130 vrsta dnevnih leptira (*Lepidoptera*: *Hesperioidea* i *Papilionoidea*) uglavnom na lokalitetima: Visitor, Čakor i dr. - distribucija leptira.

Parnasius apollo dardanus Rebel je endemska vrsta leptira zabeležena u planinama Prokletija (Visitor i Gusinje oblasti). Vrste *Parnasius apollo* je pod međunarodnom zaštitom (Evropskoj crvenoj listi globalno ugroženih životinja i biljaka, Ženeva 1991). *Erebia Manto osmanica Schaverda* je endemska vrsta, poznata na Čakoru. *Erebia cassioides Hoch* je tipičan glacialna reliktni.

Dosadašnji rezultati istraživanja vodenih beskičmenjaka upućuju na izuzetan diverzitet većine grupa i prisustvo velikog broja endema. Fauna **crva** iz grupe *Oligochaeta* sporadično je izučavana. Za Plavsko jezero navodi se endemična vrsta *Allolobophora balcanica plavensis*. Na prostoru Prokletija iz grupe pijavica (*Hirudinea*) pronađena je endemična vrsta *Dina lineat montana* Sket 1968, koja je poznata još i sa planine Štavne. Ova vrsta naseljava jezero, izvore i male potoke.

Ksilofagne vrste insekata tj. sipci potkornjaci konstatovani su i na endemoreliktnim vrstama kao što su munika (*Pinus heldreichii*) i molika (*Pinus peuce*). Na munici je konstatovano 11 vrsta sipaca od kojih su najčešće i najbrojnije vrste bile *Pityogenes chalcographus*, *P. trepanatus*, *P. quadridens* i *Ips typographus*, dok je na molici konstatovano 10 vrsta od kojih su najčešće i najbrojnije bile *Pityophtorus lichtensteini*, *Pityogenes chalcographus*, *Ips sexdentatus* i *Ips amitinus*.

Gastropoda - Fauna vodenih puževa na prostoru Prokletija je takođe samo sporadično istraživana. Od karakterističnih vrsta vodenih puževa za prostor Prokletija karakteristična je vrsta *Bythinella opaca luteola* Radoman 1976, koja je veoma česta u gornjem toku rijeke Lim i srijeće se veoma često i izvorima oko Plavskog jezera, duž puta Čakor - Murino i Andrijevića - Plav. Ova vrsta je jedan od najkarakterističnijih stanovnika izvora na području Prokletija.

Malakofauna - Determinisano je nekoliko karakterističnih vrsta od kojih je jedna endem Crne Gore - *Arion lusitanicus* Mabille, 1868 dok ostale pripadaju široko rasprostranjenim visokoplaninskim vrstama (*Arion subfuscus* Draparnaud, 1805; *Arion silvaticus* Lohmander, 1937; *Malacolimax mrazeki* Simroth, 1904; *Limax (Limax) cinereo-niger*, Wolf, 1803; *Limax (Limax) maximus*, Linnaeus, 1758; *Deroceras laeve* (Müller, 1774) i dr. Fauna vodenih puževa (*Gastropoda*) na prostoru Prokletija je također samo sporadično istraživana. Karakteristična vrsta je *Bythinella opaca luteola* Radoman 1976, koja je veoma česta u gornjem dijelu rijeke Lim i u izvorima oko Plavskog jezera. Fauna slatkovodnih školjki (*Bivalvia*) praktično da nije izučavana. U izvorima i potocima na području Prokletija nalaze se brojne populacije vrsta *Pisidium casertanum* (Poli 1791) i *P. personatum* (Malm 1855), vrste koje su karakteristične za planinske izvore i potoke (Pešić).

Ihtiofauna – U akvatičnim ekosistemima ovog područja (Plavsko jezero i dr), evidentirane su sljedeće ihtiopoulacije: *Salmo labrax (blatnjača)* Pallas, 1814, naseljava Plavsko jezero i gornji tok rijeke Lim. *Cottus gobio (peš)* Linnaeus, 1758. Nađen je u gornjem toku Lima i njegovim pritokama (Kutska rijeka, Bistrica i Lješnica), pritokama Plavskog jezera, zatim i u slivu Čehotine ali u malom broju (*novi podatak*, Marić, Milošević⁹ *Rutilus rutilus* (Linnaeus, 1758) – *crvenperka*. Crna Gora: Poznata samo iz Plavskog jezera (Knežević, 1980). *Thymallus thymallus* (Linnaeus, 1758), *lipljen*. Naseljava rijeku Taru (najbrojnija) i njene pritoke (Krivokapić & Marić, 1993), rijeku Pivu, kao i *Ljuču pritoku Plavskog jezera* i to je najjužnija lipljenska rijeka u Evropi i najviše lipljensko područje na Balkanu. Naseljava i gornji tok rijeke Čehotine. Poslije potapanja korita Pive očuvan je samo u nekim dijelovima, odakle je 60-tih godina prenijet u Moraču (Drecun, 1962; Janković, 1960; Krivokapić & Marić, 1993; Marić & Krivokapić, 1997 i dr). *Esox lucius* Linnaeus, 1758 – štika. Crna Gora: Živi samo u Plavskom jezeru (Taler, 1954; Drecun, 1962). *Hucho hucho* (Linnaeus, 1758) - mladica Crna Gora: Naseljava rijeke Crnomorskog sliva: Lim, Tara i Čehotina (Taler, 1954; Drecun, 1962; Krivokapić & Marić, 1993. i dr. *Oncorhynchus mykiss* (Walbaum, 1792) U oba sliva introdukovana je vrsta. *Cyprinus barbatus* Linnaeus, 1758 (= *Barbus barbatus*) *mrena*, *Napomena*: Kako se radi o skoro opisanoj vrsti publikovanih radova nema, a kako postoji mogućnost prisustva u istom staništu još jedne vrlo srodne vrste, sa sigurnošću se ne može tvrditi koja je vrsta u prošlosti istraživana. Istraživanja u cilju izrade studije potvrdila su prisustvo ove vrste u crnogorskim vodama. U naprijed citiranoj literaturi za ovo područje se navodila vrsta *B. m. petenyi*, tako da se njene biološke osobine mogu uzeti za biologiju *B. balcanicus*. Crna Gora: Rasprostranjena je u vodama Crnomorskog sliva a nađena je u slivovima rijeka: Tare, Čehotine i Lima, negovim pritokama i predstavlja brojnu vrstu. Registrovana je u akumulaciji Otilovići (Marić St. et al., 2010). *Cyprinus gobio* Linnaeus, 1758 (= *Gobio gobio*) *mrenica*, *krkuš* Crna Gora: Po Drecunu (1962) u dunavskom slivu - „čitav sliv“. Prije izgradnje akumulacionog jezera Piva, u rijeci Pivi je registrovana ova vrsta, ali kasnije nije nađena (Knežević & Marić, 1989). Nađena je u malom broju u mirnijim dijelovima rijeke Lim i Čehotine (*novi podatak*). *Cobitis elongata* Heckel & Kner, 1858 – vijunica. Crna Gora: U Crnoj Gori je nađena u rijeci Lim, nizvodno od Berana do granice sa Srbijom (Marić & Pavlović, 2006). *Misgurnus fossilis* (Linnaeus, 1758) – čikov. Crna Gora: Drecun (1962) u popisu riba navodi postojanje ove vrste u slivu rijeke Lim, međutim njegovo prisustvo u novijim istraživanjima nije potvrđeno. *Barbatula barbatula* (Linnaeus, 1758) - brkica Crna Gora: Nađena u rijeci Limu i Čehotini (Drecun, 1962). U rijeci Limu nije nađena uzvodno od Berana.

Sastav ribljih populacija, kao i broja i zastupljenosti pojedinih vrsta, zavisi od kompleksa faktora, kako prirodnih, tako i antropogenih uticaja, koji su na nekim dijelovima toka

⁹ Marić, Milošević. Katalog slatkovodnih riba (Osteichthyes) Crne Gore, Podgorica, 2010.

evidentni. Tu se prvenstveno misli na uticaj otpadnih voda u naseljenim područjima, eksploataciju šljunka iz riječnih korita i intenzitet ribolova s jedne strane i preduzete mjere unapređenja i zaštite ribljeg naselja s druge strane.

Ornitofauna - Na području Prokletija do sada je zabilježeno 161 vrsta ptica, od kojih su najznačajnije: Siva čaplja (*Ardea cinerea*); Čaplja kašikara (*Platalea leucorodia*); Krža (*Anas crecca*); Bradan (*Gypaetus barbatus*); Bijela kanja (*Neophron percnopterus*); Bjeloglavi sup (*Gyps fulvus*); Bjelorepan (*Haliaeetus albicilla*); Orao zmijar (*Circaetus gallicus*); Jastreb (*Accipiter gentilis*); Kobac (*Accipiter nisus*); Mišar (*Buteo buteo*); Orao krstaš (*Aquila heliaca*); Suri orao (*Aquila chrysaetos*); Patuljasti orao (*Hieraaetus pennatus*); Planinski orao (*Hieraaetus fasciatus*); Bjelonokta vetruška (*Falco naumanni*); Obična vjetruška (*Falco tinnunculus*); Soko lastavičar (*Falco subbuteo*); Kraški soko (*Falco biarmicus*); Sivi soko (*Falco peregrinus*); Lještarka (*Bonasa bonasia*); Veliki tetrijeb (*Tetrao urogallus*); Jarebica kamenjarka (*Alectoris graeca*); Poljska jarebica (*Perdix perdix*); Prepelica (*Coturnix coturnix*); Šumska šljuka (*Scolopax rusticola*); Lješnjarka (*Nucifraga caryocatactes*); Žutokljuna galica (*Pyrhocorax graculus*); Sniježna zebr (*Montifringilla nivalis*); Krstokljun (*Loxia curvirostra*) i dr. Ovom spisaku od 161 vrste može se dodati još dvadesetak vrsta koje je moguće registrovati, tako da se dolazi do podatka da su Prokletije odnosno NP najvjerojatnije masiv sa najbogatijom ornitofaunom u Crnoj Gori, pa i šire.

Prokletije su značajno gnjezdilište za više od 43% ukupne ornitofaune registrovane u Crnoj Gori. Na Prokletijama je do sada zabilježeno 161 vrsta ptica, i predstavlja najznačajnije stanište u kontinentalnom i sjevernom dijelu Crne Gore. Ptice na ovom području imaju različiti status: stanarice, gnjezdarice, zimovalice, prolaznice. Gnjezdarica stanarica ima 80 vrsta; gnjezdarica selica-44 vrste; prolaznica -13 vrsta; disperzija (lualica) - 8 vrsta; zimovalica - 4 vrste. Ako se uzme u obzir nekontinuiranost istraživanja, nedostatak zimskog, kao i ranog proljećnog i jesenjeg aspekta, te činjenice da je u kosovskom dijelu masiva registrovano 179 vrsta, vjerovatno je da su Prokletije centar planinskog ornitodiverziteta Crne Gore. Od zaštićenih vrsta ptica na području Prokletija je registrovano 138 vrsta. Ornitološka staništa djelimično su narušena uticajem antropogenog faktora. Najočuvanije je stanište visokoplaninske zone dok su znatno degradirana šumska staništa u eksploatacionim zonama. Značaj Plavskog jezera za migratorne vodene ptice nije samo lokalnog karaktera jer Plavsko jezero leži na opštem pravcu seobe ptica sa severnih dijelova evropskog kontinenta. Nalazi se na početku riječne doline Lima, koja je dugačka, relativno prostrana i vezuje se sa riječnim i drugim dolinama Dunavskog sliva, koje se takodje pružaju povoljnim pravcem u odnosu na seobu ptica.

Plavsko jezero ima ornitofaunu koja po sastavu daleko prevazilazi faune ptica ostalih visokoplaninskih jezera u Crnoj Gori a ima značaj za migratorne vodene ptice.

Ptice gnjezdarice Plavskog jezera: *Podiceps ruficollis* (mali gnjurac), *Podiceps cristatus* (veliki ćubasti gnjurac), *Anas platyrhynchos* (divlja patka gluvara), *Aythya fuligula* (ćubasta plovka), *Fulica atra* (crna liska), *Gallinula chloropus* (barska kokica), *Tringa hypoleucos* (mali prudnik), *Alcedo atthis* (vodomar). U ptice gnjezdarice takođe spadaju: *Podiceps nigricollis* (crnovrati gnjurac), *Ixobrychus minutus* (bukavčić), *Rallus aquaticus* (barski petlovan) *Charadrius dubius* (zujavac slepić), *Tringa totanus* (crvenonogi prudnik) i *Cinclus cinclus* (vodeni kos).

Migratorne ptice Plavskog jezera: *Fulica atra* (liska crna), *Podiceps ruficollis* (mali gnjurac), *Aythya fuligula* (ćubaska plovka), *Aythya ferina* (siva plovka), *Anas platyrhynchos* (divlja patka), *Podiceps nigricollis* (crnovrati gnjurac), *Podiceps cristatus* (veliki ćubasti gnjurac).

Pored ovih ptica, na Plavskom jezeru su u vrijeme seobe i skitnje konstatovane i druge vrste vodenih ptica koje nijesu redovno prisutne: *Ardea cinerea* (siva čaplja), *Egretta garzetta* (mala bijela čaplja), *Anas crecca* (patka krža), *Anas querquedula* (patka pupčanica) *Aythya*

nyroca (plovka crnka), *Bucephala clangula* (plovka ledenjarka), *Tringa nebularia* (krivokljuni prudnik), *Larus ridibundus* (obični galeb), *Tringa ochropus* (prudnik pijukavac) i *Sarus argentatus* (srebrnasti galeb).

Teriofauna - istraživanja distribucije i disperzije pojedinih vrsta sisara ovog područja ne daju dovoljno podataka. Ipak, postoji nešto više informacija o lovnim vrstama sisara koje upotpunjavaju sliku o biodiverzitetu i prirodnim vrijednostima ovog veoma zanimljivog prostora. Od sitnih sisara za ovo područje navode se: šumska rovčica (*Sorex araneus*), alpska rovčica (*Sorex alpinus*), vodena rovčica (*Neomys fodiens*), močvarna rovčica (*Neomys anomalus*), slijepa krtica (*Talpa coeca*) idr. Od reda *Chiroptera* (ljljci) koji je zaštićen u cjelini u Crnoj Gori. Na području Prokletija registrovane su sledeće vrste: mali potkovičar (*Rhinolophus hipposideros*); južni potkovičar (*Rhinolophus euryale*), šiljouhi večernjak (*Myotis emarginatus*); veliki šišmiš (*Myotis myotis*) i dr. Iz reda *Rodencia* glodari registrovane su vrste: vjeverica (*Sciurus vulgaris*), riđa šumska voluharica (*Clethrionomys glareolus*); slijepo kuče (*Spalax leucodon*), žutogrli miš (*Apodemus flavicollis*), domaći miš (*Musculus*), šumski miš (*Apodemus sylvaticus*), crni pacov (*Ratus ratus*), veliki puh (*Myoxus glis*), šumski puh (*Dryomyes nitedula*). Od ostalih vrsta teriofaune, na osnovu podataka iz šumskih i lovnih osnova kao i podataka sa terena, prisutnesu sljedeće vrste: zec (*Lepus capensis*), vuk (*Canis lupus*), mrki medvjed (*Ursus arctos*), ris (*Lynx lynx*). Od predstavnika autohtonih vrsta papkara na području Prokletija evidentirane su vrste: divlja svinja (*Sus scrofa*), divokoza (*Rupicapra rupicapra*) i srna (*Capreous capreous*). Osnovni uslov opstanka većine vrsta sisara na ovom području je očuvanje njihovih staništa naročito onih čija se namjena u poslednje vrijeme mijenja. Značajno je prisustvo vidre (*Lutra lutra*), dok za hermelin (*Mustela erminea*), risa (*Lynx lynx*) i dr., nedostaju programi monitoringa i zaštite.

2. 12. Zaštićena prirodna dobra

Na teritoriji opštine Plav, utvrđena su odgovarajućim aktima, sledeća zaštićena prirodna dobra:

1. **NP „Prokletije“** - na teritoriji opštine Plav nalazi se jednim dijelom nacionalni park „Prokletije“. Zakonom o nacionalnim parkovima (Sl. list Crne Gore br 56/09), Prokletije su proglašene petim Nacionalnim parkom u Crnoj Gori, na površini od 16 630 ha. Područje NP je zaštićeno državnim i međunarodnom regulativom. Pored statusa Nacionalnog parka, definisani su i **strogi rezervati prirode** (Hridsko jezero), kao i zaštićeni geološki i paleontološki objekti.
2. **Zaštićene biljne vrste** - na području NP registrovano je **16** rijetkih i zaštićenih biljnih vrsta.

(Konvencija o zaštiti Evropskih vsta divlje flore i faune i prirodnih staništa) i EU Wild Birds Directive - Direktiva o očuvanju divljih ptica (79/409EEC, 91/244/EEC, 94/24 EC & 94/C241/08) na teritoriji opštine Plav izdvojene su 3 lokacije:

1. Plavsko Gusinjske Prokletije sa Bogićevićom
2. Visitor sa Zeletinom
3. Dolina rijeke Lim

Planirana zaštićena prirodna dobra

Područja koja se predlažu za zaštitu kao zaštićena prirodna dobra u granicama PUP Plav-a su:

1. **Visitor** u površini od cca 4204 ha
2. **Plavsko jezero** u površini od 455 ha
3. **Šume molike na Starcu** u površini od cca 410 ha

Podaci o ustanovljenim režimima, zonama i mjerama zaštite i korišćenja prirodnih resursa i dobara:

- Zakonom zasticeo prirodno dobro, na teritoriji opštine Plav je Nacionalni park „Prokletije” – II kategorije upravljanja. (IUCN kategorije upravljanja zaštićenim područjima -II kategorija upravljanja). Nacionalni parkovi su prirodni lokaliteti kopna ili mora, odnosno kopna i mora određeni da štite ekološku cjelovitost jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, pri čemu se onemogućava neadekvatno korišćenje prirodnih dobara ili druge štetne radnje i aktivnosti i obezbjevuju osnove za duhovne, naučne, obrazovne, rekreativne potrebe i potrebe posjetioca koje treba da budu saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture. U nacionalnom parku zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožava izvornost prirode (Zakon o zaštiti prirode, "SI. list Crne Gore", br. 54/16).
- Prostornim planom područja posebne namjene za Nacionalni park „Prokletije” utvrđene su zone zaštite i način upravljanja parkom. Prema čl 31 Zakona o zaštiti prirode ("SI. list CG" br 54/16), za sve tri zone definisani su režimi zaštite i korišćenje prostora.

Dinarski luk

Dinarski luk ili Sjeverni zeleni pojas je oblasti koja se stavlja pod određeni režim zaštitom, a koje imaju nacionalni i regionalni značaj. Najveći dio teritorije Plava je u zahvatu ovog pojasa. WWF je početkom 2011. započeo je projekt “Mreža parkova Dinarskog luka” kojim želi stvoriti savez parkova prirode i nacionalnih parkova na području Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova (UNSCR 1244/99), Makedonije, Slovenije i Srbije. Projekt u trajanju tri godine finansira Ministarstvo inostranih poslova Norveške i MAVA Foundation. Prvi i glavni cilj ovog projekta jest stvaranje platforme zaštićenih područja kroz povezanost svih parkova u regiji Dinarskog luka (Regionalna platforma zaštićenih područja). Svojim prirodnim i kulturnim vrijednostima, kako se navodi, Dinarski luk ne zaostaje za Karpatima, Alpama ili bilo kojim drugim poznatim svjetskim ekoregijama. Durmitor / Tara / Prokletije, kao dio Dinarskog luka, zovu Sjeverni zeleni pojas Crne Gore. Zeleni pojas se odlikuje izuzetnim prirodnim karakteristikama: velike i relativno netaknute šume, sa visokim diversitetom endemizma, kraškim pećinama, staništa ekosistema uključujući gmizavce, insekte, ribe, vodozemce, reptile, važna gnezdišta i stanovištva ugroženih vrsta ptica, mesoždere i netaknuta slatkovodna staništa.

Zeleni pojas

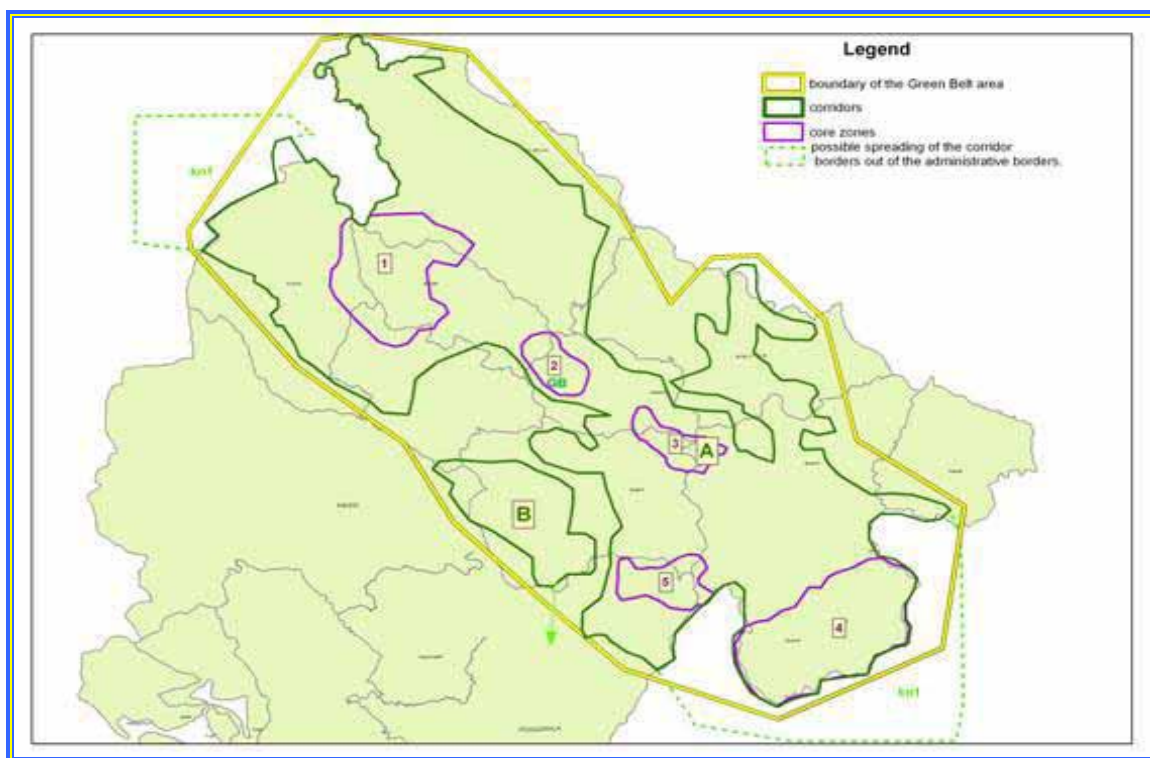
Zeleni pojas - *IUCN Zeleni pojas* - ova inicijativa dvadeset i dvije države je usmjerena na prvu prekograničnu mrežu staništa širom Evrope, u zonu smrti („Željezne zavjese“) koja je odvajala „Istok“ i „Zapad“, od Barenčovog mora do Jadranskog mora. Područja koja će činiti jezgro ovog pojasa biće veliki prekogranični nacionalni parkovi i područja zaštite od međunarodnog interesa. Jedna od vizija je da Zeleni pojas bude put za migraciju vrsta. Zeleni pojas sjeverne Crne Gore predstavlja jedinstvenu ekološku jedinicu koji uključuje Durmitorske planine, rijeku Taru sa svojim kanjonom i planinama i Prokletije. Veličina pojasa je oko 5.024km². Zeleni pojas Crne Gore prostire se granicama Crne Gore i odgovara političkim granicama prema BiH, Srbija, Albaniji i UNMIK Kosovu. Pregled osnovnih ekosistema na sjeveru Crne Gore jasno pokazuje kompleksnost, različitost, raznovrsnost i dinamičnost živog svijeta u ovom djelu zemlje. Iako se nalazi u unutrašnjost Crne Gore, u planinskoj zoni, uticaj mediteranske klime je prilično evidentno. Projekat „Dinarski luk“ sprovodi Kancelarija Svjetskog fonda za zaštitu prirode (World Wildlife Fund - WWF) za Mediteran, a u Crnoj Gori ova inicijativa javila se kroz WWF MedPO projekat „Očuvanje biološkog diverziteta Jugozapadnog Balkana: zaštita prirode i predjela u prekograničnom području Durmitor - Rijeka Tara - Prokletije (Crna Gora i Albanija)“. U saradnji sa NVO Green Home, urađena je Studija o procjeni biodiverziteta, socio-ekonomskih regiona Durmitora, Tare i Prokletija sa okolnim područjem (Biodiversity assessment Study on Durmitor-Tara-Prokletije landscape, 2006), kao osnove za izradu Akcionog plana zaštite (CAP) i održivog razvoja. Zeleni pojas treba da povezuje nacionalne parkove, parkove prirode, rezervate biosfere i prekogranična područja, kao i nezaštićena područja duž i preko granica i da pruža podršku razvojnim inicijativama zasnovanim na zaštiti prirode. Specifični cilj ovog projekta je bio da se stvore pogodni uslovi za zaštitu biološkog diverziteta i održivu upotrebu prirodnih potencijala na području Durmitor-Tara-Prokletije i to kroz:

- dizajniranje jedinstvene i efektivne mreže za zaštitu područja i prikupljanje neophodnih informacija radi stvaranja osnove za buduće aktivnosti.
- izgradnju kapaciteta izabranih ključnih aktera za zaštitu resursa i njihovu održivu upotrebu.
- razvoj partnerske mreže preko ključnih stejkholdera u regionu i postavljanje osnova za budući razvoj, skalarno veće converzacione inicijative i projekte.

Zeleni pojas sadrži dva koridora.

Koridor A-Prolazi kroz NP Durmitor i Biogradska gora. Centralni deo ili kičma ovog koridora je rijeka Tara svojom dolinama i kanjona. Tara direktno povezuje četiri osnovne zone - Durmitor, Crnu Podu, Biogradsku goru i Komove. Ovaj koridor uključuje dolina rijeke Lim i Čehotine, i Prokletije. Koridor se nalazi u crnogorskom kontinentalnom delu administrativne teritorije, sa sličnim biološkim karakteristikama.

Koridor B- Ovaj koridor se nalazi u centralnom i južnom djelu crnogorskog Zelenog pojasa. Rijeka Morača je centralna prirodna funkcija u ovom koridoru. Ovaj deo Zelenog pojasa pripada Jadranskom slivu i ima klimatski uticaj iz Mediterana. Ovo područje je važno za migracije termofilnih bioloških vrsta u centralnom djelu Sjevernog crnogorskog zelenog pojasa (NMGB). Zahvaljujući ovom koridoru, zona Komovi je poznata kao mješavina mediteranskih i kontinentalnih bioloških komponenti. Neke vrste migriraju preko celog NMGB, kroz ovu zonu, između Durmitora osnovne zone na seвероzapadu i Komova i Prokletija ključnom zonom na jugoistoku.

Zeleni pojas (Green Belt) -koridori, zone i pojasevi¹¹

Sjeverni crnogorski zeleni pojas ima za prioritet očuvanje pejzaža u bio-geografskom kontekstu. Mapa-slika pokazuje geografsku vizuelizaciju, Plan i razvoj dugoročnog programa za pejzaž. Ovom vizijom prepoznate su u A koridoru četiri zone: A-NP“Durmitor, B-Sinjajevina, C-NP“Biograska gora“ i D-Prokletije sa Komovima.

D-zona- Zona planina Prokletija i Komova

Uspostavljanje novog nacionalnog parka Prokletije i Komova;

Zaštita Crnogorskih Prokletijskih planina i eventualno osnivanje prekograničnog zaštićenog područja, uključujući Ropojanu doline, Vusanje sa Hridskim i Plavskim jezerom i rijeke Lima, Tamnjačka, Trokuska, Ljuča, Vrulja, Grnčar i Zlorečicu sa pritokama;

Zaštita planine Komovi i doline rijeke Sutjeske i Štavne (planinski vrh Komova), u opštini Andrijevića, gde je važno zaštititi šume kao rezerve za genetsko seme;

Zaštite kanjona Tare od granice NP Biogradska gora do proljeća u blizini reke Opasnica Bijela Voda strana planina Komovi i izvor rijeke Veruše prema Magliču, i dalje veza sa delovima obližnjem Han Garančića.

UNDP, takođe, radi na GEF projektu **Dinarska ekoregija** u Crnoj Gori (GEF, OP 12) koji doprinosi regionalnoj **Inicijativi zemalja Dinarskog luka** (*Dinaric Arc Initiative - DAI*), do 2012. godine. Projekat ima za cilj dobijanje slike o postojećoj situaciji, vezano za stanje i napredak ka postizanju ciljeva CBD Programa rada za zaštićena područja (PoWPA), te identifikovanje aktivnosti i potreba, ograničenja i mogućnosti prema punom sprovođenju Programa zaštićenih područja u regiji, kao osnove za razvoj ovog projekta. Ukratko, projekt uključuje podršku kroz cjelovitu analizu stanja biološke raznovrsnosti na području ekoregije kao i jačanje kapaciteta za upravljanje zaštićenim područjima.

¹¹ Izvor: Biodiversity assessment Study on Durmitor-Tara-Prokletije landscape- NGO Green Home, Podgorica, Montenegro, and WWF MedPO

Veze sa susjednim Opštinama

(Izvor: PUP „Andrijevića“ jun 2011.godine -JUGINUS AD (JUGINUS -Mont)

(Izvod) Južni reon Zeletin – po prostranstvu najveći, sa značajnim prirodnim znamenostima za turistički razvoj (deo planinskog masiva Komovi i planina Asanac na zapadu, Zeletin na istoku i seoska naselja). Razvoj turističkih eko sela po modelu Mixed use Resorte za sela Bojovići, Gornje Luge, Ulotina, Cecuni i Kutu) je namjenjen za razvoj planinskog lovnog i ribolovnog turizma kao i razvoj stočarstva uz aktiviranje 11 katunskih naselja na planinama Zeletin i Asanac, sa 54 kolibe od kojih je svega oko 20 u dobrom stanju, i to pretežno na području planine Zeletin. Ovdje će biti radne zone i proizvodni pogoni kao što je postojeća pilana u Ulotini. Dio reona (potez od Lakine kose do granice s Albanijom) je namjenjen za proširenje zone Eco-adventure parka Komovi. Eksploatacija ljekovitog bilja, borovnice i gljiva, kao i proizvodnja meda predviđena je na Zeletinu. Uz ribnjake u Kraljama, Trešnjevu, Dulipolju, Seocu, Đulićima i Zabrđu planirana je i izgradnja ribnjaka, prije svega u dolini rijeka Lima, Zlorečice, Kraštice i Trebačke rijeke. Potencijalno koncesiono područje je moguće nalazište novih polimetala u zoni Konjuha s južne strane Perućice.

Uslovi i mjere zaštite prirodnih vrednosti

Iako u Andrijevići nema evidentiranih zaštićenih prirodnih vrednosti, GUP-om se planira namena park - šume i memorijalnog parkovskog kompleksa sa obe strane magistralnog puta između Škole i centralne zone. Ovaj prostor se mora adekvatno valorizovati i planski urediti (naročito područje park - šume) i to kroz izradu detaljnog urbanističkog plana. Neće se dozvoliti nova izgradnja na ovim prostorima, već samo unapređenje vegetacije i pejzažno uređenje parkovskih površina. Prostor gradskog parka zahteva isključivanje svake izgradnje koja nije u saglasnosti sa ovim GUP-om.

Posebne prirodne vrijednosti ima šumski kompleks Zeletin, stanište reliktnih borova, molike i munike sa stablima starosti nekoliko stotina godina, kao i drugih reliktnih vrsta. Ovaj kompleks ima izuzetne pejzažno-ambijentalne vrijednosti i ima sve preduslove da bude u sastavu regionalnog parka Komovi.

Osnovni uslov za zaštitu i uređenje svih prirodnih vrijednosti je da dalja izgradnja i aktivnost bude vršena u skladu s planskim odrednicama, uslovima i pravilima iz ovog plana i u skladu s režimima zaštite i planskim intervencijama i uslovima koji budu definisani u PPPN Bjelasica - Komovi, kao planskom dokumentu višeg reda i državnog značaja.

Planirana zaštita i razvoj pejzaža kroz projekat formiranja Zelenog pojasa, kao dijela Dinarskog luka, započeta je realizacija plana za formiranje ovog značajnog bio-geografskog koridora na teritoriji Crne Gore. Naime, koridor je uvršten u nacionalni planove- PP Crne Gore i istovremeno su rađene Studije za predmetni prostor. S tim u vezi, Prokletije su proglašene Nacionalnim parkom 2008.godine, dok je istim, a i drugim dokumentima i Studijama predloženo da se pod zaštitu stave nova područja u cilju postizanja NSOR-a (Nacionalne strategije održivog razvoja). Za zaštitu su predložena sljedeća područja sa teritorije Plavske opštine: Spomenik prirode- Plavsko jezero, Regionalni park ili Predio posebnih prirodnih odlika „Visitor sa Zeletinom“. Međutim, PUP Opštine Andrijevića, nije planirano osnivanje parka Zeletina, kao dijela Regionalnog parka „Visitor sa Zeletinom“, čime bi se ispunio program za pejzaž, odnosno ispunilo potpuno povezivanje zone D-Prokletija sa Komovima.

2. 13. Predione karakteristike

Prema Studiji “Mapirnje i tipologije predjela Crne Gore” (Republički zavod za urbanizam i projektovanje – Podgorica, 2015.), Zahvat Plana se nalaze u okviru regiona Predjeli planina i dolinskih rijeka sjevernog regiona, odnosno u okviru područja karaktera predjela :

Regionalni nivo

5.5 Predjeli Plavskog područja

Lokalni nivo

5.5.1 Predjeli andrijevičke i plavsko-gusinjske kotline

5.5.2 Planinski i visokoplaninski predjeli Zeletina i Visitora

5.5.3 Visokoplaninski predjeli Prokletija.

Slika : Karakterizacija predjela – nacionalni, regionalni i lokalni nivo

Detaljnom analizom predjela izdvojeno je više karakterističnih predionih tipova.

U okviru područja 5.5.1 prepoznati su tipovi predjeli:

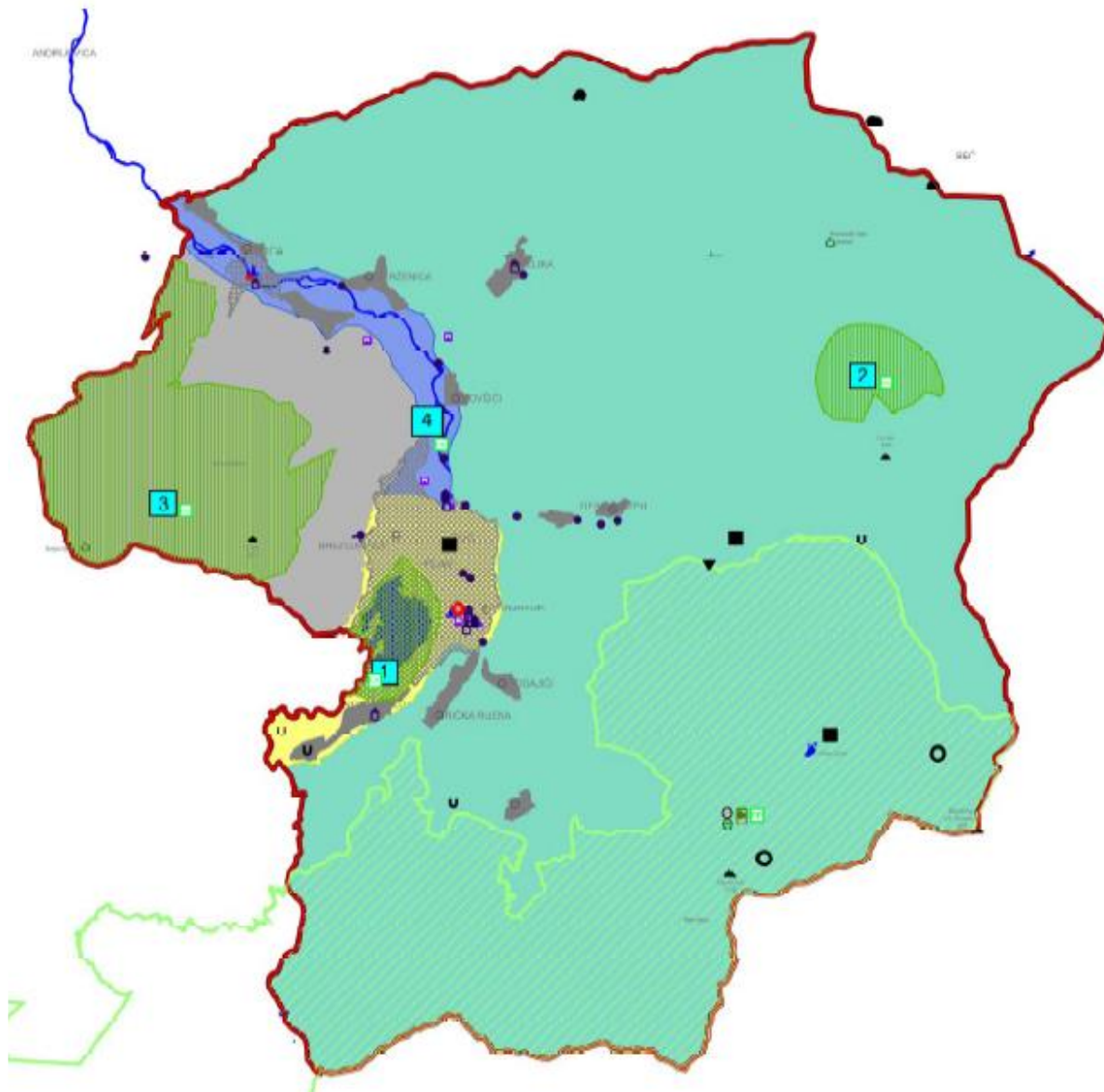
- Plavsko-gusinjski terminalni basen
- Dolina Lima – Gornje Polimlje

U okviru područja 5.5.2 prepoznat je tip predjela:

- Krševito-krečnjački tereni Visitora sa širom okolinom

U okviru područja 5.5.3 prepoznati su tipovi prdejela:

- Paleozojski masiv Prokletija.

Slika: Analiza predjela

Analiza strukture predjela

Analiza strukture predjela izvršena je sa četiri aspekta:

- Vrijednost predjela sa stanovišta zaštite prirode
- Vrijednost sa stanovišta rekreacije i turizma
- Kulturno istorijski vrijedni djelovi predjela
- Korišćenja predjela.

Tip Plavsko-gusinjski terminalni basen

- *Vrijednost predjela sa stanovišta zaštite prirode*
 - **IBA stanište** Plavsko jezero sa plavnim livadama
 - **Dinarski Luk** (Zeleni pojas u Crnoj Gori)
 - **Prijedlog za zaštitu:** Plavsko jezero.
 - Plavsko jezero je najveće ledničko jezero u Crnoj Gori. Jedno je od rijetkih planinskih jezera koje ima autohtonu ihtiofaunu. Značaj Plavskog jezera za migratorne vodene ptice nije samo lokalnog karaktera jer jezero leži na opštem pravcu seobe ptica sa sjevernih djelova evropskog kontinenta. Značajno je stanište rijetkih i zaštićenih biljnih vrsta (*Ranunculus lingua* L., *Senecio paludosus*).
- *Vrijednost sa stanovišta rekreacije i turizma*
 - **Plavsko jezero:** zdravstveni turizam, sportsko-rekreativni turizam (sportovi na vodi, ribolov, jahanje), naučno-obrazovni turizam i td. Plavsko jezero je primarni turistički motiv opštine Plav. Da bi se razvio i unapredio turizam oko Plavskog jezera, neophodno je sačuvati predione karakteristike, panoramske vizure i ekosistem (staništa flotantne, submerzne i higrofilne vegetacije), sa pažljivim uvođenjem novih elemenata u predio radi održivog korišćenja.
 - **Urbano naselje Plav:** kulturni turizam, kongresni (MICE) turizam, sportsko-rekreativni, tranzitni, stacionarni turizam. Povoljan geografski položaj u odnosu na turističke motive, karakteristična arhitektura i urbana matrica starog gradskog jezgra pruža mogućnost razvoja turizma. Preporuka je uvođenje panoramskih žičara iz neposredne blizine Plava, kako bi veliki dio motiva bio dostupan svim ciljnim grupama turista. Osim smještajnih kapaciteta osnovne namjene, moguće je organizovati turističke punktove, objekte sa parking prostorom, mjenjačnicama, turističko-informativnim centrom, restoranima, kafeterijama, suvenirnicama itd.
 - **Skić:** izletnički turizam, sportsko-rekreativni turizam. U dolinskom predjelu dominantnu tačku u zaleđu Plava predstavlja planina Veliki Skić sa specifičnim reljefom i istaknutom vegetacijom. Fragmenti četinarske šume na samom vrhu izrazito su kontrastni u odnosu na okolne elemente predjela koji se vizuelno mogu sagledati kao što je pojas lišćarske vegetacije koji pokriva čitav planinski omotač. Ovaj prostor omogućuje izvanredne vizure prema Plavu i Plavskom jezeru.
 - **Rijeka Lim (izvorište):** ribolovni turizam, rekreacija, sportovi na vodi. Izrazito čista voda pogodna za aktivnosti na vodi. Aktiviranje i očuvanje kupališta.
 - **Seoska naselja:** seoski, eko turizam. U ovom predjelu razvio se veliki broj sela pogodnih za razvoj ruralnog - eko turizma. Za seoski turizam adekvatne su prigradske zone, u okruženje urbanog tkiva grada, nastale kao novoizgrađeni kompleksi u ruralnim prostorima, kao i autohtona sela u kojima se stanovništvo još uvek bavi poljoprivredom (Vojno selo). U ovim sredinama moguće je razviti autentičan ruralni turistički proizvod sa naglaskom na gastro ponudu.

▪ *Kulturno istorijski vrijedni djelovi predjela*

Kulturna dobra **I kategorije:**

- Kula Redžepagića u Plavu.

Kulturna dobra **III kategorije:**

- Careva džamija u Plavu.

Pored navedenih kulturnih dobra, postoji više ambijentalno, kulturno i istorijski značajnih objekata i urbanih struktura, arheoloških lokaliteta, veliki broj mlinova i sl. Karakteristične su stare kuće i kule. Stare kuće su kvadratne osnove, na dva nivoa - donji nivo, izgrađen od kamena, namijenjen je prvobitno za smještaj stoke, dok je gornji dio od drveta i namijenjen za stanovanje. Krov je strm, na četiri vode, pod uglom od 45°, pokriven šindrom. Drugi tip su kamene kule koje predstavljaju razvijeni tip planinske kuće stočara, prilagođene odbrani.

Istorijsko jezgro naselja, sa radialnim rasporedom, još uvijek se može definisati u predjelu, ali se u daljoj disperziji gubi zbog širenja naselja duž puteva. Staro naselje Plav, bilo je formirano visoko iznad plavne zone i obale jezera, ali je sve više izražena negativna tendencija gradnje objekata u priobalnom dijelu što narušava nekadašnju fizionomiju naselja. Tradicionalni način gradnje iščezava i postoji samo u vidu očuvanih starih objekata. Migracije stanovništva doprinose primjeni stilova gradnje introdukovanih iz drugih kultura. Karakteristična je izgradnju kuća u ruralnim sredinama gdje su kuće građene na donjoj šumskoj granici, na višim kotama, na ocjeditom zemljištu, pri čemu se čuvalo poljoprivredno zemljište. Stambeni objekat je sa okućnicom većeg obima koja može obuhvatati voćnjak, povrtnjak, tradicionalni kućni vrt neposredno uz objekat. Poljoprivredno zemljište je najčešće geometrijsko, izdvojeno ogradama ili šumskim živicama.

▪ *Korišćenje predjela*

- **Poljoprivredno zemljište:** najkvalitentnije i najpristupačnije zemljište (oranice, ratastvo, voćarstvo).
- **Vode i vodni potencijal:** rijeke i izvori veće i manje izdašnosti, predstavljaju značajni ekonomski potencijal.
- **Turizam:** razvoj turizma i turističke ponude u okviru ovog predjela omogućuje sveobuhvatno korišćenje prirodnih resursa i stvorenih uslova.
- **Naselja:** pristupačnost i najplodnije zemljište utiče na razvoj i širenje naselja u riječnim dolinama, pa je i najveća koncentracija naselja u okviru opštine u ovom predjelu.

SWOT analiza: Plavsko-gusinjski terminalni basen

- Izgrađeni predio.
- Antropogeni uticaj: Značajan (gradska tradicionalna naselja, varošice, sela, infrastruktura, poljoprivredne površine, nekontrolisana sječa šume u slivu Ljuče).
- Klima: Umjereno topla i vlažna klima s toplim ljetom.
- Biološke karakteristike: IBA stanište Plavsko jezero sa plavnim livadama.
- Snaga: Duboka aluvijalna, aluvijano-deluvijalna i močvarna zemljišta imaju veliki značaj i kapacitet plodnog ravničarskog zemljišta.
- Slabost: Visok nivo podzemnih voda. Postojanje rječnih i izvorskih bujičnih tokova (Ljuča, Lim). Rijeka Ljuča svojim nanosima formira deltu u Plavskom jezeru težeći spajanju sa Limom što otežava izmjenu vode u samom jezeru. Neracionalno gazdovanje i nedovoljna zaštita su doveli do naglog opadanja ribljih populacija.
Neiskorišćenost i neadekvatno korišćenje poljoprivrednih površina, usitnjavanje, zauzimanje poljoprivrednog zemljišta.

Nepostojanje javnih urbanih sportsko-rekreativnih površina i parkovskih površina u gradskom jezgru.

- **Mogućnost:** Primjenom hidromeliorativnih mjera veliki dio plavnih (mezofilnih) livada se može koristiti kao poljoprivredno zemljište. Regulisanjem vodotokova i primjenom mjera melioracije, radi dreniranja i evakuacije unutrašnjih voda, obezbjedila bi se zaštita Plavskog jezera i unapredila proizvodna vrijednost poljoprivrednog zemljišta (Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera, Institut za vodoprivredu Jaroslav Čarni, Beograd – 2018. god.).

Potencijal za razvoj organske poljoprivrede.

Izgradnjom kanalizacije i prečišćivača otpadnih voda spriječilo bi se zagađivanje jezera.

Turizam bazirati na izgradnji smještajnih kapaciteta koji će zadovoljiti razvojne potrebe sektora.

Zbog veoma vrijednih biogeografskih odlika dio Plavsko - gusinjskog basena - akvatorijum Plavskog jezera i dolina rijeke Ljuče, od Gusinja do jezera, mnogim Studijskim analizama su predloženi za zaštitu (međuopštinska saradnja). Očuvati vizurne tačke sa drvenih ponti Plavskog jezera kao poseban turistički doživljaj.

- **Prijetnje:** Nestajanje Plavskog jezera prouzrokovano različitim prirodnim i antropogenim procesima (eutifikacija, sedimentacija, zamuljivanje, invazija barske vegetacije).

Gubljenje identiteta naselja izgradnjom objekata neusklađenih sa predionim karakteristikama i graditeljskim nasljeđem.

Nekontrolisano ispuštanje otpadnih voda u Plavsko jezero.

Širenje urbanog tkiva na sjevernoj obali Plavskog jezera.

Nelegalna odlagališta smeća.

Prenamjena poljoprivrednog u građevinsko zemljište.

Tip Dolina Lima - Gornje Polimlje

- *Vrijednost predjela sa stanovišta zaštite prirode*

- **IPA stanište** Dolina rijeke Lim

- **Emerald područje** Dolina Lima

- **Dinarski Luk** (Zeleni pojas u Crnoj Gori): Veliki dio ovog predjela nalazi se u zahvatu ovog pojasa.

- *Vrijednost sa stanovišta rekreacije i turizma*

- **Murino:** stacionarni turizam, tranzitni turizam, sport i rekreacija. Semiurbano naselje na raskrsnici puteva može da predstavlja centar razvoja turizma koji gravitira prema Visitoru i Čakoru. Takođe, može da bude turistički punkt potencijalnog Zaštićenog područja Visitor.

- **Seoski turizam:** Povoljan geografski i saobraćajni položaj seoskih naselja uz rijeku Lim omogućuju pristupačnost velikom broju posjetilaca. Ovaj vid turizma može da se razvija u novoizgrađenim kompleksima u ruralnim prostorima kao i u postojećim seoskim strukturama u kojima se stanovništvo još uvek bavi poljoprivredom (Mašnica, Gornja Ržanica, Novšiće, Pepiće, Brezojevica i dr.). U ruralnom predjelu moguće je razvijati specifičan ekološki turistički proizvod (EKO Lodge) kao i turistički proizvod sa naglaskom na gastro-ponudu.

- **Rjeka Lim sa pritokama:** ribolovni turizam, sportovi na vodi, rekreacija, izleti. Čista voda pogodna za aktivnosti na vodi. Aktiviranje i očuvanje kupališta na Limu.

- **Kulturno-istorijski spomenici:** vjerski turizam - Manastir Brezojevica iz XIV vijeka, pod zaštitom). Povezati sa posjetom drugim vjerskim objektima u dolini Lima.

- *Kulturno historijski vrijedni djelovi predjela*
- Manastirski kompleks Svete Trojice u selu Brezojevica, zaštićeni spomenik kulture II kategorije. Crkva posvećena Svetoj Trojici nalazi se u podnožju brda Gradac, kod ušća Komarače u Lim, na lijevoj obali Lima. Manastirska crkva je sanirana, a ostaci živopisa su 80-ih godina XX vijeka konzervirani. U blizini crkve je još jedna, nevelika, kamena građevina, zgrada prve svjetovne škole u ovim krajevima.
- Zgrada bivše osnovne škole u Brezojevici - zaštićeni spomenik kulture III kategorije.
- U ovom predionom tipu postoje arheološki lokaliteti koje treba ispitati (humke u Brezojevici), karakteristične vodenice i mlinovi.
- Kameni most na Limu u Murini iz 1912. godine, srušen tokom bombardovanja 1999., predstavljao je pečat inženjerske arhitekture/mostogradnje iz tog perioda kao i znak prepoznavanja ovog mjesta.

- *Korišćenje predjela*
- **Poljoprivredno zemljište:** najkvalitentnije i najpristupačnije zemljište (oranice, ratarstvo, voćarstvo).
- **Vodni potencijal:** Rijeka Lim sa pritokama je najveći vodotok i vodni potencijal opštine Plav.
- **Turizam:** povoljna orografija predjela (dolinski predio), pristupačnost i blizina prirodnih dobara - mogućnost za razvoj turizma.

SWOT analiza: Dolina Lima – Gornje Polimlje

- Predio dolina planinskih rijeka.
- Antropogeni uticaj: Značajan (naselja, sela, saobraćajnice, poljoprivredno zemljište, eksploatacija šljunka u slivu Lima i dr.).
- Klima: Umjereno topla i vlažna klima s toplim ljetom.
- Biološke karakteristike: IPA stanište.
- Snaga: Vrijedan poljoprivredni potencijal opštine.
- Slabost: Neiskorišćenost i nedekvatno korišćenje poljoprivrednih površina, usitnjavanje, zauzimanje poljoprivrednog zemljišta. Visok nivo podzemnih voda u široj okolini Plavskog jezera. Neregulisano rječno korito, eksploatacija šljunka, regresivna erozija, osjetljivi vodni i priobani ekosistem. Loša opremljenost komunalnom infrastrukturom, nepostojanje kanalizacione mreže, zagađenje vodenih tokova, bespravna sječa, krčenje nizijskih šuma.
- Mogućnost: Razvoj organske poljoprivrede, seoski turizam, lovni i ribolovni turizam. Regulisanjem rijeke Lim i primjenom mjera melioracije unapredila bi se proizvodna vrijednost poljoprivrednog zemljišta (Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera, Institut za vodoprivredu Jaroslav Čarni, Beograd – 2018.god.).
Veliki hidropotencijal rijeke Lim i njenih pritoka.
Izgradnjom kanalizacije i prečišćivača otpadnih voda sprečilo bi se zagađivanja vodotokova.
- Prijetnje: Gubljenja identiteta naselja izgradnjom objekata neusklađenih sa predionim karakteristikama i graditeljskim nasljeđem.
- karakteristikama i graditeljskim nasljeđem.
Bespravna sječa šuma, pojačana erozija, neproduktivna poljoprivredna proizvodnja. Zagađenje rijeke Lim i njenih pritoka, nekontrolisana eksploatacija šljunka, bujični nanosi.

Tip Krševito-krečnjački tereni Visitora sa širom okolinom

- *Vrijednost predjela sa stanovišta zaštite prirode*
 - **IPA stanište** Visitor
 - **IBA stanište** Visitor
 - **EMERALD područje** Visitor sa Zeletinom
 - **Dinarski Luk** (Zeleni pojas u Crnoj Gori): Zeleni pojas treba da povezuje nacionalne parkove, parkove prirode, rezervate biosfere i prekogranična područja, kao i nezaštićena područja duž i preko granica, i da pruža podršku razvojnim inicijativama zasnovanim na zaštiti prirode.
 - **Prijedlog za zaštitu:** Visitor sa Zeletinom kao Park prirode. Predloženo područje zaštite je površine oko 4.204 ha, od kote 1500 mnm, odnosno širi pojas Visitorskog jezera. Na ovaj način bi se kroz projekat formiranja Zelenog pojasa, kao dijela Dinarskog luka, realizovalo funkcionisanje ovog značajnog bio-geografskog koridora na teritoriji Crne Gore. Prijedlog je da Zeletin (Opština Andrijevica) sa Visitorom predstavlja jednu cjelinu. Vrijednosti ovog predjela sa stanovišta ekologije date su u Studiji prirodnih uslova i predjela rađenoj za PUP Opštine Plav (Planet Cluster i "MontenegroProjekt" doo Podgorica, 2012.).

- *Vrijednost sa stanovišta rekreacije i turizma*
 - **Visitorsko jezero sa širom okolinom:** edukativni turizam, programi otkrivanja prirode, planinarenje, cross - country, speleološki turizam, alpinizam, ekstremni sportovi, avanturistički turizam - survival programi, adrenalinski parkovi, biciklizam - mountain biking, škole zdravog života, lovni turizam. Oblast sa izuzetno složenim geomorfološkim oblicima krševito-kraškog karaktera, koji podižu atraktivnost ovog predjela, karakteriše se brojnim točilima i siparima, kao i strmim kamenitim stranama, gdje se u centralnom dijelu javljaju eruptivni izdanci iz srednjeg trijasa koji dopiru do 2000 m nadmorske visine. Predio oko Visitorskog jezera, kao i šira okolina, predstavlja svojevrsan spoj jezerskih, šumskih i pašnjačkih ekosistema kojma posebnu vrijednost daju rijetke i endemične vrste. Karakteristične su atraktivne vizure prema plavsko-gusinjskom basenu. Pristupačnost i blizina naselja predstavlja prednost ovog motiva. Dostupnost može biti omogućena i uvođenjem žičara čime bi se obezbijedilo cijelogodišnje korišćenje prostora u višenamjenske svrhe.
 - **Seoska naselja:** seoski turizam i katuni (etno sela, eko katuni). U podnožju Visitora razvio se manji broj sela koja gravitiraju uglavnom dolinskom predjelu i plavsko-gusinjskom basenu. Sela su se prvobitno razvila na donjoj šumskoj granici, ostavljajući podnožje za poljoprivredu (selo Brezojevica). Karakteristika ovog predjela su katuni koji imaju značajan potencijal za razvoj turizma. U ovim sredinama moguće je razvijati specifičan ruralni turistički proizvod (EKO Lodges).

- *Kulturno istorijski vrijedni djelovi predjela*

U ovom predionom tipu nema zaštićenih spomenika kulture, ali ni karakterističnih ambijentalnih cjelina. Postoji izvjesan broj karakterističnih mlinova i vodenica. Interesantan je kameni most na Bijelom potoku iznad Brezojevice. Od arheoloških lokaliteta prepoznata je Nizamska kula koja još nije ispitana.

- *Korišćenje predjela*
 - **Šume i šumski plodovi:** osnov prirodnog i ekonomskog bogastva ovog predjela.

- **Turizam:** Zbog izuzetnih biogeografskih odlika Visitor predstavlja turistički potencijal na kojem se mogu planirati različiti oblici planinskog turizma sa akcentom na očuvanje i zaštitu prirode.
- **Poljoprivredno zemljište:** značajne pašnjačke površine za razvoj stočarstava.

SWOT analiza: Krševito-krečnjački tereni planine Visitor, sa širom okolinom

- Alpski i subalpski pejzaž.
- Antropogeni uticaj: Neznatano do znatno izmijenjena sredina (katuni, tradicionalna sela, saobraćanice, bespravna sječa šuma i uništavanje šumskih plodova).
- Biološke karakteristike: EMERALD područje, IPA stanište.
- Klima: Umjereno hladna i vlažna klima s toplim ljetom, na visinama od 1000 mnv, i vlažna borealna klima sa svježim ljetom, na visinama preko 1500 mnv.
- Snaga: Vrijedan biogeografski predio. Veliki dio ove predione cjeline je pod ekonomskim šumama i pašnjacima.
- Slabost: Osjetljivi ekosistemi, loša do nepostojeća opremljenost saobraćajnom i komunalnom infrastrukturom, bespravna sječa, krčenje šuma, uništavanje šumskih plodova, intezivna erozija.
- Mogućnost: Proglašavanje ove predione cijele Parkom prirode (međupštinska saradnja). Tim bi se ostvarile preuzete nacionalne, regionalne i međunarodne obaveze oko formiranja Dinarskog luka i Sjevernog zelenog pojasa Crne Gore. U granice ovog vrijednog biogeografskog predjela uvrstiti i pojedina sela radi očuvanja kulturnog nasljeđa. Planirati razvoj planinskog turizma (planinarenje, pješčenje, alpinizam, „Active & Extreme“, biciklizam - mountain biking, lovni turizam, i td). Forsirati i obnavljati šumske površine, forsirati razvoj voćarstva i stočarstava i organsku poljoprivredu.
- Prijetnje: Gubljenja identiteta naselja izgradnjom objekata neusklađenih sa predionim karakteristika i graditeljskim nasljeđem. Bespravna sječa šuma, pojačana erozija, neproduktivna poljoprivredna proizvodnja.

Tip Paleozojski masiv Prokletija

- *Vrijednost predjela sa stanovišta zaštite prirode*
 - **Zaštićeno područje** NP "Prokletije"
 - **IBA stanište** Prokletije
 - **EMERALD područje** Plavsko - Gusinjske Prokletije sa Bogićevićom
 - **Dinarski Luk** (Zeleni pojas u Crnoj Gori): Zeleni pojas treba da povezuje nacionalne parkove, parkove prirode, rezervate biosfere i prekogranična područja, kao i nezaštićena područja duž i preko granica, i da pruža podršku razvojnim inicijativama zasnovanim na zaštiti prirode.
 - **Prijedlog za zaštitu:** Šume molike (*Pinus peuce*), endemo-reliktno vrste bora, na Starcu.
- *Vrijednost sa stanovišta rekreacije i turizma*
 - **NP "Prokletije":** naučni turizam, programi otkrivanja prirode, planinarenje, cros-country, speleološki turizam, alpinizam, ekstremni sportovi, avanturistički turizam-survival programi, adrenalinski parkovi, biciklizam - mountain biking, škole zdravog života.
 - **Kofiljača, Bogićevica, Čakor, Starac, Mokra gora - Vaganica:** planinski turizam, zimski - skijaški turizam, lovni turizam, paraglajding, džip safari, biciklizam - mountain biking, sportski kampovi, panoramsko razgledanje. Na osnovu svojih prirodnih osobenosti i atraktivnosti, navedena područja mogu predstavljati turističke motive koji omogućuju razvoj turističke ponude i novih centara. Blizina naselja predstavlja prednost ovih motiva čija dostupnost može biti omogućena i uvođenjem žičara (panoramske žičare), čime bi se

omogućilo cijelogodišnje korišćenje prostora u višenamjenske svrhe. Žičare omogućuju razvoj privrednih i drugih grana u dolinama, gdje su uslovi gradnje turističkih i drugih objekata ugodniji, dok je uticaj na okolinu manji.

- **Kofiljača:** U morfologiji ovog prostora dominiraju planinski vrhovi koji, naspram kotlinskog udubljenja, doprinose njegovoj izraženoj reljefnoj energiji i ukupnoj predionoj raznolikosti i atraktivnosti.
- **Bogićevica:** Smještena je u krajnjem jugoistočnom dijelu ovog područja i ima obilježja alpske strukture sa cirkovima, valovima i visokim planinskim vrhovima.
- **Čakor, Starac, Mokra gora - Vaganica:** Smješteni su u sjeveroistočnom valovskom proširenju Babinog polja koji je sa lijeve strane obrastao gustim šumama. Izražene su kontinualne planinske padine sa značajnom denivelacijom i pretežnom ekspozicijom jugozapad, zapad i sjeverozapad. Sa visokih vrhova se pruža izvanredan pogled na okolne "alpske" pejzaže.
- **Završ:** sportsko-rekreativni turizam, rehabilitacioni centar - planinski wellness program na bazi fizičke i psihičke relaksacije i duhovne ravnoteže. Predstavlja zaglečeno uzvišenje (terasu) i vizuelno izraženu strukturu u neposrednoj blizini Plava, čija je najviša kota 1123 mnm. Karakteristične je terasaste forme reljefa. Očuvane predione odlike, sa širokim vizurama prema jezeru, omogućuje miran odmor u prirodi.
- **Seoska naselja:** seoski turizam, etno-turizam i katuni (etno sela, eko katuni). Za seoski turizam adekvatne su prigradske zone, u okruženje urbanog tkiva grada, nastale kao novoizgrađeni kompleksi u ruralnim prostorima, ili su to autohtona sela u kojima se stanovništvo još uvek bavi poljoprivredom (Bogajići, Đurička Rijeka, Hoti, Komarača, Desni Meteh, Velika). Katuni su grupacije privremenih stočarskih stanova, koji se, uglavnom, koriste tokom ljeta. Ova naselja, s obzirom na karakter i način izgradnje (kolibe), uz korisnost (poljoprivredne aktivnosti - pašarenje) imaju i etnografsku vrijednost i predstavljaju značajan potencijal za razvoj turizma. U ovim sredinama moguće je kreirati specifičan ruralni turistički proizvod - etno sela, eko katuni, EKO Lodges.

▪ *Kulturno istorijski vrijedni djelovi predjela*

U ovom predionom tipu nema zaštićenih spomenika kulture, ali ni karakterističnih ambijentalnih cjelina. Područje je oduvijek bilo naseljeno, ali još nije sistematski arheološki istraženo. Mnogi lokaliteti, iako prepoznati, još nisu ispitani. Za cijelo područje plavske opštine karakteristični su mlinovi i vodenice koji se, najčešće, nalaze na riječnom toku (Komaračka rijeka, Velička rijeka). Studijom zaštite kulturnih dobara, rađene za potrebe izrade PUP Opštine Plav (Montenegro projekt, 2012. god. Podgorica), predlaže se valorizacija i mjere zaštite za Crkvu Svetog mučenika Kirila i Julite u selu Velika pod Čakorom (podignuta 1926. god., sanirana početkom ovog vijeka).

▪ *Korišćenje predjela*

- **Šume i šumski plodovi:** osnov prirodnog i ekonomskog bogastva ovog predjela.
- **Vodni potencijal:** Prokletije obezbjeđuju vodu najuzvodnijem dijelu sliva Lima. Površina desnog dijela sliva Lima znatno je razvijenija od lijeve. Najznačajniji riječni tokovi su: Đurička rijeka sa pritokama Jasenicom i Hotskom rijekom, Komaračka rijeka sa Babinopoljskom rijekom, Velička rijeka, Rženička rijeka.
- **Turizam:** Zbog izuzetnih biogeografskih odlika, masiv Prokletija predstavlja jedinstven turistički potencijal Crne Gore na kojem se mogu planirati različiti oblici planinskog turizma sa akcentom na očuvanje i zaštitu prirode.
- **Poljoprivredno zemljište:** velike pašnjačke površine za razvoj stočarstva, a na nižim kotama do oko 1000 mnm razvoj voćarstva.

SWOT analiza: Paleozojski masiv Prokletija

- Alpski i subalpski predio.
- Antropogeni uticaj: Neznatano do znatno izmijenjena sredina (katuni, sela, saobraćajnice).
- Klima: Umjereno hladna i vlažan klima s toplim ljetom, na visinama od 1000 mnv, i vlažna borealna klima sa svježim ljetom, na visinama preko 1500 mnv.
- Biološke karakteristike: EMERALD područje Plavsko - Gusinjske Prokletije sa Bogičevićom, IBA stanište Prokletije.
- Snaga: Vrijedan biogeografski predio, jedan dio teritorije je u okviru NP "Prokletije". Najveći dio ove predione cjeline je pod ekonomskim šumama i pašnjacima. Značajan je hidropotencijal planinskih rijeka.
- Slabost: Osjetljivi ekosistemi, šire zone Parka kao i cijelog predjela, loša opremljenost saobraćajnom i komunalnom infrastrukturom, bespravna sječa i krčenje šuma, intenzivna erozija.
- Mogućnost: Izgradnja turističkih centara, van zone NP. Planirati razvoj planinskog turizma (zimski - ski centri, alpinizam, „Active & Extreme“, planinarenje - pješaćenje, biciklizam - mountain biking, lovni i seoskog turizma). Forsirati i obnavljati šumske površine, forsirati razvoj voćarstva, stočarstva i organske poljoprivrede.
- Prijetnje: Nelegalna gradnja i neplanska gradnja velikih kapaciteta, gradnja neadekvatna predionim karakteristikama i graditeljskom nasljeđu. Bespravna sječa šuma, pojačana erozija, neproduktivna poljoprivredna proizvodnja.

2.14. Stanje kvaliteta životne sredine

Stanje kvaliteta životne sredine zavisi prije svega od antropogenih uticaja koji svojim djelovanjem mijenjaju kvalitet komponenti životne sredine: vazduh, zemljište, vodu, biljni i životinjski svijet. Sva antropogena djelovanja ogledaju se kroz uticaje na vazduh, vodu, zemljište, stvaranje buke i td.

Napomena: Obradivači ovog dokumenta nijesu uspjeli da pribave informacije o stanju pojedinih segmenata životne sredine ovog planskog dokumenta, jer podaci ne postoje. Iz tog razloga korišćeni su podaci za šire okruženje na području Bijelog Polja, odnosno sa najbližih lokaliteta na kojima su vršena mjerenja. Za predmetni lokalitet, za koji se radi Plan, korišćeni su parametri iz Elaborata "Informacija o stanju životne sredine 2018" (maj, 2019.). Za one parametre čija su mjerenja uzeta na velikoj udaljenosti od zahvata plana i čiji parametri ne mogu biti iskorišćeni kao reprezentativni, korišćeni su opšti zaključci.

2.14.1. Vazduh

U skladu sa Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha (Sl. list CG, br. 044/10, 013/11, 064/18 od 04.10.2018), teritorija Crne Gore podijeljena je tri zone koje su određene preliminarnom procjenom kvaliteta vazduha u odnosu na granice ocjenjivanja zagađujućih materija, na osnovu dostupnih podataka o koncentracijama zagađujućih materija i modeliranjem postojećih podataka. Granice zona kvaliteta vazduha podudaraju se sa spoljnim administrativnim granicama opština koje se nalaze u sastavu tih zona.

Tabela: Zone kvaliteta vazduha

Zona kvaliteta vazduha	Opštine u sastavu zone
Sjeverna zona kvaliteta vazduha	Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Petnjica, Plav , Plužine, Rožaje, Šavnik i Žabljak
Centralna zona kvaliteta vazduha	Podgorica, Nikšić, Danilovgrad i Cetinje
Južna zona kvaliteta vazduha	Bar, Budva, Kotor, Tivat, Ulcinj i Herceg Novi

Na kvalitet vazduha najviše utiču emisije koje su rezultat sagorijevanja goriva u velikim i malim ložištima i u motorima sa unutrašnjim sagorijevanjem, emisije iz industrije, kao i nepovoljni meteorološki uslovi i veoma česta pojava stabilne atmosfere, temperaturnih inverzija uz visoki atmosferski pritisak.

Sjeverna zona kvaliteta vazduha: Tokom 2018. godine mjerenja su vršena na urbanoj i sub-urbanoj lokaciji na teritoriji opštine Pljevlja: Gagovića imanje i Gradina. Na osnovu dobijenih rezultata konstatovano je da je vazduh u urbanim oblastima Sjeverne zone veoma opterećen suspendovanim česticama PM10 i PM2,5, i da su prekoračene sve propisane granične vrijednosti. Srednja godišnja koncentracija benzo(a)pirena je višestruko veća od propisane ciljane vrijednosti.

Završetkom projekta "Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori", u sjevernoj zoni će biti uspostavljeno mjerno mjesto u Bijelom Polju, tzv. UB stanica. Da bi se objektivnije izvršila ocjena kvaliteta vazduha Sjeverne zone, neophodno je bilo uspostaviti

mjerno mjesto koje karakteristikama zadovoljava kriterijume šireg područja zone koju reprezentuje (Bijelo Polje). Prva mjerenja na novoj lokaciji počće krajem jula 2019. godine.

2.14.2. Klimatske promjene

Nacionalni inventar gasova sa efekom staklene bašte (GHG - Green House Gases) obuhvata proračun emisije sljedećih direktnih GHG: ugljenik(IV)oksid(CO₂), metan (CH₄), azot(I)oksid (N₂O), sintetičke gasove (fluorisana ugljenikova jedinjenja - HFC, PFC i sumpor(VI)fluorid - SF₆).

Izvori i ponori emisija direktnih GHG podijeljeni su u šest glavnih sektora:

1. Energetika
2. Industrijski procesi
3. Upotreba rastvarača
4. Poljoprivreda, promjena korišćenja zemljišta i šumarstvo i
5. Otpad.

Energetski sektor usled sagorijevanja goriva ima najveći udio u ukupnim emisijama CO₂. Industrijski procesi i proizvodnja manjim dijelom utiču na ukupne emisije CO₂, dok ostali sektori gotovo da nemaju doprinos.

Crna Gora je 23. oktobra 2006. godine, putem sukcesije, postala strana potpisnica Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača i Montrealskog protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, kao i četiri amandmana Montrealskog protokola. Kao nova država članica Montrealskog protokola, Crna Gora je klasifikovana kao zemlja člana 5 Montrealskog protokola (zemlja u razvoju i zemlja sa niskom potrošnjom supstanci koje oštećuju ozonski omotač). CFC supstance oštećuju ozonski omotač. Crna Gora je zabranila potrošnju, odnosno uvoz CFC supstanci od 1. januara 2010. godine.

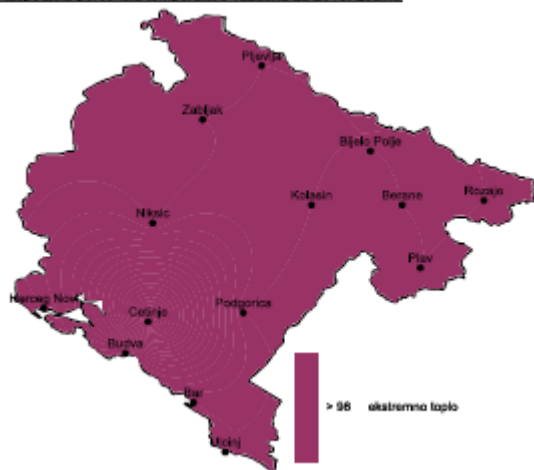
Kao zemlja kandidat za pristupanje EU, Crna Gora će rokove za eliminaciju revidirati u skladu sa dinamikom procesa pristupanja EU za koju su ovi rokovi strožiji.

Analiza temperature vazduha i količine padavina za 2018. godinu

Na području Crne Gore, 2018. godina je bila godina sa temperaturama iznad klimatske normale. Prema raspodjeli percentila, temperatura vazduha se kretala u kategoriji ekstremno toplo, dok se količina padavina kretala u kategorijama normalno, kišno i vrlo kišno.

Na skali najvećih vrijednosti, 2018. godina je bila najtoplija u većini gradova u Crnoj Gori, a druga po redu na Žablaku, u Bijelom Polju i Beranama, dok je količina padavina u Bijelom Polju iznosila 822 lit/m².

Raspodjela percentila temperature vazduha za 2018. godinu

Raspodjela percentila količine padavina za 2018. godinu

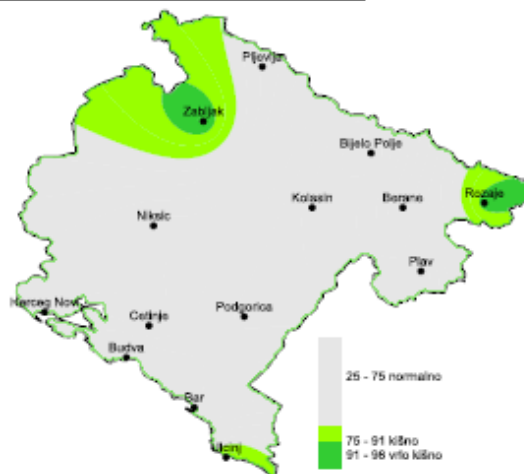

Tabela: Srednje temperature vazduha kao i dosadašnje najviše vrijednosti i godina kada su registrovane:

Opština	Srednja temperatura vazduha 2018. godina	Dosadašnji maksimum
Podgorica	17,9	17,7 (2015.)
Nikšić	12,9	12,5 (2015.)
Bar	18,7	17,8 (2016.)
Pljevlja	11,4	11,1 (2014.)
H.Novi	18,1	17,6 (2011.)
Ulcinj	17,6	17,1 (1999.)
Kolašin	10,4	10,3 (2014.)
Žabljak	7,3	7,6 (2014.)
Budva	19,0	18,5 (2015.)
Cetinje	12,5	12,5 (1951.)
B.Polje	12,7	12,9 (2014.)
Rožaje	10,3	10,2 (2014.)
Berane	11,8	12,2 (2014.)
Plav	10,8	10,8 (2014.)

2.14.3. Vode

Vodni potencijali čine jedan od osnovnih razvojnih potencijala Crne Gore. Po vodnim bogatstvima u odnosu na njenu površinu Crna Gora spada, u vodom najbogatija područja na svijetu.

Osnovni cilj ove Direktive odnosi se na dovođenje svih prirodnih voda u "dobro stanje", tj. obezbjeđivanje dobrog hidrološkog, hemijskog i ekološkog statusa voda. Usvajanjem Direktive o vodama (Water Framework Directive 2000/60/EC-WFD), Evropska unija je u potpunosti obnovila svoju politiku u domenu voda. Namjena Direktive je da uspostavi okvire za zaštitu površinskih voda, ušća rijeka u more, morskih obalskih i podzemnih voda radi:

- spriječavanja dalje degradacije, zaštite i unaprijeđenja statusa akvatičnih ekosistema;
- promovisanja održivog korišćenja voda koje se bazira na dugoročnoj politici zaštite raspoloživih vodnih resursa;
- progresivnog smanjenja zagađenja površinskih i podzemnih voda;
- smanjenja efekata poplava i suša, itd.

Najveći izvori zagađenja površinskih i podzemnih voda su komunalne otpadne vode, koje se najčešće u neprečišćenom obliku ispuštaju u recipijent, na koncentrisan ili difuzan način. Uočljiv je trend rasta uticaja industrije, prije svega prehrambene, kao i malih i srednjih preduzeća. Sve veći uticaj saobraćajne infrastrukture i distribucije goriva na kvalitet površinskih voda.

Međutim, katastar izvora zagađivača, kao osnovni instrument u politici donošenja mjera i planova sprečavanja i/ili smanjenja emisije zagađenja ne postoji. Naime, Zakon o životnoj sredini (Sl. list CG br.52/16) predviđa da su *jedinice lokalne samouprave dužne da vode katastre izvora zagađivača na svojoj teritoriji.*

Stalna kontrola kvaliteta površinskih voda u Crnoj Gori obavlja se radi procjene kvaliteta vode vodotoka, praćenja trenda zagađenja i očuvanja kvaliteta vodnih resursa. Prema namjeni vode se dijele na:

A. Vode koje se mogu koristiti za piće i prehrambenu industriju na osnovu graničnih vrijednosti 50 parametara i razvrstavaju se u četiri klase, i to:

- Klasa A – vode koje se u prirodnom stanju, uz eventualnu dezinfekciju, mogu koristiti za piće;
- Klasa A1 – vode koje se poslije jednostavnog fizičkog postupka prerade I dezinfekcije mogu koristiti za piće;
- Klasa A2 – vode koje se mogu koristiti za piće nakon odgovarajućeg kondicioniranja (koagulacija, filtracija i dezinfekcija);
- Klasa A3 – vode koje se mogu koristiti za piće nakon tretmana koji zahtijeva intenzivnu fizičku, hemijsku i biološku obradu s produženom dezinfekcijom I hlorinacijom, odnosno koagulacijom, flokulacijom, dekantacijom, filtracijom, apsorbcijom na aktivnom uglju i dezinfekcijom ozonom ili hlorom.

B. Vode koje se mogu koristiti za ribarstvo i uzgoj školjki klasifikuju se na osnovu 10 parametara u klase i to:

- Klasu S – vode koje se mogu koristiti za uzgoj plemenitih vrsta ribe (salmonida);
- Klasu Š – vode koje se mogu koristiti za uzgoj školjki;
- Klasu C – vode koje se mogu koristiti za uzgoj manje plemenitih vrsta riba (ciprinida).

C. Vode koje se mogu koristiti za kupanje, a razvrstavaju se u dvije klase i to:

- Klasa K1 – odlične,
- Klasa K2 – zadovoljavajuće.

Ocjena kvaliteta vode za piće

U 2018. godini, ispitivanje vode za piće, iz sistema za vodosnabdijevanje, vršeno je u: Institutu za javno zdravlje u Podgorici, Higijensko-epidemiološkoj (HE) službi Doma zdravlja u Baru i D.O.O. "Vodovod i kanalizacija" u Podgorici.

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) je kvalitet vode za piće svrstala u 12 osnovnih pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva jedne zemlje što potvrđuje njenu značajnu ulogu u zaštiti i unapređenju zdravlja. Voda koja se koristi za piće, pripremanje hrane i održavanje lične i opšte higijene mora zadovoljiti osnovne zdravstvene i higijenske zahtjeve: mora je biti u dovoljnoj količini, ne smije da utiče nepovoljno na zdravlje tj. da sadrži toksične i karcinogene supstance, kao ni patogene mikroorganizme i parazite.

U skladu sa važećim propisima higijenska ispravnosti vode za piće se kontrolišu kroz osnovna i periodična ispitivanja, a prema broju ekvivalent stanovnika. U 2018. godini, na teritoriji Crne Gore ukupno je ispitivano 22 434 uzoraka voda za piće sa gradskih vodovoda i drugih javnih objekata vodosnabdijevanja.

Na osnovu rezultata ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće i sanitarno-higijenskog stanja vodovodnih objekata može se zaključiti sledeće:

Prema rezultatima mikrobioloških ispitivanja 2,65% ispitanih uzoraka hlorisanih voda nije zadovoljilo propisane norme higijenske ispravnosti, najčešće zbog povećanog ukupnog broja bakterija i identifikacije koliformnih bakterija.

Na osnovu rezultata fizičko-hemijskih ispitivanja 4,38% ispitanih uzoraka hlorisanih voda nije odgovaralo važećim propisima. Najčešći uzrok neispravnosti bio je nedovoljna koncentracija, ili potpuno odsustvo, rezidualnog hlora, kao i povećana mutnoća u periodu obilnijih padavina.

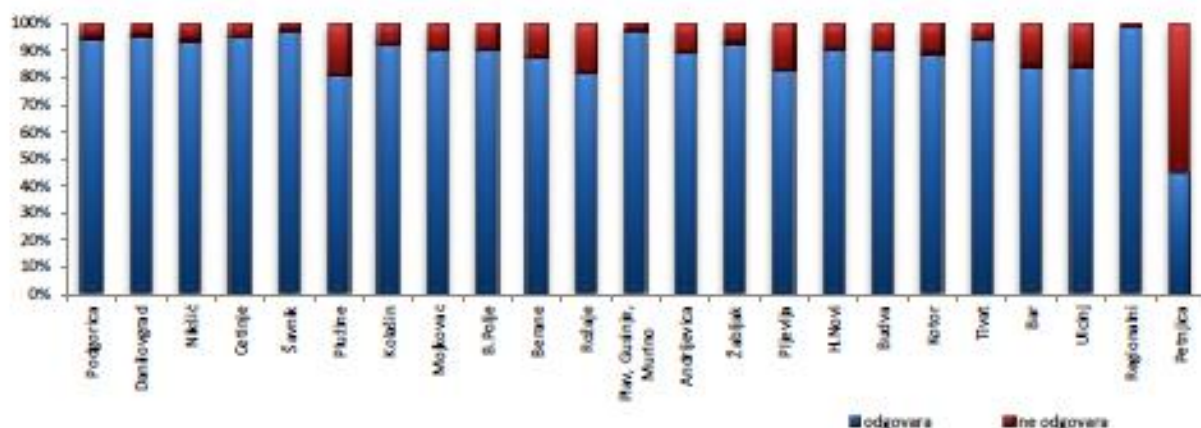
Pregledom sanitarno-higijenskog stanja konstatovano je da nisu uspostavljene sve zakonom propisane zone sanitarne zaštite, jer većina vodozahvata posjeduje samo neposrednu zonu zaštite.

Rezervoari koji postoje na nekoliko gradskih vodovoda nisu na adekvatan način sanitarno zaštićeni.

Razvodna mreža većine gradskih vodovoda je dosta stara i iz tog razloga su česti kvarovi, kao i značajni gubici na mreži što, pored ostalog, predstavlja i epidemiološki rizik.

Dezinfekcija vode se ne sprovodi kontinuirano na svim gradskim vodovodima (posebno oni koji imaju manji broj ekvivalent stanovnika). Sa izuzetkom nekoliko velikih gradskih vodovoda, ne postoji automatsko doziranje i registracija nivoa rezidualnog hlora.

Grafikonom su predstavljeni su rezultati ispitivanja ukupnih uzoraka vode za piće u 2018. godini po opštinama.

Grafikon: Rezultati ispitivanja ukupnih uzoraka vode za piće u 2018. godini

Ocjena kvaliteta površinskih voda

Izvori zagađenja nisu se promijenili u odnosu na raniji period. Kao i prethodnih godina, najveći izvori zagađenja površinskih i podzemnih voda su komunalne otpadne vode, koje se najčešće u neprečišćenom, ili djelimično prečišćenom, obliku ispuštaju u recipijent, na koncentrisan ili difuzan način. Uočljiv je i uticaj poljoprivrednih aktivnosti, industrije (prije svega prehrambene), kao i malih i srednjih preduzeća. Važno je pomenuti i sve veći uticaj saobraćajne infrastrukture i distribucije goriva, kao i građevinskih radova (izgradnja puteva) na kvalitet površinskih voda. Rezultati mjerenja pokazuju veliku osjetljivost vodenih sistema, prije svega u režimu malovodnosti, a i poslije velikih kiša. Stanje kvaliteta voda za sve vodotoke, u 2018. godini, bilo je bolje u odnosu na 2017. godinu, što se može pripisati većem vodostaju i meteorološkim uslovima.

Lim se zorkuje na 6 mjesta i njegove vode uzvodno od Berana treba da pripadaju A1SK1 klasi (Plav i Andrijeвица) i nizvodno od Berana A2CK2 klasi (Skakavac, Zaton, Bijelo Polje i Dobrakovo).

Vode Lima u 2018. godini pokazale su znatno bolji kvalitet u odnosu na prošlu godinu i 77,8% određenih klasa pripalo je zahtijevanom bonitetu, gledajući čitav tok (broj klasa zahtijevanog boniteta u 2017. godini bio je 60,9%). Kako gornji dio vodotoka Lima pripada A1 klasi, pomjeranje ravnoteže „djeluje“ veće i 60% određenih klasa bilo je u zahtijevanoj klasi na profilu Plav, a neki parametri prelaze čak i VK (sadržaji TOC-a i % zasićenja kiseonikom), a u A3 klasi bio je sadržaj fosfata, nitrita i jonski odnos Ca/Mg. Srednji dio toka treba da pripada A2 i većina parametara se nalaze u njoj. 86,6% određenih klasa na oba mjerna mjesta, i na Skakavcu i Zatonu, pripalo je ovom zahtijevanom bonitetu i ova dionica vodotoka pokazala se sa najboljim kvalitetom vode. Donji dio vodotoka Lima, posebno dio ispod Bijelog Polja, pod uticajem je zagađenja koja su evidentirana kroz sadržaj fosfata, nitrita, TOC-a i jonski odnos Ca/Mg, koji su bili VK. Mikrobiološki pokazatelji bili su u A2-K2 klasi na cijelom toku Lima.

Plavsko jezero se uzorkuje na 1 mjestu (kod splava) i voda treba da mu pripada A1SK1 klasi. Temperatura vode u površinskom sloju kretala se 11,2-17,60C. Providnost je bila dobra i kretala se između 3,8-5,5 m (do dna), što ukazuje na malu produkciju biomase. Od određenih klasa 66,6% bilo je u propisanoj klasi. Pomjeranje klasa kvaliteta vode je bilo 30% van svoje klase, a 3,4% u klasi VK (sadržaj fosfata). Parametri koji su izlazili iz svoje klase su: jonski odnos Ca/Mg (A3), temperatura (A2), zasićenje kiseonikom (A2), sadržaj amonijaka, HPK (A2), nitrita (C), TOC-a (A2), sadržaj fenola (A2,C) i deterdženata (A2). Mikrobiološki kvalitet jezera, po broju koli bakterija i fekalnih, bio je u zahtijevanoj A1 klasi.

Ocjena kvaliteta podzemnih voda

Podzemne vode u Crnoj Gori obezbjeđuju oko 92% ukupnih količina voda za snabdijevanje naselja. Generalno, kvalitet podzemnih voda u Crnoj Gori u prirodnim uslovima u najvećem dijelu godine (izuzimajući primorske izdani koje su pod uticajem mora) odgovara prvoj klasi. U kontinentalnom dijelu prirodni kvalitet voda skoro na svim izvoristima podzemnih voda pogoršan je dominantno antropogenim uticajima i rezultat je neadekvatne sanitarne zaštite i neodgovarajuće sanitacije slivnog područja.

Zaključak: Iako se ispuštanje kako komunalnih tako i industrijskih otpadnih voda u prirodne prijemnike vrši gotovo bez ikakvog prečišćavanja (izuzetak su neka industrijska postrojenja i dio komunalnih otpadnih voda u Podgorici, Mojkovcu, Žabljaku, Nikšiću, Šavniku, Budvi, Herceg Novom, Kotoru i Tivtu, a u izgradnji su i postrojenja u Beranama i Vranjini), Crna

Gora raspolaže kvalitetnim i obilnim, podzemnim i površinskim vodama. Dodatni problem predstavlja i nedostatak predtretmana industrijskih otpadnih voda koje se ispuštaju u javne kanalizacione sisteme. Postoji i negativan uticaj poljoprivrednih aktivnosti, industrije (prehrambene prije svega), kao i malih i srednjih preduzeća, ali i uticaj saobraćaja i građevinskih radova (izgradnja puteva).

Najzagađeniji vodotoci, kao i prethodnih godina, bili su: Vezišnica (iznad ušća) i Čehotina (Gradac, ispod Pljevalja i ispod ušća Vezišnice), Morača (ispod uliva voda gradskog kolektora, Vukovci i Grbavci), Ibar (Bać) i Lim (ispod Bijelog Polja). Rezultati mjerenja ukazuju na veliku osjetljivost ovih akvatičnih ekosistema, prije svega u malovodnom režimu, kao i poslije velikih kiša.

Važna stvar za Crnu Goru je i uspostavljanje vodnih tijela, kako kopnenih tako i tranzicionih (bočatnih) i obalnih voda, jer je zahtjev Evropske Agencije za životnu sredinu (EEA) slanje izvještaja po principu definisanih vodnih tijela. Značaj Okvirne direktive o vodama za Crnu Goru je u tome što su zahtjevi za prikupljanje podataka i upravljanje informacijama za izradu efikasnih planova upravljanja slivnim područjem veoma značajni, a zakonodavni okvir i nacionalne ekološke mreže monitoringa moraju biti izuzetno mjerodavne kako bi se ispunili svi zahtjevi pomenute direktive. Katastar izvora zagađivača, kao osnovni instrument u politici donošenja mjera i planova sprečavanja i/ili smanjenja zagađenja, još uvijek ne postoji, tako da je neophodno što hitnije raditi na njegovom uspostavljanju.

2.14.4. Zemljište

Pod zemljištem se podrazumijeva površinski sloj zemljine kore. Korišćenjem zemljišta često dolazi do poremećaja ravnoteže pojedinih sastojaka, što neminovno dovodi do njegovog oštećenja. Zemljište bi trebalo posmatrati kao multifunkcionalni sistem, a ne kao skup fizičkih i hemijskih svojstava. Osim što je izvor hrane, vode, ono je izvor biodiverziteta i životna sredina za ljudska bića. Stoga, jedna od mjera zaštite i očuvanja zemljišta je sprovođenje monitoringa zemljišta, što predstavlja preduslov očuvanja kvalitetnog života, ali i opstanka živog svijeta. U slučaju trajnog isključenja zemljišta, zemljište se više ne može dovesti u prvobitno stanje. Uzroci trajnog isključenja zemljišta su: izgradnja saobraćajnica, stambenih naselja, industrijskih i energetske objekata.

Praćenje potencijalnog zagađenja zemljišta u našoj zemlji otežava nedostatak adekvatnog zakonskog okvira. Na snazi je Zakon o poljoprivrednom zemljištu (Sl. list RCG br. 015/92, 059/92, 027/94, Sl. list CG br. 073/10, 032/11) kojim se uređuje samo poljoprivredno zemljište. Shodno tome, za zemljišta druge namjene (industrijska zemljišta, dječija igrališta, parkovi, stambene zone, itd.) ne postoje odgovarajuće, zakonom propisane, MDK opasnih i štetnih materija.

Ispitivanja uzoraka zemljišta utvrđenih Programom ispitivanja štetnih materija u zemljištu Crne Gore u 2018. Godini nisu obuhvatili lokacije u opštinu Plav. Za ostale opštine koje su obuhvaćene navedenim Programom ispitivanja pokazuju zadovoljavajuće rezultate kad je u pitanju sadržaj opasnih i štetnih materija, toksičnih i kancerogenih materija, kao i dioksina i furana.

Zagađenje zemljišta porijeklom iz atmosfere

Emisije iz industrijskih tehnoloških procesa, usled sagorijevanja fosilnih goriva u industriji, individualnih i lokalnih ložišta, kao i prilikom sagorijevanja različitih organskih materija predstavljaju jedan od najznačajnijih izvora zagađenja.

Zagađenje zemljišta porijeklom iz saobraćaja

Uticaj emisija iz motornih vozila, koji koriste naftu i njene derivate, sagledan je kroz analize 9 uzoraka zemljišta pored frekventnih saobraćajnica u 8 opština (Berane, Kolašin, Nikšić, Pljevlja, Podgorica, Tivat, Ulcinj i Žabljak). Olovo (od neorganskih materija) i policiklični aromatični ugljovodonici (PAH - od organskih materija) predstavljaju tipične indikatore zagađenja koje potiče od izduvnih gasova motornih vozila.

U 2018. godini, analizom uzoraka zemljišta uzorkovanih pored frekventnih saobraćajnica, nije detektovano prekoračenje sadržaja navedenih indikativnih parametara u odnosu na propisane koncentracije.

Zagađenje zemljišta porijeklom od odlagališta otpada

Potencijalno zagađenje zemljišta zbog neselektovanog i nepropisno odloženog industrijskog ili komunalnog otpada sagledano je kroz fizičko-hemijsku analizu zemljišta uzorkovanog:

- u blizini deponija komunalnog otpada na Žabljaku, Bijelom Polju i Beranama (Vasove vode),
- u blizini deponije industrijskog otpada Željezare u Nikšiću, rudnika Brskovo u Mojkovcu, kao i u blizini TE Jalovišta i Gradca u Pljevljima.

Uticaj deponija komunalnog otpada - U 2018. godini, analize uzoraka zemljišta uzorkovanih u neposrednoj blizini gradskih deponija u opštinama Žabljak, Bijelo Polje i Berane (Vasove vode) nisu pokazale negativan uticaj istih na sadržaj parametara u zemljištu navedenih lokacija.

Posljednjih godina, uočavaju se značajne promjene u strukturi korišćenja poljoprivrednog zemljišta. Prisutan je izražen trend smanjenja obradivih površina, kao i višegodišnjih zasada. Isti je praćen trendom rasta površina pod livadama i pašnjacima. Sprovođenje monitoringa, tj. kontinuirano praćenje stanja promjena u zemljištu, poljoprivrednom i nepoljoprivrednom, jedna je od najznačajnijih mjera zaštite i očuvanja zemljišta, kao jednog od najvažnijih prirodnih resursa.

2.2.5. Upravljanje otpadom

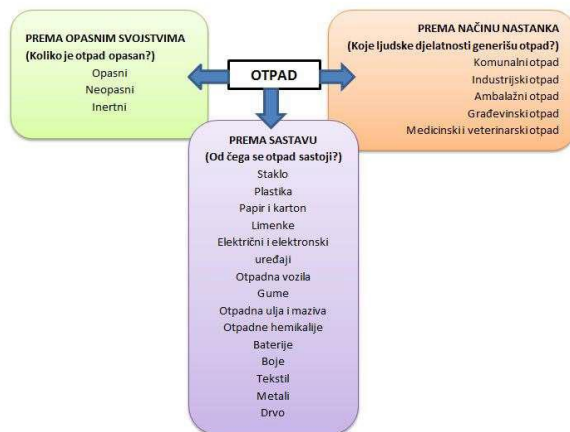
Osnovni pravni okvir za upravljanje otpadom u Crnoj Gori je Državni plan o upravljanju otpadom za period 2015.- 2020. godina i Zakon o upravljanju otpadom (Sl. list RCG 64/11, 39/16).

Državnim planom upravljanja otpadom za period 2014 - 2020. godine, definisan je tačan broj centara za obradu otpada, kao i ostalih infrastrukturnih objekata u Crnoj Gori (centri za prijem otpada, transfer stanice, postrojenja za povrat materijala, centri za obradu otpada, postrojenja za kompostiranje, skladista građevinskog otpada i dr.).

Zakon o upravljanju otpadom se uređuju vrste i klasifikacija otpada, kao i planiranje i način upravljanja otpadom. Shodno Zakonu o upravljanju otpadom, upravljanje otpadom zasniva se na principu održivog razvoja, kojim se obezbjeđuje efikasnije korišćenje resursa, smanjenje količine otpada i postupanje sa otpadom na način kojim se doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja.

Na području Crne Gore, otpad se u najvećoj mjeri sastoji od organskog otpada, koji potiče od baštenskog i drugog biorazgradivog otpada, zatim plastike, kartona, stakla, papira, tekstila i metala.

Kako bi se postojeći resursi koristili racionalno i na održiv način potrebno je, najprije, vršiti prevenciju nastanka otpada, odnosno smanjiti količine proizvedenog otpada na izvoru (ne stvarati otpad nepotrebno). Neophodno je podsticati ponovnu upotrebu i reciklažu, a tek kao posljednju opciju planirati pravilno odlaganje otpada. Takav mehanizam upravljanja ne dozvoljava nekontrolisano jednokratno korišćenje resursa, već podstiče njihovu racionalnu upotrebu.

Strukturalna piramida efikasnog sistema upravljanja otpadom

Upravljanje otpadom podrazumijeva sprječavanje nastanka, smanjenje količina otpada ili ponovnu upotrebu otpada i sakupljanje, transport, preradu i zbrinjavanje otpada, nadzor nad tim postupcima i naknadno održavanje deponija, uključujući i aktivnosti trgovca i posrednika otpadom. U Crnoj Gori, upravljanje otpadom vrši se u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom i lokalnim planovima upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom.

Otpad se dijeli na više načina:

- prema opasnim svojstvima,
- prema načinu nastanka (djelatnostima u okviru kojih otpad nastaje),
- prema sastavu.

Infrastruktura u oblasti upravljanja otpadom

Kako bi svaki sistem upravljanja otpadom bio funkcionalan, i pri tome obezbjeđivao kvalitetnu zaštitu životne sredine, neophodno je prisustvo odgovarajuće infrastrukture. Za sada, u toj oblasti, Crna Gora raspolaže sa:

- 2 regionalne deponije neopasnog otpada (u Podgorici i Baru),
- 3 reciklažna centra (u Podgorici, Herceg Novom i Žabljaku),
- 5 postrojenja za obradu otpadnih vozila [Podgorica (1), Berane (1) i Nikšić (3)],
- 2 transfer stanice (u Kotoru i Herceg Novom),
- 8 reciklažnih dvorišta [Podgorica (6), Herceg Novi (1) i Kotor (1)],
- 2 postrojenja za obradu medicinskog otpada (u Podgorici i Beranama).

Osim Centara za **primarnu reciklažu** u Podgorici i Herceg Novom, u kojima se vrši selekcija pojedinih vrsta otpada i njihova priprema za transport (izvoz), u cilju dalje obrade, i manje linije u Kotoru (za potrebe opština Kotor i Tivat), u Crnoj Gori za sada nema postrojenja za reciklažu. Isto tako, ne postoji nijedno postrojenje za **spaljivanje** otpada. U Crnoj Gori, još uvijek ne postoji infrastruktura za **odlaganje opasnog otpada**.

U principu, ne postoji direktan i trenutan uticaj neadekvatno deponovanog otpada na ljudsko zdravlje, ali se ono može ugroziti indirektnim putevima kao što su:

- raznošenje otpadnog materijala vjetrom ili od strane životinja
- nekontrolisano izdvajanje zagađujućih gasova
- širenje neprijatnih mirisa
- paljenje otpada i emisija produkata sagorijevanja i
- nekontrolisano prodiranje voda zagađenih na neuređenim deponijama i ugrožavanje ispravnosti bunara i vodotoka u okolini.

Upravljanje otpadom treba vršiti na način kojim se obezbjeđuje najmanji rizik po ugrožavanje zdravlja ljudi i životne sredine, kontrolom i mjerama smanjenja:

- zagađenja voda, vazduha i zemljišta
- opasnosti po biljni i životinjski svijet
- opasnosti od nastajanja udesa, eksplozija ili požara
- negativnih uticaja na predjele i prirodna dobra od posebne vrijednosti (uključujući i negativan pejzažni efekat)
- nivoa buke i neprijatnih mirisa.

Komunalni otpad

Opština Plav je kroz svoj Strateški plan razvoja opštine Plav 2013-2017 obradila oblast upravljanja otpadom. Nakon toga nije rađen Strateški plan Opštine.

Poslovi sakupljanja, transporta i odlaganja komunalnog otpada povjereni su Javnom preduzeću za komunalno – stambenu djelatnost. Tehnička opremljenost preduzeća je veoma loša. Komunalni otpad se odvozi jednom sedmično prema utvrđenom programu na privremeno gradsko odlagalište.

Na prostoru odlagališta godišnje se odloži oko 5 000 m³ otpada sakupljenog sa teritorije urbanog dijela opštine Plav. Veliki problem je što ne postoji adekvatna deponija čvrstog otpada, jer se komunalni i industrijski otpad deponovao do 2012. na neuslovnoj i privremenoj deponiji u Komarači.

Odlagalište komunalnog otpada Komarači je površine 4000 m² udaljeno 3 km od grada, a koje se koristilo od 1999. godine do 2012 godine. Deponija u mjestu Komarača je prekrivena zemljom i donekle sanirana 2012 godine. Te godine je formirana i privremena deponija Jerina koja se i dalje koristi. Česte su pojave da građani i pravna lica deponuju komunalni i industrijski otpad na tzv. divljim deponijama i u koritima vodotoka, kojih je registrovano 20. Značajne količine takvog otpada putem vodotoka dospiju u Plavsko jezero i Lim. Jedan od hroničnih problema otpada u gradskom jezgru Plava predstavlja veća količina pilotine nastale aktivnostima pilane koja je nekada tu poslovala. Pilotina nije adekvatno deponovana, pa određene količine dospjevaju u Lim, dok je sami prostor u centru grada na ovaj način uzurpiran.

Očekuje se da će problem odlaganja čvrstog otpada biti riješen izgradnjom regionalne deponije.

2.2.6. Buka

U skladu sa Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini (Sl. list Crne Gore, br. 28/11, 01/14), donijet je Pravilnik o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke (Sl. list CG, br. 60/11). Na osnovu navedene zakonske regulative, sve opštine (osim Petnjice i Gusinja) su donijele Rješenja o akustičkom zoniranju svojih teritorija, što je osnovni uslov za

implementaciju Pravilnika o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke.

Određivanjem akustičkih zona, propisane su granične vrijednosti za definisane djelove opštinske teritorije, što je od značaja za zaštitu od buke u životnoj sredini, a i za buduće planiranje izgradnje objekata i izdavanje dozvola za rad ugostiteljskim i drugim objektima.

U Tabeli su prikazane granične vrijednosti nivoa buke koje su propisane Pravilnikom. Vrijednosti navedene u ovoj tabeli odnose se na ukupni nivo buke iz svih izvora u akustičkoj zoni. U područjima razgraničenja akustičkih zona, nivo buke u svakoj akustičkoj zoni ne smije prelaziti najnižu graničnu vrijednost propisanu za zonu sa kojom se graniči. Vrijednosti indikatora navedenih u ovoj tabeli (L_{day} - indikator dnevnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 7 do 19 časova; L_{evening} - indikator nivoa buke tokom večernjih časova i odnosi se na vrijeme od 19 do 23 časova; L_{night} - indikator noćnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 23 do 7 časova) predstavljaju prosječne dnevne vrijednosti.

Akustička zona		Nivo buke u dB(A)		
		L _{day}	L _{evening}	L _{night}
1.	Tiha zona u prirodi	35	35	30
2.	Tiha zona u aglomeraciji	40	40	35
3.	Zona povišenog režima zaštite od buke	50	50	40
4.	Stambena zona	55	55	45
5.	Zona mješovite namjene	60	60	50
6.	Zone pod jakim uticajem buke koja potiče od saobraćaja	L_{day}	L_{evening}	L_{night}
6.a	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od vazdušnog saobraćaja	55	55	50
6.b	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od drumskog saobraćaja	60	60	55
6.c	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od željezničkog saobraćaja	65	65	60
7.	Industrijska zona	Na granici ove zone buka ne smije prelaziti granične vrijednosti nivoa buke u zoni sa kojom se graniči		
8.	Zona eksploatacije mineralnih sirovina	Na granici ove zone buka ne smije prelaziti granične vrijednosti nivoa buke u zoni sa kojom se graniči		

Tabela: Granične vrijednosti buke u akustičkim zonama

Monitoring buke u životnoj sredini u Crnoj Gori rađen je u skladu sa Programom monitoringa buke u životnoj sredini za 2018. godinu. Programom je obuhvaćeno 15 mjernih pozicija u 14 opština Crne Gore: Podgorici, Nikšiću, Žabljaku, Budvi (i u Petrovcu), Kotoru, Ulcinju, Kolašinu, Mojkovcu, Bijelom Polju, Beranama, Baru, Tivtu i Pljevljima. Ovim Programom nije obuhvaćena opština Plav. Takođe ne postoje podaci o Rješenju/Odluci o utvrđivanju akustičkih zona na teritoriji opštine Plav.

OCJENA STANJA SA ASPEKTA ŽIVOTNE SREDINE

Stanje životne sredine na okolnom prostoru zahvata Plana je zadovoljavajuće i ni jedan od parametara, za koje postoje podaci, ne prelazi granične vrijednosti već se nalaze u zoni minimuma.

- Stanje vazduha u opštini Plav je na zadovoljavajućem nivou. Vazduh je najzagađeniji u zimskom periodu zbog velikog broja kućnih ložišta i u period proljeća zbog velikog broja šumskih požara.

- Područje opštine Plav raspolaže značajnim vodenim potencijalom, površinskim tokovima, podzemnim vodama koje predstavljaju neiskorišćeno nacionalno bogastvo.
- Devedesetih godina pritoke Lima su pripadale oligosaprobnim vodama sa hidrohemijskim karakteristikama očuvanih planinskih rijeka. Međutim, pritoke Lima trenutno nemaju karakter oligosaprobni zona u srednjim i donjim tokovima, zbog sve većeg prisutva stranih mirisa i vidljivih otpadnih materija.
- Neophodna je izrada katastra rasutih zagađivača otpadnih voda;
- Potrebno je sprovoditi redovan monitoring parametara otpadnih voda, ali i kvaliteta površinskih voda i to preko uzoraka prije njihovog miješanja sa vodama vodotoka, iz razloga što kvalitet otpadnih voda mora da bude u okviru klase predviđene Pravilnikom o kvalitetu i sanitarno tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda (Sl. list crne Gore broj 48/08). U zavisnosti od količine otpadne vode, vrste otpadne vode (analizom utvrditi da li ili ne sadrži opasne materije) neophodno je odrediti učestalost mjerenja kvaliteta otpadnih voda i broj uzoraka koji će se mjeriti.
- Preko 90% ispitanih uzoraka vode za piće u opštini Plav (2018. godina) su odgovarajućeg kvaliteta.
- Crna Gora raspolaže kvalitetnim i obilnim, podzemnim i površinskim vodama iako se ispuštanje kako komunalnih otpadnih voda u prirodne prijemnike vrši gotovo bez ikakvog prečišćavanja.
- Važno za Crnu Goru je i uspostavljanje vodnih tijela. Značajno je prikupljanje podataka i upravljanje informacijama za izradu efikasnih planova upravljanja slivnim područjem.
- Neophodna je izrada Katastara izvora zagađivača koji je osnovni instrument u politici donošenja mjera i planova sprječavanja i/ili smanjenja zagađenja.
- Neophodno je sprovođenje monitoringa, tj. kontinuirano praćenje stanja promjena u zemljištu, poljoprivrednom i nepoljoprivrednom, jedna je od najznačajnijih mjera zaštite i očuvanja zemljišta, kao jednog od najvažnijih prirodnih resursa.
- Cjelokupni otpad iz opštine Plav odlaze se na privremeno odlagalište Jerina.
- Opština Plav ne posjeduje lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom.
- Ne postoje podaci o utvrđivanju akustičnih zona na teritoriji opštine Plav.

2.15. Kulturna dobra

U zoni zahvata Prostorno - urbanističkog plana opštine Plav, locirano je osim valorizovane nepokretne kulturne baštine koju čini pet kulturnih dobara i više cjelina i objekata za koje se osnovano ocjenjuje da posjeduju određene kulturne vrijednosti. Ovo se odnosi na jedan broj vjerskih objekata, potencijalne arheološke lokalitete, objekte tradicionalne stambene arhitekture, ostatke fortifikacija i prostore sa izraženim ambijentalnim vrijednostima - kulturne pejzaže. To znači da kulturnu baštinu opštine upotpunjuje značajan fond arhitektonske baštine koji nije valorizovan, nije upisan u Registar kulturnih dobara Crne Gore niti je pokrenuta inicijativa o prethodnoj zaštiti.

Sa ciljem zaštite i očuvanja kulturnih vrijednosti kulturne baštine Studijom zaštite obuhvaćeni su potencijalna kulturna dobra -evidentirani objekti (iz evidencije UZKD) koji obuhvataju dobra za koje se osnovano pretpostavlja da posjeduju kulturne vrijednosti, potencijalne arheološke lokalitete i prostore sa izraženim ambijentalnim vrijednostima.

Nepokretna kulturna dobra

Nepokretna kulturna dobra predstavljaju valorizovani dio kulturne baštine za koju je u skladu sa Zakonom utvrđeno da su “od trajnog istorijskog, umjetničkog, naučnog, arheološkog, arhitektonskog, antropološkog, tehničkog ili drugog društvenog značaja.”

Nepokretna kulturna dobra na području opštine Plav su:

1. Manastir Brezojevica, Brezojevica, sakralni kompleks sa crkvom Sv. Trojice datirane prema predanju u XIII vijek, obnovljene ili sagrađene 167. godine
2. Zgrada bivše OŠ Brezojevica, Brezojevica, - profani objekat, 1893. godine
3. Careva džamija, Plav . sakralni objekat sagrađen kraem XVIII vijeka
4. Kula Redžepagića, Redžepagića mahala, Plav - profani objekat iz druge polovine XVII vijeka
5. Spomen ploča u znak borbe protiv okupatora, Čakor, Opština Plav- memorijalni obekat, 1952. godine.

Kula Redžepagića

Crkva Sv Trojice

Potencijalna kulturna dobra

Potencijalna dobra predstavljaju nevalorizovani segment kulturne baštine za koju su popisani postupci valorizacije i utvrđivanja kulturnih vrijednosti kao preduslova za sprovedene aktivne zaštite u skladu sa Zakonom.

Dobra za koje je prihvaćena Inicijativa za uspostavljanje zaštite:

1. Kula Hadžimušovića, Ribarska mahala, opština Plav - profani objekat
2. Kuća Aga Ferovića, opština Plav - profani objekat
3. Kula Ismeta Redžepagića, Redžepagića mahala, Plav- profani objekat
4. Kula Bećiragića, Redžepagića mahala, Plav - profani objekat
5. Dreškovića kuća, pored Dizdarevog grada, Plav - profani objekat
6. Redžepagića džamija, Plav - sakralni objekat

Evidentirana dobra kulturne baštine

1. Dizdarevića ili Dizdarev grad, Plav - ostaci forrtifikacionog objekta
2. Praistorijska humka, Brezojevica, opština Plav - arheološki lokalitet
3. Lokalitet Gradac, Brezojevica, opština Plav - arheološki lokalitet
4. Latinsko groblje, Brezojevica, opština Plav - arheološki lokalitet
5. Lokalitet Gradac u Plavu, Plav - arheološki lokalitet
6. Lokalitet Čelingrad, opština Plav - arheološki lokalitet
7. Spomenik palim borcima NOR-A od Čakora do Previje, Murino, opština Plav- memorijalni objekat
8. Spomenik poginulim u Murinu, tokom NATO bombardovanja SRJ 1999.godine, Murino, opština Plav - memorijalni objekat
9. katuni kao grupacije poljoprivrednih i stambenih objekata - kulturni pejzaž

Pokretna kulturna dobra

Na teritoriji opštine Plav nema zaštićenih pokretnih kulturnih dobara.

Evidentirano je da se veliki broj predmeta etnografskog karaktera čuva u privatnim kućama.

U kulturnom dobru Kula Redžepagića smješten je Zavičajni muzej sa zbirkom dominantno etnografskog karaktera koja sadrži tradicionalno pokućstvo i opremu.

U susjednoj, novoj kući Šuća Redžepagića čuvaju se i dijelom izlažu stotine predmeta različitog materijala, porijekla i vremena nastanka sa prostora Plava i okoline.

Nematerijalna kulturna baština

Na teritoriji opštine Plav nema valorizovanih nematerijalnih kulturnih dobara.

U kulturnoj baštini Plava potencijalna nematerijalna dobra predstavljaju:

- katunovanje ili izdig
- rad i umijeće ženskih ruku prilikom vezenja, pletenja i tkanja upotrebnih ali i dekorativnih predmeta
- tradicionalne pjesme i igre koje se praktikuju i čuvaju u porodici ali i u radu i nastupima kulturno umjetničkih društava
- striža vune (ovaca), porodični i vjerski običaji sa brojnim elementima tradicionalne culture
- umijeće obrade drveta i pletenje drvetom za potrebe izrade karakterističnih košara ili ambara za žito još se uvijek, iako u manjoj mjeri, očuvalo
- tradicionalna kuhinja - način pripreme jela i poslastica (gotovac, gurabije, hačajlija).

Ocjena stanja

Studijom zaštite kulturnih dobara ocijenjeno je da je kulturna baština Plava je na različitim nivoima očuvanosti i ugroženosti.

Kulturnoj baštini prijete različiti rizici degradacije, devastacije i nestajanja pa se, sa ciljem unapređenja stanja ukupnih naslijeđenih vrijednosti kulturnih dobara i baštine Plava, Studijom prepoznaju rizici i predlažu odgovarajuće mjere i aktivnosti za unapređenje postojećeg stanja.

Kulturna dobra, uglavnom nijesu izložena ozbiljnom riziku devastacije ili degradacije kulturno historijskih vrijednosti. Koriste se u prvobitne ili adekvatne, nove svrhe. i na njihovu autentičnost i integritet nema ataka predimenzionirane gradnje. Izuzetak je zaštićena okolina kulturnog dobra Kula Redžepagića koja je ostala je bez prvobitnog prostranog dvorišta (avlije), stiješnjena među novim, predimenzioniranim objektima. Arhitektonska rješenja novosagrađenih objekata u značajnoj mjeri ne oslanjaju se na oblikovni jezik autentičnih građevina.

Potencijalna kulturna dobra u najvećoj mjeri nijesu evidentirana, dokumentovana i proučena.

Arheološki lokaliteti se uglavnom nalaze van naseljenih mjesta, u nedirnutom prirodnom okruženju, nijesu istraživani ali ni devastiranog ili degradiranog stanja u odnosu na stanje evidentirano 2007. godine prilikom posljednjeg arheološkog rekognosciranja terena. Samo su dijelom evidentirani i na njima nijesu sprovedeni istraživački radovi. Prostorno su najzahtjevnije fortifikacije na uzvišenjima iznad starih puteva i stratejskih uporišta.

Sakralna i važnija profana arhitektura u gradu je dokumentovana i dijelom kulturno historijski valorizovana.

Objekti tradicionalne privredne arhitekture (vodenice, valjaonice, kolibe na katunima, vode, koševi i ambari, ...) tradicionalnog privredivanja, uključujući područje i lokacije sa atributima kulturnog pejzaža nijesu kulturno historijski vrednovni, a većim dijelom ni evidentirani.

Ostali objekti i prostori od značaja za kulturnu historijsku i prirodnu baštinu Plava izloženi su riziku zanemarivanja, urušavanja ili nestajanja potencijalnih kulturno historijskih vrijednosti. Najbolji primjer su znamenite plavske kule i kuće koje se saniraju i adaptiraju savremenim građevinskim materijalima i prilagođavaju savremenim potrebama vlasnika ne mareći za autentične vrijednosti tradicionalne arhitekture Plava. Osim nestručne i neadekvatne sanacije primjetno je i propadanje starijih građevina usljed neodržavanja ili pak rušenje istih zarad izgradnje novih objekata na istom mjestu.

Ambijentalnu vrijednost prostora narušavaju i arhitektonska rješenja savremenih građevina zasnovana na "uvezenim" modelima i neproučenoj primjeni arhitektonskih elemenata koji se ne zasnivaju na tipologiji autentične gradnje područja.

Pokretni fond (sakralni i kućni mobilijar, predmeti domaće radinosti i narodne kulture od kulturno historijskog značaja), nije popisano i adekvatno zbrinuto. Planska i projektna dokumentacija nije uvažavala vrijednosti i značaje naslijeđene kulturne baštine, izuzev objekte i prostore sa statusom kulturnih dobara Crne Gore (Crkva sv. Trojice i Zgrada bivše osnovne škole na Brezojevici, Careva džamija, Kula Redžepagića u Plavu i Spomen ploča u znak borbe protiv okupatora na Čakoru).

3. IDENTIFIKACIJA PODRUČJA ZA KOJA POSTOJI MOGUĆNOST DA BUDU IZLOŽENA ZNAČAJNOM RIZIKU

Sa stanovišta zaštite životne sredine, sljedeće kategorije uticaja su relevantne za identifikaciju zona – područja u zahvata PUP-a za koja postoji mogućnost da budu izložena značajnom riziku:

- a) ključni prirodni resursi (šume, vodni potencijal, otvoreni planinski tereni i poljoprivredno zemljište),
- b) ambijentalne i kulturne vrednosti prostora,
- c) socijalni i ekonomski činioci razvoja.

Navedene kategorije uticaja su u direktnoj vezi sa ključnim pitanjima razvoja: *izgradnja građevinskih objekata, uključujući turističke objekte i infrastrukturu, poljoprivreda i šumarstvo i iskorišćavanje vodnog potencijala.*

a. Odnos veličine uticaja i pojave značajnog rizika

Pretpostavka i polazna hipoteza je da će implicirani uticaji po svom obimu biti **ograničenih prostornih razmjera** (lokalizovani na plansko područje).

Teritorija Plava obuhvata površinu od 32 585 hektara od čega je: poljoprivredno zemljište 31%, šumsko zemljište 62%, naselja i putevi 3,2% a neplodno i ostalo zemljište kao i vodene površine (jezera i rijeke) 3.8%.

Tabela: Pregled površina prema kategoriji korišćenja prostora opštine (površine definisane na Osnovu topografskih karata)

	Naselja	Šume	Poljoprivredno zemljište	Ostale površine	UKUPNO
	naselja i putevi		obrađivo zemljište i voćnjaci, livade - pašnjaci,	šiblje, žbunje, močvare, trska, goleti...i vode, jezera	
ha	1 070	20 485	10055	975	32 585

Planirano korišćenje prostora dato je u sljedećoj tabeli:

Tabela: Planirano - Bilans površina PUP Plav

	Naselja	Šume	Poljoprivredno zemljište	Ostale površine	UKUPNO
			obrađivo zemljište i voćnjaci, livade - pašnjaci,	šiblje, žbunje, močvare, trska, goleti...i vode, jezera	
ha	1 370	20 485	9915	815	32 585

Planskim rješenjem 95,80% (31.215,00 ha) teritorije opštine Plav obuhvataju prirodne i poluprirodne površine. Površina plavskog dijela Nacionalnog Parka „Prokletije“ obuhvata 27% (8.950 ha) teritorije opštine.

Planirano uvećanje površine naselja (izgrađene površine) uslovalo je promjenu namjene površina pod poljoprivrednim zemljištem (obrađivo zemljište, voćnjaci, livade - pašnjaci) i tzv. Ostalo zemljište (kategorije: livade, šiblje, žbunje, močvare, trska, goleti...), odnosno njihovo smanjenje za 300,00 ha, što iznosi **0,92%** u ukupnoj teritoriji opštine Plav.

Građevinsko zemljište naselja se neznatno širi, u odnosu na postojeća naselja. Planira se rast urbanog područja, odnosno planira se intezivnija izgradnja na prostorima za koja se radi generalno urbanističko rješenje, a to su: Plav i Murino.

Osim direktnog uticaja na resurse, predložena rješenja iz Plana imaju uticaj na *gubljene prirodnih staništa*, odnosno njihovo pretvaranje u druge oblike korišćenja (gradsko – građevinsko zemljište, saobraćajne i druge izgrađene površine, novo poljoprivredno zemljište i dr).

Prostor u zahvatu PUP-a je podijeljen na 2 planske jedinice za koje se radi Generalna razrada: (i) Opštinski centar Plava, (ii) lokani opštinski centar Murino.

Pregledom prostornog položaja planskih rješenja vezanih za prirodne resurse po navedenom zonama, u PUP-a **nijesu identifikovana veća područja** / šire zone (u prostornom smislu) za koje postoji mogućnost da budu izložena značajnom riziku. U pitanju su zone postojećih najvećih naselja u kojima je prisutna neplanska i nelegalna / "divlja" gradnja.

Po veličini gore navedenog uticaja - *planirane promjene površine prirodnih i poluprirodnih staništa u izgrađene površine* u zoni navedenih naselja, može se ocijeniti da se radi o **manjem (prostorno ograničenom) uticaju** za koji ne postoji mogućnost da dovede do pojave značajnog rizika za životnu sredinu.

U okviru Opisa postojećeg stanja prirodne i životne sredine i njenog mogućeg razvoja, dati su opisi segmenata životne sredine za cijelu teritoriju opštine Plav koji su uključili, u mjeri raspoloživih / dostupnih podataka, opise gore navedenih zona (Plav, Murino) razrađivanih u planskom konceptu PUP-a.

b. Konflikt pogodnosti (predjela i njihovih prirodnih resursa) i planiranih namjena

U okviru Plana predjela, koji je urađen za potrebe ovog PUP-a (2014.), analizirana je konfliktnost planiranih namjena iz PUP-a sa pogodnošću predjela, po tipovima predjela, odnosno njihovih prirodnih resursa, kroz logičku matricu i grafički prikaz same analize - karta konflikata u predjelu. S obzirom da nije došlo do promjene strukture predjela i planskih opredjeljena, SPU je preuzela i ažurirala tabelu za identifikaciju konflikta, u novim planskim granicama.

Sama matrica za identifikaciju je uključila sledeće polazne elemente: (i) opšti interes (zaštita prirode, zaštita prirodnih resursa i zaštita životne sredine), (ii) potrebe i zahtjevi primarne djelatnosti, (iii) potrebe i zahtjevi drugih sektora i (iv) potrebe i zahtjevi koji proizilaze iz optih društvenih interesa (vidi narednu tabelu).

MATRICA ZA IDENTIFIKACIJU KONFLIKATA

Tip karaktera predjela	I Osetljivost predjela	II Pogodnost 1	III Pogodnost 2	IV Pritisaci	Konflikti
Paleozojski masiv Prokletija	- NP“Prokletije“ - Endemo-reliktna šuma molike na Starac planini-predložena zaštita kao ZZS - Ekološki osetljiv lokaliteti (IBA stanište - Prokletije; EMERALD područje - Plavsko - Gusinjske Prokletije sa Bogičevićom)	Šumarstvo	Turizam/ sport i rekreacija	- Koridor auto-puta i druga postojeća i planirana saobraćana infrastruktura (magistralni put M9, regionalni put Plav-Dečane, velika mreža lokalnih puteva), tuneli i dr. - Planirane/izgrađene mHE na Veličkoj rijeci, na Komarači, Babinopoljskoj rijeci. - Drugi infrastrukturni objekti (žičare, trafostanice, vetrenjače i dr.) - Povećana potreba za turističko-rekreativnim korišćenjem (Primarne turističke zone: Plavsko jezero – Kofiljača; Babino polje – Bogičevica. Sekundarne turističke zone: Visitor; Murino - Velika – Čakor)	I-II I-III I-IV
Krševito-krečnjački tereni planine Visitor, sa širom okolinom	- Predlog za zaštitu PR “Visitor sa Zeletinom“. - Ekološki osjetljivi lokaliteti (IPA stabnište - Visitor; IBA stanište - Visitor i EMERALD područje - Visitor sa Zeletinom)	Šumarstvo	Turizam/ sport i rekreacija	- Povećana potreba za turističko-rekreativnim korišćenjem - Visitor - Infrastrukturni objekti: saobraćajnice, žičare, trafostanice, mHE (Murinjska rijeka).	I-III-IV
Dolina Lima-Gornje Polimlje	- Slatkovodni ekosistem - Ekološki osjetljivu lokalitet (IPA stanište - Dolina rijeke Lim; EMERALD područje /potencijalno - Dolina Lima; Značajno stanište nekih riba)	Poljoprivreda	Turizam/ sport i rekreacija	- Infrastrukturni koridori (širi koridor auto-puta, mreža magistralnih, regionalnih i lokalnih puteva, trase dalekovoda). - Širenje naselja. - Privredna zona uz saobraćajnice. - Komunalna infrastruktura (prečišćivači otpadnih voda, transfer stanica).	I-II-IV
Plavsko-gusinjski terminalni basen	- Predlog za zaštitu - Plavsko jezero, - Ekološki osjetljivu lokalitet (IBA stanište - Plavsko jezero sa plavnim livadama)	Poljoprivreda	Turizam/ sport i rekreacija	- Širenje naselja - Infrastrukturni koridori - Drugi infrastrukturni objekti (žičare,trafostanice,prečišćivači otpadnih voda i dr.) - Povećana potreba za turističko-rekreacijskim korištenjem (planirane zone Plavsko jezero, Skić).	I-II I-III I-IV II-III II-IV

4. POSTOJEĆI PROBLEMI U POGLEDU ŽIVOTNE SREDINE U VEZI SA PLANOM

Na prostoru koji je u obuhvatu PUP postoje određeni problemi koji su posljedica odvijanja brojnih ljudskih aktivnosti, uključujući funkcionisanje naselja, infrastrukture i odvijanje privrednih – industrijskih aktivnosti.

Najznačajniji problemi u pogledu životne sredine odnose se, dominantno na: (i) neadekvatno postupanje s otpadom, uključujući tretman otpadnih voda i (ii) negativan uticaj na predjele i ambijent kao posljedica nekontrolisane gradnje i neadekvatnog razvoja naselja i infrastrukture, ali i zagađenje voda sa svim implikacijama koje se odnose na parametre njenog kvaliteta i aerozagađenje kao posljedica saobraćaja - prometa vozila ,

Većina navedenih uticaja je trajnog karaktera, ali, ipak, sa ograničenom prostornom disperzijom.

Posebni problemi vezani za Plan i životnu sredinu u zoni zahvata Plana

1. Poseban problem, koji prevazilazi granice i mogućnosti ovog planskog dokumenta, predstavlja činjenica da je poslednjih par decenija na području opštine Plav bio izražen **negativan trend u upravljanju prostorom**, što je takođe opšta pojava u Crnoj Gori. To se prvenstveno manifestovalo kroz promjenu namjene prostora, neplansku ili nelegalnu izgradnju, i nekontrolisanu urbanizaciju. Na taj način se indirektno povećala izloženost različitih sadržaja negativnim uticajima odvijanja aktivnosti i na predmetnom prostoru.

2. U pogledu zaštite i upravljanja postojećim **zaštićenim prirodnim dobrima** u zoni zahvata Plana se nalazi NP Prokletije. Za NP Prokletije je donijet Plan upravljanja za period 2016 – 2020. godine (septembar 2015. god).

Ridsko jezero, rezervat prirode u NP Prokletije

3. **Problem nerazvijenosti** Plava je takođe opšti problem koji je prisutan šire, na Sjeveru Crne Gore. Taj problem prati smanjenje broja stanovnika i razvoj neplanskih i infrastrukturno neopremljenih naselja sa niskim nivoom komunalnih standarda.

Plava, Plavsko jezero i zaštićeni masiv Prokletija u pozadini

5. OPŠTI I POSEBNI CILJEVI STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Definisanje strategije i opštih ciljeva zaštite životne sredine na području Plana zasniva se na usvojenim strateškim dokumentima u hijerarhijski višim planovima od kojih su od ključnog značaja, prvenstveno Prostornog plana Crne Gore, ali i ostalih planova, programa, strategija i politika navedenih u okviru poglavlja 1. 2. 7. - Odnos PUP-a prema drugim planovima i programima.

Prilikom izrade planova, većina opštih ciljeva vezana je za planska dokumenta višeg reda i uslove koji oni diktiraju, dok se posebni ciljevi definišu za specifičnost plana, konkretni razmatrani prostor, namjenu površina, dominantne djelatnosti koje se odvijaju na posmatranom području, a sve u kontekstu postojećeg stanja životne sredine na prostoru koji je predmet plana.

5.1. Opšti ciljevi strateške procjene

Osnovni cilj izrade Strateške procjene uticaja je obezbjeđivanje da pitanja životne sredine, uključujući i zdravlje ljudi, budu potpuno uzeta u obzir prilikom razvoja, radi obezbjeđivanja održivog razvoja, obezbjeđivanje učešća javnosti, kao i unapređivanja nivoa zaštite zdravlja ljudi i životne sredine.

Prostornim planom Crne Gore do 2020-te i Nacionalnom strategijom održivog razvoja definisani su opšti ciljevi u oblasti zaštite životne sredine – očuvanje kvaliteta životne sredine, kao i očuvanje i unapređenje prirodnih vrijednosti, posebnosti prostora i kulturno-istorijske baštine Crne Gore.

Opšti ciljevi zaštite životne sredine na području PUP proističu i iz opštih ciljeva zaštite životne sredine definisanih Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list CG", br. 52/16):

- očuvanje i zaštita zdravlja ljudi, cjelovitosti, raznovrsnosti i kvaliteta ekosistema, genofonda životinjskih i biljnih vrsta, plodnosti zemljišta, prirodnih ljepota i prostornih vrijednosti, kulturne baštine i dobara koje je stvorio čovjek;
- obezbjeđenje uslova za ograničeno, razumno i održivo gazdovanje živom i neživom prirodom, očuvanje ekološke stabilnosti prirode, količine i kvaliteta prirodnih bogatstava i sprečavanje opasnosti i rizika po životnu sredinu.

Polazeći od osnovnih prostorno-planskih ciljeva iz planova višeg reda i opštih ciljeva zaštite životne sredine iz relevantnih strategija u oblastima zaštite životne sredine i (održivog) razvoja, prepoznati su sledeći ciljevi zaštite životne sredine koji se dalje mogu koristiti za definisanje ciljeva SPU PUP-a Plava:

Ciljevi	Indikatori
Razvoj organizovanog vodosnabdevanja	Povećanje kapaciteta za vodosnabdevanje
Očuvanje kvaliteta površinskih i podzemnih voda	Petodnevna biološka potrošnja kiseonika BPK5
Smanjiti rizik od poplava	% smanjenja površina zemljišta ugroženih poplavama
Očuvati obradivo poljoprivredno zemljište	Promjena površina obradivog zemljišta (%)
Očuvanje površina pod livadama i pašnjacima	Promjena površina pod livadama i pašnjacima (%)
Unapređenje stanja šuma i povećanje površine pod šumom	Promjena površina šumskog zemljišta
Zaustaviti proces erozije	Smanjenje površine zemljišta obuhvaćenog erozijom (%)
Održivo upravljanje komunalnim otpadom	% domaćinstava uključenih u sistem % otpada koji se deponuje
Očuvati biodiverzitet – izbjeći nepovratne gubitke	% izgubljenih vrsta u odnosu na region

Izbjeći oštećenje zaštićenih i značajnih prirodnih dobara	Broj i površina zaštićenih i značajnih prirodnih dobara
Rekultivacija degradiranih površina	% rekultivisanih površina
Očuvanje kulturnih dobara	Broj i značaj ugroženih objekata kulturnog naslijeđa
Podizanje kvaliteta datog prostora	Opremanje lokacije (komunalna i saobraćajna infrastruktura, objekti društvenog standarda, i sl.)
Očuvanje naseljenosti – zaustavljanje iseljavanja	% smanjenja stanovnika
Rast zaposlenosti	% zaposlenih i nezaposlenih
Unaprijediti i razviti infrastrukturu	Broj i kvalitet novih elemenata infrastructure
Unaprijediti informisanje javnosti po pitanjima životne sredine	Broj informacija o životnoj sredini

Kao relevantni za realizaciju PUP-a, smatraju se i opšti ciljevi zaštite životne sredine koji su dati u Nacionalnoj strategiji održivog razvoja, među kojima su naročito značajni:

- uravnotežen i pravičan ekonomski razvoj koji se može održati u dužem vremenskom periodu;
- **pažljivo upravljanje i očuvanje (u najvećoj mogućoj mjeri) neobnovljivih resursa;**
- **racionalna/održiva upotreba energije i prirodnih resursa (vode, zemljišta, šuma, itd.);**
- minimiziranje otpada, efikasno sprečavanje i kontrola zagađenja, i minimiziranje ekoloških rizika;
- primjena principa predostrožnosti, tj. zahtjeva da se očuva prirodna ravnoteža u okolnostima kada nema pouzdanih informacija o određenom problemu;
- primjena principa ekološke kompenzacije - ako se ne mogu izbjeći negativni efekti na fizičke karakteristike područja sa velikim vrijednostima biološkog diverziteta ili diverziteta prirodnih predjela, onda treba postići balans pomoću mjera zaštite i konzervacije;
- poštovanje ekološkog integriteta - treba zaštititi ekološke procese od kojih zavisi opstanak vrsta, kao i staništa od kojih zavisi njihov opstanak;
- obezbjeđenje restauracije i ponovnog stvaranja/obnavljanja - gdje je to moguće, biodiverzitet i diverzitet prirodnih predjela, treba da bude restauriran ili/i ponovo stvoren, uključujući mjere za rehabilitaciju i reintrodukciju ugroženih vrsta;
- izbor najboljih tehnologija koje su na raspolaganju i najboljih primjera iz prakse za zaštitu životne sredine;
- primjena principa pažljivog donošenja odluka, na osnovu najboljih mogućih informacija;
- obezbjeđenje učešća svih zainteresovanih strana u procese odlučivanja o ključnim pitanjima životne sredine vezane za projekat;
- zaštita kulturnog identiteta područja.

Strateška procjena PUP-a Plava je procijenila potencijalne negativne uticaje na životnu sredinu i pružila predlog adekvatnih mjera koje će se preduzeti u cilju sprečavanja i smanjenja štetnih uticaja aktivnosti čija realizacija je predviđena ovim planskim dokumentom.

Rezultati Strateške procjene uticaja tog Plana doprinijeće odgovarajućem donošenju odluka u planskom procesu.

Poštujući hijerarhijski položaj PUP-a Plav, sa jedne strane, i uzimajući u obzir prethodno prepoznate - identifikovane ciljevi zaštite životne sredine, u ovoj SPU su definisani sljedeći

Opšti ciljevi zaštite životne sredine SPU PUP-a opštine Plav:

• <i>Održivo korišćenje prirodnih resursa (vode, zemljišta, šuma, itd.)</i>
• <i>Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa (površinske i podzemne vode, zemljište, šume, livade i pašnjaci)</i>
• <i>Unapređenje zaštite zaštićenih prirodnih dobara</i>
• <i>Održivo upravljanje komunalnim otpadom</i>

5.2. Posebni ciljevi strateške procjene uticaja i izbor indikatora

Posebni ciljevi zaštite životne sredine planskog područja utvrđuju se na osnovu analize stanja životne sredine i značajnih pitanja, problema, ograničenja i potencijala planskog područja, kao i prioriteta za rješavanje ekoloških problema, a u skladu su sa opštim ciljevima i načelima zaštite životne sredine.

Posebni ciljevi strateške procjene predstavljaju razradu opštih ciljeva i definisani su na osnovu sagledanih problema i zahtjeva za zaštitu životne sredine na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.

Imajući u vidu prostorni obuhvat PUP-a, planirane namjene površina, stanje životne sredine u planskom području i prethodno definisane opšte ciljeve zaštite životne sredine, definisani su sledeći

Posebni ciljeve zaštite životne sredine SPU PUP-a opštine Plav:

<i>Opšti cilj: Održivo korišćenje prirodnih resursa</i>
Posebni cilj: Optimalan planski koncept sa racionalnim pristupom u namjeni prostora i distribuciji planiranih sadržaja
Posebni cilj: Racionalna/održiva upotreba prirodnih resursa
Posebni cilj: Korišćenje obnovljivih izvora energije
Posebni cilj: Uravnotežen ekonomski rast i razvoj
Posebni cilj: Zaštita kvaliteta obradivog i neobradivog poljoprivrednog zemljišta
<i>Opšti cilj: Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa</i>
Posebni cilj: Očuvanje biodiverziteta
Posebni cilj: Zaštita šuma i njihovo racionalno korišćenje
Posebni cilj: Zaštita postojećih predionih vrijednosti
<i>Opšti cilj: Unapređenje zaštite zaštićenih prirodnih dobara</i>
Posebni cilj: Efikasna zaštita i upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima
<i>Opšti cilj: Održivo upravljanje komunalnim otpadom</i>
Posebni cilj: Efikasno sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada na odgovarajućoj lokaciji

6. PROCJENA MOGUĆIH UTICAJA PLANSKIH REŠENJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Zaštita životne sredine je danas jedan od prvorazrednih društvenih zadataka. Danas prisutne negativne posledice uglavnom su posledica pogrešno planirane izgradnje naselja, saobraćajnih sistema i infrastrukturnih sistema, nekontrolisane i neadekvatne upotrebe energije, neadekvatnog postupanja s otpadom, kao i nepoznavanja osnovnih zakonitosti iz domena životne sredine

Cilj izrade Strateške procjene uticaja predmetnog Plana na životnu sredinu je sagledavanje mogućih negativnih uticaja na kvalitet životne sredine i predviđenih mjera za njihovo smanjenje, odnosno dovođenje u prihvatljive okvire ne stvarajući konflikte u prostoru i vodeći računa o kapacitetu životne sredine na posmatranom prostoru. Da bi se postavljeni ciljevi ostvarili, potrebno je sagledati Planom predviđene aktivnosti i mjere za smanjenje potencijalno negativnih uticaja.

Predmetni Plan će predstavljati okvir za razvoj opštine Plav, ali i regiona, a moguće promjene kvaliteta životne sredine po svojim karakteristikama, intenzitetu i prostornom rasprostranju ne bi trebalo da imaju veliki negativan uticaj, pogotovo ne u odnosu na postojeće stanje životne sredine, ali svakako mogu negativno uticati na opštu nepovoljnu sliku na području predmetnog Plana pa ih je u tom kontekstu neophodno analizirati.

U strateškoj procjeni, akcenat nije stavljen isključivo na analizu planskih rješenja koja mogu implicirati negativne uticaje i trendove, već i na ona planska rješenja koja doprinose zaštitu životne sredine i podizanju kvaliteta života na posmatranom prostoru.

6.1. Evaluacija / karakterizacija uticaja

U nastavku rada na Strateškoj procjeni uticaja, na nivou Plana izvršena je evaluacija značaja - veličine, prostornih razmjera i vjerovatnoće uticaja na životnu sredinu za **planska rešenja**.

Značaj tih uticaja je procijenjen u odnosu na veličinu (intenzitet) uticaja i njegove prostorne razmjere. Uticaji, odnosno efekti, planskih rješenja, prema veličini promjena su ocijenjeni brojevima od -3 do +3, pri čemu se znak minus odnosi na negativne, a znak plus za pozitivne promjene.

Pregled kriterijuma za ocjenjivanje veličine mogućih uticaja

Veličina uticaja	Oznaka	Opis
Kritičan	- 3	Preopterećuje kapacitet prostora
Veći	- 2	U većoj mjeri narušava životnu sredinu
Manji	- 1	U manjoj mjeri narušava životnu sredinu
Nema uticaja	0	Nema uticaja na životnu sredinu
Pozitivan	+ 1	Manje pozitivne promjene u životnoj sredini
Povoljan	+ 2	Povoljne promjene kvaliteta životne sredine
Vrlo povoljan	+ 3	Promjene bitno poboljšavaju kvalitet života

Pregled kriterijuma za ocjenjivanje - vrednovanje prostornih razmjera mogućih uticaja

Značaj uticaja	Oznaka	Opis
Regionalni	R	Moguć je uticaj na regionalnom nivou
Opštinski	O	Moguć je uticaj na opštinskom nivou
Lokalni	L	Moguć je uticaj lokalnog karaktera

Vrednosna skala za procjenu **vjerovatnoće** - javljanja mogućih uticaja

Vjerovatnoća	Oznaka	Opis
100%	W	Uticaj je vrlo vjerovatan
više od 50%	V	Uticaj je vjerovatan
manje od 50%	M	Uticaj je moguć

Pored toga, dodatni kriterijumi mogu se izvesti prema vremenu trajanja uticaja, odnosno posljedica. U tom smislu mogu se definisati privremeni/povremeni (P) i dugotrajni (D) efekti.

Na osnovu kriterijuma procjene veličine, prostornih razmjera i procjene vjerovatnoće uticaja planskih rješenja na ciljeve SPU, urađena je evaluacija identifikovanih uticaja.

Sumarni pregled planskih rješenja PUP-a Plava koja su obuhvaćena višekriterijumskom evaluacijom

A. Planska rješenja PUP-a koji su uzeti u obzir za evaluaciju / karakterizaciju uticaja

1. Kategorija I - Planirane promjene namjene površina pod prirodnim i polu-prirodnim staništima (kategorije: livade, šiblje, žbunje, močvare, trska, goleti...) na ukupno 300 ha, za sledeće namjene:

- a) Stanovanje sa društvenim sadržajima i servisima kroz: Generalno urbanističko rješenje za opštinski centar Plav, Generalno urbanističko rješenje za sekundarni opštinski centar: Murino i smjernice za Uređenje i izgradnju prostora u ostalim (ruralnim) naseljima na definisanom građevinskom zemljištu i izvan njega.
- b) Turizam¹²: u sljedećim turističkim zonama u okviru opštine Plav:
 - *Primarne turističke zone*: Zona Plavsko jezero - Kofiljača, Zona Babino polje - Bogičevica,
 - *Sekundarne turističke zone*: Zona planine Visitor, Zona Murino - Velika – Čakor
 - *Zone vikend, gradskog i tranzitnog turizma*. Ove zone su očekivane prateće pojave razvoja primarnih i sekundarnih zona opštine. Naime, predviđanja su da bi se sa izgradnjom novih saobraćajnica i povećanjem obima turističke ponude, razvio i određen broj vikend naselja. Paralelno, u gradskoj zoni treba planirati za kongresni, poslovni, kulturni i druge srodne oblike turizma. Shodno ekološkim mogućnostima treba predvidjeti i lokacije za potencijalne auto-kampove i druge uslužne punktove neophodne turistima u tranzitu. Pri daljem planiranju turističkih aktivnosti, prije svega skijaških terena i sportskog centra, treba uzeti u obzir moguće uticaje na životnu sredinu i planirati shodno statusu NP Prokletije.
 - U cilju poboljšanja turističke ponude Plava, predlaže se izgradnja sistema panoramskih žičara i skiliftova. Žičare će povezivati atraktivne turističke lokalitete i omogućavati lak pristup i uživanje u prirodnim ljepotama područja. Konačno definisanje trasa ovog atraktivnog i ekološki prihvatljivog vida prevoza, uslediće nakon detaljnih analiza relevantnih činilaca, kroz izradu neophodnih studija lokacija, studija opravdanosti i studija uticaja na životnu sredinu.
- c) Industrija: Razvoj industrije nije strateška, odnosno prioritarna privredna grana za razvoj opštine Plav. Uz postojeće površine sa tom namjenom koje se mogu aktivirati u skladu sa potrebama, moguće je širenje sa obje strane Regionalnog puta u potezu Plav – Murino – izgradnja srednjih i malih preduzeća, prerada voća, prerada drveta, otkup poljoprivrednih proizvoda i sl. Aktiviranje postojećih pogona i izgradnja novih

¹² Prema Leković, M. Slobodan: Plavsko-gusinjski region turizam i razvoj, Plav 2005; Radović, Miljan i Marić, Rajko: Crnogorske Prokletije - prirodna-ljudi-turizam-razvoj, Podgorica 2002 i Studija - Analiza mogućnosti razvoja zimskog turizma u Jugoslaviji, OECD Ženeva,

je namijenjeno samo čistoj industriji. Formiranje novih zona je predviđeno duž regionalnog puta regionalnog puta (Lim, Gornje Polimlje), od granice opštine sa Andrijevicom do granice GUR - Plav.

- d) **Mini-hidroelektrane:** Prepoznati su sljedeći vodotoci, odnosno lokacije, na teritoriji opštine, za izgradnju malih hidroelektrana: Komarača (Babinopoljska), Velička rijeka, Murinska rijeka sa pritokama, Đurička i Lim. Izbor vodotoka je izvršen na osnovu hidroloških mjerenja i istraživanja na određenim mikrolokacijama vodotoka urađenim od strane Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore. Na osnovu obrađenih hidroloških podataka, urađena je preliminarna Studija hidropotencijala i izabrane potencijalne mikrolokacije na kojima je tehno-ekonomski moguće iskoristiti predmetne vodotoke (vidi tabelu).

Naziv vodotoka	Sliv	Broj mHE	mHE	Teoretska snaga P (MW)	Teoretskap proizvodnja E (GWh)
Babinopoljska	Lim	2	Babino polje	2,92	7,1
			Jara	6,53	17
Velička		1	Velika	0,3	1,5
Murinska rijeka i Dosova rijeka	Lim	2	mHE 1- Dosova	1,39	9
			mHE 2 - Murinska	1,079	
Komarača	Lim	1	Meteh	4	10,6
Đurička rijeka			Hoti	1,4	6
Grlja	Lim	1	Grlja	3	5,7

Generalno, male hidroelektrane treba da budu protočnog tipa. U slučaju gradnje većeg broja hidroelektrana na istom vodotoku, treba ispitati njihov kumulativni uticaj na životnu sredinu. Od planiranih mHE izgrađene su i priključene na elektrodistributivni sistem dvije minielektrane: mHe „Jara“ i mHe „Babino Polje“.

e) **Poljoprivreda i šumarstvo:**

- *Poljoprivreda:* Kroz različite programe intenzivirati poljoprivrednu proizvodnju, ukрупnjavati gazdinstva, izgraditi puteve do katuna na području cijele opštine. U dolini rijeka Lim i akvatorijum Plavskog jezera, izvršiti neophodne agromeliorativne mjere u cilju privođenja zemljišnih površina osnovnoj namjeni. Na poljoprivrednom zemljištu se mogu graditi stambeni objekti i ekonomski objekti namijenjeni primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Uz farme izgraditi bazene sa sakupljanje tečnih i čvrstih izlučevina životinja, u skladu sa propisima. Otkupne stanice i prerađivačke kapacitete za voće, povrće i žitarice razviti u Murinu. Stočne pijace formirati u Metehu. Formirati centre za otkup šumskih plodova i ljekovitog bilja u Murinu, Đuričkoj rijeci. Preradu mlijeka i proizvodnju sira i drugih mliječnih proizvoda organizovati u Velici, Metehu. Na područjima sa posebnom zaštitom primijeniti koncept organske poljoprivrede. U narednom periodu implementacije planskih rješenja, osposobiti sve institucije, poljoprivredne subjekte i proizvođače, za korišćenje novčanih sredstava iz pred-pristupnih fondova, komponenta namijenjena za ruralni razvoj.
- *Šumarstvo:* Upravljanje i gazdovanje moraju biti usmjereni ka trajnoj funkcionalnoj održivosti šuma. U obnovi šuma treba primarno da se koristi prirodno pomlađivanje, a gdje je potrebno sađenje treba da se koristi kvalitetan autohtoni sadni material. Pri tome treba da se vodi briga o zaštiti gena za komercijalne u ugrožene vrste šumske vegetacije. Uz očuvanje i unapređenje

stanja u sadašnjim šumskim kompleksima, planirati podizanje novih šuma sa prioritetom pošumljavanja iskrčenih, obešumljenih zemljišta i saniranja progala degradiranih šuma. Razvoj šumarstva mora se temeljiti na multifunkcionalnosti, na stručnim kriterijumima, i na principima šumarske struke, u cilju naglašavanja opštekorisnih funkcija šuma i ekološke ravnoteže u prostoru, odnosno na načelu održivog razvoja. Postojeće šumske ekosisteme neophodno je adekvatnije zaštititi, podsticati prirodnu obnovu, održavati njihovu stabilnost i biološku raznolikost, a postojeće oblike šumske vegetacije treba prevoditi u viši oblik, povećavajući kvalitet i kvantitet drvne zalihe, podržavajući autohtone vrste, čime se povećavaju vrijednost i drugih funkcija šume. Vrlo značajan potencijal šuma je i u većem iskorišćavanju drvne biomase i nedrvenih proizvoda. Korištenje kompletne biomase ima značajne socio-ekonomske i ekološke posljedice. Osnovni motivi za višenamjensko korišćenje šuma vezani su za širok spektar proizvoda i usluga koje nude šume i šumska zemljišta.

f) Saobraćajna infrastruktura:

- *Dionica autoputa* - Kroz područje opštine Plav ne prolazi trasa planiranog autoputa Bar (Đurmani) – Boljari (granica Srbije). Priključna cesta od Plava do Autoputa Bar – Boljare – Beograd planirana je kao *dionica autoputa* Andrijevića–Murino–tunel Čakor–Bjeluha za koju do sada nije rađena projektna dokumentacija kao za dionicu autoputa. sa računskom brzinom $V=100\text{km/h}$. Urađen je generalni projekat za put, kao prvu fazu autoputa, ali sa brzinom $V=80\text{km/h}$. Dužina ove dionice autoputa je oko 32km, a kroz područje opštine Plav orijentaciona dužina koridora je oko 20.5km. Veza planiranog autoputa (Andrijevića–Murino–Čakor–Bjeluha) i postojeće putne mreže, sa planiranim autoputem Bar–Boljare, ostvarivaće se preko denivelisane petlje Andrijevića, lociranoj sjeverno od naselja Andrijevića u ataru naselja Slatina.
- *Magistralni i regionalni putevi* - Postojeći magistralni put M-9(E-762) Kolašin–Mateševo–Andrijevića–Murino–Bjeluha-granica, prema Prostornom planu Crne Gore, izgradnjom dionice planiranog autoputa kroz područje opštine Plav dobiće rang regionalnog puta. Regionalni put R-9 (Murino-Plav-Gusinje) se pruža dolinom Lima do mosta na Limu (Brezojevice) gdje se jedan krak puta odvaja prema Plavu a drugi prema Gusinju. Preko opštine Plav je najkraća drumska veza polimskog, kosovsko-metohijskog basena i južne Srbije sa crnogorskim primorjem. Put od posebnog značaja, iako je sada lokalnog ranga je put Plav-Babino Polje. Po prostornom planu taj put koji bi se vodio trasom puta Plav-Babino Polje-tunel-Dečane je planiran kao novi regionalni put. Put je značajan zbog razvoja turizma, izgradnje budućeg ski centra i spajanja opštine Plav sa opštinom Dečane (Peć). Za novoplanirani put Plav - Babino Polje - tunel - Dečane (Prostornim Planom Crne Gore do 2020 dobija rang regionalnog puta), potrebno je prethodno obaviti detaljno prostorno i projektno istraživanje trase. Planiranim izmjenama, prekategorizacijom i izgradnjom, na području opštine Plav, mreža regionalnih puteva imaće ukupnu dužinu od oko 38.33km.
- *Mreža lokalnih puteva* - Registar lokalnih puteva, te da podaci o ukupnoj dužini puteva nisu do kraja precizirani

2. Kategorija II – Djelatnosti koje su vezane za prirodne resurse

- a) Šumarstvo - održivo - manjih razmjera, sa pošumljavanjem. U Planskom periodu je moguće dati na korišćenje, na osnovu ugovora o koncesiji, sve šume koje su kategorisane kao privredne šume kojih u opštini ima 9 689 ha (privredne šume čine oko 45% od ukupne površine šuma u opštini Plav).
- b) Poljoprivreda - ratarstvo, voćarstvo, stočarstvo

- c) **Minihidroelektrane:** date na lokacijama: Babinopoljska rijeka (dvije mHE), Murinska rijeka (dvije mHE), Komarača (jedna mHE), Djurička rijeka (dvije mHE), Velička rijeka (jedna mHE). Od planiranih mHE izgrađene su i priključene na elektrodistributivni sistem dvije minielektrane: mHe „Jara“ i mHe „Babino Polje“.
- d) **Mineralne sirovine:** Na području opštine Plav utvrđena su ležišta mineralnih sirovina i izdvojeni su rudni rejonu Visitora, Murine, Čakora i Plava. Međutim, ne postoji dovoljno operativnih podataka o pomenutim mineralnim sirovinama i njihovom eventualom ekonomskom značaju.
 Osnov za davanje koncesije za nanose - pijesak i šljunak treba da bude dokument „Plan davanja koncesija za eksploataciju rječnog nanosa (šljunka i pijeska) iz korita rijeka Lim i Grnčar“, urađen maja 2019 od Uprava za vode. Naime na osnovu čl. 7 stav 1 Zakona o koncesijama („Službeni list CG“, br. 8/09) Vlada Crne Gore je usvojila gore navedeni Plan koncesija za eksploataciju rječnog nanosa.
- e) **Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora energije (OIE):**
Solarna energija – Mogućnosti izgradnje solarnih elektrana su analizirane u posebno izrađenoj Studiji valorizacije prostora u cilju proizvodnje energije iz obnovljivih solarnih izvora. Kao jedan od rezultata Studije, predložene su potencijalne lokacije za izgradnju solarnih elektrana na teritoriji nekoliko opština, gdje je razmatrana i teritorija opštine Plav.
Ostali vidovi OIE koje utvrdi LEP (npr aerotermalna energija, biomasa, biogorivo, biogas, geotermalna energija, hidrotermalna energija i dr)

B. 1. Uticaji koji su u zahvatu PUP - a koji su naslijeđeni od drugih planova i nijesu uzeti u obzir za evaluaciju / karakterizaciju uticaja

- Autoput Bar – Boljare

Pregled kategorija uticaja iz planskog rješenja

<u>Promjena namjene prirodnih i polu-prirodnih staništa (ukupno 745,9 ha)</u>	
1	Stanovanje sa društvenim sadržajima i servisima
2	Objekti za razvoj turizma
3	Privredne / Industrijske zone i proizvodni pogoni
4	Izgradnja mini-hidroelektrana na novim lokacijama
5	Saobraćajna infrastruktura
<u>Djelatnosti koje su vezane za prirodne resurse</u>	
6	Šumarstvo, Lov i Ribolov
7	Poljoprivreda - ratarstvo, voćarstvo, stočarstvo
8	Realizovanje dodijeljenih koncesija za eksploataciju šljunka i pijeska iz korita Grnčara
9	Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora energije

Procjena veličine uticaja planskih rješenja u odnosu na životnu sredinu i elemente održivog razvoja

Ciljevi SPU

1. Optimalan planski koncept sa racionalnim pristupom u namjeni prostora i distribuciji planiranih sadržaja	6. Očuvanje biodiverziteta
2. Racionalna/održiva upotreba prirodnih resursa	7. Zaštita šuma i njihovo racionalno korišćenje
3. Korišćenje obnovljivih izvora energije	8. Zaštita postojećih predionih vrijednosti
4. Uravnotežen ekonomski rast i razvoj	9. Efikasna zaštita i upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima
5. Zaštita kvaliteta obradivog i neobradivog poljoprivrednog zemljišta	10. Efikasno sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada na odgovarajućoj lokaciji

Kategorije uticaja iz planskih rješenja	Ciljevi SPU									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Stanovanje sa društvenim sadržajima i servisima	-1	-1/0	0	+1/0	-1	-1	0/-1	-1	0/-1	-1/-2
2. Objekti za razvoj turizma	-1/0	-1	0/-1	+2	-1	-1/-2	-1/-2	-1/-2	-1	-1/-2
3. Privredne / Industrijske zone i proizvodni pogoni	-1	-1	0/-1	+1	-2	-1	-1	-1	0/-1	-2
4. Izgradnja mini-hidroelektrana na novim lokacijama	-1	-1/-2	-1	+1	-1/0	-1/-2	0/-1	-1	-1	0
5. Saobraćajna infrastruktura	-1	-1/-2	-1	+2	-2	-2	-1/-2	-2	-1/-2	-1/-2
6. Šumarstvo, Lov i Ribolov	0	-1	-1	0/+1	-1/0	-2	-1/-2	0/-1	-1/-2	0
7. Poljoprivreda - ratarstvo, voćarstvo, stočarstvo	+1	0/-1	0	+1	-1	-1	0/-1	0	0/-1	-1
8. Realizovanje dodijeljenih koncesija za eksploataciju šljunka i pijeska iz korita Grnčara	0	-1/-2	-1	+1	-1/-2	-1/-2	0	-1	-1	-1
9. Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora energije	+2	+3	+3	+1	0/-1	-1	0/-1	-1	-1	0

Procejna prostornih razmjera mogućih uticaja

Ciljevi SPU

1. Optimalan planski koncept sa racionalnim pristupom u namjeni prostora i distribuciji planiranih sadržaja	6. Očuvanje biodiverziteta
2. Racionalna/održiva upotreba prirodnih resursa	7. Zaštita šuma i njihovo racionalno korišćenje
3. Korišćenje obnovljivih izvora energije	8. Zaštita postojećih predionih vrijednosti
4. Uravnotežen ekonomski rast i razvoj	9. Efikasna zaštita i upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima
5. Zaštita kvaliteta obradivog i neobradivog poljoprivrednog zemljišta	10. Efikasno sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada na odgovarajućoj lokaciji

Kategorije uticaja iz planskih rješenja	Ciljevi SPU									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Stanovanje sa društvenim sadržajima i servisima	O	O	R	L/O/R	O	O	O	O	O/R	O/R
2. Objekti za razvoj turizma	O	O	R	L/O/R	O	O	O	O	O/R	O/R
3. Privredne / Industrijske zone i proizvodni pogoni	O	O	R	O/R	O	O	O	O	O/R	O/R
4. Izgradnja mini-hidroelektrana na novim lokacijama	O	R/O	R	O/R	O	O/R	O	O	O/R	O
5. Saobraćajna infrastruktura	R/O	R/O	R/O	R/O	R/O	R/O	R/O	R/O	R/O	O/R
6. Šumarstvo, Lov i Ribolov	O	O	O/R	O	O/R	O/R	O	O/R	O	O
7. Poljoprivreda - ratarstvo, voćarstvo, stočarstvo	O	O	O/R	O	O	O	O	O	O	O/R
8. Realizovanje dodijeljenih koncesija za eksploataciju šljunka i pijeska iz korita Grnčara	O	O	R/O	O	O	O	O	O	O	O
9. Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora energije	O/R	O/R	RO	O/R	O/R	O/R	O/R	O/R	O/R	O

Procjena vjerovatnoće uticaja

Ciljevi SPU

1. Optimalan planski koncept sa racionalnim pristupom u namjeni prostora i distribuciji planiranih sadržaja	6. Očuvanje biodiverziteta
2. Racionalna/održiva upotreba prirodnih resursa	7. Zaštita šuma i njihovo racionalno korišćenje
3. Korišćenje obnovljivih izvora energije	8. Zaštita postojećih predionih vrijednosti
4. Uravnotežen ekonomski rast i razvoj	9. Efikasna zaštita i upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima
5. Zaštita kvaliteta obradivog i neobradivog poljoprivrednog zemljišta	10. Efikasno sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada na odgovarajućoj lokaciji

Kategorije uticaja iz planskih rješenja	Ciljevi SPU									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Stanovanje sa društvenim sadržajima i servisima	V	V	M	V	V	M	M	V	M	V
2. Objekti za razvoj turizma	V	V	M/V	W	V/W	V	V	V	M/V	V
3. Privredne / Industrijske zone i proizvodni pogoni	V	V	M	V	V/W	M	M	V	M	V
4. Izgradnja mini-hidroelektrana na novim lokacijama	M	V	M	V	V/M	V/W	M	M	M/V	M
5. Saobraćajna infrastruktura	W	V	V	W	W	V/W	V/W	V/W	V/M	W/V
6. Šumarstvo, Lov i Ribolov	M	V	V	V/M	M	W	W	M	V	M
7. Poljoprivreda - ratarstvo, voćarstvo, stočarstvo	M	V	V/M	V	W	V/M	V	M	M	M/V
8. Realizovanje dodijeljenih koncesija za eksploataciju šljunka i pijeska iz korita Grnčara	V	V	M	V	V/M	V	V	M	M/V	M
9. Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora energije	M	M	W	M	M	M	M/V	M/V	M/V	M

6.2. Kumulativni i sinergijski efekti

Strateška procjena treba da obuhvati i procenu kumulativnih i sinergijskih efekata. Ovi efekti mogu nastati kao rezultat interakcije između brojnih manjih uticaja posojećih objekata i aktivnosti i različitih planiranih aktivnosti u području plana.

Kumulativni uticaj se utvrđuje, ako se sa planom predviđa zahvat u životnoj sredini, koji ima manji uticaj na izabrane indikatore stanja životne sredine, ali ima zato zajedno sa postojećim zahvatima u životnoj sredini ili sa zahvatima koji su tek planirani odnosno u sprovođenju na osnovi drugih planova, velik uticaj na izabrane indikatore stanja životne sredine; ili ako ima više manjih pojedinačnih uticaja koji skupa imaju značajniji efekat na izabrane indikatore stanja životne sredine.

Sinergijski efekti nastaju u interakciji pojedinačnih uticaja koji proizvode ukupni efekat koji je veći od prostog zbira pojedinačnih uticaja. Sinergijski uticaji se posebno utvrđuju u slučajevima, kada se količina uticaja na habitate, prirodne resurse ili urbanizovana područja približi kapacitetu kompenzacije tih uticaja.

Kumulativni i sinergetski efekti predmetnog PUP-a sagledani su za priethodno razvrstane kategorije uticaja: (i) promjena namjene površina pod prirodnim i polu-prirodnim staništima i (ii) djelatnosti koje su vezane za prirodne resurse

Tabela: Identifikacija mogućih kumulativnih i sinergijskih efekata

Interakcija planskih rješenja	Oblast SPU
(i)	Promjena namjene površina pod prirodnim i polu-prirodnim staništima
2, 5, 9	Pozitivan uticaj planskih mjera zaštite, posebno mjera za umanjeње uticaja na prirodu zbog bolje definisanih saobraćajnih koridora, ograničavanje zona za turističke kapacitete i razvoj vidova turizma koji su kompatibilni sa prirodom, primjena OIE.
1, 2, 3, 4, 5, 8	Negativan uticaj na prostor u prirodnim područjima (prirodna i polu-prirodna staništa), posebno u zonama u kojima se javlja kumulativan uticaj od izgradnje objekata za turizam, stanovanje, proizvodnih/industrijskih pogona, komunalne i objekata saobraćajne infrastrukture, posebno u zoni Plavskog jezera i pored rijeka.
2, 7	Povezan pozitivan uticaj razvoja turizma i poljoprivrede na prostorno ograničavanje njihovih negativnih uticaja na zone koje su definisane Planom, van zone postojećih i planiranih zaštićenih prirodnih dobara i ekološki značajnih područja (EMERALD, IBA, IPA)
(ii)	Djelatnosti koje su vezane za prirodne resurse
2, 4, 5, 6, 7, 8	Negativan uticaj ljudskih djelatnosti biće izražen u zonama eksploatacije prirodnih resursa (pijesak i dr) gdje se istovremeno javlja (a) više vidova korišćenja prirodnih resursa i (b) promjene namjene prostora (prirodnih i polu-prirodnih staništa) zbog izgradnje građevinskih i infrastrukturnih objekata
4, 9	Pozitivni efekti primjene OIE u odnosu na na obim korišćenja klasičnih izvora energije

7. MJERE ZAŠTITE PREDVIĐENE U CILJU SPREČAVANJA, SMANJENJA I OTKLANJANJA NEGATIVNOG UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Pored procjene uticaja planskih rješenja na životnu sredinu i sagledavanja mogućih značajnih negativnih uticaja, cilj izrade Strateške procjene uticaja predmetnog Plana je i propisivanje odgovarajućih mjera za smanjenje negativnih uticaja, odnosno dovođenje u prihvatljive okvire (granice) definisane zakonskom regulativom, vodeći računa o kapacitetu životne sredine na posmatranom prostoru.

Koncepcija zaštite životne sredine u obuhvatu predmetnog PUP - a zasniva se na usklađivanju potreba razvoja i očuvanja, odnosno zaštite resursa i prirodnih vrijednosti na održiv način, tako da se sadašnjim i narednim generacijama omogući zadovoljanje njihovih potreba i poboljšanje kvaliteta života. Korišćen je integralni pristup u planiranju i zaštiti koji podrazumijeva integrisanje planskih mjera zaštite u sektorska planska rješenja, a doprinos predstavlja i posebno definisanje smjernica za zaštitu u okviru sektora – zaštita životne sredine.

Prilikom dalje razrade Plana kroz prostorno-plansku dokumentaciju koja se donosi u skadu sa njim, potrebno je sprovoditi sledeće smjernice i planske mjere zaštite:

A.	Prostorno-planske mjere
	<p>IZBORI LOKACIJA ZA GRAĐEVINSKE OBJEKTE Sprovođenje neophodnih prostorno-planskih mjera za pravilan izbor lokacije regionalne sanitarne deponije, rasporeda objekata i aktivnosti u okviru planiranih turističkih i industrijskih zona uz uvažavanje mikrolokacijskih karakteristika predmetnih lokacija; uspostavljanje zone zaštite (zelenila) oko planiranih saobraćajnica sa povećanom frekvencijom vozila (dionica Autoputa, frekventni regionalni putni pravci); ovdje je potrebno naglasiti izradu Elaborata Procena uticaja na životnu sredinu kojima će se projektantska rešenja za navedene građevinske objekte u odnosu na zahtjeve životne sredine, u skladu sa zakonskim rješenjima</p>
	<p>DEFINISANJE TRASA ZA PREDLOŽENE SAOBRAĆAJNICE U odgovarajućoj prostorno-planskoj dokumentaciji koja će se donijeti na osnovu, i u skladu sa predmetnim Planom treba obezbijediti optimizaciju prostornog lociranja trasa saobraćajnih koridora: (i) dionice autoputa Andrijevića - Murino - Čakor - Bjeluha van naselja, (ii) magistralnih i regionalnih saobraćajnih pravaca u zoni zahvata Plana, na način da se izbjegnu područja sa očivnom i vrijednom prirodom, uključujući postojeća i planirana zaštićena prirodna dobra, EMERALD i IPA područja i sl., (iii) utvrđivanje akustičnih zona.</p>
B.	Mjere vezane za građenje objekata
	<p>OBAVEZE INVESTITORA Investitori su obavezni da implementiraju i sprovodi smjernice i mjere zaštite životne sredine definisane u Planu i u okviru SPU prilikom dalje razrade Plana, odnosno prilikom izrade prostorno-planske i projektno-tehničke dokumentacije</p>
	<p>INFRASTRUKTURNO OPREMANJE PROSTORA U planiranju i projektovanju građevinskih objekata (stanovanje, turizam, industrija i sl) potrebno je predvidjeti da se predmetni prostor opremi svom potrebnom infrastrukturom kako bi se izbjegla oštećenja i zagađenje osnovnih komponenti životne sredine</p>
	<p>NEDOZVOLJENA GRADNJA KOJA MOŽE DA NARUŠI ŽIVOTNU SREDINU Na planskom području nije dozvoljena izgradnja ili bilo kakva fizička promjena u</p>

	<p>prostoru koja bi mogla da značajnije naruši stanje životne sredine. Planska koncepcija zasniva se na zaštiti i unapređenju kvaliteta životne sredine u planskom području, primjenom mjera zaštite životne sredine i pravila korišćenja prostora.</p>
C.	Mjere za zaštitu voda
	<p>ZAŠTITA VODOIZVORIŠTA Zemljište i vodene površine u području zaštite izvorišta vodosnabdijevanja moraju biti zaštićeni od namjernog ili slučajnog zagađivanja i drugih uticaja koji mogu nepovoljno delovati na izdašnost izvorišta i zdravstvenu ispravnost vode. Odrediti zone sanitarne zaštite vodoizvorišta. Uspostavljanje vodnih tijela i izrada efikasnih planova upravljanja slivnim područjem. Sprovesti regulaciju Lima, Murinske rijeke i potoka unutar granice naselja, zbog zaštite od poplava i erozije.</p>
	<p>TRETMAN OTPADNIH VODA Površinske vode u zoni zahvata Plana štite se od zagađenja predtretmanom industrijskih i komunalnih otpadnih voda, proširenjem kanalizacione mreže i tretmanom ovih voda u postrojenju za prečišćavanje voda. Otpadne vode, bez obzira na stepen prečišćavanja, ne mogu se ispuštati u vodotoke I (prve) kategorije i područja koja su izvorišta vodosnabdjevanja. Izrada katastra rasutih zagađivača otpadnih voda.</p>
	<p>FUNKCIONISANJE KONCESIJA ZA MINIHIDROLELEKTRANE Uslovi za izdavanje koncesija za planirane mini-hidroelektrane treba da uključe kriterijum da iste budu protočne, te da se za iste sprovodi postupak Procjena uticaja na životnu sredinu, u skladu sa zakonskim rješenjima.</p>
D.	Mjere za zaštitu (poljoprivrednog) zemljišta
	<p>Radi zaštite i sprječavanja nepovoljnog uticaja na raspoloživost i kvalitet poljoprivrednog zemljišta kroz prostorno-plansku dokumentaciju koja će se donejati na osnovu, i u skladu sa predmetnim Planom treba preduzeti sledeće mjere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • smanjiti korištenje kvalitetnog zemljišta za nepoljoprivredne svrhe, • primjeni mjera melioracije, radi zaštite i unapredjenja proizvodne vrijednosti poljoprivrednog zemljišta, • podsticati organsko-biološku poljoprivredu i povezivanje razvoja turističkih kapaciteta sa lokalnom poljoprivrednom proizvodnom, • prednost dati tradicionalnim poljoprivrednim granama koje imaju povoljne uslove za proizvodnju, • obezbjediti zatvaranje i sanaciju smetlišta i deponija u zonama sa vrijednim poljoprivrednim zemljištem, • uraditi Katastar izvora zagađivača i izrada plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, • kod određivanja trasa saobraćajnih i drugih infrastrukturnih sistema na prostoru Plana, mora se zaštititi poljoprivredno zemljište od promjene namjene, naročito izbegavajući njegovu fragmentaciju
E.	Mjere za zaštitu pejzaža / predjela
	<p>SPROVOĐENJE DIJELA PLANSKOG KONCEPTA ZA ZAŠTITU PREDJELA KROZ PROSTORNO-PLANSKU DOKUMENTACIJU KOJA ĆE SE DONIJETI NA OSNOVU PREDMETNOG PLANA Obezbijediće se sprovođenje neophodnih prostorno-planskih mjera za pravilnu primjenu koncepta za zaštitu predjela kroz prostorno-plansku dokumentaciju koja će se donejati na osnovu, i u skladu sa predmetnim Planom uključujući:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada pojedinačnih Studija predjela za odgovarajuće djelove prostorno-planske dokumentacije, kao jednog od osnovnih dokumenata za definisanje

	<p>mjera zaštite i očuvanja prirodnog izgleda predjela na području opštine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • U prostorno-planskoj dokumentaciji predvidjeti izbor biljnih vrsta za ozelenjavanje slobodnih površina koji treba da bude zasnovan na ekološkim karakteristikama područja i kategoriji budućih zelenih površina. <p>Građevinski i infrastrukturni objekti se pri planiranju i projektovanju moraju uklapati u pejzaž, u zavisnosti od njegovog tipa. U prirodnim područjima, svi planirani objekti moraju da prate konfiguraciju terena, na takav način da ni jednim svojim dijelom ne prelaze visinu postojeće šumske vegetacije ili vrhova – uzvišenja okolnog terena, tako da izgledaju kao prirodna silueta, kako prirodne vrijednosti tih područja ne bi bile ugrožene. U oblikovnom smislu novi objekti treba da budu savremenog arhitektonskog rješenja, reprezentativni, od kvalitetnih materijala i uklopljeni u ambijent.</p>
F.	Mjere za zaštitu prirode
	<p>U planiranju i projektovanju objekata na lokalitetima koja imaju status zaštićenih prirodnih dobara (NP Prokletije) obavezno je primjenjivati odredbe Zakona o zaštiti prirode (posebno članove 9. i 12.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju turističkih kapaciteta nije dozvoljeno da isti naruše granice postojećih i planiranih zaštićenih prirodnih dobara, • prilikom izrade planske i projektne dokumentacije za objekte koji se planiraju u neposrednoj blizini ili na području zaštićenog prirodnog dobra, obaveza investitora je da pribavi uslove Agencije za zaštitu životne sredine i da ih ugradi u plansku ili projektnu dokumentaciju, • za objekte koji se planiraju u neposrednoj blizini ili na području zaštićenog prirodnog dobra, obaveza investitora je da izradi Procjenu uticaja na životnu sredinu i, u okviru nje/ili, ocjenu prihvatljivosti projekta, • za sve projekte i objekte čija je realizacija prihvatljiva na području zaštićenog prirodnog dobra, preporučuje se raspisivanje urbanističko-arhitektonskog konkursa, primjena prirodnih materijala za izgradnju i boja koje će se uklopiti u ambijent. <p>Primjenu navedenih odredbi proširiti, u skladu sa uslovima za njihovu primjenu, i za planiranje i projektovanje objekata u potencijalnim zaštićenim prirodnim dobrima</p>

8. PREGLED RAZLOGA KOJI SU POSLUŽILI KAO OSNOVA ZA IZBOR VARIJANTNIH REŠENJA KOJI SU UZETI U OBZIR

Tokom izrade PUP - a Plava do 2020 definisana su tri scenarija razvoja, u okviru faze III, koja su prezentovana stručnoj i zainteresovanoj javnosti.

1.Scenario A - Scenario ograničene izgradnje -Korak po korak

Karakteristika: Infrastrukturno opremanje u sadašnjim kapacitetima, unapređenje života i uređena privreda, intenziviranje poljoprivrede.

2. Scenario B - Zeleno-plavi scenario "WILD BEAUTY" (scenario umjerenog razvoja, blago optimistički)

Karakteristika: Zaustaviti negativne migracije i iseljavanje (obezbijediti minimum uslova za život, komunalno opremanje). Zadržati isti broj stanovnika ili blagi rast, disperzivan razvoj, poljoprivreda i specifični konkurentni turizam - nosioci razvoja

3.Scenario C – Scenario ubrzanog razvoja - optimistički

Karakteristika: regionalna komponenta, saobraćajno povezivanje-Autoput, put za Podgoricu preko Albanije, aerodrom Berane Aerodrom Pljevlja, Željeznica Berane-Peć, komunalno opremanje, privredne zone.

Nakon procedure ocjene i izbora najboljeg scenarija razvoja od strane javnosti i Savjeta za planiranje opštine Plav, zaključeno je da je osnova za izradu PUP-a Plav do 2020, kombinacija scenarija C (scenario ubrzanog razvoja) sa određenim elementima iz scenarija A i B, vezano za namjenu određenih zona.

Ovim Planom (Nacrt PUP-a Plav) prihvaćen je usvojeni scenario razvoja, odnosno plansko rješenje iz PUP-a Plav do 2020.g.Ocijenjeno je da nije došlo do značajnih socioekonomskih promjena u opštini Plav i scenario je postavljen na sljedeći način:

1. **Izmjena granice** granica opštine Plav je izmijenjena izdvajanjem Opštine Gusinje
2. **Prihvataju se osnovna planska opredjeljenja**, kojim je definisan prostor Opštine Plav izvan Nacionalnog parka „Prokletije“, iz **PUPa Plav od 2020** ("Službeni list CG", broj 17/14)
3. **Prihvataju se osnovna planska opredjeljenja**, kojim je definisan prostor Opštine Plav u granicama Nacionalnog parka „Prokletije“, iz **Prostornog plana posebne namjene Nacionalni park Prokletije** ("Službeni list CG", broj 56/18).

U tom smislu i ova Strateška procjena se bazira na izabranom Scenariju (C) sa ažuriranim podacima koji se odnose na izmijenjenu granicu zahvata PUP-a, odnosno Opštine Plav.

9. PRIKAZ MOGUĆIH ZNAČAJNIH PREKOGRANIČNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU I PROBLEMI U IZRADI SPU

Strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu za predmetni PUP sagledavana su pitanja i problemi u vezi sa prekograničnim uticajima planskih rješenja na životnu sredinu susjednih država.

U okviru izrade Strateške procjene uticaja na životnu sredinu Prostorno urbanističkog plana opštine Plav nijesu utvrđena pitanja i problemi vezani za prekogranični uticaj planskih rješenja na životnu sredinu jer oni nisu utvrđeni.

10. PROGRAM PRAĆENJA STANJA (MONITORING) ŽIVOTNE SREDINE U TOKU SPROVOĐENJA PLANA

Uspostavljanje sistema monitoringa jedan je od prioriternih zadataka kako bi se mere zaštite životne sredine koje su predložene u Prostorno urbanističkom planu mogle uspešno kontrolisati i pratiti pri implementaciji tog planskog dokumenta. Program praćenja stanja životne sredine može biti sastavni deo postojećeg programa monitoringa koji obezbeđuje nadležni opštinski organ.

U skladu sa Zakonom o životnoj sredini (Sl. list CG, br. 52/16) monitoring se vrši sistematskim mjerenjem, ispitivanjem i ocjenjivanjem indikatora stanja i zagađenja životne sredine koje obuhvata praćenje prirodnih faktora, odnosno promjena stanja i karakteristika životne sredine, uključujući i prekogranični monitoring, i to:

- praćenje emisija odnosno kvaliteta životne sredine, vode, zemljišta, biljnog i životinjskog svijeta, te iskorišćavanja mineralnih sirovina;
- praćenje zagađenja životne sredine odnosno emisija u životnoj sredini;
- praćenje uticaja zagađenja životne sredine na zdravlje ljudi;
- praćenje uticaja važnih sektora na segmente životne sredine;
- praćenje prirodnih pojava odnosno praćenje i nadziranje meteoroloških, hidroloških, erozijskih, seizmoloških, radioloških i drugih geofizikalnih pojava, koje se sprovodi shodno posebnom propisu;
- praćenje stanja očuvanosti prirode, koje se sprovodi shodno posebnom propisu;
- praćenje stanja buke i otpada, rana najava akcidentnih zagađivanja, kao i preuzetih obaveza iz međunarodnih ugovora;
- praćenje drugih pojava koje utiču na stanje životne sredine.

Kriterijume za određivanje broja i rasporeda mjernih mjesta, mrežu mjernih mjesta, obim i učestalost mjerenja, klasifikaciju pojava koja se prate, metodologiju rada i indikatore zagađenja životne sredine i njihovog praćenja, rokove i način dostavljanja podataka, utvrđuju nadležni organi.

U okviru Strateške procjene uticaja za PUP opštine Plav, definisane su sledeće smjernice za sprovođenje programa praćenja stanja životne sredine:

- Praćenje kvaliteta otpadnih voda poslije prečišćavanja, a prije ispuštanja u recipijent u skladu sa Pravilnikom o izmjeni Pravilnika o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju ispitivanja i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda (Sl. list CG, br. 045/08, 009/10, 026/12, 052/12 012, 059/13)
- Praćenje kvaliteta površinskih voda, kao potencijalnog indikatora zagađenja u određenoj zoni.
- Praćenje kvaliteta zemljišta na potencijalno ugroženim mjestima u skladu sa Pravilnikom o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje (Sl. list RCG, br. 18/97).
- Periodično ispitivanje kvaliteta vazduha u skladu sa „Pravilnikom o emisiji zagađujućih materija u vazduh” (Sl. list RCG, br. 25/01).

Imajući u vidu prirodu planiranih sadržaja i aktivnosti na prostoru koji je u obuhvatu PUP, nacionalni Program monitoringa treba dizajnirati u skladu sa gore navedenim smjernicama, uključujući praćenje parametara/indikatora stanja za sledeće elemente životne sedine na području opštine Plav:

10.1. Monitoring kvaliteta vazduha

U skladu sa Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha (Sl. list CG, br. 044/10, 013/11, 064/18), uspostavljena je Državna mreža za praćenje kvaliteta vazduha. Teritorija Crne Gore podijeljena je u tri zone, koje su određene preliminarnom procjenom kvaliteta vazduha u odnosu na granice ocjenjivanja zagađujućih materija na osnovu dostupnih podataka o koncentracijama zagađujućih materija i modeliranjem postojećih podataka. Po toj podjeli Plav je razvrstano u grupu gradova Sjevera Crne Gore. Da bi se objektivnije izvršila ocjena kvaliteta vazduha Sjeverne zone, neophodno je bilo uspostaviti mjerno mjesto koje karakteristikama zadovoljava kriterijume šireg područja zone koju reprezentuje (Bijelo Polje).

10.2. Monitoring voda

Po rezultatima mjerenja kvaliteta voda u 2018. godini gornji dio vodotoka Lima pripada A1 klasi, pomjeranje ravnoteže „djeluje“ veće i 60% određenih klasa bilo je u zahtijevanoj klasi na profilu Plav, a neki parametri prelaze čak i VK (sadržaji TOC-a i % zasićenja kiseonikom), a u A3 klasi bio je sadržaj fosfata, nitrita i jonski odnos Ca/Mg.

Plavsko jezero se uzorkuje na 1 mjestu (kod splava) i voda treba da mu pripada A1SK1 klasi. Temperatura vode u površinskom sloju kretala se 11,2-17,60C. Providnost je bila dobra i kretala se između 3,8-5,5 m (do dna), što ukazuje na malu produkciju biomase. Od određenih klasa 66,6% bilo je u propisanoj klasi. Pomjeranje klasa kvaliteta vode je bilo 30% van svoje klase, a 3,4% u klasi VK (sadržaj fosfata). Parametri koji su izlazili iz svoje klase su: jonski odnos Ca/Mg (A3), temperatura (A2), zasićenje kiseonikom (A2), sadržaj amonijaka, HPK (A2), nitrita (C), TOC-a (A2), sadržaj fenola (A2,C) i deterdženata (A2). Mikrobiološki kvalitet jezera, po broju koli bakterija i fekalnih, bio je u zahtijevanoj A1 klasi.

Sistematska mjerenja kvaliteta voda Plavskog jezera i rijeke Lim treba nastaviti cijelim njenim tokom, na uključujući mjerna mjesta na teritoriji opštine Plav.

10.3. Monitoring kvaliteta zemljišta

Radi utvrđivanja sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu, vršito ispitivanja opasnih i štetnih materija u zemljištu na lokaciji u blizini sadašnje deponije komunalnog otpada. Monitoring zemljišta na području opštine Plav treba da se sprovodi u skladu sa Pravilnikom o dozvoljenim koncentracijama štetnih i opasnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje (Sl. list RCG, br.18/97).

Neophodno je sprovođenje monitoringa, tj. kontinuirano praćenje stanja promjena u zemljištu, poljoprivrednom i nepoljoprivrednom, kao jedna od najznačajnijih mjera zaštite i očuvanja zemljišta, kao jednog od najvažnijih prirodnih resursa.

10.4. Monitoring biodiverziteta

Monitoring biodiverziteta i zaštićenih prirodnih dobara vrši se radi očuvanja kompaktnosti i funkcionisanja najznačajnijih/najvrednijih područja koja će dugoročno obezbijediti funkcionisanje živog svijeta. U tom kontekstu, u sprovođenju nacionalnog monitoringa biodiverziteta treba uključiti lokacije na području opštine Plav na kojima će se pratiti stanje zaštićenih prirodnih dobara (NP Prokletije), ekološki vrijednih područja (Dolina Lima – EMERALD i IPA područje, Plavsko jezero) i značajnih vrsta.

10.5. Monitoring izvora zagađenja

Na mjestima izlivanja u vodotokove potrebno je pratiti kvalitet i kvantitet otpadnih voda, shodno načinu, dinamici i parametrima datim u Pravilniku o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju ispitivanja i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda (Sl. list CG, br. 045/08, 009/10, 026/12, 052/12, 059/13)

10.6. Monitoring buke

Monitoring intenziteta buke pratiti se u skladu sa odredbama iz Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini (Sl. list CG, br. 28/11, 01/14)) i Pravilnika o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke (Sl. list CG, br. 60/11) na već korišćenim lokacijama za mjerenje nivoa buke. S obzirom da u 2018 godini nije praćen intenzitet buke na području opštine Plav, u programu monitoringa za naredne godine treba uključiti i ovo područje.

10.7. Obaveze nadležnih organa

Državni organi, organi lokalne samouprave i ovlašćene i druge organizacije dužni su da redovno, blagovremeno, potpuno i objektivno, obavještavaju javnost o stanju životne sredine, odnosno o pojavama koje se prate u okviru monitoringa, kao i mjerama upozorenja ili razvoju zagađenja koja mogu predstavljati opasnost za život i zdravlje ljudi, u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine i drugim propisima. Takođe, javnost ima pravo pristupa propisanim registrima ili evidencijama koje sadrže informacije i podatke o životnoj sredini, u skladu sa Zakonom.

11. ZAKLJUČCI STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

U zaključcima o izrađenoj Strateškoj procjeni uticaja PUP-a Plava na životnu sredinu, prije konačnog sumarnog zaključka predstavimo kratak sažetak informacija datih u svim prethodnim poglavljima.

Strateška procjena uticaja na životnu sredinu je proces koji integriše ciljeve i principe održivog razvoja u planovima, uvažavajući pri tome potrebu da se izbjegnu ili ograniče negativni uticaji na životnu sredinu i na zdravlje i dobrobit stanovništva.

Značaj strateške procjene uticaja na životnu sredinu, pored ostalog, ogleda se u tome što:

- se zasniva na načelima održivog razvoja, predostrožnosti, integralnosti i učešća javnosti,
- obrađuje pitanja i uticaje šireg značaja, koji se ne mogu podijeliti na projekte,
- utvrđuje odgovarajući kontekst za procjenu uticaja konkretnih projekata, uključujući i prethodnu identifikaciju problema i uticaja koji zaslužuju detaljnije istraživanje.

Strateškom procjenom uticaja za PUP opštine Plav analizirano je postojeće stanje životne sredine u okviru planskog područja i njegovog šireg okruženja, značaj i karakteristike Plana, karakteristike uticaja planiranih sadržaja na životnu sredinu i druga pitanja i problemi zaštite životne sredine (u skladu sa kriterijumima za određivanje mogućih značajnih uticaja Plana na životnu sredinu), uzimajući u obzir planirane namjene prostora i predložene djelatnosti / ljudske aktivnosti. U tom procesu dominantno je primenjen planerski pristup koji sagledava trendove razvoja i ne bavi se pojedinačnim projektima i objektima što je karakteristično za tehnički pristup, odnosno izradu Procjene uticaja za pojedinačne objekte (Elaborat Procjene uticaja). Manji izuzeci su napravljeni kod planskih rješenja koja se odnose na projekte/objekte za koje je procijenjeno da imaju strateški značajan uticaj na području Plana (turistički objekti, saobraćajna infrastruktura i sl) i koja su u okviru SPU posebno analizirana i vrednovana.

Posebno je značajno istaći da je u toku planskog procesa korišćen integralni pristup. To je doprinijelo boljoj integraciji mjera za zaštitu životne sredine u sva sektorska planska rješenja čime su se u njih, već u samom planskom procesu, inkorporirale adekvatne mjere za minimizaciju mogućih negativnih uticaja. U tom kontekstu, strateška procjena je predstavljala samo dodatni instrument koji je usmjeravao planska rješenja ka postavljenim ciljevima održivog razvoja sagledavajući u cjelosti odnose u prostoru.

Primenjeni metodološki pristup SPU baziran je na definisanju ciljeva i indikatora održivog razvoja i vešekriterijumskoj kvalitativnoj evaluaciji planskih rješenja u odnosu na definisane ciljeve SPU. U tom kontekstu posebno je značajno naglastiti da je SPU najznačajniji instrument u realizaciji načela i ciljeva održivog razvoja u procesu planiranja. To znači da se SPU nije bavila isključivo zaštitom životne sredine (mada je generalno favorizuje), već i ekonomskim i društvenim (socijalnim) aspektom razvoja, pa su i sami ciljevi SPU definisani u tom kontekstu.

U okviru SPU definisano je 10 (posebnih) ciljeva održivog razvoja (i zaštite životne sredine). U proces višekriterijumske evaluacije uključeno je 9 strateški važnih planskih rješenja koja su vrednovana po osnovu sljedećih kriterijuma:

- veličine uticaja,
- prostornih razmjera mogućih uticaja i
- vjerovatnoće uticaja.

Formirane su matrice u kojima je izvršena višekriterijumska evaluacija odabranih planskih rješenja (9 ključnih planskih rješenja) u odnosu na definisane ciljeve (10 posebnih ciljeva) i kriterijume za ocjenjivanje uticaja, a rezultati matrica prikazani su u odgovarajućim preglednim tabelama. Nakon toga je izvršena procjena mogućih kumulativnih i sinergetskih efekata planskih rješenja u odnosu na oblasti strateške procjene.

Rezultati evaluacije ukazuju na sljedeće NEGATIVNE uticaje Plana na životnu sredinu:

- **Negativan** uticaj na prostor u prirodnim područjima (prirodna i polu-prirodna staništa), posebno u zonama u kojima se javlja kumulativan uticaj od izgradnje objekata za turizam, stanovanje, proizvodnih / industrijskih pogona, komunalne i objekata saobraćajne infrastrukture, posebno u zoni Plavskog jezera i pored rijeka.
- **Negativan** uticaj ljudskih djelatnosti biće izražen u zonama eksploatacije prirodnih resursa gdje se istovremeno javlja (a) više vidova korišćenja prirodnih resursa i (b) promjene namjene prostora (prirodnih i polu-prirodnih staništa) zbog izgradnje građevinskih i infrastrukturnih objekata

Pozitivni uticaji Plana su uglavnom vezani za ekonomski razvoj opštine i regiona, ostali uticaji Plana (pozitivni i negativni) ocenjeni su kao uticaji lokalnog – prostorno ograničenog karaktera i oni neće u značajnoj mjeri biti izraženi u granica planskog područja.

Prekogranični uticaj planskih rješenja iz predmetnog Plana nije identifikovan.

Da bi pozitivni planski uticaji ostali u procijenjenim okvirima koji neće opteretiti kapacitet prostora, sa jedne strane, te da bi se mogući negativni efekti planskih rešenja maksimalno umanjili, sa druge strane, definisane su planske smjernice i mjere zaštite koje je potrebno sprovesti u cilju spriječavanja i ograničavanja negativnih uticaja Plana na životnu sredinu. Definisano je skup mjera u okviru 6 ključnih oblasti koje je potrebno sprovesti kako bi se obezbijedila održivost Plana, što pored velikog broja zaštitnih mjera koje su već integrisane u sam Plan predstavljaju dobru osnovu za efikasnu zaštitu životne sredine i zdravlja ljudi.

Kao instrument za praćenje realizacije planiranih aktivnosti i stanja životne sredine definisan je sistem praćenja stanja (monitoring).

Imajući u vidu prethodno iznijeto, posebno rezultate predmetne Strateške procjene uticaja Plana na životnu sredinu možemo dati sledeći **zaključak**:

- Strateškom procjenom uticaja Prostorno urbanističkog plana opštine Plav analizirani su mogući uticaji planiranih namjena korišćenja prostora i ljudskih djelatnosti u zahvatu tog Plana
- Prostorno urbanističkim planom opštine Plav i Strateškom procjenom uticaja tog Plana predviđene su potrebne mjere zaštite kako bi planirane aktivnosti imale što manji uticaj na kvalitet životne sredine i bile u funkciji (održivog) razvoja na prostoru opštine Plav

12. REZIME

Pravni osnov

Na osnovu člana 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 23. maja 2019. godine, donijela je Odluku o izradi Prostorno - urbanističkog plana Opštine Plav ("Službeni list Crne Gore", br. 33/19). Sastavni dio ove odluke predstavlja Programski zadatak za izradu Prostorno-urbanističkog plana Opštine Plav.

Članom 3 Odluke propisano je da za PUP Plav radiće se Strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16). U skladu sa tim zakonskim određenjem, Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je *Odluku o izradi Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za prostor Prostorno - urbanističkog Plana Opštine Plav* ("Službeni list CG", br. 53/19).

Takođe, Programskim zadatkom, predviđeno je da se paralelno sa izradom PUP-a izradi i Strateška procjena uticaja plana na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, čije elemente treba ugraditi u Plan.

Planski osnov

Planski osnov za izradu PUP-a i Izveštaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu predstavlja niz planskih i strateških dokumenata u kojima je zastupljena koncepcija i date smjernice za izradu prostornih planova opština, a koje proizilaze iz smjernica za region kome Opština pripada i odgovarajućih dijelova smjernica iz prepoznatih razvojnih zona u okviru regiona. Tu se prije svih misli na:

- Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine („Službeni list CG”, br. 24/8 i 44/12)
- Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka Prokletije („Službeni list CG“, broj 56/18)
- Prostorno-urbanistički plan Opštine Plav (“Službeni list CG”, broj 17/14)
- Ostala relevantna dokumentacija
- Nacionalni park Prokletije - Plan upravljanja 2016 – 2020.
- Izvještaj o stanju uređenja prostora 2018. godine
- Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera, Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“, Beograd 2018. godina.

Metodologija i proces izrade Stratešku procjenu uticaja

Paralelno sa izradom PUP-a radi se i Strateška procjena uticaja. Cilj ovog dokumenta je da ukaže na ključne segmente životne sredine koji mogu biti ugroženi realizacijom plana, tj. da se definišu najznačajniji uticaji na životnu sredinu, te mjere za smanjenje utvrđenih negativnih uticaja.

Ključna ograničenja za projektovanje u zahvatu predmetnog plana identifikovana su kroz Stratešku procjenu uticaja PUP-a.

Opis predloženog koncepta

Osnovni koncept namjene prostora je racionalno korišćenje zemljišta u skladu sa njegovim prirodnim pogodnostima, međusobni usklađeni raspored površina pogodnih za razvoj stočarstva, voćarstva i ratarstva, šumarstva, izgradnje naselja i turističkih kapaciteta i turističke infrastrukture, proizvodnih objekata, infrastrukturnih i komunalnih sistema i objekata.

Prostor Opštine se razvija u skladu sa principima održivog razvoja, što podrazumijeva organizovanu plansku upotrebu – korišćenje, uređenje i zaštitu u skladu sa prirodnim i stvorenim potencijalima i ograničenjima.

Ovim planom prihvaćen je usvojeni scenario (C) razvoja odnosno plansko rješenje iz PUPa Plava do 2020. godine.

Obzirom da nije došlo do značajnih socioekonomskih promjena u opštini Plav stava smo da u konceptu plana razvijemo scenario razvoja na sljedeći način;

1. Izmjena granice_granica opštine Plav je izmijenjena izdvajanjem Opštine Gusinje
2. Prihvataju se osnovna planska opredjeljenja, kojim je definisan prostor Opštine Plav izvan Nacionalnog parka „Prokletije“, iz PUPa Plav od 2020 ("Službeni list CG", broj 17/14)
3. Prihvataju se osnovna planska opredjeljenja, kojim je definisan prostor Opštine Plav u granicama Nacionalnog parka „Prokletije“, iz Prostornog plana posebne namjene Nacionalni park Prokletije ("Službeni list CG", broj 56/18)

Nakon predhodno sprovedenih analiza i činjeničnog stanja moguće je kao pokretače društveno ekonomskog razvoja opštine Plav prepoznati poljoprivredu i šumarstvo, kroz proizvodnu namjenu (agro industrija i prerada drveta), turizam sa cjelogodišnjom ponudom, razvoj energetike, kao i stvaranje i promociju turističkog brenda Plava. Plan treba da omogući povećanje stepena iskorišćenosti postojećeg izgrađenog prostora kroz kontrolisanu gradnju i spriječi neorganizovano širenje gradnje a u cilju postizanja optimalnog korišćenja raspoloživog prostora.

Osnovni koncept planskog rješenja mreže naselja oslanja se na više gravitacionih zona. Izvršena je dalja klasifikacija na: Opštinski centar (urbana naselja), lokalni centar i ostala (ruralna) naselja. U okviru ostalih naselja, kroz planirane sadržaje su izdvojena još neka naselja u skladu sa njihovim položajem u odnosu na značajne razvojne lokalitete.

Ostala naselja pripadaju grupi primarnih seoskih (ruralnih) naselja koja gravitiraju opštinskom i lokalnom centru i sva su male gustine naseljenosti (ispod 50 stanovnika /ha).

Plan predviđa planska rješenja za prostor cijele Opštine, Opštinski centar Plav i lokalni centar Murino. U okviru planskih rješenja za prostor cijele opštine date su smjernice za uređenje i izgradnju prostora u ostalim, odnosno ruralnim naseljima, kako na definisanom građevinskom zemljištu, tako i izvan njega.

Za cijelu Opštinu definisana je Opšta namjena površina_koja obuhvata: Površine naselja N, Poljoprivredne površine P, Šumske površine, Vodne površine V, Ostale prirodne površine OP, Površine tehničke infrastrukture TIS, TOI, TSO, Površine za posebne namjene i specijalne režime korišćenja MS, KP, ZP.

Planskim rješenjem 95,80% (31.215,00 ha) teritorije opštine Plav obuhvataju prirodne i poluprirodne površine. Površina plavskog dijela Nacionalnog Parka „Prokletije“ obuhvata 27% (8.950 ha) teritorije opštine.

Građevinsko zemljište naselja se neznatno širi, u odnosu na postojeća naselja. Planira se rast urbanog područja, odnosno planira se intezivnija izgradnja na prostorima za koja se radi generalno urbanističko rješenje, a to su: Plav i Murino.

Stanovanje sa društvenim sadržajima i servisima kroz: Generalno urbanističko rješenje za opštinski centar Plav, Generalno urbanističko rješenje za sekundarni opštinski centar: Murino i smjernice za Uređenje i izgradnju prostora u ostalim (ruralnim) naseljima na definisanom građevinskom zemljištu i izvan njega.

Turizam: u sljedećim turističkim zonama u okviru opštine Plav:

- *Primarne turističke zone*: Zona Plavsko jezero - Kofiljača, Zona Babino polje - Bogičevica,
- *Sekundarne turističke zone*: Zona planine Visitor, Zona Murino - Velika – Čakor
- *Zone vikend, gradskog i tranzitnog turizma*.

Industrija: Razvoj industrije nije strateška, odnosno prioritarna privredna grana za razvoj opštine Plav. Uz postojeće površine sa tom namjenom koje se mogu aktivirati u skladu sa potrebama, moguće je širenje sa obje strane Regionalnog puta u potezu Plav – Murino – izgradnja srednjih i malih preduzeća, prerada voća, prerada drveta, otkup poljoprivrednih proizvoda i sl. Aktiviranje postojećih pogona i izgradnja novih je namijenjeno samo čistoj industriji. Formiranje novih zona je predviđeno duž regionalnog puta regionalnog puta (Lim, Gornje Polimlje), od granice opštine sa Andrijevicom do granice GUR - Plav.

Mini-hidroelektrane: Prepoznati su sljedeći vodotoci, odnosno lokacije, na teritoriji opštine, za izgradnju malih hidroelektrana: Komarača (Babinopoljska), Velička rijeka, Murinska rijeka sa pritokama, Đurička i Lim. Izbor vodotoka je izvršen na osnovu hidroloških mjerenja i istraživanja na određenim mikrolokacijama vodotoka urađenim od strane Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore. Minihidroelektrane za koje su date koncesije: Babinopoljska rijeka (dvije mHE), Murinska rijeka (dvije mHE), Komarača (jedna mHE), Djurička rijeka (dvije mHE), Velička rijeka (jedna mHE). Od planiranih mHE izgrađene su i priključene na elektrodistributivni sistem dvije minielektrane: mHe „Jara“ i mHe „Babino Polje“.

Poljoprivreda i šumarstvo:

- *Poljoprivreda*: Kroz različite programe intenzivirati poljoprivrednu proizvodnju (ratarstvo, voćarstvo, stočarstvo), ukрупnjavati gazdinstva, izgraditi puteve do katuna na području cijele opštine. U dolini rijeka Lim i akvatorijum Plavskog jezera, izvršiti neophodne agromeliorativne mjere u cilju privođenja zemljišnih površina osnovnoj namjeni. Na poljoprivrednom zemljištu se mogu graditi stambeni objekti i ekonomski objekti namijenjeni primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu.
- *Šumarstvo*: Upravljanje i gazdovanje moraju biti usmjereni ka trajnoj funkcionalnoj održivosti šuma. Postojeće šumske ekosisteme neophodno je adekvatnije zaštititi, podsticati prirodnu obnovu, održavati njihovu stabilnost i biološku raznolikost, a postojeće oblike šumske vegetacije treba prevoditi u viši oblik, povećavajući kvalitet i kvantitet drvne zalihe, podržavajući autohtone vrste, čime se povećavaju vrijednost i drugih funkcija šume. U Planskom periodu je moguće dati na korišćenje, na osnovu ugovora o koncesiji, sve šume koje su kategorisane kao privredne šume kojih u opštini ima 9 689 ha (privredne šume čine oko 45% od ukupne površine šuma u opštini Plav).

Saobraćajna infrastruktura:

- Kroz područje opštine Plav ne prolazi trasa planiranog autoputa Bar (Đurmani) – Boljari (granica Srbije). Priključna cesta od Plava do Autoputa Bar – Boljare – Beograd planirana je kao *dionica autoputa* Andrijevica–Murino–tunel Čakor–Bjeluha. Veza planiranog autoputa (Andrijevica–Murino–Čakor–Bjeluha) i postojeće putne mreže, sa planiranim autoputem Bar–Boljare, ostvarivaće se preko denivelisane petlje Andrijevica, lociranoj sjeverno od naselja Andrijevica u ataru naselja Slatina.
- *Magistralni i regionalni putevi* - Postojeći magistralni put M-9 (E-762) Kolašin-Mateševo-Andrijevica-Murino-Bjeluha-granica, prema Prostornom planu Crne Gore, izgradnjom dionice planiranog autoputa kroz područje opštine Plav dobiće rang

regionalnog puta. Regionalni put R-9 (Murino-Plav-Gusinje) se pruža dolinom Lima do mosta na Limu (Brezojevice) gdje se jedan krak puta odvaja prema Plavu a drugi prema Gusinju. Put od posebnog značaja, iako je sada lokalnog ranga je put Plav-Babino Polje. Po prostornom planu taj put koji bi se vodio trasom puta Plav-Babino Polje-tunel-Dečane je planiran kao novi regionalni put.

Opis mogućih značajnijih uticaja na životnu sredinu

Evaluacija uticaja vršena je samo za strateški značajne uticaje koji su definisani u tabelama "Kriterijumi za evaluaciju značaja uticaja". Rezimirajući uticaje planskih rešenja na životnu sredinu i elemente održivog razvoja može se konstatovati da će svi strateški značajni uticaja plana imati pozitivan uticaj na konkretan prostor i njegovo šire okruženje. Pozitivan uticaj se ogleda u razvoja turizma i poljoprivrede i prostorno ograničavanje njihovih negativnih uticaja na zone koje su definisane Planom, van zone postojećih i planiranih zaštićenih prirodnih dobara i ekološki značajnih područja (EMERALD, IBA, IPA). **Pozitivan** uticaj se takođe ogleda kroz date planske mjera za umanjenje uticaja na prirodu (bolje definisani saobraćajni koridori, ograničavanje zona za turističke kapacitete, razvoj vidova turizma koji su kompatibilni sa prirodom, primjena OIE).

Značajan negativan uticaj moguće je očekivati u zonama eksploatacije prirodnih resursa gdje se istovremeno javlja (a) više vidova korišćenja prirodnih resursa i (b) promjene namjene prostora (prirodnih i polu-prirodnih staništa) zbog izgradnje građevinskih i infrastrukturnih objekata. Manji negativni uticaji koje je moguće očekivati realizacijom planskih rešenja su ograničenog intenziteta i prostornih razmjera. Ovi uticaji nijesu ocijenjeni kao strateški značajni i to je potvrđeno kroz evaluaciju planskih rešenja u okviru strateške procjene uticaja na životnu sredinu. S druge strane, pozitivni efekti takvih planskih rešenja su daleko značajniji i ocijenjeni su kao strateški signifikantni.

Mjere za ublažavanje uticaja i monitoring

U ISPU na životnu sredinu za PUP Opštine Plav definisan je skup mjera u okviru 6 ključnih oblasti koje je potrebno sprovesti kako bi se obezbijedila održivost Plana, što pored velikog broja zaštitnih mjera koje su već integrisane u sam Plan predstavljaju dobru osnovu za efikasnu zaštitu životne sredine i zdravlja ljudi. Predložen je i monitoring za određene komponentne životne sredine.

Zaključna razmatranja i preporuke za dalje aktivnosti

Pregledane i procjenjivane razvojne aktivnosti u vezi su sa: *direktno iskorišćavanje prirodnih resursa, zagađivanje životne sredine i gubljene prirodnih staništa, odnosno njihovo pretvaranje u druge oblike korišćenja (uglavnom poljoprivredno zemljište, kao i u gradsko – građevinsko zemljište, saobraćajnice i druge izgrađene površine).*

Intenzitet tih i drugih negativnih uticaja na prirodna staništa (kumulativni uticaj) određen je na nivou njihove relativne procjene na životnu sredinu.

Tokom izrade SPU PUP-a Opštine Plav, od prethodno identifikovanih značajnih uticaja nije izdvojen uticaj / grupa uticaja sa najvećim intenzitetom.